THE LIBRARY — THE UNIVERSITY OF JORDAN

דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
עתון פועלי ארץ ישראל
מייסדו ועורכו הראשון ברל כצנלסון ז"ל

היום ב„דבר":

ראיון עם השר / שמעון פרס ● למען השם, נתחיל לעסוק בעיקר / חנה זמר ● אין לבזבז פירות הנצחון / חגי אשד ● מאבק אופרטיבי ולא דקלרטיבי / ירוחם משל ● בלי בהלות ובלי אשליות / יהושע תדמור ● תקציבי ענק — אך במה לקצץ / אהרון גבע ● „דבר השבוע" ● „משא" / מוסף לספרות ותרבות ● שחמט ובולים.

מזג האוויר

מעונן חלקית. הטמפרטורות הצ־פויות: ירושלים 6—12 מעלות, רמת הגולן 4—9, נהריה 9—19, צפת 5—10, חיפה 10—18, טבריה 9—20, נצרת 6—13, צפלה 4—18, השומרון 8—14, תל־אביב 8—16, לוד 8—17, יריחו 8—19, עזה 9—17, באר שבע 7—16, אילת 9—19, מפרץ שלמה 12—21.

טעם החיים

יום ו', ט"ז בשבט תשל"ד, 8 בפברואר 1974 ● גליון 14907 ● השנה הארבעים ותשע

היום 14 עמודים וכן המוספים „משא" ו„דבר השבוע" ● המחיר 170 אג'

המצרים מפוצצים בגדה חמשת בסיסי הטילים

מאת סופרו הצבאי של „דבר"

...יצוצים שהיו אתמול ...דר הארמיה המצרית ...ניה בגדה המזרחית ...תעלת סואץ העלו ...הסברה, כי המצרים ...ו בהריסת הבסיסים ...קימו שם לשיגור טילי ...קע אוויר.

...לי צה"ל הבחינו „בהתפוצצו־ ...האתרים של בסיסי הטילים. ...עד כה לא נתקבל כל אישור ...אם אומנם החלו המצרים ...סת הבסיסים. ...בור, גילה השבוע השבועון

האמריקאי „ניוזוויק", כי המצרים הקימו חמישה בסיסים לשיגור טי־לי נ"מ במזרח לתעלה. בסיסים אלה הוקמו עוד לפני החתימה על הסכם הפרדת הכוחות בין ישראל ומצרים, המחייב — בין היתר — את המצרים לדלל את כוחותיהם בגדה המזרחית של התעלה ואוסר על החזקת טילים בקו הקדמי.

נראה, כי המצרים התכוונו תחי־לה להשאיר במקום את הבסיסים בטענה שהזה תשתית בלבד וכי אינם מכילים סוללות טילים. אר־לם ישראל עמדה על כך, שהבסי־סים הללו ייהרסו עוד לפני השל־מת הפרדת הכוחות שנועדה להת־קיים עד ה־5 במארס.

יש להניח כי המצרים קיבלו דרישה זו וכי הסיכום בעניין זה נכלל בפירוט הס־כם ההפרדה.

שלשום ביקר הרמטכ"ל המצרי גנראל מוחמד גאני אל גאמסי בא־זור הארמיה השניה ומקאהיר נמ־סר, כי שהה בין היתר בקנטרה המזרחית. אם אומנם יתברר, כי המצרים פוצצו את בסיסי הטילים נראה, כי ביקורו של הרמטכ"ל המצרי קשור בעניין זה.

הודעת דובר צה"ל

קאהיר, (יופ"פ). — השלב הסופי של הנסיגה הישראלית בגזרה המערבית של תעלת סואץ וכן הדילול ההדדי של הכוחות והצבתם מחדש בגדה המזרחית של התעלה מתנהלים בצורה מני־חה את הדעת — אמר אתמול דובר הארמיה בקאהיר.

ר"מ ירדן פירסם הודעה על התסיסה

„רק קבוצות קטנות של חיילים דרשו שיפור תנאים"; פסח על התביעות הפוליטיות

מאת סופר „דבר" לענייני ערביים

לאחר איפול ממושך פור־סמה אמש ממשלת ירדן ה־בהרה ראשונה לגבי התסי־סה בצבאה. ראש הממשלה זייד ריפאעי אמר, כי מדו־בר ב„קבוצות קטנות" של חיילים אשר דרשו שיפור בתנאי חייהם. הוא הדגיש, כי אף לא אחד לא העלה בקשר באמצעות והודעות אלה לגבי השירות.

ריפאעי אף טען, כי המלחה בי־דבר העלאת המשכורות בצבא בה־קבלה להפעלה עוד ב־22 בינואר, כלומר לפני שהחלו גילויי התסי־סה הנוכחים. עוד לפני שבועות אחדים — כך טען, הורה המלך לבחון את שאלת השכר והטבות הנוכחית הסיפורים. הוא הכחיש, כמובן, לשטשט את הרו־שם שהעלאות השכר נתקבלו ב־לחץ הצבא.

העלמת התביעות הפוליטיות

ריפאעי לא התייחס כלל לפר־סומים של המוסלמים כי להתירה „הבדיניות" היו גם תביעות פו־ליטיות, כגון, הדחתו הוא והדחת הרמטכ"ל גנראל זייד בן שאכר.

(המשך בעמוד 2, טור 7)

הית הכריז על בחירות; ייתכן ביטול שביתת הכורים

מאת שלמה גינוסר, סופר „דבר" בבריטניה

לונדון, (מיוחד ל„דבר") — בריטניה נחלצה את־מול למערכת הבחירות החריפה ביותר שידעה המדינה בדור האחרון ו„יריות הפתיחה" של מע־רכה זאת נשמעו כבר דקות ספורות לאחר ש־ראש הממשלה אדוארד הית הודיע על החלטת הממשלה לערוך בחירות מוקדמות ב־28 בחודש זה, שנה וחצי לפני המועד הקבוע.

על ההחלטה הודיע הית בלש־כתו בדאונינג סטריט מספר 10 בשעה 14.40 לפי שעון ישראל, מיד לאחר ישיבת הממשלה. הית הודיע עוד, כי הפרלמנט יפוזר היום.

המלכה אליזבת קיבלה דיווח מלא על ההתפתחות האחרונות. ה־מלכה שוהה בביקור בניו זילנד והיא נתנה את הסכמתה להחלטת הממשלה. בהיעדרה חתמו אתמול הלורד־צ'אנסלור והנסיכה מרגרט על צו ביוזם, המעניק לממשלה סמ־כויות חירום.

זו הפעם הראשונה בהיסטו־ריה, שממשלה בריטית שולחת ללא פרלמנט על בסיס של מצב חירום.

שר הפנים רוברט קאר זקף אתמול את התפתחויות האלה על הסכסוכים המפוצלים עם כורי הפח־ם ועם נהגי הקטרים וכן על משבר הדלק.

הודעות לאופוזיציה ולאיגודים

מיד לאחר ישיבת הממשלה שי־גר הית מברקים מתאימים למנהיג האופוזיציה הארולד וילסון ול־מנהיג המפלגה הליברלית ג'רמי תורפ. כן שיגר הית מברק לנשיא איגוד הכורים ג'ו גורמלי ובי־קשו לדחות את השביתה הכללית במכרות עד אחרי הבחירות „למען האינטרס הלאומי".

ג'ו גורמלי כבר הביע את דע־תו: באמבם יש לדחות את השבי־תה כדי לאפשר תנאים נוחים יותר. תתקבל ההחלטה בנושא זה פה אחד, כפי שנתקבלה ביום שני ההחלטה לשבות, משום להיוותר דות הקיצוניים באיגוד הכורים הדורשים לקיים את השביתה כפי שהוחלט, בלא להתחשב בבחירות.

אך ההנהגה המתונה של הכורים, עם ג'ו גורמלי ב־ראשה, נוטה לקבל את בק־שת ראש הממשלה. נודע, כי גם מנהיג הלייבור הרולד וילסון רמז לכורים, כי יהיה זה צעד נבון לדחות את השביתה הכללית במכרות, האמורה להתחיל במוצאי שבת בחצות.

הלייבור מקווה לנצחון

תגובתן של כל מפלגות האו־פוזיציה על החלטת הממשלה ל־קיים בחירות מוקדמות היתה מ־עורבת. יו"ר מפלגת הלייבור ג'יימס קאלאהן אמר מיד לאחר שובו מביקור בישראל, שהממשלה מנסה להתחמק מאחריותה להגב־לות שבתנה לבחור הבריטי ערב

(המשך בעמוד 3 טור 6)

ראש ממשלת בריטניה אד־וארד הית מנפנף בידיו ב־עוזבו את משרדו בדאונינג סטריט 10.

למערכת הבחירות היום עומדים המוסדות הארציים של איגוד הכו־רים להתכנס במטה האיגוד בלונ־דון, כדי להחליט על דחיית השבי־תה. יש להניח, כי הפעם לא

ניחושים בצרפת על פרישת הנשיא

עם פרסום הודעה רשמית על מחלתו

מאת ז'אק מורים, סופר „דבר" בצרפת

פאריס, (מיוחד ל„דבר"). — סערה זוטא פרצה אתמול בעולם הפוליטי הצרפתי ל־אחר פירסום ההודעה ה־רשמית, שהנשיא פומפידו לקה בשפעת וכי הרופאים ציוו עליו להישאר במיטה במשך ימים מספר.

בהודעה הרפואית לא פורסמו פרטים מדויקים כלשהם, אולם מיד נשמעו שמועות בדבר סיבוכים אפ־שריים ואולי אף התפטרותו של הנשיא.

תגובות המיפוח בקורטיזון

תפקודו של פומפידו ובעיית המבקל הגאוליסטי לציון צורר את תשומת ליבם של העיתונאים לפני יותר משנה ומאז נפוצו השערות רבות, אם יוכל לסיים את כהונתו באמצע החוקית, בשנת 1976.

במקורות חצי רשמיים נמסר, כי השינוי בהופעתו של פומפידו נג־רם על ידי טיפול בדלקת הפר־קים באמצעות קורטיזון. אולם נתונים הכביתו על כך, שבתרופה זו משתמשים גם בטיפול בסרטן. אולם ארמון הנשיאות בפאריס בשלם לא נגרר לדיון בנושא אפ־ריקאי על מחלותיו ובמאבקיו של הנשיא והסתפק בפירסום הודעה קצרה בלי פירושים.

מבוכת המפלגות

בין אם מחלתו של הנשיא חמו־רה יבין אם לא, משות המפלגות הפוליטיות בצרפת הועמדו ביד במצב. הבן החלו הדיונים, כיצד לטפל במצב, אם אכן יתפטר הנ־שיא. לדעת „לה מונד", שפומפידו כבר פנה לתוצאה החוקה של

הנשיא ז'ורז' פומפידו

צרפת בבאלה, אם יש אפשרות לארגן בחירות בהקדם, במקרה שי־יתפטר.

בחירות בשעה זו הגרוסנה ב־ראש וראשונה פילוג במחנה הכמ־בלה, אשר יתייצב בחלקו מאחורי שר הכספים ואלרי ז'יסקאר ד'ס־טאן ובחלקו מאחורי המועמד הגו־ליסטי, יהיה אשר יהיה.

ז'יסקאר ד'סטאן משלם לא נח־שב לגוליסט ואין להניח, כי אי־שים כגון ז'אק שאבאן־דלמאס לא יסכה ללכד סביבם את המוני הגו־ליסטים לקראת תגר על מועמדותו של ז'יסקאר ד'סטאן.

בעיזה כל אחדות התעוררה גם בקרב השמאל הצרפתי בין הקו־מוניסטים ובני בריתם הסוציאליס־טים.

כדורסלני מכבי ניצחו את בארק

אך הקבוצה הצרפתית תעלה לחצי הגמר

מאת יעקב פתאל

במשחק הגומלין בשלב רבע הגמר בגביע אירופה לקבוצות אלופות שנערך אמש ביד אליהו ניצחה קבוצת מכבי תל־אביב את קבוצת בארק בתוצאה 58:79 (29:40).

נצחון זה לא מנע את עלייתה של הקבוצה הצרפתית לשלב חצי הגמר בגלל שהמכבים נזקקו. ה־צרפתים ניצחו את המכבים בסי־כום שני המשחקים אחרי שגברו במשחק הראשון, שהיה בבארק, בהפרש של 29 נקודות (86:115).

המשחק שנערך אמש היה דו־מה ועניין הקבוצה המכבית הי־תה קרובה להשגת המטרה — לנ־צח את הצרפתים בהפרש של יו־תר מ־29 נקודות. בדקה ה־34 קלע טל ברודי סל וקבע 25 נקו־דות הפרש למכבי — 45:70. אר־לם, השופטים שאישרו את הסל פסקו עבירה נגד טל ברודי, וזו היתה לו העבירה החמישית והוא נאלץ לעזוב את המגרש. כשבהרו עם דקות לסיום המשחק היו צרי־כים המכבים להשיג עוד הפרש של 4 נקודות כדי להכניע את הקבוצה הצרפתית. אבל, יציאתו של ברודי עצרה את התנופה של המכבים כאשר לא היה מי שיד־חף את הקבוצה להתעוררות הג־דולה.

גם עידודם הנפלא והבלתי פוסק של 8000 הצופים לא היה בכוחו לסייע לקבוצה הישראלית להשיג את ההפרש הדרוש.

שפטו במשחק זה הספרדי קאלס והשווייצי דלודטאר.

נקודות למכבי תל־אביב: ברו־די (22), פלם (16), ברקוביץ (12), שוורץ (10), מנקין (9), סטיבנס (8), רובינרק (2).

נקודות לבארק: גארדנר (17), גאר (15), צ'יקס (13), דרוב (8), ראק (2), וקוליה (2).

נשיא רומניה ניקולאי צ'אושסקו יבקר החודש בלוב — מסרה אתמול סוכנות הידיעות הרומנית.

חייל נהרג בהיתקלות עם מחבלים

חייל צה"ל נהרג שלשום, סמוך לשעה 7 בערב, צפונית לקיבוץ דן, בהיתקלות מסטר צה"ל עם חוליית מחבלים ש־חדרה מתחום לבנון.

הודעה נמסרה למשפחת ההרוג.

קרייסקי: הזמן פועל נגד ישראל

וינה, (עספ"א). — קנצלר אוסטריה ברונו קרייסקי א־מר בראיון שפורסם אתמול בעיתון „די פרסה" כי תוך חמש שנים ימצאו את עצ־מם שלושה מיליון יהודים תושבי ישראל עומדים מול עוצמה צבאית ערבית הנש־ענת על צבא של 5 או 6 מיליון חיילים.

לכן — אמר — יש צורך דחוף שישראל תכרות שלום עם הער־בים, כשום שהזמן פועל נגדה. „יש למגן את השלום עתה, שעה שישראל חזקה" — אמר הקנצלר.

עוד אמר כי אין להעלות על הדעת הסכם שלום במזרח התי־כון, ללא פתרון לבעיה הפלסטינ־אית.

מדינה חדשה: האי גרנאדה

סנט ג'ורג', גרנדה, (פיד ויופ"פ). — האי גרנדה בים הקאריבי זכה אתמול לעצמ־אות מידי בריטניה, שעות ספורות לאחר שהמשטרה עצ־רה את מנהיג האופוזיציה.

ראש הממשלה אריק גארי אמר, כי ניתק קשר נגדו.

מעצרו של מוריס בישופ, מנהיג האופוזיציה הסוציאליסטית, קדם לטקס הכרזת העצמאות שנערך בחצות הלילה.

לגרנדה אוכלוסיה של 104,000 תושבים ושטחה מס־תרע על פני 133 מילין מרו־בעים.

ולדהיים יבקר במזרח התיכון

קאהיר, (עי"ן). — מזכיר האו"ם ד"ר קורט ולדהיים יערוך ביקור במזרח התי־כון בעקבות הביקור, שיקיים ב־קרוב במספר בירות באפ־ריקה — מסר אתמול העי־תון הקאהירי „אל גומהו־ריה".

לדברי העיתון, כבר נערכו מג־עים בעניין זה בין מזכיר האו"ם ובין ממשלת מצרים.

עליה לדולר; ירידה במחיר הזהב

לונדון, (י. פ.). — ערכו של הדולר האמריקאי עלה בבירות מה לעומת רוב המטבעות המערביים ומחיר הזהב ירד בבורסה בלונ־דון ב־1.50 דולר לאונקיה.

עליית בערך הדולר נרשמה ב־בלגיה ובגרמניה המערבית. אולם בשווייצריה הוחל ירידה גם לעומת הפראנק. שער הדולר לעומת הין היפאני והפראנק הצרפתי היה יציב. העליה הגדולה ביותר בערך הדולר נרשמה לעומת הלי"ש — כ־2.23 דולר ביום ד' ל־2.175 תמורת הלי"ש אתמול. משקיפים סבורים, כי זוהי תגובה על הוד־עת ממשלת בריטניה בדבר עריכ־ת בחירות חדשות.

ארה"ב תוותר על תעלת פנמה

פאנאמה סיטי, (יו. פי.). — ארה"ב הסכימה אמש למסור בעתיד את תעלת פנאמה לידי בעלות של פנאמה, אולם נכונות זו לא סיפקה סטודנטים פנאמיים, שהשיכו בכוח על בני־ין בית המחוקקים, עם חתם שר החוץ האמריקאי הנרי קי־סינג'ר על החוזה בעניין זה.

אם לא תשנה סוריה את עמדתה

דיין עשוי לבטל ביקורו בארה"ב

מאת חגי אשד, סופר „דבר"

אם לא יחול שינוי בעמדת הסו־רים לגבי שתי הדרישות הישרא־ליות לגבי השבויים הישראליים עד למועד צאתו של שר הבטחון משה דיין לארה"ב בתחילת הש־בוע הבא, עשוי הוא לשקול את ביטול הביקור שנועד להיות מ־טעם ה„כותרת".

אפשרות זו נוצעה בכך, שאם יבקר דיין בארה"ב, יש להניח שייפגש עם שר החוץ הנרי קי־סינג'ר, ואז תוכל להתעורר בינ־הם הבעיה של הפרדת הכוחות בין ישראל לסוריה, שכן הוא נו־שא צבאי, הנמצא בתחום שיפוטו של שר הבטחון; ואילו ישראל איתנה בהחלטתה לא לשוחח אפי־לו עם האמריקאים על ההצעות הש־ונות להפרדת הכוחות עם סו־ריה, לפני שתוגש רשימת הש־בויים ולפני שיבקרו נציגי הצלב האדום אצלם.

ביקורו של שר החוץ אבא אבן בארה"ב מיועד לאמצע החודש ה־בא. אך לגבי נסיעתו הוא אין עומד השיקול הקיים לגבי נסיעת דיין, שכן ידוע, כי שר החוץ אינו מטפל בצד המעשי של הפרדת הכוחות, שלגביו יש מקום לנה־ל משא ומתן, אם וכאשר הוא יפ־תח.

מקורות מוסמכים הגדירו את התקפתו של אחד העתונים שי־פן כי הממשלה החליטה לשנות את עמדתה ולהסכים לתחילת שי־חות ההפרדה לפני ביקור נציגי הצלב האדום אצל השבויים ב„כי־פוס על קירות". אותם מקורות הדגישו, כי הממשלה לא קיבל־לה שום החלטה כזו וישר־אל תקפיד למנוע אפילו למראית עין שיחות עם האמריקאים על הפרדת הכוחות עם סוריה, לפני שי־בקרו נציגי הצלב האדום אצל השבויים.

עמדת סוריה תתברר בוועידת טריפולי

בירושלים מעריכים כי עמדתה של סוריה ובכוונתה לקיים שיחות הפרדה עם ישראל יתבררו בוועי־דת הנפט הערבי המיועדת להתכנס בטריפולי שבלוב ב־14 בפברואר. עד אז יתברר אם תמלא סעודיה את ההבטחה לבטל או לרכך את האמברגו על משלוחי הנפט שלה לארה"ב כפי שביקש ממנה הנשיא סאדאת, ואשר ניתן היה להבין, כאילו העבירה הבטחה כזאת לקי־סינג'ר.

נראה כי נשיא סוריה חאפז אסאד קיבל במהלך הסעודי הגב־רת הפוכה — לא לרכך את אמ־ברגו הנפט על ארה"ב, לפני ש־ישוג הסכם הפרדה בין ישראל לסוריה. אם נכונה ידיעה זו, היא תבוא לידי ביטוי בוועידת טרי־פולי.

הידיעות מצריות על פתיחת התעלה

מקורות בירושלים מפרשים את ההודעה המצרית על פתיחת תע־לת סואץ תוך שישה חודשים, כהו־דעה ברורה לסוריה ולסעודיה ש־מצרים לא תירתע מביצוע המלא של הסכם הפרדת הכוחות בינה לבין ישראל ובזירוז פתיחת הת־עלה, כדי לספק למצרים מקור הכנסה עצמאי בלתי תלוי בתמי־כת ארצות הנפט, ובעיקר סעודיה המעדיפה שמצרים תמשיך להזי־חם ולהישאר במצב של חולשה צבאית וכלכלית ולא תהווה משקל שכנגד ומקור סכנה לסעודיה.

המצרים מצפים לסיוע כלכלי מערבי בצורות רבות ובסכומים גדולים הן בקשר לפתיחת התעלה להפעלתה ולהרחבתה, והן באזו־

(המשך בעמוד 2 טור 8)

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

הועד הפועל — המחלקה לאיגוד מקצועי

היום, יום ו', 8.2.74, בשעה 9.00 בבוקר, תיערך באולם הישיבות קומה ד', בבית הועד הפועל

ישיבה דחופה של מליאת המחלקה לאיגוד מקצועי

חברי מליאת המחלקה מוזמנים.

ההסתדרות הכללית של העובדים באר"י

מועצת פועלי תל־אביב–יפו

השבת בבית תבורי 5.45 בערב חיים פינקלשטיין, חבר הנהלת ההסתדרות הציונית העולמית

היערכות יהדות העולם — בשעה זו.

דברי פתיחה: בלה פרידמן

בשבת 9.00 יום עיון לעובדות שיתקיים במועצת פועלי חיפה בהשתתפות: יצחק סיגאבי, יצחק הדה, חנה רהבגבה, אסתר כהן, ורחל פוזאל.

תכנית השבוע

יום ו' 8.2.74
בשעה 10.30 בערב — „החיים והאהבה הגדולה" — שירי עם ובלדות, בהשתתפות: אבנר ברזון, דני גרנות, שלומית אהרון וקרול בירה.

שבת 9.2.74
בשעה 7 בערב — מועדון הסרט הטוב — „הפרי האסור". בימוי ודיון עם קתרין דנב.

יום א' 10.2.74
בשעה 6 בערב — מכון אדלר — מרכז ייעוץ להורים.

יום ב' 11.2.74
בשעה 3 אחה"צ — בי"ס לבלט, התעמלות וג'ז בהדרכת לילי גבר.
בשעה 4 אחה"צ — סרט לילדים — הרפתקאה בטנג'יר + פופאי.

יום ג' 12.2.74
בשעה 5 אחה"צ — מכון אדלר — מרכז ייעוץ לנוער.
בשעה 7 בערב — בי"ס גבוה לפועלים — קורס לעובדים סוציאליים בהדרכת אחי יותם.

יום ד' 13.2.74
בשעה 4 אחה"צ — אולפן לריקודי עם / סרט לילדים — „איש החרב".
בשעה 9 בערב — חוג ריקודי עם למבוגרים.

יום ה' 14.2.74
בשעה 2 אחה"צ — בי"ס לבאלט, התעמלות וג'ז בהדרכת לילי גבר.
בשעה 5 אחה"צ — קורס לבריאות, תרבות הגוף והתעמלות.
בשעה 6 בערב — חוג לימוד אספרנטו.
חוג לאמנות הקולנוע — בשעה 7 בערב — „באוארינג" — בימוי לואי בונואל.
בשעה 9 בערב — „אדיפוס המלך" — עם אורסון ולס, לילי פאלמר, כריסטופר פלאמר.

מרכז לתרבות וחינוך של ההסתדרות
המחלקה לתרבות ולנוער במועצת פועלי תא–יפו

במלאת שלושים לפטירת יקירנו

גרשון בירון ז"ל

נעלה לקברו להתייחד עם זכרו

וגילוי המצבה ביום שני י"ט בשבט תשל"ד (11.2.74) בשעה 3 אחה"צ בבית העלמין בחולון.

(נפגשים ליד השער החדש)

בערב בשעה 7 תיערך אזכרה בבית התאחדות בעלי מלאכה (רחוב מרכז בעלי מלאכה 16 תל־אביב).

תודתנו נתונה לכל מנחמינו.

המשפחה האבלה

אזכרות לחברינו שנפלו במלחמת יום הכיפורים

ביום חמישי 14 בפברואר בשעה 21.00

ל־חנן איתן ז"ל

ביום חמישי 14 במרץ בשעה 21.00

ל־אורי ארבל (אלג'ם) ז"ל

קבוץ משמר העמק

אנו מודיעים בצער וכאב שבנו—חברנו

ארנון ברין ז"ל

(נפל במלחמת יום הכיפורים)

יובא למנוחת עולמים בבית העלמין של הקבוצה היום, יום שישי, ט"ז בשבט תשל"ד, 8.2.74 בשעה 11 לפנה"צ

המשפחה
בית משמר השרון

אוטובוס מיוחד למשמר השרון יצא מרחבת היכל התרבות ת"א בשעה 9.30 בבוקר.

בצער רב אני מודיעה על פטירתו של בעלי

יעקב בן משה מלכין

לקבלת פרטים למועד ההלויה להתקשר לטלפון 958943

חוה מלכין, רחובות

ביום השלושים לנפילתו של חברנו

קלמן וישינגרד ז"ל

נעלה לקברו בבית הקברות הצבאי בקרית שאול ביום א' 10.2.74 בשעה 3.00 אחה"צ.

אוטובוס ייצא מהמשק בשעה 12.00 בצהרים. בשעה 21.00 תיערך אזכרה לזכרו במשק

המפקדים מתבקשים לשחרר חיילנו לערב זה

בית משאבי שדה

ביום ראשון, י"ח בשבט תשל"ד, 10.2.74
במלאות שנה לפטירת יקירנו

חיים בראילובסקי ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
בבית הקברות של זכרון יעקב בשעה 3.30 אחה"צ.

המשפחה

דלת ניקוטין בעישון, עשירת טעם וארומה.

דיונים נוקבים במרכז העבודה על עתיד המפלגות

גוברין תקף את ספיר וחברי הוועדה המרכזת

דבריהם של חשבון נפש נוקב הנדרש לדרגה של ה־מפלגות, הושמעו אמש בישי־בת מרכז מפלגת העבודה, שהמשיך בדיון על תוצאות הבחירות ועל המשבר הקו־אליציוני, בבית אליהו גולומב בתל־אביב, בנוכחות ראש הממשלה וכמה שרים.

רבים מהמתדיינים בדיון עמדו על הצורך בתיקון המפלגה ובקי־בויים בהנהגה והזהירו מפני נסי־גה מסוכנת של המפלגה, אם לא יערך בה חשבון נפש יסודי.

בראשית הישיבה מסר מזכ"ל המפלגה אהרן ידלין דו"ח על מהלך המו"מ הקואליציוני. בשי־ כי ב־ע ודעת המגעים של המו"מ — בנושאי כלכלה וחברה, בנושא המדיני ובעניין סיבת המשבר — ניתן להגיע לידי הסכם. אולם הבעיה לעניינים דתיים היא המסכנת בגולן ... "ביחוד יהודי". "אני מודאג מאד ממצב שייווצר. אם בנושא זה העמדות של המש־תפים במו"מ השונות ... ביות והולכות" — אמר ידלין.

ח"כ מרדכי בר־פורת הציע ל־מרכז הצעת החלטה, להיות הקמת ממשלה רחבה שתישען על הרוב המכריע של הכנסת, תוך שיתופה עם הליכוד.

"המפלגה מתפוררת"

ראשון המשתתפים בדיון, א. גורדין, אמר שהמפלגה מתפוררת אך ההנהגה אינה מתעוררת ללכד את השורות. ההנהגה הולכת וסר בעת וכל אחד מוביל לכיוון אחר. "פקדה אותנו עייפות איומה" — קרא, והוסיף כי מי שאינו יכול לשנות את המצב — עליו להתפ־טר, ולפנות מקומו לאחר. כן קרא לג. מאיר להכניס שינויים בהרכב השרים בממשלה החדשה.

גוברין תוקף את ספיר

עקיבא גוברין פתח את דבריו בקריאת קטע בשירו של ביאליק — "ראיתיכם שוב בקוצר ידכם" שבו נאמר בין היתר "איכה דלו... תם פתאום. איכה חדלתם ישע, איכה בעזבתם אבדה עצה ... בה ללא כוחן ונפש ... וללא כוחכם צער"...

גוברין אמר, כי "הבעיה יכולתי לסיים דברי בזה, כי זה תיאור מדויק המשבר במפלגת העבודה, שאין לה כיום הנהגה וחזון".

גוברין תקף בחריפות את שר האוצר פנחס ספיר, אשר לדבריו לא התחשב בעמדת ההסתדרות בעניין קיצוץ הסובסידיות. "הממשלה יודעת להחליט בעצמה, בלי ההסתדרות והפועלים — ואחר כך יבקשו מהם שיכבו אותו".

ראש הממשלה, ג. מאיר קראה קריאת ביניים לגוברין: "תגיד כל מה שאתה רוצה, אבל קצת חב־רה. הדרך ארץ בפני אדם שאנ־בר כבודך".

גוברין: "הרהה, אין לי דרך ארץ בפניו".

גולדה מאיר: "ההגנה לי עליך".

גוברין: "מה ההגנה? הוב־רי עם הפועלים כפי שאני דובר תי אתם ואל תפיצי לי כיפה. אינני שובר כשר כזה. אמרתי מה שאמרתי בעתונות לבדעת".

גוברין יצא בביקורת על חברי הועדה המרכזת של ההסתדרות שנכנעו עתה לכנסת ושם הצבי־עו בעד התקציב וקיצוץ הסובסי־דיות ואחר כך באים הם לדיוני הוועד הפועל ומצביעים בעד הח־לטות ההסתדרות. איפה המוסר? איפה לבם את השקרנות הזאת? שאל.

בתום דברי גוברין הציין הו־ל ידלין, כי יש לשמור על כבוד החברים. על כך נשמעו קריאות ביניים כנגד יצחק בן־אהרן, שאמר כי אין זה מתפקידו של הו־ל להעיר על דברי חברים. גוברין קרא לעבר ידלין: "לכה שאתה מדבר, אין בעיני כל ערך".

מתוכר עצמאי מחיפה קבל על כי המפלגה גילתה עד היום אדי־שות וחוסר עניין בהתרחש במיגזר המזרחים. לדבריו, שיטת המשלות המנוכרים, בה נוקטת עדיין ה־מפלגה, איננה הולמת את המציאות ומעמעמת את דמות המפלגה בעיני האזרחים הערביים. כן קבל על כי אין נציג בכנסת לאינטלק־טואלים הערבים.

"חברות על תנאי"

כמאל כנבר השמיע ביקורת על כך שחברות הערבים הדרוזים במפלגה היא חברות על תנאי, כיון שבמזכירות, בלשכה ואף בכנסת אין הם מיוצגים. "החבר בת במפלגת העבודה — הוא ... חדש ובדרגה ... כפי שהיא נוהגת אצל בני המיעוטים" — אמר.

משה כהן, נציג הסטודנטים של המפלגה, אמר כי ההתנהגות וה־התאכזבות במפלגה בשנה האחרונה הן שסללו את הדרך למפלת הב־חירות, ומי שעדיין חי באשליה — יתעורר בעוד 4 שנים באופוזי־ציה.

כהן קרא ... בתוך קריאה לראש הממשלה גולדה מאיר להכניס שינויים בהרכב ה־ממשלה ולהביא את הרכבה שת־ציג לאישור המרכז. כן הציע שחברי כנסת יכהנו בקדנ־ציות בלבד, וכי יבוטלו ... במפלגה.

משה ארם קרא להקים קואליציה בלי להיכנע לדרישה ואף בלי השתתפותם בממשלה. שכן סיכוי הוא אמר, כי ירידה ... ב־בחירות באה כתוצאה מטישטוש ערכים מנכירים, ורבים אינם רואים כל הבדל בתחום בינה לבין הליכוד. אם תהדרדרות לא תיעצ־ר — יאבד המפלגה גם את הקבס שנשאר.

נגד "בר המתביונת"

ח"כ הד"ר לחן הציע להקים ממשלה רחבה שתכלול גם את ה־ליכוד, במצב שמצבו זה ... ואין להיהוג כבר. קורן יצא נגד "כל המצורים והגורם העצמי", וקרא למפלגה לפגוש בכי־נים כדי לעמוד בפני חידוש ה־ ... העומדות בפני המדינה.

מרדכי קרבצה, פעילי אכוזר ד־רפי כהן קרא ... נפש ... באמר בבחירות הבאה ... המפלגה לאבד את ההנהגה בבחירות בהסתדרות, ותהליך כי־בוש העיירות על ידי הליכוד עלול להימשך. כהן אמר, כי ... ההסתדרות שבשיתוף פעולה עם הממשלה — אינו דבר טוב, ומזכיר שאינו מקבל ... מה־הממשלה ומבקר אותה — גם הוא אינו טוב. "אם כן איזה מז־כיר אנו רוצים להסתדרות" — שאל.

ישי בר קראה להקים ממשלה מצומצמת על בסיס 61 חברי כנ־סת, בלי הדתיים. יש להוציא את נושא דת ומדינה מבצע היסוד של הממשלה הבאה. הציעה להו־ביא נושא זה להכרעת הכנסת.

ברל רפטור, שהיה אחרון הדוב־רים בישיבה זו, דיבר בהתרגשות רבה על המצב הפוליטי־האידיאולו־גי שאוה בתנועה, בציינו כי לא ... בכל מהלך הדיון שום דו־בר ... יותר ... ההגמוניה במדינה — אני ... לקיומה של מפלגה פועלית מאוחדת, ציונית־סוציאליסטית" — קרא רפטור, ושאל: "האמנם זה ביום זה?".

המשך הדיון יערך בהקדם. ד־מזכ"ל המפלגה א. ידלין הביע תקוה כי הוא יגיע לסיכום בי־שיבה הקרובה.

אבן: אין הצדקה לרוח־נכאים

"יש להיזהר מרוח־נכאים והקדרות, והתקוממות נגד מפעל ... והתהקשה העצמית, הבמהה בפני הס־ ... והכרזות תלושות־התג־ אושיות, עד כדי מגמת לצאת ב־ עמק־הבכא, באשר לא הו־ כינו ולא נוצחנו במלחמה". דברים אלה אמר שר החוץ, מר אבא אבן, בהופעתו א־תמול בוועידת המחוז של מפלגת העבודה בחיפה.

השר אמר כי מדינת ישראל היא הראשונה והיחידה בעולם ה־מנהלת מלחמה פסיכולוגית נגד עצמה. הוא קרא לעמוד לתרום את חלקה להיחלצות ממבוכה ש־פקדה אותנו ללא כל הצדקה. שר קרא ... להזהות את הבירור ב־שאלת מיהו יהודי לפחות לשנה אחת, באשר במציאות המוצבת ב־ ... הורבנת הממשלה ואין זה לכבודה של ישראל. "האם בעבור 4000 שנה אין אנו יודעים מי אנחנו?" שאל השר.

את הליכוד האשים אבן בטמנגו רטוריקה של "אלימות לשונית", אשר כמוה לא ידענו מאז נרג־מה הכנסת באבנים במהלך הדיון על הסכם השילומים.

צה"ל הזמין אלפי משאיות

מאת דוד מרשמוב, סופר "דבר"

מאז מלחמת יום הכיפו־רים הזמין צה"ל בחו"ל אל־פי משאיות, בעיקר עבודות ... ההשקעה במשאיות אלה היא גדולה. בתשובה לשאלת סופר "דבר", אמר ראש אגף אפסנאות בצה"ל אלוף מתתיהו קין, כי מחיר משאית כזאת 50,000 דולר.

נמסר, כי 50 אחוז מהמשאיות הללו שהוזמנו יתקבלו תוך ה־חודשים הבאים, ואילו שאר המ־שאיות יתקבלו תוך 18—24 חודש.

נוסף לזאת הזמין צה"ל 650 משאיות כבדות בנות עשר טונה ויותר. משאיות אלה יסופקו לצה"ל עד סוף שנת 1974. נוסף לכך בודק צה"ל רכישת 1300 עד 1400 משאיות הנדסה נוספות, אשר חלקם יהיה מתו־צרת המקומי בארץ.

שוחררו 50% כמשאיות המגויסות

בתשובה על שאלה נוספת מסר ראש אגא, כי עד כה שוחררו בחזרה צה"ל 50 אחוז כמשאיות שגויסו לצבא. כיום קולט צה"ל רכב מהמשק האזרחי לצרכיו ויש בכוונת צה"ל להגביר את שחרור המשאיות ולהישען יותר על כלי רכב מהמשק האזרחי.

כן נמסר, כי מתוך 1050 ה־משאיות שצה"ל היה צריך לקבל מבסגרת 2500 המשאיות, שנרכשו על ידי הממשלה כדי לפתור את בעיית ההובלה המכותר ב־משאית מיד לאחר פרוץ המלחמה — קלט צה"ל רק 184 משאיות. לישראל הגיעו אמנם 400 מש־איות כאלה, אולם לחלק מהם יש לבנות מרכבים. כן נמסר, כי בסוג אחד של משאיות נת־גלו תקלות שונות והן תוחזרו ... לבדוק ולהתקן את הליקוי. עד אז הפסיק צה"ל לק־לוט סוג זה של משאיות.

דובר הוותיקן: לא צוטטתי נכון בעניין ירושלים

קריית הוואתיקן (יו. פ.). — דובר הוואתי־קן הפרופ' פדריקו אלסנדריני ... כי אמר אתמול, כי לא צוטט נכון בראיון שפורסם בעתון "הארץ" על עתידה של ירו־שלים. אך סירב להגיד, אם הוואתיקן עדיין מצדד בבינ־אומה של העיר. על השא־לה הזאת השיב אלסנדריני: "אין לי מה להוסיף על מה שאמרתי בהצהרה בכתב".

בדבור על קטע אחר בראיון ב"הארץ" אמר אלסנדריני, כי ה־ ... הבעיה ההומניטרית של הפליטים הפלסטינאים. אין ... הכנסה בחשיבות האזורית הלגיטימיות והזכויות של האוכלו־סיה הפלסטינאית. עליהן דיבר ה־אפיפיור פעמים רבות.

פגישת האפיפיור עם שר החוץ הלבנוני

האפיפיור פאולוס השישי נפגש אתמול עם שר החוץ הלבנוני פו־אד נאפע. עתון של האפיפיור, שביקש להישאר פלוני־שם אמר, כי האפיפיור חזר ואישר בשיחה, כי הוואתיקן מצדד בצורה כלשהי של בינאום ירושלים.

האפיפיור חזר בשיחה על עמדת הוואתיקן כלפי ירושלים. אולם לא פירט, איזה מעמד יש להעניק לעיר. לדברי הנזכר, יגיש הוא־טיקן הצעה מפורטת בשעה מאוח־רת יותר, כאשר הסכסוך הערבי־ישראלי יילך ויתקרב אל יישובו.

מכל מקום, הוואתיקן סבור, כי שום מדינה בודדת אינה צריכה לטעון לריבונות בלעדית על ירו־שלים.

גידלון דרונה, סופר "דבר" באיטליה, מוסיף: "התיקון של אלסנדריני, כפי שנמסר על ידי הסוכנויות, מאשר ... להעשה את מהות הברית, כפי שנמסרה על ידי המר־איינה, והיתה ביקורת רק על הגש במספר ... לפי תמה ואולי רק לבהדרת.

בחוגים ציינו, כי ייתכן שב־ימים האחרונים ... על הוא־טיקן ... ערבי בעניין הראיון. ... שהוואתיקן, גם כאשר הוא משתדל להימנע מנקי־טת עמדה לגבי נושאים פוליטיים, נאלץ לנקוט עמדה פוליטית. אין להתעלם ממקומם של קאתולים ב־ארצות ערביות ושל ערבים נוצרים על כנסיות נוצריות אחרות ומן הקשרים הדיפלומאטיים התקינים שבין המדינות הערביות והוואתי־קן.

הצלחת הסרט "הרפתקאות ר' יעקב" עולה על ה"טנגו"

פאריס, (יו. פ.). — הסר־ט "הרפתקאותיו של הרב יעקב", קומדיה על יהודים ודתיים, תפסה את מקומו של "הטנגו האחרון בפריס" כסרט בעל ההצלחה הקופתית הגדולה ביותר בפא־ריס בכל הזמנים — כך מו־סר עתון "פראנס סואר".

ב־14 שבועות הקרנתו הכניס ... יותר מ־25 מיליון פראנקים, "שלושה מיליון פראנקים יותר מאשר "הטנגו האחרון" ב־15 שבועות הקרנה. סרטים אחרים שזכו להצלחה קופתית בפאריס היו "ללא־סיוד סבורים" ו"ספר הג'ונגל".

שר החוץ הצרפתי מיכל ז'ובר נפגש אתמול בבגדאד עם עמיתו העיראקי מורטאזה אלהאג' יחיא, ודן עמו על המשבר ...

שלוש העובדות של שגרירות יפאן בכווית, שהוחזקו כ־בנות־ערובה על־ידי המחבלים, שעה שיצאו מבנין השג־רירות לאחר שחרורם אתמול.

אחד מעובדי השגרירות היפאנית בכווית, המוחזק כבן ערובה על־ידי מחבלים ערביים, בחלון השגרירות ב־כווית. סבורים, שזהו המזכיר השני של השגרירות.

רמטכ"ל צבא כווית השייך מובארק אל־עבדאללה (משמאל), מפקד המשטרה עבד אל־עזיז ג'עפר (במרכז) ושר־ההגנה והפנים, השייך סעד עבדאללה אל־סבאח, סוקרים את סביבות שגרירות יפאן בכווית, עליה השת־לטו מחבלים, המחזיקים בידיהם בני ערובה מקרב עובדי השגרירות.

צילום רדיו של "אסושיאייטד פרס"

בחירות באנגליה

(המשך מעמוד 1)

הבחירות הקודמות, כמות שאין באפשרותה למלא הבטחות אלה. יחד עם זאת הוא קידם בברכה את האפשרות להתמודד עם ה־ ... הביע בטחון בנצחונה של מפלגת הליבור. לנצחון ברוב הת־נבא גם ... מנהיג המפלגה אהרוד ג'נקס. מנהיג הליבראלים ג'רמי תורפ הביע צער על החלטת ה־ממשלה להטיל את הכרעה לבחי־רות בחירות בתקופה קשה זאת, אך הביע שמחה להתמודדות ה־ ... הן למפלגות להציג את עמדתה.

תוצאות הסקר

בסקר האחרון על דעת הקהל בבריטניה, הנערך על ידי מכון גאלופ ואשר פורסם אתמול ב"דיילי טלגראף" מוביל הליבור ... אחוזים: 42.5 אחוזים ... 39.5 אחוזים לשמרנים. בחודש שעבר הראה משאל גאלופ על עדיפות לשמרנים (40 אחוז) לעומת 38 אחוזים לליבור. אתמול נמשך הדיון הפרלמנטרי על המשבר הכלכלי החמור. אולם בשעה ששלשום ... בתחילת הד־דיון בפרלמנט "פנים לשיחה" כי ... לא היה ברור אם יתקיימו בחירות או לא — הרי הדיון אתמול היה כבר בבחינת ההתעוררות בעוצמה מלאה על הבו־חר. הן ראש הממשלה והן מנהיג הליבור תקפו זה את זה בחרי־פות והאשימו איש את מפלגתו של רעהו באחריות למצב שנוצר.

ממשלת בריטניה מתייצבת עתה להכרעת הבחירות בבקשה להעניק לה מנדאט ברור להמשיך בקו נוק־שה בטיפול בסכסוכי עבודה. ה־סיסמה היא: "מי שולט במדינה זאת, אנחנו או האיגודים המק־צועיים?". אולם כפי שאמר אח־מול מנהיג הליבראלים ג'רמי תורפ, הבוחר עשוי ללכת לקלפיות לאו דווקא בסיסמה הרצויה לממשלה אלא בסיסמה "איך שולט בברי־טניה מי ששולט?".

מנהיג האגף הימני של השמרנים מתפטר

לונדון, (עית). — מנהיג הימין במפלגה השמרנית אנוך פאואל ... את מפלגתו, באמר הודיע, כי הוא לא ישתתף בבחירות.

פאואל ביטא את החלטת ראש ממשלת בריטניה אדוארד הית להכריז על עריכת בחירות ואמר, כי לא יציג את מועמדותו באיזור הבחירה וולברהאמפטון, שאותו ייצג ב־24 השנים האחרונות.

פרישתו של פאואל בן 61 צפויה לגרום נזק רב למפלגה השמרנית על ידי מניעת תמיכה של האגף הימני.

הובעה התרשמות, כי פאואל נקט בצעד זה ... להיות במנהיגות המפלגה השמ־רנית בבוקר כאוהר ייהם.

ר"מ ירדן

(המשך מעמוד 1)

ראה לא להתנדב כי יחידות אלה ... להיכנס להצגה מובייקטת להפסק ליריון סילוק נגד ... ר־ נגד מנקים.

בהודעות הירדניות לא נגלו כל פרטים על מהלך התקרית. אך נצ־בה ... להתגים כי מחובר היה בחיקה קטן וכי אין יכול ל־ ... שרוחה בעניין זה.

ביקורי חוסין בצבא

ועיד כיתר בהודעות הירדניות על ביקורים שערך חוסין בלווית בן דודו הרמטכ"ל ביחידות הצבא אתמול ושלשום. אתמול ביקר ה־מלך ביחידות ... — ה־ ... 40 ר"פ, בית הספר לשריון וגדודי הקומנדו. כן שוחח עם קצינים ושייכים במפקדת חטי־בת השלישית. שלשום ... ה־סיין בדיביזיה ... הרביעית ... של המשמר המלכותי ... על גב סלאל ובגדוד ה־ ... המעפקד על הגבת הארמון.

מה אומרים?

הזקנה

בראשונה שמעתי את הדברים האלה בפי סא"ל מ. ע., איש הגליל התחתון. אחרים השלימוהו פחות או יותר. מדובר במשפחת ל'.

נודע לי, כי ארבעה בנים היו לאם המכונה לפי הכו־רת — "הזקנה", היא כעת כבת 85 שנים.

שניים מהם הכרתי. את צ' אשר נפל ב־48, ויבדל לחיים ארוכים, את ח'. את ג' ששרת בצבא הבריטי במלחמת העולם השניה לא ראיתי מעולם. הוא נפצע וסבל קשה הפצע לאחר ימים רבים. כן לא הכרתי את האח הרביעי.

את ח' הכרתי היטב. הוא אחד מבניה הבולטים של ארץ־ישראל. בראשונה ראיתיו בשנת 1938 בעין חרוד. הוא פסע ליד חברו יהונתן, בן כפרו, שנפל בגליל עשר שנים אחר כך.

שניהם צעדו לבושי אזרחית ובידיהם רובים אנגלים (לי־אנפילד הקצר, בעל המחסנית).

הופתעתי. לבושי אזרחית ונושאי נשק? אמרו לי, כי שייכים לבחורים של וינגייט, "הידידי", אנשי פלוגות הלילה, פ.ל.ס.

בשנת 1941, בראשית הפלמ"ח, פעל ח' בסוריה. הוא עבר כ"מסתערב", כלומר כ"ערבי", איש "המחלקה הסו־רית", בחברה עבדו, איש ה"נודדת" בקרית־ענבים, מתלמי־דיו הראשונים של יצחק שדה. הם הבריחו חברי נפץ והמלו ב"אוביקציים" של לכמונות ווישי בפיר חאלב.

אחר כך פגשתי בו פעמים רבות בשורות הפלמ"ח ובצה"ל. הוא שימש זמן רב כמפקד יחידת המיעוטים ועמד בראשם של צ'רקסים ודרוזים.

מפעם לפעם נעלם מעינינו. אמרו כי נשלח בשליחות עלומה מטעם עם ישראל לארצות רחוקות...

כאשר שב הביתה התמסר לעבודתו האזרחית. לא פצה פה. לא סיפר דבר.

הוא שהיה מלך המספרים. הוא שהיה האמנו לי, ש"י עגנון בפ"ש. אדם בעל כושר המתחה נדיר, חוש הומור מבורך ולשון עברית גלילית, עסיסית, בחורה. גדושה דימויים.

לא פעם על כוסית וסיגריה שמענו מפיו אגדות נפל־אות, מעשיות וכזבים. כאשר פגשתי בו כמו נמחו הזמנים הגבוליות וארץ־ישראל נהרה לקראתי. ארץ־ישראל גדושת העלילות, ארץ־ישראל העובדת, הגלילית, ארץ השדות הזהבים והלילה, ארץ סוסים ומהרשות וכלי נשק. ארץ יהודים וערבים וסורים הרוחים ובדואים. שודדים וגנבים ואמרים כבדי ידים.

מלך המספרים. מלך הפולקלור.

את האם לא הכרתי. מעולם לא ראיתי פניה. ידידים שבקרו בביתם שבגליל ספרו על אותה אשה.

את ח' פגשתי, כאמור. את בני משפחתו לא פגשתי. סיפרו לי כי זה לא כבר השיא את בתו הקרויה ע"ש אחיו שנפל בתש"ח.

אמרו, כי היתה זו חתונה להדרת! היא נערכה, אם אינני טועה, בכפר־קמה שבגליל התחתון, בין כפר תבור ליבנאל, סיפרו על שירים ורקודי הורות והבה אמיתי.

הבת נשאה לצ', בן אחד הקיבוצים ברבות־מגידו.

במלחמת יום הכיפורים נפל הגבר הצעיר בקרב.

הלך ח' אל כפרו לספר לאמו הזקנה על מות ההנה. מצאה ליד "הקיוסק" כך כינה בחיוך את הדוכן, ליד פתח הבית הישן במושבה העמידה הזקנה הזכן ובו כריכים וקפה ועוגות שנועד לשרת את החיילים אשר עברו במושבה, הנם אין כסף. גם את לבניהם כבשה הזקנה.

הוא גילה לה את דבר נפילתו של צ'. זו לא זזה מן "הקיוסק". היא אמרה "לך כ"ו, עליה להמשיך בשמחה את החיילים העוברים בדרכם הפעם. כל אבני עבלא את חובתי בימים אלה. אמרה. גם אני.

למחרת נסעה אל הקיבוץ שבו ישבו נכדתה והלכה עם הורי של החייל המת ובני משפחתו.

היא שמעה את הבכי הנמשך והחריכה שעה ארוכה. כאשר נמשכה ההתיפחות הרימה הזקנה את קולה ושאלה: "מדוע אתם בוכים... הוא כבר בפגרום ?!"

את עיקר הדברים שמעתי כאמור מפיו של סא"ל מ. ע., איש הגליל התחתון. הוא סיפר את הסיפור בקול חנוק. חשתי כי רעד־עובר בו. כמו רוח הגליל עוברת בו המראות הצטפפו לרגע.

אינני יודע מדוע בחרתי בסיפור הזה בשובי לכתוב לאחר כמה חדשים. נגעתי בשולי אגדתה של משפחה אחת בארץ הזאת. היא זוכה למשפחות רבות. וזכרתי את שכרה העין־חרודית, את שאר השמות.

חשתי כי מעבר לצער ולשכול אני מגלה את רוחה של ארץ־ישראל, את האהבה הנוראה הזאת, שאין עליה כליה.

לא נטלתי רשות מאיש לספר בקצרה את הסיפור הזה. אני תקוה כי יסולח לי על כך.

ח—ג'.

דיין עשוי לבטל

(המשך מעמוד 1)

ראי לבעלי מיזמים והשקעות ל־מפעלי תעשיה וחקלאות.

אבן: תיתכן ועידת שלום בלי סוריה

שר החוץ אבא אבן אמר אתמ־ול, כי יתכן שועידת השלום תתכנס באביב בלי סוריה, כפי שנפתחה בלעדיה וכי ישראל לא מתנה את השתתפותה בועידת ה־שלום בהשתתפות סוריה.

שר החוץ הדגיש כי ממשלת ישראל תהיה מוכנה לקיים מו"מ בענין הפרדת הכוחות עם סוריה, לאחר שסוריה תגיש לנו את רשי־מת השבויים ותאפשר ביקור השב־ויים על ידי נציגי הצלב האדום הבין־לאומי. מציאות זו ידועה ל־ממשלת סוריה ועליה מוטלת ה־אחריות לקבוע אם יהיה או לא יהיה מו"מ אמר. סוריה חייבת ל־התגבר על התסביך שמנע ממנה עד כה למלא את התחייבויותיה עפ"י אמנת ג'נווה בשאלת השב־ויים — אמר.

לא חל שחק בעמדת הממשלה

שר החוץ אמר כי לא חל כל שחק בעמדת ממשלת ישראל ב־שאלת השבויים. ... כי של־ ... גדולה גרמו כמה ... חברי כנסת, אשר הציגו דעות ... שאינה רק נוגדת את כללי האמנה, אלא שיש בה גם כדי לפגוע בסיכוייהם של השבויים ל־ ... בשבויים.

ועד משפחות השבויים דן בהתפתחויות האחרונות

(עתים). — ועד אגודת מש־פחות הנעדרים והשבויים בסוריה דן ביום ד' בהתפתחויות האחרונות בקשר להכנת רשימת שבויים ואפשרות ביקור נצי־גי הצלב האדום אצלם.

ראש הועד יוסף מגהב, ... את הפגישה שנערכה ב־10 ינואר עם ראש הממשלה גולדה מאיר, שבה ... "לא יהיה כל מו"מ עם סוריה כל עוד לא תוגש רשימת השבו־יים ולא יותר ביקור הצלב האד־ום אצלם". (ע)

פגישה אצל ג. מאיר לביצוע חוק החייל המשוחרר

בפגישה שנערכה אתמול בל־שכת ראש הממשלה, גולדה מאיר בלשכתה בתל אביב על ביצוע "חוק החייל המשוחרר", ... ראש הממשלה למשרדים ה־ ... הנוגעים לביצוע החוק להעניק טיפול תכליתי ויעיל לחייל המשוחרר.

שר העבודה יוסף אלמוגי, עליו הוטלה הקמת מרכזים ל־טיפול בחייל המשוחרר, הוד־יע כי משרדו נערך להפעלת מרכזים ברחבי הארץ לצורך. השר אמר, כי במשרדים ... מיד לאחר אישור "חוק החיילים המשוחררים" ועדת הכספים של הכנסת. ... ציין, כי משרד העבו־דה מהווה אכסניה למרכזים ... והתיאום הפעולות, אולם האח־ריות על הפעולות תהיה על־ משרד ממשלתי בתחומה.

אנו מודיעים בצער רב על פטירתו של בעלי, אבינו וסבנו היקר

יונה טננבאום

ההלויה תצא מבית הכנסת של הקיבוץ היום בשעה 13.00

המשפחה
ובית מפלסים

ההסתדרות - למו"מ עם המעסיקים

על תוספת היוקר בשיעור 7%; תפסיק המו"מ עם האוצר

מאת סופרו הכלכלי של "דבר"

ההסתדרות מתכוונת ה־ דיעה שיש להפסיק את המו־ שא ומתן עם האוצר על עקרוני הפיצוי על צמצום הסובסידיות ולפתוח בדיו־נים עם לשכת התיאום של ארגוני המעסיקים לפי הפ־רוצדורה המקובלת.

הצעה ברוח זו תובא ביום א' לדיון בועדה המרכזת. הכוונה היא לפתוח במו"מ עם המעסיקים כבר בתחילת השבוע.

הנהגת ההסתדרות ביטאה אמש, ש־ ... כל הסכם שיושג עם המע־סיקים על תשלום תוספת יוקר, יחול גם על 50,000 עובדי המדי־נה.

שר האוצר פנחס ספיר הסביר ... על התקציבים ... נפ־גש אתמול עם מזכ"ל ההסתדרות בפועל ירוחם משל וחברי הועדה המרכזת בבית נתנזון ועמם דנו בישיבה שבמהלכה נדונו תביעות ההסתדרות. פגישה זו באה במ־קום דיון ב"הבריעה", בועדת הכספים והעבודה של הכנסת וב־ועדה המרכזת.

גם בפגישה זו נתגלו חילוקי דעות לגבי שיעור תוספת היוקר המבוקשת. שר האוצר חזר על עמ־דתו ששיעור תוספת היוקר לא יהיה מעבר ל־4 אחוזים. י. משל הדגיש לספיר שההסתדרות לא תו־סוג כמוא זה מתביעתה לתשלום תוספת יוקר בשיעור של 7 אחו־זים.

לעומת זאת הודיע ספיר שנת־קבלה תביעת ההסתדרות לגבי תשלום תוספת הילדים מהילד ה־ראשון והשני. התוספת לילד הרא־שון והשני תהיה בשיעור של 10 ל"י לכל ילד ואילו מהילד השלי־שי תהיה התוספת 15 ל"י. ספיר אמר, שתשלום שיעור זה יעלה לאוצר בהוצאה של 89 מיליון ל"י, משל עמד על החשיבות שתשלום זה מתבצע ישירות באמ־צעות הממשלה.

עתוני לבנון: בקרוב ממשלה פלשתינית

ביירות, (ע"ן). — האירגו־נים הפלשתינאיים יכריזו בקרוב מאוד על הקמת ממשלה פלשתינאית גולה — כתבו אתמול שני עתונים לבנוניים, "אל נהאר" ו"לואוריון לה ז'ור".

לדברי שני העתונים, תוצג ב־ישיבה הקרובה של הועד המרכזי של הארגון לשחרור פלשתין תכ־נית לכינון סמכות לאומית פלש־תינאית בגדה המערבית ובעזה בפי החזית הלאומית הפלשתינ־אית. הארגון לשחרור פלשתין יגיש מצידו הצעות להקמה בגידה של ממשלה פלשתינאית גולה, אשר תועמד תחת החסות של הח־זית הלאומית.

כן יסכים הארגון לשחרור פלש־תין לייצג את העם הפלשתינאי בכל ועידה בין־לאומית שהיא, ב־תנאי שזכות זו לא תוענק ליר־דן, כתב "לאוריון לה ז'ור". הע־תון הוסיף, כי "לממשלה של ה־תכנית החדש הסכמתם של כל הארגונים הפלשתינאיים והיא תי־שאר בגדר תכנית עד לאישורה ע"י המועצה הפלשתינאית הלאו־מית.

הארגון לשחרור פלשתין יבקש בשבילם, כי תכנית רשמית על כוונתה להעביר את רצועת עזה לידי סמכות פלשתינאית לאומית עוד לפני הנסיגה הישראלית, הר־ כיך הדגשה.

החוג על־שם בן־גוריון בעד ממשלת ליכוד

מאת סופר "דבר" לענייני מפלגות

קבוצת החוג על שם בן־גוריון מהכנה ירושלים של מפלגת העבודה החליטה לחזק את ידו של ח"כ ב. קיפורה בשאיפתו לפרוש ממפלגת העבודה להקים ממשלת ליכוד, ומביע את ... תצעה התקבל על ידי מרכז המפלגה.

כן נמסר, כי מנהלת החוג על שם בן־גוריון החליטה להביע תמיכתה בביצוי ..., ב־מבקשתם לפיתוח ... ו... וקריאתם לבוצר ... ולהתבולל אתם.

בהחלטה מנהלת החוג גם תובעת ... בתשובה על ח"כ ... לשינוי שיטת הבחירות, כפי שהוצעה ... שיטה ה־ עירוך.

דבר DAVAR

העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר המערכת אליהו אגרס
מנהל כללי גדעון נאמן

המו"ל — "דבר" בע"מ
נדפס בדפוס "דבר" בע"מ

המערכת והמנהלה: תל־אביב, רחוב שינקין 45, ת.ד. 199, טלפונים 286141 (6 קווים).

סניפים:
תל־אביב, בית "דבר", רחוב שינקין 45, טלפון 286141.
ירושלים, מערכת ומנהלה, רח' הלל 16, טלפונים: 231252-3.
חיפה, רחוב הנביאים 27, טלפונים 642133-2-3.

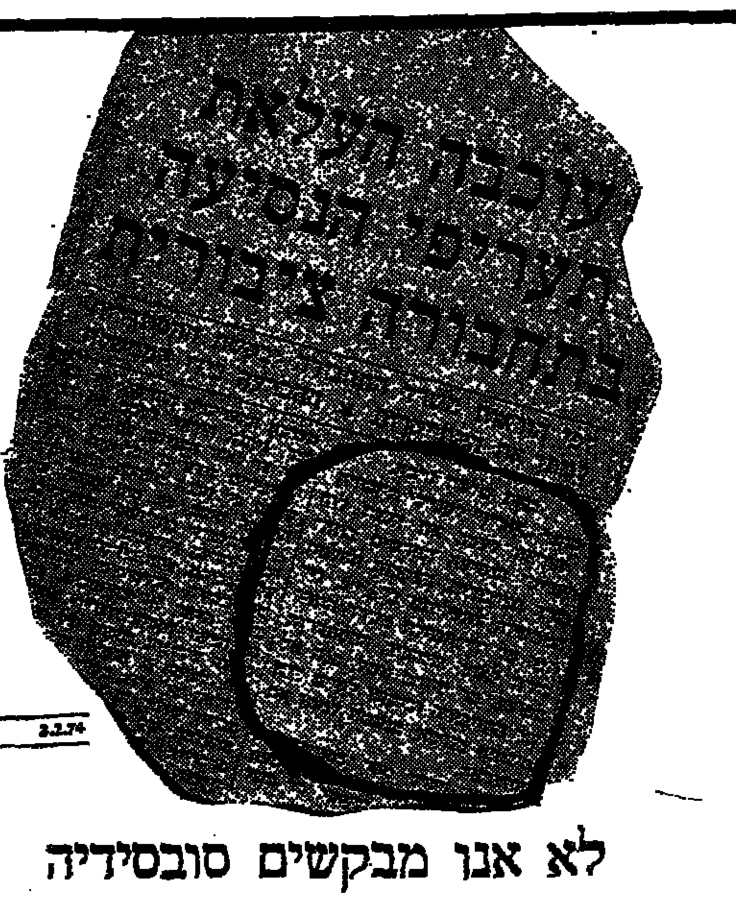

לא אנו מבקשים סובסידיה

ולא אנו נהנים מהסובסידיה

אנו בעד תעריף ריאלי

אגד

המחלקה ליחסי ציבור

ציוד חורף אישי ב־450 מיליון לירות הגיע תוך המלחמה וחולק לחיילים

ראש אג"א אלוף נחמיה קין: בפרוץ המלחמה לא היו מעילי חורף, גרבי־צמר ודובונים; בחרמון ובסנטה־קטרינה מנופקים סרבלים מרופדים, מגפיים מרופדים, כפפות ארקטיות ואפודות גולף

מאת דוד משיח, סופר "דבר"

מאז פרוץ המלחמה רכש ...ה"ל ציוד אישי לחיילים ...ל לבוש חורף אהלים, ...נורים והציוד אחר — כ...בום של 450 מיליון ל"י. ...זה חולק לכל היחידות, ...ך כיום מחסור בצה"ל ב...דה חורף — אמר אתמול ...אש אגף אפסנאות בצה"ל ...וף נחמיה קין בפגישה ...ם הכתבים הצבאיים.

אלוף קין הסביר, כי עם פרוץ ...לחמה צה"ל לא היה מצויד כ...ת בבגדי חורף, לחיילי מילואים ...יחוד, משום שנושא זה לא היה ...דיפות עליונה בהשקעות צה"ל. ...קדיש מירב המאמצים להצטיי...ת בציוד באמצעי לחימה, מאז ...מלחמת ששת הימים.

עם פרוץ המלחמה והתייצבות ...בציה זו, הזמין צה"ל ציוד זה ...בארץ וחו"ל במסגרת הרכבת האו־וירית בארה"ב, כדי לעמוד על הצרכים המרובים שנוצרו. במחס־נים ובתקנים לא היו מעילי רוח, לא היו לבני חורף, לא גרבי צמר ולא דובונים. ברכישת ציוד זה החל צה"ל תוך כדי לחימה.

אגרות לחיילים על זכויותיהם

החודש חילק אגף אפסנאות אר־בע אגרות לחייל ולמפקד ובהן פרטים על הציוד, שהוא זכאי לק־בל מהיחידה ואם אין לו ציוד זה — עליו לבקשו ממפקדו. ראש אג"א הסביר, כי ייתכן שחיילים מספר לא קיבלו את הציוד המגיע להם בגלל תקלות שונות, ואנשי אגף אפסנאות בודקים כל מקרה המגיע לידיעתם ועורכים בנושא זה ביקורות ביחידות השונות. אג־רת חמישית קוראת לחייל המילו־אים המשתחרר, להחזיר את הציוד למחסני היחידה.

ראש אג"א אמר, כי ברשימת התקן האישי ציוד שערכו הוא אלף ל"י. בגזרות השונות של צה"ל ואילו באיזור החרמון, הקר במיוחד, שווי הציוד האישי הוא 1,600—1,700 ל"י.

אלוף נחמיה קין
ראש אג"א

החיילים יכולים למסור כבסים בחבילה אישית ולקבלם חזרה ב־תום שבוע ימים; למסור לתיקון נעליים אישיות; להחליף בגד עבו־דה מלוכלך בבגד נקי פעמיים ב־שבוע; צוותי טנקים יכולים להח־ליף את הסרבל המלוכלך בנקי.

אלוף קין אמר, כי הוזמנו ונת־קבלו בארה"ב 330.000 מעילי רוח אמריקאיים. אולם הסתבר שבתקן האמריקאי רק 20 אחוז מהמעילים הם עם בטנה. רק לאחר מאמצים ניתן היה לקבל 50 אחוז מעילים עם בטנה, כלומר נתקבלו 165.000 מעילי רוח אמריקאיים עם בטנות.

הדובונים — ציוד יחידתי

אשר להדובונים, אמר אלוף קין, כי ציוד זה אינו מיועד לכל חייל אלא רק לאנשים הנמצאים באזור קר או במארבים או בסיו־רים. זהו ציוד יחידתי המחולק על ידי היחידה לחיילים בשעת התפקיד ועם סיום התפקיד מחזי־רים החיילים דובונים אלה למחסן היחידה. חיילים באזור קר במיו־חד בחרמון, באזור סנטה קתרינה זכאים לקבל חליפת סער־רה: סרבלים מרופדים, מגפיים מרופדים; כפפות ארקטיות; אפו־דות גולף; נעלי גומי מתנפחות; גרבי צמר מרופדות; כובע צמר עם אוזניות; משקפי סקי; מצב־פה זעיף; בחרמון זכאים החיי־לים, נוסף לכך, לסנדלי שלג ות־ליפת חורף אמריקאית; ואילו ב־חרמון ובסנטה קתרינה גם למגב־לשיים ומקלות.

נמסר, כי לפני המלחמה היו ב־צה"ל 10.000 דובונים ובמשך ה־מלחמה הוזמנו ונתקבלו 10.000 דובונים נוספים. צה"ל ממשיך ל־קבל דובונים מהייצרנים בקצב של 250 דובונים ליום, שזה כושר הייצור של היצרנים. לאזור החר־מון נרכשו 300 אהלים מחוממים.

בהתייחסו לטיסות החיילים ל־חופשה אמר אלוף קין, כי צה"ל מטיס בחודש 225.000 חיילים וזהו מאמץ עצום של חיל האוויר.

שיפור המזון

נמסר, כי צה"ל עושה מאמצים לשפר את מנת המזון של חיילי־צה"ל. 75 אחוזים מהחיילים אוכ־לים מנות מזון טריות ו־25 אחוז מנות קרב. למנות הקרב הוכנסו בימים האחרונים מרק עוף בתוס־פת בשר עוף; מרק צנבניות בתו־ספת אורז; כבד קצוץ; דגים מ־טוגנים; לשון; ומיגוון של פי־רות בכוהרים.

תביעת ההסתדרות מן האוצר

קיצבת זיקנה — 22.5% משכר ממוצע

מאת סופרו הכלכלי של "דבר"

תביעה לקבוע שיעור קצבת הזק־נה בתוספת ההטבה הסוציאלית ל־יחיד ל־22.5 אחוז מהשכר הממו־צע במדינה — העלה אתמול מ־ז"ר המרכז לבטחון סוציאלי ב־הסתדרות ח"כ אהרון אפרת, בפני־שר האוצר.

ח"כ אפרת מבקש מהממונה על התקציבים ארנון גפני להביא לפ־ני שר האוצר את הצעת ה־הסתדרות לקבוע מודד־קבע לשי־עור ההטבה הסוציאלית הניתנת כ־תוספת לכ־120,000 מקבלי קיצב־ת זיקנה ושארים בביטוח ה־לאומי. אמנם בראשית 1973 הס־כים שר האוצר להעלות את שי־עור ההטבה הסוציאלית בשיעור קיצבת הזיקנה באופן חד־פעמי, אבל נושא זה טעון הסדר קבע.

כידוע, נקבע בחוק, כי שיעור קיצבת הזיקנה יהיה 15 אחוז מ־השכר הממוצע במדינה, המדובר ב־צע בשנה תקציבית זו ע"י מינהלת המוסד לביטוח לאומי. עתה דו־רש אפרת, כי גם ההטבה הסו־ציאלית תופעל לפי כללים אלה בשיעור קבע, ובכך להימנע ממי־קוחים חוזרים ונשנים.

משמעות הצעה זו היא, שאם בינואר קיבל זוג קשישים, הזכאים להטבה סוציאלית, תשלום של 395 ל"י (282 ל"י קיצבה+113 ל"י הט־בה סוציאלית), הרי לפי הצעת ה־הסתדרות יקבל זוג כזה בפברואר 429 ל"י. התוספת של האוצר תהיה בסך של 24 ל"י, מ־113 ל"י ל־137 ל"י. כידוע, הציע האוצר הג־דלת שיעור ההטבה הסוציאלית ל־רגל ההתייקרויות בשיעור קרוב ל־זה.

אפרת מביא לידיעת האוצר גם את נתוני הלשכה המרכזית לס־טטיסטיקה, שלפיה נסל ההתייק־רויות על זוג קשישים בעקבות ה־התייקרות של ינואר (ביטול ה־סובסידיות) הוא בשיעור 32 ל"י לחודש, בלי להביא בחשבון את עליות המחירים של מוצרים נב־חרים בפברואר.

מנהיגי איגודים מדרום־אמריקה סיימו קורס הסתדרותי

בשיחה מסכמת עם מזכ"ל ה־הסתדרות בפועל ירוחם משל נס־תיים קורס הסתדרותי למנהיגי אי־גודים מקצועיים מארצות אמריקה לאטינית שנמשך כחודש ימים. בשיחה השתתפו גם ראשי המחל־קה לקשרים בין־לאומיים של ה־הסתדרות מ. הצור וא. ולקוביץ.

הקורס נערך במכון בית הספר לקואופרציה ולימודי עבודה לאר־צות אמריקה הלטינית של ההס־תדרות, בשיתוף עם המחלקה ל־שיתוף בין־לאומי במשרד־החוץ.

בקורס השתתפו מנהיגי איגו־דים מקצועיים גדולים מארגנטי־נה, מפארגוואי, מונצואלה, מסנטו־דומינגו, מפרו, מאקוואדור, מקוס־טה־ריקה ומהונדוראס.

האורחים העלו את נושאי ההס־ברה הישראלית בארצות ידידו־תיה לישראל. הם טענו כי מערכת ההסברה הישראלית בעולם לוקה בחסר, שכן קיימת דיספרופורציה משוועת בין המציאות הישראלית שוחרת השלום ואחוות העמים, ל־בין דעת הקהל בעולם החפשי ה־ניזונה יותר ויותר מהתעמולה של מדינות ערב נגד מדינת־ישראל ב־סיוע ניכר של ברית־המועצות ו־גרורותיה.

משל: אתם שגרירי ההסברה של ישראל

מזכ"ל ההסתדרות משל ציין, כי ישראל ומוסדות ההסתדרות מוד־עים לנושאי ההסברה בחו"ל, ו־מבקשים דרך נאותה להעמיק את ההסברה בעולם החפשי בתקופה זו. משל סיפר שההסתדרות מוסי־פה להיערך למסע הסברה נר־חב במישור התנועה המקצועית הבין־לאומית. עם פתיחתה של ועידת ההסתדרות ה־12 בחודש ה־בא בירושלים, יקוים מגע הדוק ובלתי אמצעי עם מנהיגי אי־גודים חשובים ותנועות פועלים ב־ארצות חוץ, שישתתפו כאורחים של ההסתדרות בוועידה הכללית.

יחד עם זאת ציין המזכ"ל, שעריכת קורס הסתדרותי למנהיגי איגודים מקצועיים בשעה זו ב־ישראל, היא חלק נכבד של ה־הסברה ההסתדרותית לארצות חוץ. משתתפי הקורס עצמם — לאחר שלמדו וראו את הנעשה בישראל במישור הפוליטי, המקצועי וה־חברתי — יכולים לשמש "שגרירי ההסברה" כצירים ואמינים לישראל ולהסתדרות העובדים.

אמוראי יעלה בכנסת ההלוואה לסיבי דימונה

בעלי סיבי דימונה יקבלו מהבנק לפיתוח התעשיה מענק שערכו מיליוני לי־רות רבות. פרשת סיבי די־מונה תועלה בכנסת על ידי ע. אמוראי מן המערך.

ע. אמוראי טוען, שהממשלה הסכימה לשנות את תנאי ההלוו־אה שתינתן לבעלי ההון האמרי־קאים השולטים על סיבי דימונה. בעלי ההון יקבלו הלוואה של 50 מיליון ל"י לעשר שנים. ההלוואה תישא ריבית של 6.5 אחוזים והיא לא תהיה צמודה. הלוואה בתנאים כאלה כמוה כ־מענק — טוען ע. אמוראי. הצמדה על המחירים ב־25 אחוז ובשנה הבאה הם עלולים לעלות בשעור דומה ואילו ההלוואה הבלתי־צמודה לבעלי ההון תישא ריבית של 6.5 אחוזים בלבד. כלומר: בעלי ההון יקבלו לירות טובות ויחזירו לבנק הממלכתי לירות פחותות־ערך.

הרב כהנא ממשיך בצום מול שגרירות ארה"ב

הרב מאיר כהנא, פתח ב־יום ד' בשביתת רעב ליד בית שגרירות ארה"ב ברחוב ה־ירקון בתל־אביב בתביעה ש־יוחזר לו דרכונו האמריקני, ויורשה לו להופיע בפני ק־הל, המשיך בצום גם את־מול.

הרב כהנא אמר, כי הוא מר־גיש במצב וכבריאות תקינה, כפי שקבע רופא אשר בדק אותו.

הוא הביע חשש שבלילה תנסה המשטרה לגרור את המכונית בה הוא יושב. אך הוסיף, כי הדבר לא יעלה בידי המשטרה, כיון ש"ה־בחורים הנמצאים לידי" יתנגדו לכך בכוח.

במכונית מדגם "לנדרובר" הוצ־בו מיטה, שולחן וכלי־מים. הרב הביא עמו למכונית ספרי קודש שונים שבהם הוא מעיין. נוסף על כך הוא כותב על מכונת־כתיבה ספר על בעיות העם היהודי.

הרב סיפר, כי אתמול קיבל הע־תק של מכתב אשר כתבה השג־רירות האמריקנית אל מאיר שמ־גר, היועץ המשפטי לממשלה ובו בקשה להחזיר לשגרירות את דר־כונו של הרב כהנא. הרב כהנא אמר, כי אפילו יוחזר לו דרכונו, הוא לא יפסיק את שביתת הרעב ולא יעזוב את המקום עד אשר יק־בל אישור מהיועץ המשפטי, כי מותר לו לנאום בפני קהל.

שש שנים למות חיים שורר

בני משפחה, קרובים וידידים עלו ביום ה' אחר הצהריים לקברו של עורך "דבר" לשעבר, חיים שורר ז"ל, במלאות שש שנים למותו. דברי הערכה למנוח השמיע אחיו, אהרן שורר. (ע)

מחלוקת שמאל־ימין בצרפת בין האישים הנאבקים למען שחרור השבויים מסוריה

מאת ז'אק מוריס, סופר "דבר" בצרפת

פאריס, (מיוחד ל"דבר"). — מחלוקת פרצה בין אישים שמאליים וימניים, התומכים בישראל במאמציה להשיג את שחרור שבויי המלחמה הישר־אליים המוחזקים בסוריה.

סימון דה־בובואר

הסופרת סימון דה־בובואר, יו"ר הוועד הצרפתי למען שחרור שבויי המלחמה, כתבה אתמול בעתון הבלתי־תלוי "לה מונד", שמודעה שפורס־מה בעתון בשבוע שעבר, ובה היו כרוכים יחד שמה ושמם של אנשי־שמאל אח־רים הפועלים למען שחרור שבויי המלחמה, עם אנשי ימין האוהדים את ישראל, הבאישה את ריחו של העניין הצודק של שבויי המלחמה הישראליים.

במיוחד התריעה סימון דה־בובואר על כך, שעל המודעה היו חתומים גם השר לשעבר מאקס לז'ן, המדינאים אדואר פרדריק דיפון ושארל ציקאלדירנו.

לז'ן הואשם, כי הוא אשר ציווה בשעתו לרצח קבוצות לאומניות אלג'ייריות במלחמת אלג'יריה בשנות ה־50. פרד־ריק דיפון ידוע כלאומני קיצוני ואילו ציקאלדירנו העומד לדין לאחר שהואשם בקשרים עם טירורי־סטים קורסיקאניים, בעקבות חילופי־אש ערב־בחירות לפני שנים מספר.

המודעה ב"לה מונד", שהיי־תה חתומה גם על ידי הפילו־סוף ז'אן פול סארטר ואנשי רוח שמאליים אחרים, קראה להשתתפות גדולה באסיפה לטובת שבויי המלחמה, ש־אמורה היתה להיערך אמש.

בעניין אותה מודעה כתבה ל"לה מונד" גם השגרירות הסורית בפאריס, ובמכתבה נאמר, כי: שלילת הזכויות הלאומיות של העם הפלשתי־נאי היא יסוד הבעיה. השג־רירות האשימה את ישראל בגירוש 185,000 תושבים מ־רמת הגולן וברציחתם ובכי־בויים של שבויי מלחמה סו־ריים.

הסנטור איגלטון לאחר ביקור בישראל

צה"ל מתלונן על הטנק מ־60

ואשינגטון, (יופ"ע). — צה"ל גילה במלחמת יום הכי־פורים, כי טנק־המערכה האמ־ריקאי "פאטון" מ־60, נוטה ל־גרום לשריפת היושבים בו ב־של מערכת הידרולית שתוכננה שלא כהלכה — מסר הסנאטור הדמוקרטי תומס איגלטון.

איגלטון ביקר בישראל, כדי לחקור ידיעות בדבר תלונות נר־חבות על הטנק מדגם מ־60. הוא אמר, כי לדעת אנשי הצבא ה־ישראלים השריון של הטנק דק מדי, אם כי הם מרוצים מכוו־נותו ועוצמת־האש שלו.

איגלטון השמיע את דבריו ב־ראיון בראשית השבוע. הצבא ה־אמריקאי נתבקש להגיב על הוא־שמות, ולשם כך ניתנה לו ארכה של יומיים, אך הוא סירב. דובר של הצבא האמריקאי אמר, כי הוא יכול "לספק פרטים טכניים על הטנק מ־60, אך אינו יכול ל־מסור תגובה כלשהי על דבר ה־קשור במלחמת־אוקטובר, משום שלא היתה זו מלחמה שלנו... אי־נני יכול אפילו לאשר או להכ־חיש, כי מישהו מאתנו הפיק לק־חים ממלחמה זו".

איגלטון אמר כי "התלונה ה־גדולה ביותר שהושמעה כלפי ה־טנק מ־60 היתה הקלות בה הוא נוטה להתלקח. כאשר טיל פוגע במערכת ההידרולית, עולה הטנק כולו בלהבות, משום שהנוזל ש־במערכת נפיץ במידה רבה".

איגלטון אמר, כי הבעיה עם הטנק האמריקאי היתה הרבה יו־תר חמורה מאלה שהיו לישראלים עם הטנק הבריטי מדגם סנטוריון, שגם בו הם משתמשים. לסנטוריון, הוא אמר, מנועים חשמליים במק־ום הידרוליים, המפעילים את צריחו ותותחו.

איגלטון אמר, כי השימוש ה־מאסיבי בטילים נגד טנקים "עו־רר אצלי שאלות לגבי הכיוון ש־יש ללכת בפיתוח טנקים. הפיתוח של נשק נגד טנקים נראה כמהיר יו־תר ויעיל יותר משכלולם של ה־טנקים עצמם".

"בהתחשב במחיר של הטנקים שאנו מפתחים עתה, שיגיע ל־700 אלף דולר לפי ערך המט־בע ב־1972, ובעובדה כי ניתן ל־השמידם בטילים שזול יחסית לב־נותם ולפרוס אותם, סבורני כי עלינו לשקול היטב מחדש את יעילותו — ביחס למחירו — של הטנק הנסיוני החדש "אקס.אם—1". — אמר איגלטון.

עירק מכריזה על אוטונומיה כורדית

ביירות, (א. פ.). — ממש־לת עיראק פירסמה אתמול תכנית למתן אוטונומיה ל־מיעוט הכורדי בצפון המדי־נה, מ־11 במארס, אולם ה־כורדים טרם הודיעו על הסכמתם לתכנית.

על פי התכנית, עליה מסר רדיו בגדאד, ישולבו כל המחוזות בעלי הרוב הכורדי למחוז אוטונומי של כורדיסטאן, שיהיה חלק בלתי נפ־רד של הרפובליקה העיראקית. אלו מחוזות ייכללו במחוז האוטונומי ייקבע על פי מיפקד האוכלוסיה משנת 1957. מנהיג הכורדים מו־לא מוסטפה ברזאני דוחה עד כה תנאי זה, כיון שבמיפקד של 1957 נאמד מספר התושבים הכור־דיים בפחות ממיליון. בעוד שה־כורדים טוענים, שחלקם מגיע ל־רבע בכלל תשעה מיליון תושבי עיראק והם תובעים עריכת מיפקד חדש.

על פי התכנית ינוהל המחוז הכורדי על ידי פרלמנט נבחר ו־ממשלה מקומית. אולם לנשיא עי־ראק תינתן זכות לפזר הן את הפרלמנט והן את הממשלה.

שר־החוץ של סעודיה בדמשק

מאת סופר "דבר" לעניינים ערביים

שר החוץ הסעודי עומר סקאף בא אתמול לדמשק, שבוע אחד בלבד לאחר ש־הנשיא אסד ביקר אצל המ־לך פייסל בריאד.

נראה, שסקאף אמור להמשיך ב־דיונים עם אסד בשאלת הפרדת הכוחות, אפשרות הקלה באמברגו הנפט והסיוע הכספי לסוריה.

אילון נבחר ראש עיריית חולון

מאת סופר "דבר"

בישיבה חגיגית של מועצת עיריית חולון, נבחר אמש פ. אילון כראש העיריה, ב־14 קו־לות המערך והמפד"ל. 6 חברי ה־ליכוד הצביעו נגד, ואילו ראש העיריה הנבחר — נמנע. הישי־בה נערכה בבית "יד־לבנים" ב־השתתפות רבני העיר וקהל אור־חים רב.

ראש העיריה הנבחר פתח את הישיבה בהעלאת זכרם של חללי מלחמת־יום־הכיפורים ושל ד. בן־גוריון.

יו"ר ועדת הבחירות ישראל בן־זאב, מסר, כי בבחירות לעיריה התמודדו 8 רשימות — 4 מהן לא זכו לנציג במועצת העיריה. ב־בחירות זכה המערך ל־12 מנדטים, ליכוד 6, מפד"ל 2. מועצת העיריה הוגדלה בקדנציה זו מ־17 ל־21 חברים.

ראש העיריה פ. אילון ציין את גודלה של העיר, המונה למעלה מ־120,000 תושבים והביע תקווה, כי תוך 15 שנים תגיע ל־200,000 תושבים. הוא התווה את תכנית פעולתה של העיריה, כשהסעיף ה־ראשון הוא הדאגה למשפחות ה־שכולות, למשפחות המגויסים, ה־נכים, ולחיילים שיחזרו לאחר תום שירותם. הסעיף השני יהיה ה־חינוך. לאור המצב וצימצום פעו־לות הפיתוח, אמר ראש העיר כי הוא מקווה להמשך שיתוף ה־פעולה בין משרד־הפנים ומשרד־השיכון בדאגה לשיכונם של דרי משכנות העוני והמשפחות מרובות הילדים.

נאווי — לכהונה שלישית בבאר־שבע

מאת סופר "דבר" בנגב

אליהו נאווי נבחר אמש לראש עיריית באר שבע לתקופת כהונה שלישית בהצבעה קולות נציגי המערך לעומת ארבעה מתנגדים מסיעת הליכוד.

נמנעו מהצבעה נציג הרשימה המקומית "לתמורה" ונציג אגו־דת פועלי ישראל. שני נציגי המפד"ל הגיעו לישיבה אחרי ההצבעה. הם טענו, כי איחורם "לא היה מכוון" והיו עסוקים בדיון מפלגתי.

בישיבת המועצה נבחרו גם שני סגנים בפועל — זאב זרחי המשמש גם כממלא מקום ראש העיריה וכן ראש מחלקת החי־נוך ציון כרמל.

אביגדור אבישל היה היחידי מסיעת המערך, שזכה אמש ל־אמון מלא של כל חברי מועצת העירייה. הוא נבחר פה אחד כסגן בתואר לראש העירייה. הוא כיהן בתפקיד זה עד כה.

נבו נבחר פה־אחד בהרצליה

מאת סופר "דבר" בשרון

אלוף משנה (מיל.) יוסף נבו נבחר אמש פה אחד לכהונה שניה כראש עיריית הרצליה. ישיבת המועצה היתה במעמד כ־500 תושבי המקום, ביניהם מבוניה ומייסדיה של העיר.

בעד נבו הצביעו חברי הקו־אליציה מערך — 8 ול"ע — 1 וכן הצביעו עבורו חברי סיעת הליכוד — 6 ומפד"ל — 2.

נבו הודה על האמון ואמר, שהוא רואה עצמו מעתה שליחם של כל תושבי המקום ולא רק של מפלגתו, ומסר פרטים על תכניות פיתוח נוספות של העיר במרכזה ושכונותיה ובדאגה ל־שכבות שרמת הכנסתן נמוכה.

תכנית תלת־שנתית באוצר לחייב במס הטבות השכר

מאפריל יחוייבו במס חלקים מהוצאות רכב, הבראה וטלפון

מאת דוד ליפקין, סופרו הכלכלי של "דבר"

חלק מקצבת הספרות המקצו־עית והוצאות החזקת רכב וכן דמי הבראה, הוצאות טלפון, הפרשות לקרנות השתלמות ודמי ייצוג יהיו חייבים בתשלום מס־הכנסה כבר משנת התקציב החדשה 1974־75 — לפי תכניה שגובשה באוצר. מינהל הכנסות המדינה קבע, שחיוב הט־בות שכר במס יביאו כבר בשנה הקרובה לתוספת הכנסה של כ־350 מיליון ל"י.

במינהל הכנסות המדינה כבר עיבדו תכניה מגובשת לחיוב "הדריגים" (כך מגדירים באוצר את הטבות השכר הסמויות) כבר באפריל הקרוב. לפי תכנית זו, ב־צוע המשך הרפורמה במס־הכנסה ע"י הקטנת שיעורי המס האוזן ע"י תוספת ההכנסה מחיוב ההטבות ב־מס. ההערכה היא, שבאמצעות הט־בות השכר מקבלים השכירים תו־ספות שכר של מאות מיליוני לי־רות פטורות ממס.

הוצאות רכב של מפעל לא יוכרו כהוצאה עיסקית

במרכז תכנית האוצר לחיוב ה־הטבות במס עומדים הוצאות ה־רכב. בתחום זה יבוצעו שינויים קיצוניים תוך שלוש שנים.

ביחס להוצאות החזקת רכב מציע האוצר, כי תוך שלוש שנים יחו־ייב כל הסכום במס. ב־1974 יחוי־בו במס 25 אחוזים מהוצאות אח־זקת רכב, ב־1975 יחוייבו עוד 40 אחוז מההוצאות הרכב וב־1976 35 אחוז הנותרים של הוצאות החז־קת הרכב.

חידוש אחר יהיה לגבי הוצאות הרכב של המפעל. כדי למנוע הת־פשטות התופעה שמפעלים ירכשו רכב ויעמידו לרשות עובדיהם, מציע האוצר שהוצאות הרכב של המפ־על לא יוכרו כהוצאה עסקית. שי־נוי זה במדיניות מס־הכנסה יבוצע בהדרגה. ב־1974 יחוייבו במס 50 אחוזים מההוצאות המפעל להחזקת רכב, ב־1975 עוד 30 אחוזים וב־1976 יתרת הוצאות הרכב של ה־מפעל.

האוצר מציע שמעסיקים ישלמו לעובדיהם הוצאות נסיעה ברכב ציבורי אך ורק על פי קבלות. ייקבע סעיף ברור בתקנות מס־הכ־נסה, שהוצאות נסיעה בלי קבלה או רישום מוכר לא תוכרנה כהו־צאה לצרכי ניכוי מס. מעסיקים יוכלו לשלם לעובדיהם הוצאות נסיעה לעבודה במגבלות הקיימות כיום.

אומדן האוצר הוא שמביטול ה־פטור על הוצאות רכב ניתן להגיע לתוספת הכנסה של כ־200 מיליון ל"י.

ביטול הפטור של ספרות מקצועית תוך שנתיים

לגבי קצבת הספרות המקצועית, מציע האוצר חיוב הקצבה במס מלא תוך שנתיים. ב־1974 יוטל ניכוי המס על 170 ל"י בקצבת הספרות המקצועית ובשנת 1975 על יתרת הסכום. ההכנסה הצפויה מביטול הפטור ממס של קצבת הספרות ה־מקצועית נאמדת בכ־20 מיליון ל"י.

סעיף מרכזי אחר בתכנית האו־צר היא חיוב הדרגתי במס של תשלומים בשווי כסף. מדובר בהש־תתפות מעסיקים בשכר לימוד ב־בי"ס תיכון ובאוניברסיטאות או מחיר מוזל של תעריפי החשמל הניתן לעובדי חברת החשמל.

שינוי אחר הוא ביטול הפטור ממס של תשלומי העובד והמע־ביד לקרנות השתלמות. האוצר עומד על חיוב הפרשות אלה ב־מס.

חובת דיווח על כל סכום שלא שולם במסגרת השכר

בכדי למנוע בעתיד הופעות של תשלום הטבות שכר סמויות, ש־אינן חייבות במס, מציע האוצר לקבוע תקנה ברורה בפקודות מס־הכנסה, שתמנע פרצה כזו. התקנה תיקבע שעל המעסיק יהיה לדווח בחוק על כל סכום שהעובד קיבל שלא במסגרת השכר.

בין הטבות השכר הנוספות ש־תהיינה חייבות במס:

- הוצאות טלפון;
- דמי ייצוג, אשר ניתנים ב־עיקר לממלאים תפקידי ניהול;
- תוספות שדה וערבה יוגבלו בפטור ממס;
- הלוואה צמודה תהיה חייבת במס. מעמדה מבחינת שלטונות ה־מס יהיה כתשלום מקדמה בפועל לשכר ותהיה חייבת במס;
- נסיעות לחו"ל;
- בדמי פגיעה בעבודה יהיה ניכוי במקור.

עמדת ההסתדרות

אין לבצע בבת אחת את תכנית האוצר לביטול הפ־טור ממס על הטבות שכר כאחזקת רכב, ספרות מקצו־עית, דמי ייצוג, הוצאות טלפון וכד' אלא במסגרת תכנית רב שנתית שתבו־צע בצורה הדרגתית — תביעה זו העלו נציגי ההס־תדרות בוועדה המשותפת עם האוצר שהחלה לפעול ב־נושא.

בשתי הישיבות הראשונות של הוועדה הובעו חששות רציניים לגבי דרכי הביצוע של ביטול הפ־טור ממס על ההטבות. אמנם, תר־פת הטבות השכר נהפכה לת־מורה ומורכבת ובמקרים מסויימים אף הפריזו בהן. יש מקומות עבו־דה שבהן מגיעות ההטבות לכ־40—50 אחוז מהמשכורת ויותר. אי הכללת תוספות אלה במשכורת הישירה פוגעת לבסוף בעובד ה־פורש לגימלאות. המגלה לפתע שהוא מקבל חלק קטן מההכנסה שאליה התרגל בשנות עבודתו. כי על הטבות אלה אין מפרישים דמי־גימלאות לקרנות הפנסיה.

הגישה העקרונית שהביעו נציגי ההסתדרות היא שיש לכלול מר־כיבים אלה במשכורת. אבל הד־בר חייב להתבצע בהדרגה, בד־רגות ובמשך מספר שנים, כי ביטול כל ההטבות בבת אחת עלול להביא להתמוטטות מערכת השכר במדינה כיון שהעובדים יתבעו מהמעבידים ל"גלם" את ההכנסה ולשאת בתשלום המס. אמנם בי־טול הפטור ממס על ההטבות כרוך בהמשך ביצוע תכנית הרפורמה במס ההכנסה, והכוונה להקטין את שיעורי המס. אבל זה לא יפצה את העובדים על ביטול ההטבות.

בוועדה של ההסתדרות — ה־אוצר מחפשים אחר נוסחה מוס־כמת לגבי ביצוע הדרגתי של בי־טול הפטור ממס. נציגי ההסתדרות עומדים על כך שיש לגבש תכ־נית רב־שנתית בענין זה ואין ל־הדרג. בעוד נציגי האוצר לוחצים לבצע שינויים אלה ככל האפשר מוקדם יותר.

בראש נציגות ההסתדרות בווע־דה עומד חבר המחלקה לאיגוד מקצועי ש. דישלני ויתר הנצי־גים הם נ. אלמוליגו, מ. ברטל, י. קיסר וח. ברנשטיין. בראש נציגות האוצר עומד הממונה על הכנסות המדינה פ. נוידרפר. חב־ריה הם מנהל מחלקת המחקר י. גבאי והממונה על השכר במשרד האוצר א. ירמנס.

התנגדות גם ב"ועדת גבתי"

במקביל נדון נושא זה גם בווע־דה למסים, מחירים ושכר של ה־מועצה הכלכלית המייעצת לשעת חירום, בראשותו של שר החק־לאות והפיתוח ח. גבתי. בוועדה מסתמנת הסכמה עקרונית לתכנית האוצר לביטול הפטורים ממס על הטבות השכר. אבל יש התנגדות למגמה לבצע זאת בשנה אחת.

נציגי ההסתדרות וגם נציגי ה־מעסיקים בוועדה הביעו חששות שביטול הפטורים ממס, שילוו ב־הקטנת שיעורי מס ההכנסה, לא יספקו את העובדים והם יעלו תבי־עות שכר אשר יכולות לגרום זעז־ועים במערכת יחסי העבודה. לכן גוברת גם בוועדה זו הנטייה להמ־ליץ שהאוצר ינהג זהירות רבה בביצוע ביטול הפטורים ממס על תוספות השכר השונות ובשום פנים אין לבטל אותן בבת אחת, אלא תוך מספר שנים. כן יש להבטיח שהאוצר ילווה זאת בהק־לות מס ממשיות, כדי שלא תהיה פגיעה בהכנסותם הפנוייה של ה־עובדים.

זכו בפיס

בהגרלת מפעל הפיס מס' 6/74 שהתקיימה ביום 7.2.74 זכו ה־כרטיסים הבאים:

בסך 150.000 ל"י זכו המספ־רים: 164061 ; 715637.

בסך 50.000 ל"י זכה המספר: 752066.

בסך 12.500 ל"י זכו המספרים: 078449 ; 457568.

בסך 6.250 ל"י זכו המספרים: 061097 ; 260333 ; 735413 ; 782074.

בסך 600 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־00930 ; 05508 ; 31721 ; 45511 ; 47026 ; 59065 ; 66041 ; 70022 ; 73753 ; 75905.

בסך 250 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־06537 ; 09344 ; 10899 ; 11046 ; 12570 ; 22657 ; 28782 ; 32839 ; 33929 ; 34606 ; 38149 ; 53250 ; 53739 ; 55304 ; 57759 ; 59394 ; 61982 ; 62763 ; 77713 ; 78815 ; 83581 ; 85559 ; 88391 ; 88464 ; 97445.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־4312 ; 5183 ; 5543 ; 6077 ; 7501 ; 7635 ; 9878.

בסך 50 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־0630 ; 0803 ; 0804 ; 0872 ; 1055 ; 1352 ; 1674 ; 1716 ; 2172 ; 3757 ; 3770 ; 4012 ; 4027 ; 4062 ; 4144 ; 4622 ; 4768 ; 4841 ; 4958 ; 5004 ; 5077 ; 6240 ; 6293 ; 6354 ; 6610 ; 7019 ; 7037 ; 7151 ; 7275 ; 7600 ; 7621 ; 8242 ; 8530 ; 8816 ; 9014 ; 9059 ; 0970 ; 9756 ; 9806.

בסך 4 ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה: 6.

בסך 1.250 ל"י זכו הכרטיסים הבאים: 021538 ; 060273 ; 075298 ; 107089 ; 133080 ; 152848 ; 198551 ; 231839 ; 254623 ; 266034 ; 267141 ; 376836 ; 354140 ; 446882 ; 455854 ; 476915 ; 565687 ; 631776 ; 662854 ; 732478 ; 768936.

זה הזמן לצלוחית סחלב*

המעדן המזרחי הנודע לקנוח סעודה.

להכנה ביתית קלה ומהירה־ "סחלב" אמיתי של תלמה.

"סחלב" - המטעם שהפך ל"שלאגר" בין חיילי צה"ל.

שלחי גם לחייל שלך

סחלב **תלמה**

* סחלב- מוגש חם או קר כמנת קינוח בצלוחית, מקושט בקינמון ואגוזים טחונים.
סחלב - הינו מאכל אהוב ביותר בארצות המזרח הקרוב והרחוק, ויש המייחסים לו תכונות רפואיות רבות.

בינג ג'יניאל ● כרמל

הסתדרות העובדים הלאומית בארץ ישראל

ביום ראשון, י"ח בשבט תשל"ד — 10.2.1974, בשעה 5.00 אחה"צ

תתכנס בבית־ז'בוטינסקי ברמת־גן, רח' ביאליק 37.

המועצה הארצית

בהשתתפות המועצה לאיגוד מקצועי ומשלחות ועדי עובדים.

על סדר היום:

מדיניות ההתייקרות והורדת רמת החיים של העובדים

הוועד הפועל

משק וכספים

הבנקים דורשים להקל על מצוקת האשראי ע"י הקטנת שיעורי הנזילות

גרעונות הנזילות מגיעים ל־500 מיליון ל"י

מאת דוד ליפקין, סופרו הכלכלי של "דבר"

גרעונות הנזילות של הבנקים הולכים וגדלים כדי כבר הגבר מתאמפים בכ־500 מיליון ל"י. הבנקים דורשים מבנק ישראל לנקוט צעדים מיידיים כדי להקל על מצוקת האשראי ולמנוע את כדי ביות הספיגה האנטי־אינפלציונית ולהדאג להזרמת כספים למשק. ראשי מערכת הבנקאות סבורים שאין מנוס מהקטנת שיעורי הנזילות, נוסף על הורדת השתתפות הבנקים בקרנות לכיבוי היצוא איתור האוצר על מילוה הבנקים.

ראשי מערכת הבנקאות מקיימים דיונים אינטנסיביים עם נגיד בנק ישראל משה זנבר, בדרכים כיצד להקל את מצוקת האשראי. מנכ"ל בנק דיסקונט, דניאל רקנאטי, אמר בשיחה עם סופר "דבר", שאין מנוס מקבלה הכרעה קרובה ביותר על הקטנת שיעורי הנזילות על פקדונות לזמן קצר ועובר־ושבים. אמנם בנק ישראל הקטין את הקנס על גרעונות הנזילות ל־5 אחוזים, אבל כיוון שהוצאה זו אינה מוכרת לצרכי מס־הכנסה הרי גרעונות הנזילות עולים לבנקים יותר מ־22 אחוז. חוגים בנקאיים ציינו גם, שגרעונות הנזילות הגדולים שחזו במהלך 1973 מוצאים ביטוי ברווחיות חלק מהבנקים.

הפיחות והספיגה — גורמי מצוקת האשראי

מצוקת האשראי במשק מוסברת ע"י חוגים בנקאיים בהתפתחויות הבאות במשק:

★ החשש מאפשרות של פיחות הגביל את רכישת המטבע הזר ע"י מפעלים ומוסדות כדי להקדים בפרעון חובות לבנקים ולמפעלים בחו"ל. כמו כן, יבואנים מקדימים ביצוע עיסקות יבוא ובצעים מיידית התשלומים: ביקוש זה לאשראי הגדיל את גרעון הנזילות במאות מיליוני לירות;

★ הספיגה המוגברת של האוצר מהציבור באמצעות הנפקת הכספים התקיפה, מילוה הגנה ומרכון ריקוד חלק הביא לצמצום הנזילות בבנק;

★ גידול ניכר בהוצאות של מפעלים עקב ייקור כוחריה, חומרי גלם ושירותים חייב הון חוזר נוסף בסכומים לא קטנים;

★ השבתות שבר ושב בבנקים קטנים ואין גידול בפקדונות לזמן קצר. חלק ניכר מהכספים הפנויים זרם בחודשים האחרונים להשקעה בצמודי־מדד. כדאיות ההשקעה בצמודי־מדד היתה כל כך גדולה, שהיו מושקעים כספים גם לזמן קצר.

יש להזרים כספים למשק

צופים עתה ביקוש יתר לאשראי בעקבות שחרור חלק ניכר מאנשי המילואים המגויסים והגברת הפעילות במשק. אף נגיד בנק ישראל דרש מהממשלה לפעול להגדלת כספים למשק כדי להבטיח הצפונה לתעשיות. מכאן, סבורים חוגים בנקאיים, גם בנק ישראל חייב לשנות את מדיניותו ולהתאימה לצרכים החדשים. נוכח הספיגה הגדולה של החודשים האחרונים, מדגישים חוגים בנקאיים, אין מקום להמשיך במדיניות אנטי־אינפלציה, כי אם להבטיח את הפעילות התקינה של המשק ולביצוע זמובים.

בנק ישראל כבר החליט בצעד ראשון להקטין את חלקם של הבנקים בקרנות מימון היצוא מ־65 ל־50 אחוז בשני שלבים. הקטנת ההשתתפות תשחרר כ־150 מיליון ל"י הון חוזר.

הקלה חלקית בלבד היתה בנכונות האוצר להיענות לבקשת הבנקים ולשחררם מהתחייבות להשלים את המילוה הבנקאי לאוצר בסכום כולל של 200 מיליון ל"י. הבנקים התחייבו בתחילת מגבית המלחמה להלוות לאוצר 400 מיליון ל"י. מילוה זה ניתן בריבית של 7.5 אחוזים צמוד למדד לפרק זמן ממוצע של שלוש וחצי שנים. הבנקים הלוו לאוצר באפריל 200 מיליון ל"י ועמדו להשלים את המילוה בשלושת החודשים הראשונים של 1974 בשיעור חדשי של 67.5 מיליון ל"י.

בנק ישראל הציע לאחרונה לבנקים לתת להם נכיון־כשנה לסכום המילוה שהם חבים לבנקים בתנאים זהים לאלה שהם מקבלים מן האוצר. הבנקים לא נענו להצעה זו כי לא יוכלו להסכים לקבל כסף צמוד מבנק ישראל כדי להלוות לציבור בתנאים בלתי־צמודים.

השבוע, כך נכר גם התחלתה לשנות את תנאי המילוה הציבוריים. החליט האוצר להיענות לפניית הבנקים ולוותר להם על מילוה נוסף של כ־160 מיליון ל"י. האוצר גם הסכים שהבנקים יוכלו לרשום למסחר בבורסה את התעודות שרכשו עד כה. משמעות ההסכמה היא, שהבנקים יוכלו למכור תעודות אלה כדי תוך צבירת התחייבות גדולים.

שטסל: אין כוונה להרע תנאי החסכון לטווח ארוך

מאת סופר "דבר"

אין שום כוונה להרע את התנאים של החסכון לטווח ארוך, כי בעקבות שינוי התנאים של מילוות צמודים — אמר החשב הכללי באוצר, חיים שטסל.

הממשלה לא תלחץ על הבנקים שגם הם יורידו את התנאים של החסכון, כדי למנוע התחרות עם אג"ח הממשלתיות. בראיון ברדיו הסביר שטסל שהממשלה מעונינת בהתחרות, על מנת שהבנקים ירכזו כספים לצרכי חסכון לטווח ארוך. בתכניות החסכון של הבנקים הבטחה של הצמדה המלאה היא במשך 4 שנים. בשעה שאת אג"ח אפשר היה לפדות עד כה בטווח קצר, תוך תשואה גבוהה. באמצעות תלושים ריבית נוספת אחת לשנה, החייבת במס־הכנסה במקום אחת לחמש שנים. ציין שטסל, היובל הרבעון של "כיבוס אגורות", במקום שהוא תהיה בלתי כדאית בגלל עמלת הבנקים. סופר "דבר" בבית, עכדי להתחבק כי התשלום בה. נהגו עד כה בעלי אג"ח לבכור את הצמודים זמן קצר לפני הגיע מועד הפדיון למוסדות הפטורים מתשלום מס. אף הבנקים נהגו לרכוש תעודות אלה. ואילו עתה לא תהיה כדאית כבירת האגורות לפני הגיע מועד הפדיון ורכישת אגרות אחרות, כי הגבלה של הבנקים תבלע את כל הרווח שהושג.

לא ישונו תנאי קצר־מועד

החשב הכללי מסר, כי לא מתכוונים להעלות את הריבית על קצר־מועד, על אף הירידה במכירות. מכירות קצרי מועד ירדה בשיעור ניכר בשנה האחרונה. מיתרה של כ־20 מיליון ל"י בסוף מארס 1973 בשנה הזה יתרה של כ־300 מיליון ל"י ומני היום ... של 250—300 מיליון ל"י.

מילוה קצר־מועד, לדעת החשב הכללי, מאפשר לחברות שיש להן כסף לטווח קצר להשקיע אותו בנייר ערך שנושא ריבית. הוא ישמש כאלטרנטיבה לפקדון קצר בבנקים.

הייצוא בינואר ירד

יצוא סחורות ברוטו (במחירים שוטפים בדולרים) הסתכם בינואר 1974 ב־118 מיליון דולר. מזה 19 מיליון דולר יצוא חקלאי ו־99 מיליון דולר יצוא תעשייתי. (בינואר אשתקד הסתכם היצוא ברוטו ב־111 מיליון דולר). היצוא נטו הסתכם בינואר השנה ב־110 מיליון דולר, בהשוואה ל־120 מיליון דולר בדצמבר 1973. ירידה זאת, ב־8 אחוזים ביצוא נטו, היתה גדולה מהצפוי בהתאם לשינויים העונתיים הרגילים בין דצמבר לינואר — על כך מסרו בירושלים דוברי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומשרד המסחר והתעשייה על סמך נתונים ארעיים שאינם כוללים את היצוא מישראל לשטחים המוחזקים על ידי צה"ל.

נתוני הערך החדשי הממוצע של היצוא נטו (לאחר ניכוי השפעת התנודות הרגילה) מראים כי מגמת היצוא היתה בעליה עד ספטמבר 1973 ל־140 מיליון דולר לחודש לערך ברבע השלישי. בחודשים אוקטובר 1973 — ינואר 1974 ירד היצוא החדשי וחזר לרמתו בסוף 1972 ותחילת 1973 (כ־100 מיליון דולר לחודש).

היצוא התעשייתי (ללא יצוא יהלומים) הסתכם בינואר 1974 ב־53 מיליון דולר לעומת 39 מיליון דולר בינואר אשתקד.

נתונים חדשים בנוגע עתודית מראים, כי עיקר העליה ביצוא התעשייתי (ללא יהלומים) חלה בחודשים יולי־ספטמבר 1973 (כ־64 מיליון דולר לחודש); בחדשים אוקטובר 1973 — ינואר 1974 ירד היצוא התעשייתי החדשי לרמה הממוצעת שהיתה במחצית הראשונה של 1973 (52—54 מיליון דולר לחודש).

יצוא היהלומים נטו (לאחר ניכוי ההחזרות) הסתכם בינואר 1974 ב־39 מיליון דולר (43 מיליון דולר בינואר 1973).

מניות ושערים

הבורסה תחליט היום אם לחדש המסחר באג"ח

מועצת המנהלים של הבורסה התכנס הבוקר לישיבה דחופה בעקבות הידיעה ב"דבר" כי ועדת הכספים של הכנסת תדון בתנאים החדשים של מילוה הפיתוח רק בשבוע הבא. מועצת המנהלים תצטרך לדון באם לחדש את המסחר באג"ח הממשלתיות הנסחרות בבורסה גם אם האוצר לא יפרסם את הצעותיו לפני שהן אושרו ע"י ועדת הכספים או להאריך את ההחלטה על הפסקת המסחר ליומים נוספים.

הנהלת הבורסה רשאית להפסיק את המסחר אוטומטית לשלושה ימים, כעבור לזמן זה דרוש אישורה של מועצת המנהלים. לשר האוצר יש סמכות לסגור את הבורסה כדי למנוע משבר.

חוגי הבורסה ציינו אמש, כי מבחינת ציבור המשקיעים קוא בפרסום של רוב התנאים החדשים של הנפקות החדשות של צמודי־המדד, הרי יוכל להעריך את הערך של אג"ח הנסחרות ואת הכדאיות של ההשקעה באג"ח החדשות. מכאן, שאין מקום להאריך את הפסקת המסחר באג"ח. לעומת זאת, יש הגורסים שחייבים להמתין, אלא אם כן האוצר יודיע במפורש על הצעותיו כתוך הסתבכות לעיצות עם חברי ועדת הכספים. גם מציינים, כי המשקיעים הגדולים, כבנקים וחברות ההשקעה, טרם השלימו את ניתוח המשמעות התנאים החדשים לגבי כדאיות ההשקעה באג"ח.

ירידות במניות

המגמה הירידה בשוק המניות נמשכה אתמול כמעט בכל סוגי המניות. הורגש צמצום קל בעודפי ההיצע שגרמו לירידות. צמצום זה איפשר לבנקים ולשאר המוסדות הפועלים בשוק לתמוך ביתר קלות את עודפי ההיצע.

ירידות של 4—5 נק' נרשמו בשערי מניות בנק המזרחי ו"אי. די. בי.". במניות מקרקעין היה שיעור הירידות חד יותר. מניות "הכשרת היישוב" ירדו ב־17 נק' הון מחזור של 28 אלף ל"י ע.נ. ומניות "ג'ורקי" ב־4.5 נק'.

המחזור בשוק המניות היה 1.11 מיליון ל"י ובשלב כתמנים 240 אלף ל"י.

הנה"ד עלה ל־4.98 ל"י

הפעילות הערה בדולר־הנה"ד נמשכה. אתמול עלה מחיר הנה"ד ב־3 אג' ל־4.98 ל"י. המחזור היה 180 אלף דולר. הביקוש ההתחלתי היה 132 אלף דולר.

המחזור באג"ח במטבע זר הסתכם אתמול ב־350 אלף ל"י.

בנקים מסחריים וחברות לאחזקות בנקאיות

שם הנייר	השער	שינוי
אי די בי	164	—4.0
אי די בי ב	180	—10.0
אגוד	278	—1.0

אי בריטניה ב	278	—3.0
דיסקונט א	450	—2.0
המזרחי ב	151	—5.0
הפועלים ב	317	+1.0
בליל	247.5	—2.0
בליל — 60% דיב'	244	—2.0
בנקים למשכנתאות		
אפותיקאי ב	213	
פתי משכנת' ב	220.5	—0.5
כבנין ב'	173	
טפחות	202	—1.0
חברות מימון עסקיות		
טליהן	100	—2.0
חקלאות	74.5	
פתי תעשיה מבי בופית	71	—2.0
אריה	228	—1.0
הסנה	196	—1.0
סהר	236	—8.0
צור	175.5	+5.5
מסחר ושירותים		
דלק ש	140	
דלק ב	150.5	—6.5
כרור 10	172	—12.0
כפפות	152.5	—28.0
מקרקעין, בנין, פיתוח והדרים		
אזורים	180	
אפריקה 10	255.5	
הכשר הישוב ש	156	—10.0
הכשר הישוב ב	155	—7.0
בבסים	179	—1.0
ישרים	140.5	—2.5
כהודין	190.5	
כבעי הדר	93.5	
נאות אביב	62.5	—1.5
רסקו סבב	28.5	—4.5
רסקו	61	—3.5
תעשיה		
אלקטרה 5	185	—3.0
ארגמן ב	286	—4.0
אתא ב'	111.5	—1.0
דובק	350.5	—5.5
כבלים	126.5	—0.5
סנע ב	880	+5.0
כימיקלים	51.5	—0.5
כולר	165	—10.0
ניר חדרה	282.5	+1.0
עלית	282	
הכל	205	—10.0
חברות להשקעה ולאחזקות		
אלרן ד	148	—5.0
אלרן מ	154.5	—5.0
כרבזיה	189	+8.0
פז	91	
וולפסון ב	90	
דיסקי השק' ס	185.5	—2.5
דיסקי השק' מ	188	—2.5
מזרחי השק'	102	—1.0
בליל השק'	181	—1.0
יצוא השק'	60.5	—2.0
כור	160.5	—3.5
כלל תעשיות	173	—0.5
אגרות חוב להמרה בפעולת		
אי.די.בי. ש"ה	78.5	—2.0
אגוד ש"ה	89	
הפועלים ש"ה 1	100	
בליל ש"ה	121	—1.5
מזרחי ש"ה	98.5	+0.5
אפותיקאי — 80	91	+0.5
פ. במשכנתאות — 35	105	
פ. במשכנתאות — 41	93	—0.5
טפחות — 39	102	+0.5
אוצר לתעשיה — 55	81	—1.0
הכשרת הישוב	86	+2.0
עלית	83.5	—2.0
אתא	82.5	
דיסקונט השק' — 59	98	
דיסקונט השק' — 72	85	
מזרחי השק' — 19	92	
בליל השק' — 102	85	+0.5
כלל — תעשיות	100	
הפועלים השקעות	101	
צים	96.5	
דלק	80.5	

דירות למכירה

● בנות נתניה בונה בסביבה דירות מהודרות בכל הגדלים בשכונת היפים בנתניה מול הים. פרטים במשרד רח' הרצל 51 טלפונים — 053‑23958, 053‑28934.

בנק ישראל מזהיר מהידרדרות יתרות מט"ח

מאת סופר "דבר"

יתרות מטבע חוץ של המדינה, המוחזקות בבנק ישראל, הסתכמו בסוף 1973 ב־1.69 מיליארד דולר, לעומת 1.07 מיליארד דולר בסוף 1972. אולם בחודשים האחרונים מסתמנת תרפה ניכרת במצב היתרות וכבר בחודש ינואר חלה בהם ירידה של כמאה מיליון דולר — הזהיר מנכ"ל בנק ישראל, ד"ר אליעזר שפר, עם פירסום מאזן הבנק ל־1973.

הציבור הגביר בחודשים האחרונים את הרכישות של מטבע זר בתקוה לירות ישראליות עם גבור הציפיות לפיחות. לפי נתונים ארעיים של בנק ישראל קנה הסקטור הפרטי מט"ח בסכום של כ־750 מיליון ל"י.

בדו"ח בנק ישראל מתברר, כי רווחי הבנק עקב יתוך המטבעות האירופיים בהשוואה לדולר באמצע 1973 היו כ־150 מיליון דולר, ואילו הגידול ברזרבות, ללא הגידול ברזהוב, היה בסך של 476 מיליון דולר.

מנכ"ל בנק ישראל מסר, כי אמצעי התשלום במשק עלו בשנת 1973 בשיעור של 31 אחוז, לעומת 28 אחוז בשנת 1971. כאן ... עלו אמצעי התשלום ביותר מ־15 אחוז ולכן יצייר נגיד בנק ישראל דו"ח מוזהר לוועדת הכספים של הכנסת ולממשלה.

ד"ר שפר הזר והעלה את הדרישה להעלות את הריבית הניתנת ליצוא ולמטרות אחרות. אשראי זה ניתן בריבית של 6 אחוזים, בזמן שהממשלה כבר משלמת בעד הלוואות לשוק העולמי כ־30 אחוז לשנה. אם הממשלה רוצה לסבסד מטרות שונות, עליה לעשות זאת ע"י תמיכה ישירה מתקציב המדינה, תוך קבלת אישור פרלמנטארי ולא ע"י סיבסוד באמצעות אשראי זול.

הלוח החדש דבר

ירושלים

ערב דביוסי ומסיאן

● יתקיים ביום שני, 11.2.74, בשעה 8.30 בערב, באולם האקדמיה למוסיקה בירושלים, בהשתתפות גריגורי חיטובסקי — פסנתר; יצחק גרם — כינור; אבנון זכיר — קלרנט; אלה יכפולסקי — צ'לו; בתכנית: דביוסי — 12 פרלודים לפסנתר; אוליבה מסיאן — רביעיה "לאחרית הימים" (ביצוע בכורה בישראל).

תל־אביב

אגודת סופרי יידיש "בית לייוויק" רח' דב הוז 30, טל. 231830

● במוצ"ש בשעה 7 השחקן הזמר האהוב על הקהל שמעון אוסר ביבקי בתכנית חדשה "צחוק הוך דבש" (שירה, בשתק, הומור וסיפורת). בהשתתפותה של הזמרת — בלאנגי אדלשטיין. ליד הפסנתר — פרשנה בלכמן. בתכנית: שירים מאת חיים חפר, נעמי שמר, אברהם קרימנוביץ, יוסי גמזו ועוד. כרטיסים להשיג יום־יום משעה 9—1 לפנה"צ, טל. 231830 ובערב הביצוע בקופה משעה 5.30 בערב.

"אהל־שם"

● השבת, פרשת יתרו, 9.2; ב־10 י. טברסקי — תנ"ך; ב־11 הרב פרידלנדר: תלמוד; ב־4 במסיבת "עונג שבת". ירצה: מר י. אמוראי, על הנושא: מדרש שבות רבא. הפותח: יו"ר "אהל־שם" — משה גולדשטיין. דברי אגדה — ד"ר ש. ז. כהנא.

במוזיאון "כהוא"

● בליל שבת, 8.2.74, בשעה 8.45, התקיים מסיבה לכבוד הצייר צבי שור בהמלאות לו 75 שנה. דברי הערכה ישמיעו: יוסף זריצקי, מרים כל ואביגדור סטימצקי. דברי סיום: חתן המסיבה. המנחה: צבי ומיור. תערוכה של יצירותיו — באולם המוזיאון.

בית התנ"ך בת"א

תערוכת התנ"ך בדפוס ובאמנות, שמוצגה בהסתו של דוד בן־גוריון ז"ל, פתוחה בכל ימות השבוע בשעות 10—1 לפנה"צ בבית התנ"ך בת"א שדרות רוטשילד 16 (מוזיאון ת"א לשעבר). לקבוצות מאורגנות ולתלמידי בתי ספר אפשרות לבקר גם בשעות אחרות לפי הודעה מראש. להנהלה בית התנ"ך טל. 57760. הנהלות בתי הספר מתבקשות לא להלוות כיתה תלמידים בלי הזמנה מראש.

חיפה

תיאטרון חיפה "משען" — קרית־חיים

● במוצ"ש, ב־6.30, ירצה יהודה עברון על הנושא: "ישראל, מיקדי המה והעצבה בעולם". הציבור מוזמן.

עירית חיפה — האגף לתרבות, נוער וספורט

● במרכז לתרבות ע"ש סמטור — רח' סמטור 54, בשבת 9.2.74 בשעה 11.00 לפנה"צ, הסופר אפרים סובנהוין: ט"ו בשבט במקורות המקרא ותלו"ל.

● במרכז לתרבות הנוער ע"ש אבא חושי — ורקאליה, בליל שבת 8.2.74 בשעה 9.30 בערב, פגישה עם האמן אריק לביא ותזמורתו של אלכס וייס. שבת 9.2.74 בשעה 11.30 לפנה"צ ד"ר אריה סנגר: "מדינאים יהודים במאה ה־20". יום ב' 11.2.74 בשעה 8.00 בערב בבמה לאמנות הקולנוע: הסרט המדהים: ... דברי מבוא: יוסי אורן.

● במרכז לתרבות הנוער ע"ש עגנון — קרית־חיים, בשבת 9.2.74 בשעה 5.30 אחה"צ מנחת שבת למשפחה: האנסמבל הישראלי לכלי־נשיפה בניצוחו של ... — בשירי עם, עמים ו־ ביסיקה לאפיה. (בהשתתפות מנהל החינוך והתרבות — ...).

● במרכז לתרבות הנוער "מאיר־בח" — רח' דגניה 46, קרית חיים. ביום ב' 11.2.74 בשעה 7.30 בערב מיכאל שור: בורמה וסביב ביפאן (בליווי שקפים).

● במרכז לתרבות הנוער "נוה־..." — רח' הגנים 21, ביום א' 10.2.74 בשעה 7.00 בערב במה לאמנות הקולנוע. דברי מבוא: יוסי אורן; ביום ב' 11.2.74 בשעה 7.00 בערב יצחק גבסון: "חינוך הנוער והכשרתו לערכי מסורת".

● במרכז לנוער ושפורש — מינה דהן, בשבת 9.2.74 בשעה 5.30 אחה"צ מנחת שבת למשפחה: בהשתתפות דליה פרידלנד, האחים והאחיות אפי נצר. ביום ב' 11.2.74 ב־7.30 בערב צבי צוקרמן: "ארץ גיחון" (בליווי שקפים).

● במרכז לתרבות הנוער ע"ש רוטשילד — מרכז הכרמל בשבת 9.1.74 בשעה 11.00 לפנה"צ יהודה עברון: "ממבצע מלחמה למבצע שלום"; ביום א' 10.1.74 בשעה 5.30 אחה"צ מנחה אמנים לפעוטות: "אבראקאדאברא", קבוצת ליצנים עושה תיאטרון בובות (לילדים ולמבוגרים).

● בבית־ההסתדרות — קרית אליעזר — רח' עמיל, בשבת 9.2.74 בשעה 11.00 לפנה"צ צייר חיים פיים: "אימון ילדים בכתבים בהלכה". בשבת 9.2.74 בשעה 7.00 בערב מנחה אמנים למשפחה בהשתתפות: להקה קולית קאמרית בניצוחה של אסתר רויטר, פאני ברנצקי — כחול, פגי — זאב — מקרא.

● מרכז התרבות "בפיי", ביום ג' 12.2.74 בשעה 6.30 בערב בבת השבוע: "אמנות האפלם בול אמנות היהודה" בהשתתפות: ד"ר זאב גולדמן, יהושע הס (בליווי שקפים).

● במרכז עמנואל ליפשיץ — קרית־חיים, ביום א' 10.2.74 בשעה 7.00 בערב, יעקב גיל: "ט"ו בשבט ומנהגי ישראל".

● המכון להשתלמות עם מדינים: א. תחלת הרשמה לאולפן אינטנסיבי לעברית לעולים חדשים, שיפתח ביום ראשון 3.3.74 בשעה 8.00 בבוקר. ב. נפתחו כיתות להיכון ערב למבוגר וכיתות הכנה לבחינות בגרות, פרטים במשרדי המחלקה לתרבות, רח' י. ל. פרץ 20 טל. 662044 בשעות 08.00—12.00, 18.00—20.00.

לוח חיפה

בלי נגינה

● דרושים אקורדיוניסטים כשומרים עם 20 בסים בכל מצב. אבילאה, הנביאים 6, טלפון 663395.

סבירות

כרמל לבים או דלק 10 מ"ק צנור בצינה בחוץ, במצב חדש. לפי גות טל. 067‑37283.

לוח ירושלים

● פקידות כללית בירושלים: גש"ל, כתיבה במכונה — חידש; בי"ס "הפקיד", י. פורמן, בצלאל 18.

מכוניות

● רנו ג'יפ, פולקסווגן בסדר ... 1968 מיידית 055‑31864.

מכוניות

● עם שחרור חלק מצעירינו, הננו שמחים להודיע לקהל הרחב על פתיחתו כחדש של "ברכן לשכירת מכוניות". לאור המצב מאפשר עוברים היום כולם לכבר־גיה לתוצרת "אוטוקרס" לכל סוגי: כרמל, סנדל, כשירבנים ומסחריות. מכוניות אלו חסכוניות בדלק, חסכוניות באחזקה ובשמוש בנהג, חלקי חילוף מובטחים לאורך זמן. על כן פנה עוד היום ל... רח' בן שמן 10 ת"א (ליד ...) טל. 251981.

חקלאות

● שתילים למכירה: אגס ספאה, אפרסמון, אפרסק, תפוח אגס, שזיף, בפסבה, ורדים, גפן, הדרים בכל הזנים. במשתלות יצחק דורזאן טלפ' 928737, 923166 כפר סבא.

● למכירה 3 סוללות לגידול אפרוחים בנות 3 קומות גם 2500 ריפים להתקשר 927441.

המרכז לשרותי התנדבות

שימו לב: דרושים מתנדבים

המוכנים לעזור פעם בשבוע בשעות הבוקר או אחה"צ למשפחות נזקקות.

לפנות אל לשכות המתנדבים:
ירושלים, רח' אלקלעי 9, טל. 33718
תל־אביב, רח' החשמונאים 99, טל. 267193
חיפה, בית הסטודנט, הר הכרמל, טל. 82749
אשקלון, בית העיריה, טל. 3300
אשדוד, רח' שלבה 5, טל. 22720
באר־שבע, רח' הרצל 88, טל. 73342
בני־ברק, רח' חברון 4, טל. 787300
הרצליה, בנין העיריה, רח' בן־גוריון 14, טל. 981841
חדרה, בנין העיריה, טל. 24526
חולון, בית העיריה, רח' ויצמן, טל. 846131
טבריה, מועדון התרבות ע"י קולנוע "אביב", טל. 20449
נהריה, בנין העיריה, טל. 922121
נתניה, בנין העיריה, רח' ההסתדרות, טל. 92365
רחובות, בית התרבות, רח' הבנים, טל. 954807
רמת־השרון, בנין מגן דוד אדום, רח' ... טל. 771442

נציבות שירות המדינה מודיעה על

משרות פנויות של מפעילי מחשב

במרכז למיכון משרדי בירושלים

מועמדים שייבחרו יוכשרו להפקיד ע"י המרכז למיכון משרדי תוך כדי עבודה.

● בדבר פרטים ובקשות לפנות אל: המרכז למיכון משרדי, הקריה, רוממה, ת"ד 13016, טלפון: 02/525111, ירושלים.

דרוש מנהל למכון הערבה העומד לקום בדרום הארץ

מבוקש אדם בעל־חזון בהפעלת מכון הערבה, שיהיה מסוגל להשתתף בהכנתו, בהקמתו ובהפעלתו לאחר מכן. מועמדים מתאימים המבקשים לפנות בכתב־יד בציון פרטים אישיים לפי הכתובת: אליהו יברוב, רח' שלמות 5 ת"א.

משרד החינוך והתרבות

בית המדרש הממלכתי למורים לחינוך גופני במכון וינגייט

דרוש/ה: **מדריכה או מדריך חינוכי/חברתי** בפנימיית התלמידים במכון וינגייט.

כישורים: בוגרת מוסמך, רצוי בחינוך גופני, עדיפות לבוגרת. היקף משרה: משרה מלאה. השכר ... במקום גם מחוץ לשעות העבודה. דרגת שכר: לפי דירוג מורים. תנאים נוספים: המגורים במקום הנה — לרשות העובד תעמוד במקום דירה. תחילת העבודה מחודש אפריל 1974. על המעוניינים לפנות בכתב ולפרט תולדות חיים, מצב משפחתי והעתק תעודות המעידות על הכישורים, לא יאוחר מ־15.2.74 לפי הכתובת:

לשכת מ/74, מכון וינגייט, דואר מכון וינגייט, מיקוד 42902

אנו נתגבר!

משרד התקשורת

דרושות בדחיפות סטודנטיות

לעבודה בשירות התיקונים הטלפוני "16"

העבודה במשרה חלקית

המעונינות בפרטים תפנינה בשעות העבודה הרגילות

בתל־אביב: — מר שיינין, רח' יהודה הימית 37 יפו — טל: 820330
בירושלים — מר מג'אר, רח' נרקיס 43 — טל: 530356

למפעל תעשייתי פרטי מבוסס בסביבות חיפה

דרוש מהנדס מכונות בכיר

אחראי, ובעל נסיון רב בניהול פרויקטים להקמת מתקני תעשיה כימיים.

ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
ידיעה בכימיה רצויה.
תנאים טובים לאדם המתאים.
על המעונינים לצלצל בשעות העבודה למספר 04/942051 ומשעה 7 בערב למס. 04/244244 או בכתב לת.ד. 47, חיפה.
— סודיות מובטחת —

ה־6 באוקטובר ו־17 הימים שבאו אחריו

תיאור המאורעות בחזיתות ובעורף בספר

ימי המלחמה

פרקי תשרי תשל"ד

קובץ תעודות ומסמכים, כתבות צבאיות, עדויות על מאבק הלוחמים, דברי הגות מאת סופרים, משוררים ועתונאים, מפות של חזיתות, לוח הארועים ב־18 ימי המלחמה

בעריכת שלמה טנאי ונחמן תמיר

בהוצאת המרכז לתרבות ולחינוך של ההסתדרות
בסיוע חברת העובדים ומפעלי תרבות בע"מ

ספרית דבר

176 עמודים.
המחיר — 8 ל"י, בקניה מרוכזת — הנחה

להשיג בסניפי "דבר" ובחנויות הספרים. הפצה — "ספרית דבר"

לכבוד
ספרית "דבר"
ת. ד. 199 תל־אביב
נא לשלוח לביתי את הספר "ימי המלחמה"
רצ"ב המחאה ע"ס 8.— ל"י
שם ________
כתובת ________
חתימה ________

הלוח החדש דרושים דבר

התעשיה האוירית לישראל בע״מ
נמל-תעופה בינלאומי בן־גוריון

משרד העבודה
האגף להכשרה והשתלמות מקצועית

משוחרר צה״ל
בחר מקצוע מעניין ובסס עתידך

דרושים מועמדים לקורסים מקצועיים

* **מבנאות מטוסים**
מתקבלים מועמדים בעלי השכלה של 8—10 שנות לימוד. לקורס של 4—5 חודשים.

* **חריטה, כרסום והשחזה**
מתקבלים מועמדים אשר סיימו 8—10 שנות לימוד. לקורס של 4—6 חודשים.

■ המשתתפים בקורסים יקבלו מלגות.

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב או אישית אל: יחידת התעסוקה, התעשיה האוירית לישראל בע״מ, נמל־תעופה בינלאומי בן־גוריון.

מדינת ישראל
שירות התעסוקה

דרושים מתנדבים לעבודה בשכר

המקצוע	האיזור
● מכנאי מכ״מ ; מכנאי אלקטרוניקה	— תל־אביב
● רתכים	— תל־אביב, ירושלים, פתח־תקוה, באר־שבע
● חרטים ; מסגרים	— תל־אביב, ירושלים, פתח־תקוה, חיפה
● פחחים	— תל־אביב, פתח־תקוה
● מכונאים	— תל־אביב, חיפה
● מכונאי רכב ; מכונאי תעשיה	— פתח־תקוה
● מכונאי קירור או דיזל	— חיפה
● מפעילי ציוד קידוח ; נהגי רכב	— פתח־תקוה
● מפעילי תעשיה	— באר־שבע
● חשמלאי בנין ; לוחות בקרה ; רכב ; רשיון חשמל	— תל־אביב
● חשמלאי תעשיה ; חשמלאי רכב	— פתח־תקוה
● חשמלאים ; מסגרים	— חיפה
● טכנאים	— תל־אביב, חיפה, פתח־תקוה
● אלקטרונאים	— תל־אביב
● עבודות אלקטרוניקה (הרכבה במעבדה)	— חיפה
● נגרי בנין לתחזוקה	— תל־אביב
● ברזלנים	— ירושלים
● פועלי בנין מקצועיים ובלתי מקצועיים	— תל־אביב, ירושלים, פתח־תקוה
● מנהלי חשבונות (סוגים גבוהים) ; מתכנתות 2 שנות	— חיפה
● כתבניות עברית	— תל־אביב
● נשים לאיסוף נתונים סטטיסטיים (עבודה חלקית)	— תל־אביב *
● מטפלת (עבודה חלקית)	— פתח־תקוה
● עובדי הבראה	— רמת־גן
● תופרות	— ירושלים, תל־אביב, חיפה
● חייטים ; תפרים ; סנדלרים	— חיפה
● סורגים	— תל־אביב, רמת־גן
● סורגים לסריגה ולמכונות עגולה	— תל־אביב
● נשים לעבודה במפעלי כריכה ומזון (עבודה חלקית, גם בערב)	— רמת־גן
● בלנ״ים ; הדרכות ; כוראות ; קצבים ; עוזרי מטבח ; עובדי מטבח	— תל־אביב
● כולאות לבתי אריזה	— רחובות
● עובדים ועובדות בלתי מקצועיים לתעשיה	— תל־אביב, רחובות, פתח־תקוה, ר״ג, חיפה
● פועלים בלתי מקצועיים לתעשיית בנייה	— תל־אביב, חיפה, ירושלים, פתח־תקוה, רמת־גן
● עובדי שירותים במסעדה	— פתח־תקוה, רמת־גן
● מנופאים ; מובילים ; סבלים	— חיפה
● בנאים ; טוראים ; סבלים	— אילת (לפנות ללשכת עבודה אילת)

* לפנות ללשכות עבודה: תל־אביב, בת־ים, חולון, ראשון־לציון ונס־ציונה. ברשות מדורי ההתנדבות לעבודה בשכר בלשכות העבודה הוזמנות רבות נוספות לעבודות שונות. מתנדבים מצוינים מתבקשים לפנות לסניף הקרוב למקום מגוריהם כמפורט להלן. העבודה היא בשכר בהתאם לתעריפים המקובלים בהסכמי העבודה.

כתובות מדורי ההתנדבות לעבודה בשכר

* ירושלים, רח׳ מסילת ישרים 6 — טל. 02—231181
* תל־אביב, רח׳ יבנה 12 — טל. 03—625281
* חיפה, רח׳ דבורה 2 — טל. 04—666101
* רמת־גן, רח׳ ארלוזורוב 14 — טל. 03—720111
* פתח־תקוה, רח׳ אוסישקין 16 — טל. 03—914835
* רחובות, רח׳ יעבץ 8 — טל. 03—950462
* באר־שבע, רח׳ העצמאות 53 — טל. 057—4386

שעות קבלת קהל: בימים א׳—ה׳ מ־8.00—15.00 ; ביום ו׳ עד 12.00.

תן ידך למאמץ המשקי
התנדב לעבודה בשכר!

ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה

דרושים
מראיינים ומראיינות
לביצוע סקרים במקומות שונים בארץ

לסקרי משפחות
— דרושים עובדות ועובדים לראיון משפחות לשם קבלת פרטים שונים מהן. העבודה מתבצעת ברובה בשעות אחר הצהריים והערב ובחלקה גם בשעות לפני הצהריים.

לסקרי תעשייה ומסחר
— דרושים עובדים ועובדות בעלי ידיעות בהנהלת חשבונות לביקורים במפעלים ובבתי עסק לשם קבלת פרטים שונים מהם. עבודה זו מתבצעת בעיקר בשעות לפני הצהריים ובשעות אחרי הצהריים המוקדמות.

שני סוגי העבודות מתאימים במיוחד לעקרות בית ולאנשים שאין להם עיסוק קבוע אחרי יומם, בדרך כלל, מועמדים בגיל 30 ומעלה. דרושה ידיעה טובה של השפה העברית.

✶ **באזור ירושלים**
— דרושים מועמדים תושבי ירושלים לסקרי משפחות ולסקרי תעשייה ומסחר.

✶ **באזור באר שבע והסביבה**
— דרושים מועמדים תושבי באר שבע לסקרי משפחות.

✶ **באזור המרכז**
— דרושים מועמדים תושבי חולון, בת־ים, רחובות וראשון לציון לסקרי משפחות — לעבודה במקומותיהם.

✶ **באזור תל־אביב**
— דרושים מועמדים תושבי גוש דן לסקרי תעשייה ומסחר.

✶ **בחדרה ובסביבתה**
— דרושה מראיינת תושבת חדרה או הסביבה הקרובה לסקרי משפחות.

✶ **באזור חיפה והצפון**
— דרושות מראיינות תושבות חיפה והסביבה לסקרי משפחות.

מועמדים ומועמדות יפנו אישית כדלקמן:

— **תושבי ירושלים** — ביום 11 בפברואר 1974 בשעות 16.00 עד 18.00 למשרד הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ברחוב יפו 195.

— **תושבי באר שבע** — ביום 12 בפברואר 1974 בשעות 15.00 עד 17.00 למשרד הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ברחוב העצמאות 49־51 — באר שבע.

— **תושבי תל־אביב, גוש דן, רחובות, ראשון לציון, חולון ובת ים** — בימים 6, 7, 10, 11 ו־12 בפברואר 1974 בשעות 14.30 עד 17.00 למשרדי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ברחוב לאונרדו דה וינצ׳י — פינת שדרות שאול המלך, תל־אביב.

— **תושבי אזור חיפה וחדרה** — בימים 10 ו־11 בפברואר 1974 בשעות 15.00 עד 17.00, למשרד הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ברחוב הבנקים 16, חיפה.

ביה״ס להנדסאים

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
משרד העבודה—משרד החינוך והתרבות
המכון הממשלתי להכשרה בטכנולוגיה

דרושים:

1) **פקידה במזכירות לימודי יום**
בוגרת תיכון לאחר שרות צבאי. ידיעה טובה ונסיון בעבודות משרד לפחות שלוש שנים. כגע עם קהל. ידיעה טובה בכתבנות עברית.

2) **פקידה במזכירות לימודי ערב**
בוגרת תיכון לאחר שרות צבאי. ידיעה טובה ונסיון בעבודות משרד לפחות שלוש שנים. כגע עם קהל. ידיעה טובה בכתבנות עברית.

3) **פקידה במזכירות הכללית**
בוגרת תיכון לאחר שרות צבאי. שליטה בעברית וידיעה טובה ונסיון בכתבנות עברית. ידיעה אנגלית ורצויה גם הדפסה באנגלית. נסיון קודם בעבודות כלליות של משרד במשך שלוש שנים לפחות.

4) **הנדסאי מכונות**
כשוחרר צה״ל, בוגר בי״ס להנדסאים במגמה למכונות, לעבודת הדרכה ותכנון.

5) **עובד טכני**
כשוחרר צה״ל, בוגר בי״ס מקצועי, רצוי במגמה מסגרות מכנית או חרושת כלים, או כמסיים.

6) **שרת ומשכפל**
לעבודות שרות ושכפול. מקום העבודה: קרית הטכניון.

7) **מרכזנית**
בוגרת תיכון לאחר שרות צבאי, כושר למגע עם קהל, ידיעת עברית על בוריה, ידיעה טובה באנגלית. רצויה ידיעה שפות זרות נוספות. נסיון של שנתיים כמרכזניה. מקום העבודה: קרית הטכניון.

מועמדים העונים לדרישות הנ״ל מתבקשים לפנות בכתב בלבד ולצרף קורות חיים אל ביה״ס, ת.ד. 4459, חיפה, מיקוד 31040.

נציבות שירות המדינה

מודיעה בזה כי למשרד החוץ

דרושים מזכירות-כתבניות
עובדי/ות ארכיב

באות בחשבון גם סטודנטיות (לאחר שירות בצה״ל) היכולות לעבוד 6 שעות ביום ברציפות, בין השעות 08.00—18.00.

בקשות בצירוף פרטים אישיים מלאים יש להפנות למשרד החוץ, המחלקה כח אדם, ירושלים ולציין עבור „א״.

לחברה טכנולוגית מבוססת

דרוש

מהנדס אוירונאוטי
בוגר הטכניון

לעבודה בעיבוד נתונים ואנליזת תוצאות ניסויי טיסה.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות־חיים אל: ת. ד. 19098 תל־אביב.

משרד התקשורת

דרושים דוורים
לחלוקת דואר בתל־אביב

ראשון לציון, אשקלון, רחובות ובאר־שבע

תנאי העבודה כוללים:

א. **שכר** — ההכנסה החודשית ברוטו של דוור (כולל כ־40 שעות נוספות בחודש) היא:

	רווק	נשוי + 1	נשוי + 2
בשנה הראשונה	965.— ל״י	1.020.— ל״י	1.060.— ל״י
בשנה השניה	1.035.— ל״י	1.080.— ל״י	1,115.— ל״י
בשנה השלישית	1.100.— ל״י	1.145.— ל״י	1,180.— ל״י
בשנה הרביעית	1.120.— ל״י	1.160.— ל״י	1.200.— ל״י
בשנה החמישית	1.200.— ל״י	1.250.— ל״י	1,285.— ל״י

ב. **הטבות שונות**
1) החזרת הוצאות נסיעה
2) ביגוד שערכו כ־600.— ל״י לשנה.
3) קצובת הבראה בשיעור של 200.— עד 400.— ל״י לשנה לפי שנות הוותק.

ג. **השתלמות**
הדוורים משתתפים בקורסים להשלמת השכלתם.

המועמדים מתבקשים לפנות לדואר ת״א, רח׳ החרש 8, למר נוס, מספר טלפון 03—36315 או 03—37761.
בערים האחרות למנהל הדואר המקומי.

הנהלת הסוכנות היהודית לארץ ישראל
ועדת המכרזים הכוללנית — אזור תל־אביב

מכרז מס׳ 4/74—תא. ביצוע עבודות נקיון במעון קרית גן, הנמצא ברח׳ הירדן, פינת הבילויים רמת־גן

1. הנהלת הסוכנות היהודית לא״י (להלן „הסוכנות״), מזמינה בזאת הצעות לביצוע עבודות נקיון במעון הנ״ל.
2. את פרטי העבודות, תנאי המכרז וטופסי הצעה, אפשר לקבל החל ביום א׳ 10.2.74 במעון הנ״ל וכן במשרדנו בתל־אביב, רח׳ קפלן 17, חדר 438.
3. המעוניינים יוכלו לסייר במעון הנ״ל בכל יום חול בשעות 09.00—12.00.
4. את ההצעות יש להגיש בשני העתקים, לציין כמבר המכרז ולהכניסן לתיבת המכרזים הנמצאת בכתובת הנ״ל, או לשלוח בדואר רשום אל: הנהלת הסוכנות היהודית לא״י
ועדת המכרזים הכוללנית — אזור תל־אביב
רח׳ קפלן 17, חדר 438, תל־אביב.
5. ההצעות חייבות להגיע אל הסוכנות לא יאוחר מיום ה׳ 21.2.74, שעה 12.00.
6. אין הסוכנות מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא והיא תפעל לפי שיקול דעתה הבלעדי והמוחלט.

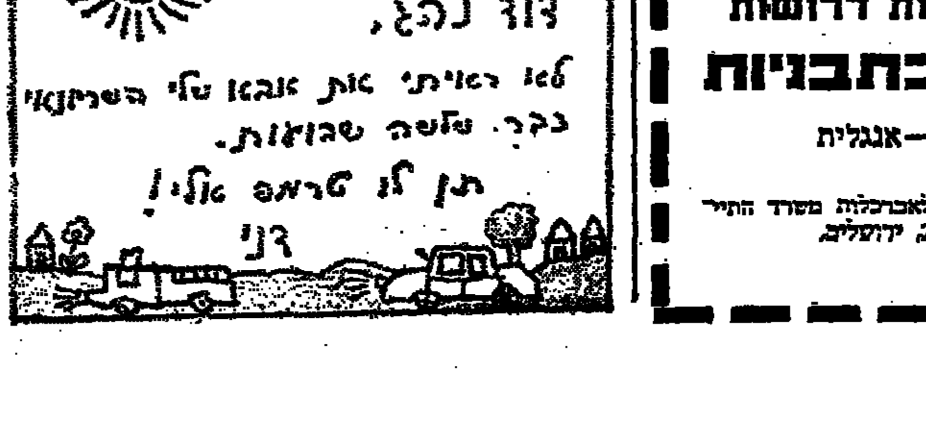

למשרד התיירות דרושות

מזכירות-כתבניות
בשפות עברית—אנגלית

● בדבר פרטים נא לפנות לאדמיניסטרציה משרד התיירות, רח׳ המלך ג׳ורג׳ 24, ירושלים, טל׳ 223361/220.

משרד הבריאות

דרושה מדריכה
לביה״ס לאחיות ברמב״ם חיפה.

אחיות מוסמכות המעוניינות במשרה זו מתבקשות לפנות למנהלת ביה״ס לאחיות בביה״ח הממשלתי רמב״ם חיפה. או לטלפן: 04־528271.

אבד צ׳ק מס׳ 1042, משוך על בל״ל, זמן פרעונו 3.2.74 ע״ס 1908.50 ל״י.
לפקודת מהנדסי חוסין מבוריות.
צ׳ק זה בטל ומבוטל.

למושב עין־יהב דרושים
1) גנן למיפוח גני ציבור
2) מרכז לענף ההודיים.
מועמדים בעלי משפחה ובעלי נסיונות בעבודות אלו מתבקשים לפנות בכתב״יד ובציון פרטים אישיים למזכירות מושב עין־יהב, ד. נ. ערבה. מגורים במקום ותנאים טובים מובטחים.

אנו מודיעים בצער רב על פטירתה
של אמנו וסבתנו היקרה
יהודית לוין
אלמנת שמואל ז"ל
הלוויה תצא היום יום ששי ט"ו שבט תשל"ד 8.2.74 בשעה 12.00 בצהריים מבית הלוויות העירוני רח' דפנה 5 ת"א לבית העלמין בחולון. אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.
המתאבלים:
יגאל, מרים, איל ואורי

ביום שני, י"ח בשבט תשל"ד (11.2.74) בשעה 4.00 אחה"צ נעלה להר המנוחות בירושלים להתייחד עם זכרו של יקירנו
יואל טנא (טננבאום) ז"ל
בשעה 3.30 תעמוד לרשות מוקירי זכרו תחבורה מכיכר מנורה, רח' בצלאל ירושלים.
אשתו: אמה רכב-טננבאום
בנו: מיכה טנא
אחותו: בלה פרלרוט

במלאות 3 שנים לפטירת יקירנו
אברהם כהן ז"ל
נעלה לקבר ונתייחד עם זכרו ביום ראשון י"ח בשבט תשל"ד, 10.2.74 בשעה 4.00 אחה"צ.
המשפחה
בית משמר השרון

לחברתנו חנה צינס
אתך באבלך הכבד
על מותו ללא עת של בעלך
גדליה צינס ז"ל
"עמידר"
ההנהלה וחבר העובדים

למשפחת צינס
השתתפותנו הכנה באבלכם במות יקירכם
גדליהו צינס ז"ל
ולא תוסיפו לדאבה עוד
בית הסנה
וסניף מחוז המרכז (ת"א)

בית החופר בע"מ
אבל על מותו הטרגי ללא עת
של עובדנו הוותיק והמסור, היקר באדם
גדליה צינס ז"ל
ומביע תנחומיו למשפחה השכולה

אבלים ומשתתפים בצערם של
יגאל ומרים
על מותה של
יהודית לוין ז"ל
חבריה לעבודה

המוכים ממותו של
ד"ר קורט רבינוביץ
חבר ועד איגוד רופאי בריאות הציבור
ומשתתפים בצער המשפחה
איגוד רופאי בריאות הצבור

לח' שמעיה ויצמן
השתתפותנו הכנה באבלך הכבד
על מות
אמך ז"ל
קו-אופ. תל-אביב דן והשרון
אגודה צרכנית שיתופית בע"מ
ההנהלה והעובדים

עדות מומחים במשפט כריתת השד

דחיית הניתוח ליום-יומיים לא היה מסכן חיי האשה

שלושה פרופסורים מומחים לפתולוגיה — כ. גלי, כ. זקס וא. רהמן — העידו אתמול בבית-המשפט המחוזי בחיפה, כי שד של אשה בת 35 נכרת ללא סיבה בניתוח בגלל טעות באבחנה פתולוגית, לפיה היה השד נגוע בסרטן.

הפרופסורים העידו בפני השופט א. בכור, בפניו מתבררת תביעתה של האשה, אחות במקצועה, התובעת מהמדינה פיצויים בסך 141,000 ל"י, בעקבות הניתוח שבוצע ללא כל צורך בבית-החולים הממשלתי בנהריה.

הניתוח נעשה ביוני 1970, לאחר שרופאה פתולוגית דיווחה על מימצא סרטני חיובי. בתום הניתוח הופנתה האשה למחלקה האונקולוגית שליד בית-החולים רמב"ם בחיפה ותוך חודש ימים היא קיבלה הקרנות לביעור הגידול הסרטני המדומה. רק כעבור שלושה חודשים נמסר לבעלה, שהוזמן לשיחה עם מנהל בית-החולים בנהריה, כי קרתה טעות באבחנה וכי הניתוח היה מיותר.

טעות זו, טוענת התובעת, נתגלתה בחודש לאחר הניתוח, אולם הדבר נמסר לה רק כעבור שלושה חודשים.

מנהל בית-החולים ד"ר א. אייגהורן, שהעיד בעניין זה, אמר, כי לאחר שנתגלתה הטעות נתגלע ויכוח סוער בין רופאי בית-החולים, אם מטעמי אתיקה רפואית ומטעמים בטחוניים ואחרים יש לדווח לתובעת על הטעות. בעקבות חילוקי-דעות אלה הועבר הדבר לשיקול דעת היועץ המשפטי של משרד-הבריאות ולבסוף הכריע בדבר מנכ"ל משרד-הבריאות שקבע כי יש להודיע על כך לתובעת. הוא העיד, כי הבדיקה נעשתה בעת היעדרו מן הארץ של מנהל המכון הפתולוגי בבית-החולים, על-ידי רופאה שמילאה את מקומו. בדיקות נוספות שנעשו לאחר כריתת השד קבעו, כי לא היה סימן לגידול סרטני.

בעדותם אתמול קבעו שלושת הפרופסורים כי לא היה בשד גידול ממאיר וכי היה צורך בבדיקה קפדנית יותר. אם דוחים ניתוח כזה ליום יומיים, אין בכך כל סיכון, פסקו.

ד"ר יעקב אסא, רופא-מנתח ומי שעומד בראש התחנה לאיבחון סרטן השד בבית-החולים "רמב"ם" העריך את נכותה של התובעת ב-60 אחוז. המנתח ציין, כי הגבלת תנועת היד כתוצאה מכריתת שד מלווה בסבל ונזק נפשי עצום והיו אף מקרים בהם נהרסו משפחות לאחר כריתת שד.

אשת נאשם ברצח אפרגן חשודה בפרסום מודעת-אבל כוזבת למען עורר רחמים

אשתו של אחד הנאשמים ברצח חיים אפרגן, חשודה בפירסום מודעת-אבל כוזבת על נפילת אחיה דניאל מזרחי במלחמה. האח נתגלה בריא ושלם בחיפה.

דרורה מזרחי, אשתו של אורי מזרחי, העומד לדין בפרשת רצח חיים אפרגן, הובאה אתמול לבית משפט השלום בחיפה בעקבות פרסום מודעת האבל הכוזבת ביום ג' בעתון "מעריב".

בא-כוח המשטרה טען לפני שופטת השלום הראשית מרים זדלינסקי, כי האשה חשודה בגרימת נזק ציבורי, מאחר שפירסמה מודעה בשם "המשפחה" על נפילתו של סרן דניאל מזרחי. במודעה גם נמסר, כי הלוויה תצא מבית החולים רמב"ם לבית העלמין הצבאי בחוף הכרמל.

בא-כוח המשטרה טען, כי לא נערכה אותו יום כל לוויה צבאית ופרסום המודעה בעתונות גרם לבהלה.

החשודה נעצרה לבקשת המשטרה ואפשרת שחרורה בערבות של 500 ל"י.

כתב "מעריב" מוסר, כי חוקרי המשטרה התקשו למצוא את המניע לפרסום מודעה זו. הרצלתה סברה, כי ייתכן ובאמצעותה ניסתה האשה לעורר רחמים.

בהמשך החקירה גילתה המשטרה את אחיה של החשודה והתברר שאכן שירת כרב-טוראי במילואים. אך עתה הוא נמצא במקום עבודתו בריא ושלם וטען, כי ניתק כל קשר עם אחותו.

שניים נפצעו בשוד תכשיטים בחיפה

צורף ומוכרת-אורחת נפצעו אתמול בירייה בעת שוד שאירע בחנות תכשיטים בחיפה.

סמוך לשעה 9.30 בבוקר, נכנסו שני אנשים רעולי פנים וכפפות על ידיהם לחנות התכשיטים של האחים בשארה ברחוב חורי 24, בשכונת ואדי ניסנאס. סמי בשארה בן 46, נשוי ואב לשישה ילדים, אחד משני האחים שהיה בחנות, היה עסוק אותה שעה בסידור חלון-הראווה וכספת החנות היתה פתוחה. אחד השודדים הצמיד אקדח אל ראשו של הצורף והשני החל לרוקן תכשיטים מן הכספת לשקית שבידו.

על אף שאקדח היה צמוד למצחו, ניסה בשארה להיחלץ מן השודד וזה ירה בו. הכדור פגע בראשו, אך בדרך נס גרם לו פצע חיצוני בלבד. הצורף הספיק בינתיים להפעיל את פעמון האזעקה ודלק אחרי השודד השני, שנמלט עם השלל.

אלפרד שחאדי, בעל מסגריה סמוכה, חש לבית-המסחר ומשגילה את השודדים מבעד לחלון, חזר והביא עמו מוט ברזל וביקש להלום במכונית שהמתינה בפתח החנות ואשר בה ישב שודד שלישי. תוך כדי כך הרגישו בו השודדים שהיו בפנים והם ירו מתוך החנות החוצה. הכדור החטיא את המסגר, אך פגע באשה שעברה ברחוב קלארה מאג'י, בת 42, מחיפה. לאחר-מכן נמלטו שלושת השודדים במכונית, תוך שירו ירייה נוספת לעבר הצורף, אך החטיאו.

המסגר הספיק להשליך ממרחק של 5 מטרים את מוט הברזל על המכונית, כוונתו היתה לנפץ את שימשת המכונית ולמנוע בדרך זו את מנוסת השודדים.

המשטרה, שהוזעקה למקום, העבירה את הצורף והאשה לבית-החולים רמב"ם. בניתוח הוצא קליע מירכה של האשה. נמסר, כי יצאה מכלל סכנה. בסריקות שערכה המשטרה נתגלתה סמוך לשעות הצהריים המכונית והתברר כי היא נגנבה בשעות הלילה ברחוב יפו.

מפקד משטרת מרחב חיפה מ. רון, ראש ענף חקירות במחוז הצפוני ש. רוזנברג וצוות חוקרים, פתחו מיד בחקירה נמרצת. החנות נחסמה לצורך בדיקת המעבדה לזיהוי פלילי.

לשרה היקרה
למרים, קלמן ומשפחותיכם
השתתפותנו הכנה באבלכם הכבד
בהלקח מכם ללא-עת הבעל-האב וידידנו היקר
דוד דינס ז"ל
כאבכם—כאבנו
קרית-טבעון — אמה וישראל כרמי וב"ב

לבני אלישע והמשפחה
אתכם באבלכם הכבד
במות האב
אליהו (מני) אלישע ז"ל
בית קבוצת כנרת

לבתיה ולמשפחה
אנו משתתפים באבלכם הכבד
במות יקירכם
יעקב זן (זייפמן)
תמר וחיים כספי

לחברנו
דוקי סלע
משתתפים באבלך במות
אביך ז"ל
בית כור

נטיעות ט"ו בשבט לזכר חללי המלחמה

בהשתתפות בני משפחות הנופלים, חברים וידידים לנשק — נערכו אתמול בכל רחבי הארץ נטיעות ט"ו בשבט לזכרם של חללי מלחמת יום הכיפורים.

חורשת עצים להנצחת זכרם של חללי משרד החקלאות שנפלו במלחמה ניטעה אתמול על גבעת אבו-רבינין שבשטח המכון. בעת מלחמת השחרור שימשה גבעה זו את הכנופיות הערביות שניסו לנתק את התחבורה מן הדרום לתל אביב.

בטקס נטיעת החורשה השתתפו בני משפחות הנופלים, חברים וידידים לנשק.

שר החקלאות ציין בדבריו, כי "משפחת האדמה" שילמה מחיר יקר ואיבדה במלחמה זו מטובי בניה. השר הביע את תנחומיו למשפחות השכולות.

ברמת גן ניטע "גן יהודה" לזכר בני רמת גן שנפלו במלחמה. בטקס השתתפו הורי החללים וילדי בתי-ספר יסודיים. הגן ניטע בשכונת נווה-דן על שטח של 7 דונם.

בתל אביב נטעו תלמידי בתי-הספר חורשה חדשה בנווה-עלם בתל אביב. החורשה משתרעת על שטח של 12 דונם וניטעו בה 500 עצים.

שי לחולים

אגודת ביקור חולים "אהיסמך" חילקה לרגל ט"ו בשבט 2800 חבילות שי לחולים בבתי-החולים. רבנים, תלמידי ישיבות, תלמידות ופעילות האגודה, התפרסו בבתי החולים והעניקו לכל חולה חבילת שי מפירות הארץ: תמרים, תאנים, צימוקים, תפוחי עץ, ממתקים וצוף. ביום ד' ערכו פעילי האגודה מסיבה לפצועי צה"ל המחלימים ב"בית קיי" בנהריה. (ע)

חבילות-שי לפצועי צה"ל בנתניה

מתנדבות כוכבת האום שליד עיריית נתניה, הגישו מאות חבילות-שי עם פירות ט"ו בשבט לפצועי צה"ל המחלימים בבתי ההבראה בנתניה.

חגיגת ט"ו בשבט ונטיעות נערכו אתמול במרכז נורדיה ליד נתניה בשיתוף עולים חדשים מתלמידי אולפן עקיבא בנתניה ותלמידות אולפנה דתית פינס. במסיבה לאחר הנטיעות צויין השילוב בין ההתיישבות, החקלאות, קליטת העליה והמסורת היהודית.

חורשה לזכר כובשי הבקעה

לישובי בקעת הירדן שמעבר לקו הירוק היתה אתמול חוויה, כאשר 600 ילדים מקיבוצי ומושבי עובדים בבקעת בית-שאן נטעו עצים בחורש שלרגלי האנדרטה בפצאל לזכר חללי מלחמת ששת הימים שכבשו את הבקעה. גם בשנים קודמות בט"ו בשבט ניטעו ביער חורשות שהשתרעו על מאות דונמים מסביב לאנדרטה. היער ניטע על-ידי המועצה האיזורית בקעת בית-שאן, המטפלת בעשרת ישובי הבקעה ובשיתוף עם צה"ל.

אורי יפה יו"ר המועצה האיזורית בקעת בית-שאן קיבל את פני הנוטעים הצעירים שליוו את הנטיעה בשירה ובהופעות אמנותיות. (ע)

בית-הדין הארצי לעבודה קובע

לוויתור מראש על פיצויי פיטורים אין תוקף משפטי

מאת סופר "דבר" בחיפה

בית הדין הארצי לעבודה בירושלים, בראשות נשיאו השופט צ. בר-ניב, קבע אתמול תקדים עקרוני כי ויתור מראש של עובד על פיצויי פיטורים שיגיעו לו בעתיד, אינו תופס ואין לו תוקף משפטי. גם אם נעשה הויתור בכתב הוא לא יחייב את העובד וכאשר יפוטר, זכותו לתבוע את מלוא הפיצויים בניכוי הסכום שקיבל על החשבון.

התביעה לתשלום פיצויים התייחסה לפועל אפיה משה פרל, שהיה מיוצג על ידי עוה"ד ישראל גיל. היועץ המשפטי של מפ"ת. הוגשה נגד משה לוסטמן, בעל מאפיה בקרית בנימין ליד חיפה, שהעסיק את הפועל מאז שנת 1960.

בינואר 1972 פנה הפועל למעסיק בבקשה הלוואה לרגל נישואי בנו, העומד להשתחרר משירות בצה"ל. המעביד סירב לתת את ההלוואה, אך לבסוף סוכם ביניהם, בזכרון דברים בכתב, כי הפועל יקבל 3250 ל"י כפיצויי פיטורים ובזאת מסולק כל חוב הפיצויים של המעביד עד 1 בינואר 1972. ששה חדשים לאחר מכן נסגרה המאפיה והפועל פוטר. הוא דרש את יתרת הפיצויים המגיעה לו. אך המעסיק דחה את הדרישה והסתמך על כתב הויתור.

באשר לתובע את יתרת הפיצויים בסך של 5345 ל"י, קבע בית הדין הארצי כי קבלת הטענה שהפועל ויתר על פיצוייו, כמוה כסיכול כל מטרתם של פיצויי פיטורים.

כן פסק ביה"ד הארצי, כי הסכם קיבוצי שנחתם עם תוקף רטרואקטיבי חל גם על עובד שפרש מהמפעל לפני חתימת ההסכם.

יוקמו 3 מסופי-מכולות — בבני-ברק, בתל-חנן ובי"ם

מאת סופר "דבר" בחיפה

רכבת ישראל תקים בשותפות עם חברת "צים" וגורמי ספנות אחרים, שלושה מסופי מכולות — בבני-ברק, בתל-חנן ובירושלים ואילו בדרום הארץ יופעלו שני מיתקנים ניידים לטיפול במכולות — נמסר אתמול בסיור משותף של "צים" ורכבת ישראל במערכת זמנית לטיפול במכולות בבני-ברק. במקום הזה יוקם המסוף המתוכנן בעוד כשנה.

בסיור השתתפו שר התחבורה וסגנו, מנכ"ל "צים" ומנכ"ל רכבת ישראל וסגנו.

במערכת הקיימת הושקעו 42,000 לירות שטרלינג לרכישת מנוף מיוחד למכולות ו-200.000 ל"י להסתית. המערכת מסוגלת לטפל ב-12 מכולות בשעה. היא הופעלה לפני חודש ומאז טיפלה ב-600 מכולות. רכבת ישראל מקווה כי בעקבות הגידול בתנועת המכולות ופיתוח המסופים תגדל תנועת המכולות המובלות בקרונות רכבת ויתרחב מעגל הלקוחות שלה.

מנכ"ל "צים" מ. קשתי, מסר, שהמערכת הוקמה בזמן של מחסור חמור במשאיות להובלת מכולות והוכיחה עצמה. השירות הוא טוב ויש להרחיבו. הפעלת מסופים בפנים הארץ תשפר את השירות ללקוחות ותקל על עומס המסעים בנמלי הארץ.

חשש לאבטלה בענף הבנייה בחיפה

מאת סופר "דבר" בחיפה

סימנים חיוביים ראשונים בענף הבניה מסתמנים בחיפה. ענף הבנין סבל, כידוע, במיוחד בימי המלחמה מחוסר כוח-אדם ובמיוחד מחוסר אמצעי תובלה.

בסוף חודש דצמבר ערכה אגודת פועלי הבנין בחיפה סקר על הבנייה בעיר ונציגיה ביקרו ב-400 אתרי בניה. נמצאו בהם בבנייה 12.671 דירות ששטחה של כל אחת מהן 81 ממ"ר. עורכי הסקר ביקרו גם באתרי בנייה בהם נבנים מיבני ציבור ותעשיה בשטח כולל של 187.850 ממ"ר. הסיכום הכללי של הסקר, עליו מודיע העלון של מפ"ה, הוא כי נבנים יחידות-דיור, מיבני ציבור ותעשיה בשטח של 1.214.709 ממ"ר. בהם מועסקים 4992 פועלים יהודים וערבים ישראלים וכן 926 פועלים ערבים מהשטחים.

עורכי הסקר מציינים, כי מספר זה של פועלי בנין מועסקים מגיע ל-60 אחוז בלבד מהמועסקים שלפני מלחמת יום הכיפורים. ההתחלות בבניה חדשה הצטמצמו מאוד ומסתכמות ב-459 חדרים בשטח כולל של 11.580 ממ"ר.

באגודת פועלי הבנין הובע חשש, כי בתום העבודה בבניה שכבר הוחל בה, לא תיכנס התעסוקה לפועלים ואם יחול עיכוב ביצוע תכניות קיימות לפרוייקטים חדשים, עלולים להיווצר מיתון ואבטלה.

אהרון חייבי — ראש עיריית אשקלון

מאת סופר "דבר" בדרום

השופט המחוזי לשעבר אהרון חייבי, נבחר אמש לראשות עיריית אשקלון, ובכך חזר המערך לניהול עיר זו לאחר הפסקה של שמונה שנים. הצביעו עבורו 6 נציגי המערך, 4 נציגי המפד"ל ונציג הרשימה המקומית. 4 נציגי הליכוד נמנעו.

כן נבחרו ב. אברוחצירה מהמפד"ל לממלא מקום וסגן בפועל וא. פוסט מאותה מפלגה לסגן בפועל. י. פושנה מהמערך נבחר גם הוא כסגן בפועל. כן נבחרו כסגנים בפועל א. אליאב וד. אייל מהמערך ומ. לוי מהרשימה המקומית וד. קרואני. 4 נציגי הליכוד הביעו התנגדות רק כלפי נבחרי המפד"ל. נציג סיעה זו, י. רביבי, גינה את הפרת ההסכם עם סיעתו מצד המפד"ל.

ב. אברוחצירה מהמפד"ל אמר שנבחרי סיעתו הם אנשי מפלגה שלא יכלו להרשות לעצמם שלא להתחשב בדעת המרכז וקיבל את העקרון שבכל מקום תורכב הסיעה הגדולה ביותר את הקואליציה.

ראש העיריה א. חייבי אמר כי הסכם כמו שהיה בין המפד"ל לליכוד, נגד את רצון הציבור. בהחלת הישיבה סקר ראש העיריה היוצא א. בלכבלב את פעולות העיריה היוצאת וברך את ראש העיריה החדש.

ראש עיריית תל-אביב נפגש עם הסגל הבכיר

ראש עיריית תל-אביב-יפו שלמה להט החל את יום הראשון בבית העיריה בביקור בלשכות המיוחדות לעזרת משפחות המגוייסים. בלשכות המרכזיות ברחוב פרישמן ובלשכת שפירא נפגש להט עם העובדים והמתנדבים ועמד מקרוב על הבעיות של משפחות המגוייסים.

ב-11 לפני הצהריים החל ראש העיר בביקור היכרות בבית העיריה, במינהל הכללי, באגף לתרבות, לנוער ולספורט, באגף לעבודה סוציאלית במחלקה המטפלת בנוער. ראש העיריה ימשיך היום בביקור ההיכרות במחלקות העיריה.

ב-11.30 קיבל ראש העיריה לפגישת היכרות את נציגות מזכירות ארגון העובדים הכללי של עובדי העיריה, החולפו דברים על מבנה הארגון, שיטת פעולתו, קופת התגמולים ועוד.

ב-13.30 נתכנסו באולם קבלת-הפנים מנהלי האגפים, המחלקות, מנהלי החברות העירוניות והסגל הבכיר של העיריה.

ראש העיריה הציג את נושאי התפקידים בעיריה תוך הדגשת מינויו של חבר מן הקואליציה ישא באחריות לפיקוח ובקרה, אחרת הוא עלול להינתק מן הפעולות.

בנוגע לקדימויות אמר ראש העיריה שלמה להט, כי בראש ראשונה, רצונו לטפל בבני אדם: א) טיפול במשפחות המגוייסים; ב) טיפול במקלטים, בנושאי חירום, שירותי כיבוי והצלה; ג) הגברת נקיון העיר; ד) נושאי תנועה ותחבורה בעיר ובביטוי התחבורה הציבורית.

הוא ביקש מן הסגל הבכיר להקדים הסבר לציבור לכל מעש כיסוד עיקרי של החיים הציבוריים וניהול העיר. כן הדגיש, שינויים בעיריה יבוצעו לפי הדרך וכי הוא אינו חושש מגם אף מכשלון של נסיון. כן הדגיש את השקפתו לגבי יישום המקצועיות בכל בעיה ובעיה, עם מיצוי ובקרה של הנבחרים הנושאים אחריות הציבורית.

להט הדגיש כי הקואליציה דשה מורכבת אמנם ממפלגות לימיות שונות, אולם כפעולת עיריה בכוונתו להסיר כל מחיצות, באמרו. "כולנו שייכים מפלגה אחת — עיריית תל אביב-יפו".

פסח בלקין לכהונה שניה ברמת-השרון

ראש מועצת רמת השרון פסח בלקין נבחר אתמול לתקופת כהונה שניה. בעדו הצביעו שבעה נציגי ר.ש. (רשימה מקומית) ונציג המפד"ל. ארבעה נציגי המערך נמנעו.

באותה ישיבה נבחרה אראלה שולברג, מהרשימה המקומית, כסגן ראש המועצה בפועל. כן נבחרה הנהלה של תשעה חברים.

"רמזור הכסף" עבור הסרט "הוא והיא והוא" הוענק למועצה הלאומית למניעת תאונות של ישראל, כפרס שני בפסטיבל לסרטי-בטיחות בטלוויזיה, שנערך בינואר בברלין.

הסרט הופק ע"י המועצה הלאומית למניעת תאונות בשיתוף עם משרד התחבורה, ויוצר ע"י סרטי שבט בע"מ. רשת הטלוויזיה המערבית של גרמניה ביקשה לרכוש את זכויות ההקרנה של הסרט.

הסרט הצבעוני הוא באורך של 12 דקות הקרנה וזכה כבר בפרס ראשון, "פסל הזהב", בפסטיבל סרטי-בטיחות שהתקיים לפני שמונה חדשים באוגוסט, ביוגוסלאויה.

יוסף אזולאי — ראש המועצה בקדימה

מאת סופר "דבר" בנתניה

יוסף אזולאי נבחר אמש כראש המועצה המקומית בקדימה.

אזולאי כיהן לפני כן כמזכיר מועצת הפועלים ועמד בראש רשימת המערך שזכתה בחמישה צירים למועצה. לקואליציה עם המערך הצטרף המפד"ל שזכה בשני צירים. נציגו חיים יכהן כסגן ראש המועצה. לקואליציה לא הצטרפו ליכוד (3) ורשימה מקומית (לכד (1)).

בשמונה השנים האחרונות היתה בקדימה קואליציה בין גח"ל ומפד"ל שנציגיהן התחלפו בראשות המועצה. עתה חזרה ראשות המועצה למערך.

מונו כונסי נכסים ל"מפיבה" ו"גרב יפה"

כונסי נכסים מונו אתמול לבתי החרושת לגרביים "מפיבה" ו"גרב יפה" על ידי השופט המחוזי ש. ה. לובנברג בתל-אביב.

הכונסים מונו לבקשת הבנק לפיתוח התעשיה. שני המפעלים חייבים לו כחמישה מיליון ל"י, ובנק דיסקונט, עם חוב של כ-3.5 מיליון ל"י.

הכונסים יהיו עו"ד גרשון זמיר ומנחם גורן.

עדויות במשפט קמחי—הרצפלד—וולפיילר

שלושה עדים הופיעו אתמול במשפטם של דניאל קמחי, מי שהיה מנהל ב"נתיבי נפט"; שמואל הרצפלד, מעובדי חברת "מגלי"; ואשר וולפיילר, קבלן לעבודות עפר. השלושה נאשמים בקשירת קשר להונות את משרד הבטחון בכך שחברת "מגלי", שהיא חברה ממשלתית, רכשה ציוד כבד ללא מיכרז והעבירה ציוד זה לא. וולפיילר.

שלושת העדים הם: מרדכי פלס, מי שנתמנה ב-1971 לבדוק מסמכים ב"נתיבי נפט" כדי לברר אם שולמו דמי-שימוש בעד ציוד שהושאל לאחרים; ישעיהו רוזנבלט — לשעבר מנהל המכירות של משרד הבטחון והן כהן, האחראי לביצוע מכירות של ציוד משרד הבטחון ומשרדי ממשלה אחרים.

העדים מסרו פרטים מכניים על מכירת ציוד ממשלתי ועל הכללים החלים על עיסקות אלה.

המשך המשפט ביום ב'.

העקר הבריאות
בריאות המשפחה

הופיעה מהדורה חדשה מורחבת ומעודכנת

אנציקלופדיה לבריאות המשפחה

שי נאה לילדים וגם...לעצמך!
רכוש את האנציקלופדיה לבריאות המשפחה, שהותאמה במיוחד לתנאי הארץ.
בספר מאות עמודים, המסבירים את סימני המחלות, אופן ריפויין והדרכים למניעתן.
פרק מיוחד על האם והילד.
להשיג בסניפי "דבר" ובחנויות הספרים.
המחיר 42.50 ל"י.
ספרית דבר

לכבוד
ספריה "דבר"
ת.ד 199 תל-אביב.
נא לשלוח לביתי את האנציקלופדיה לבריאות המשפחה.
רצ"ב המחאה ע"ס 42.50 ל"י.
שם . . . .
כתובת . . . .
חתימה . . . .

טכנולוגיה 1973

איסכור
שרותי פלדות בע"מ

חברת „איסכור" (מיסודם של „כור תעשיות" בע"מ וחברת ISCOR מדרום-אפריקה) מציעה למפעלי המתכת מקור חדש לאספקת פלדות וברזל, במגוון רחב של סוגים ופריטים ובאיכות וטיב מעולים.

בין היתר ניתן להשיג במחסנים:

- פח שחור בכל המידות
- פלטות באכויות מעולות
- פח דקפירט
- פח מגולוון
- פח מחוספס (רצפה)
- ברזל זוית
- ברזל תעלה
- דבל טי
- מוטות לצירים וטרנסמיסיה
- פרופילים לחלונות
- עמודי גדר אוריגינליים
- ברזל חי למפעלי יציקה
- חוטים למשיכה באיכויות שונות
- ברזל בנין
- פח מגולוון גלי

מפרט זה ניתן להשיגו במחסננו, וכמרכן ניתן להזמין כמויות לאספקה למועדים קבועים מראש.

עשרות לקוחותינו, הנהנים משירותים ואספקה סדירה, נוכחו כי „איסכור" מוכרת יחד עם המוצר גם ידע והדרכה רבי חשיבות לתועלת היצרנים.

לקבלת פרטים נא להתקשר:

מחסן „איסכור" רח' המנע 21, איזור התעשיה חולון, טלפון 842228
משרדים, רחוב רוזנבאום 4, תל-אביב טלפון 282171-2
כל יום בין השעות 7.30—18.30, בימי ששי וערבי חג 7.30—14.30

מחדושי הטכנולוגיה
שעתיים של הקלטה במיני רשם-קול

תעוגאים, ברמים התלמידים, יוכלו בנקל להקליט הרצאות שלמות ברשם-קול מיני בכבד שעתיים לצורך לימודיהם הקבועים.

חברת „בופר" בבבך הגרמנית — כך ניתן לכנות את רשם-הקול המתוכנן "MC 12" אשר פ' הוצא לאחרונה לשוק בגרמניה המערבית, ישכיקו להגיע מבחר גם בארץ. כידוע של רשם-הקול הינן כידוה כיס אביזרות, אך לברות מידות אלה באפשרות בו קליטה של שעתיים, היכנ שהוא מצל ומבגר לאפשרויותיהם של מכשירי הכיס הקיימים. במשך

— אין צורך לכוון רגישות המיקרופון בזמן הקליטה אך קבי־מת התשבצה ניגבת לווישות.

— הפעלה הבבשיר נעשית בלחיצה והיא ניתנת באותה מידה ליד היכנית המשמאלית.

מערכת הקנים לחיבורי חוץ וציוד עזר, מאפשרים:
להפעיל את המכשיר מרחוק.
להקליט בו שיחות טלפון.
להקליט בו בעזרת מיקרופון חוץ עם מפסק אלקטרוני.
להשתמש בו, בעזרת מפסק רגל ואוזניות, כמכשיר למזכירה לשם

את הגדולה הרווחת ברשימת מכ־רבה בקבלות המבוססות על מכשירים ניידים וגם כמכשיר משרדי נפרד.

נתונים טכניים:

ממדים: 25×66×150 מ"מ.
משקל: 390 גרם (כולל סוללות).
קלטת: 60+60 דקות.
כוח: 6 V.
רם קול פנימי: 100 MW.
מיקרופון פנימי: „אלקטרט".
סוללה: 4×1.5 V.

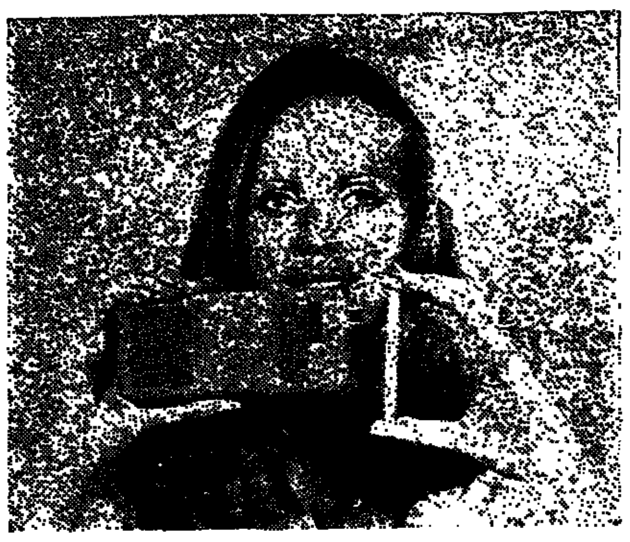

מספר שנות הפיתוח שהושקעו בי מכשיר זה, כתנו היעני הטכניקה בשטח רשמי-הקול ובשיתוף פעור לה עם המכון בחיפה מזהות מערכת הדיקה להצעה הכרוש הי מבנבי הנתון בתוך קלטת. הפיתוח וניצול מרכיבים אלקטרוניים ובבניים מיקרואנרגיים אפשרו להשיג את היחס המתאים בין זמן הקליטה המשווך למידותיו הקטנות.

המכשיר החדש עולה במספר תכונות על מתחריו בשוק:

העברת החומר המוקלט למכונת כתיבה.

אספקת הזרם של המכשיר באה מ־4 סוללות של 1.5 V. המספיקות להפעלה של 8—10 שעות.

המכשיר יצוין בלי ספק כל אלה אשר לא יכלו עד כה להתי הנע במכשיר כיס בגלל זמן הקליטה המוגבל של המכשירים הנוכחים עד כה. העובדה שה־מכשיר מתאים להעברת החומר למכונת כתיבה, יש בה כדי לעניין כל אלה שהמספר מתקצ־

חיבורי חוץ: 1) למיקרופון חיצוני. 2) למפסק אלקטרוני. 3) לאוזניות ו/או רמקול חיצוני.

ציוד עזר:

מיקרופון חוץ עם מפסק להפ־עלה מרחוק.
מפסק רגל.
אוזניות.
כליל אינדוקטיבי להקלטת שי־חות טלפון.
מנגנון הזנה.

יבואן: המכון אלקטרוניקה בע"מ — אופנבך — גרמניה המערבית.

לקבלת פרטים בכתב, ת.ד. 98 הרצליה, או ברח' ירמיהו 39 ת"א, טל. 441081.

(מ)

גיליוטינות ומכבשים הידראוליים בעלי כושר ביצוע מעולה, לפי ידע שוייצרי מיוצרים עתה על־ידי סימת בכל הגדלים - וכן בהזמנות מיוחדות בהתאם לדרישות הלקוח. סימת בע"מ.
דרך האופן 1. אזור התעשיה חולון. טל: 03-849111

סימת

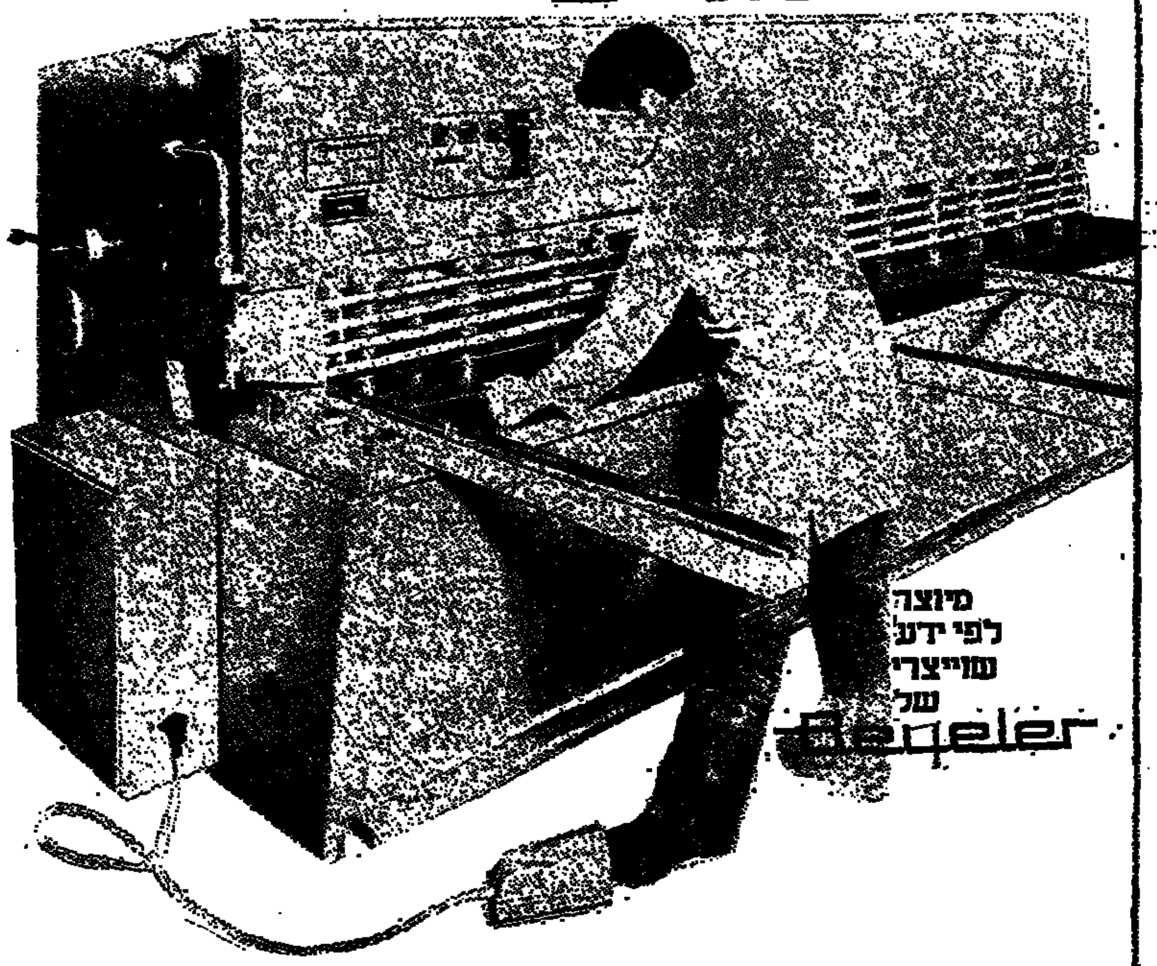

הגיליוטינה החדישה של סימת בביתן 27

ברכותינו למבקרי יריד „טכנולוגיה"

TECHNICO ISRAEL LTD.
טכניקו ישראל בע"מ

Research & Development
Product List:

מחקר ופיתוח
אנו מפתחים ומייצרים:

- מערכות השקייה מותכנתות, אוטומטיות
- מערכות בקרה ופיקוד לתעשייה
- מערכות הגנה בפני קרה, לחקלאות
- ספקי כוח
- עזרי הוראה באלקטרוניקה
- מעבדות דיגיטליות
- מעבדות שפות
- תצוגות מאזניים
- מערכות בקרה למכוני הערובה

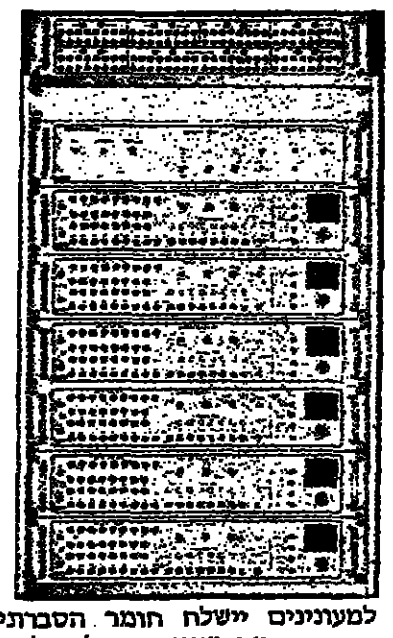

- Automatic irrigation control systems
- Promote control systems for industry
- Power electronic systems
- Electronic teaching aids
- Digital laboratories
- Language laboratories
- Automatic electronic weighing
- Electronic blending control system

למעונינים יישלח חומר הסברתי. נשמח מאוד להפגיש כל מעונין עם נציגי המפעל בכל הקשור בנושאים המפורטים

חיפה ● רחוב שיבת ציון 10 ● ת.ד. 758 ● טלפון 661630, 665463
Haifa, Israel ● 10, Shivat Zion St. ● P.O.B. 758 ● Tel. 661630, 665463

נהג!
עשה את המינמום
למען אלה
העושים את
המכסימום.
תן טרמפ לחייל!

39 שנות מכונות ומכשירים שוייצריים
1935—1974

B. & L. TERNER, ENGINEERS LTD. ב. את ל. טרנר, מהנדסים בע"מ
HAIFA, 31000, P.O.B. 1292 PHONE 66 27 66 טלפון 1292 .חיפה. 31000 .ת.ד

CLARK EQUIPMENT

מעמיס אופני
בובקט
M-371
M-600
M-700

מבחר מתקני עזר

הדגמה ביריד טכנולוגיה
שטח פתוח 58

מפיצים: צִיוּדָה EQUIPMENT
מול בתי הזיקוק
ת.ד. 480 חיפה, טל. 04-721355

המרכז לטלוויזיה לימודית

מודיע על תוכניות מיוחדות

בשידור בשבוע: י"ח בשבט — כ"ג בשבט (10.2.74 — 15.2.74)

„צלילים משלימים"
תוכנית על כוורים עם המנצח והכלהן גרשם שריף — תשודר ביום א', י"ח בשבט, 10.2.74 בשעה 16.40.

„דני, פטר והזאב"
תוכנית על יצירתו הנודעת של פרוקופייב — תשודר ביום ב', י"ט בשבט, 11.2.74 בשעה 17.05.

„צלילים צבעוניים"
תוכנית על דבוסי עם המנצח והכלהן גרשם שריף — תשודר ביום שישי, כ"ג בשבט, 15.2.74 בשעה 14.35.

„מועדון הגרביים הבודדות"
תוכנית עם בתיה עוזיאל על גרביים חסרי בני זוג שבכל זאת יש להם סיכוי — תשודר ביום א', י"ח בשבט, 10.2.74 בשעה 16.00.

„נעמי שמר וידידיה מרחוב האוניברסיטה"
תוכנית עם המלחינה נעמי שמר — תשודר ביום ב', י"ט בשבט, 11.2.74 בשעה 16.00 וביום ו' כ"ג בשבט, 15.2.74 בשעה 14.00.

„אנחנו ראמא" — חלק ב'
תוכנית להורים וילדים — על מצבי בית שכיחים בבית — תשודר ביום א', י"ח בשבט, 10.2.74 בשעה 17.00.

„משפחה משחקת"
כישחקי חברה עם בשעת קוסטר. התוכנית תשודר ביום ד' כ"א בשבט 13.2 בשעה 16.45.

קופת-חולים של ההסתדרות הכללית · מחוז תל-אביב · לוח התורנויות

1. תורנויות לילה
מתקיימות ערב ערב, כולל שבת וחג, בשעות 8 בערב עד 12 בלילה בסניף לב הדר יוסף ב־8 עד 11.

1. מרפאת התקוה ב' רחוב ... פינת רח' ברקיה. טלפון 31122 — לחברים מסניפי: התקוה א' ו־ב', נסקה וכפר שלם.
2. מרפאת הדר יוסף, רחוב קהילת ורשה כספר 10—12. טלפון 778095 — בשעות 8.00 עד 11.00 בלילה. לחברים מסניפי: הדר־יוסף, נוה שרת, צהלה, רמת החייל, הליברוך וכן לחברים מהשכונות הקרובות לסניפים הללו.
3. מרפאת נוה שאנן, רחוב יסוד המעלה פינת זדינסקי טל. 33483 — לחברים מסניפי: נוה שאנן, ופיננסון ופלוטקין.
4. מרפאת קבוביץ, רחוב רפידות, קשבינן 36 פינת יהודה המכבי, טל. 444494 — לחברים מסניפי: קבוביץ, רבינוביץ ורמת אביב.
5. מרפאת תל־גורדון, רחוב רב הה 1. טל. 243233 — לחברים מסניפי: תל־גורדון, אל־הריזי, בארי, אהרונוב, גלביץ, הכבל ודספולים.
6. מרפאת קרית שלום, רחוב דרבסקי 12, טלפון 822715 — לחברים מסניפי: קרית שלום וקרית־שלום (שכון צבא־קבע).

ערב
א. אחרי השעה 12.00 בלילה ועד 7.00 בבוקר מתקיימת תורנות לילה במד"א, רח' מזאי"ה 13, טל. 101.
ב. החברים מסניפי: אילון, ידי־איתן, רבת חן, עכבי ג'. רמת ישראל, מנדלברג, בראוד, אר־ליפנס, עכבי יונה הנביא וסני־טיפלרי — הזקוקים לרופא בין השעות 8 בערב עד 7 בבוקר יפנו למגן דוד אדום, רח' מזאי"ה 13, טלפון 101.

ב. תורנויות ערב שבת
בימי ששי בשעה 2 אחה"צ עד 8 בערב מתקיימת תורנות במגן דוד אדום רח' מזאי"ה 13, טלפון 101.

1. בית מרקחת, במרפאת זכבי־הוף, רח' זמנהוף 42, טלפון 289221, בין השעות 2.30—5.00 אחה"צ. במרפאת מנדלברג, רח' אלנבי 75, טלפון 614467, בין השעות 2.30—5.00 אחה"צ.
2. מעבדה, במרפאת זמנהוף, רח' זמנהוף 34, בין 4—5 אחה"צ.

ג. תורנויות שבת וחג
1. מתקיימות בין השעות 9.00—11.00 לפנה"צ במרפאות:

גלביץ	— טל' 242870
התקוה א'	— טל' 32579
רסיגנמן	— טל' 838180
הדר יוסף	— טל' 778095
יד־אליהו	— טל' 34278
יונה הנביא	— טל' 55979
כפר שלם	— טל' 31546
מנדלברג	— טל' 614467
נוה שאנן	— טל' 33483
קריה שלום	— טל' 822715
קבוביץ	— טל' 444494
רמת אביב	— טל' 412294
רמת חייל	— טל' 771162
תל גורדון	— טל' 243233

משעה 1.00 בצהרים עד 8.00 בערב מתקיימת תורנות במגן דוד אדום, רח' מזאי"ה 13, טל' 101.

2. רופאים מקצועיים — לכל סניפי המחוז, במרפאת מנדלברג, רח' אלנבי 75, טל' 614467.
א. רופאי א.א. גרון ורופא עיניים, בין השעות 9.30—11.30 לפנה"צ.
ב. רופא כירורג: בין השעות 9.00—12.00 לפנה"צ.
3. תורנות מעבדה — לכל סניפי המחוז. במרפאת זכבי־הוף, רח' זמנהוף 34, טלפון 284242, בשעות 9—11 לפנה"צ, 4—5 אחה"צ.
בית מרקחת במרפאת מנדלברג, רח' אלנבי 75, בין השעות 9.30—12.00 לפנה"צ, 4.00—5.00 אחה"צ.

הערה:
בית מרקחת מנדלברג, רח' אלנבי 75, פתוח בימי א'—ה' משעה 8 בבוקר עד 7 בערב, ללא הפסקה.

קופת-חולים מחוז חיפה
תורנויות לילה בקופת-חולים מחוז חיפה

א. שעות התורנות
1. בלילות, לרבות לילה שבת ולילות חג מ־8 בערב עד 12 בחצות.
2. מ־12 בחצות עד 7 בבוקר במגן דוד אדום, טלפון 101 ובמשרד חיפה, טלפון 713232, ראה סעיף 8.
3. בימי שישי ובערבי חג מ־4 עד 5 אחה"צ.
4. בשבתות ובחגים מ־9 עד 11 לפנה"צ וב־4—5 אחה"צ.

ב. תחנות התורנות
1. מרפאת פריסמן, רח' פריסמן 4, טלפון 63195 לחברים מסניפים: פריסמן, אחד העם, שדרות אי"ם, יבנה, ד"ר גליקה, כרמל, באלה, תל־עמל, חליסה, ועמק גלודת.
2. מרפאת קרית אליעזר, רחוב ההייל, טלפון 535226 לחברים מהסניפים: קרית אליעזר, קרית אליהו, בת גלים, עין הים, מחנה דוד, וקרית ספרינצק.
3. מרפאת רש בכרו: הגרבה, רח' אלחנן, טלפון 86868, לחברים מהסניפים: מנון — אחוזה, רש — מרכז הכרמל, הכרמל הצרפתי והרובעה.
4. מרפאת נוה שאנן גלבוע, שבטת טרומפלדור א. 3 טלפון 222121, לחברים מהסניפים: נוה שאנן, קלוים בירגר, גלבוע, ורמות רמז.
5. מרפאת קרית חיים מזרחית, טלפון 721331, לחברים מהסניפים: קרית חיים מזרחית, ליכון לייזני, קרית ביאליק, קרית מוצקין, קרית שמואל וכפר שלום.
6. מרפאת קרית ים א', שדרות הבונים, טלפון 721553, לחברים מהסניפים: קרית ים א', קרית ים ב', קרית ים רסקו וקרית חיים מערבית.
7. מרפאת קריה — קרית אתא, טלפון 722384, לחברים מהסניפים: עזיאל בן עמי, פינסקר, קרית נחום, קרית בנימין ושיכון התימנים.
8. התורנות לילה מ־12 בחצות עד 7 בבוקר:
א. בתחנת מגן דוד אדום. החברים הגרים בשטח עיריית חיפה, פרט למפרץ. המשתייכים למרפאות המפורטות בסעיפים 1, 2, 3, 4.
ב. במפרץ חיפה „מקסי ביאליק", טל' 713232, לחברים הגרים במפרץ חיפה המשתייכים למרפאות הממורנות בסעיפים 5, 6.
ג. בכל יתר המרפאות במחוז חיפה קיימים סדרי תורנות קבועים בהתאם לסידורים בלוחות המודעות במרפאות ובארגוני התורנות.

ד. תורנות מעבדה:
במעבדה המחוזית שדרות הא"ם 54, טלפון 531107, לחברים מכל סניפי המחוז.
ה. תורנות מקרים כירורגיים
דחופים בשבתות ובחגים, בבית החולים רמב"ם...: נא 8.
שעות תורנות: בימי ששי וערבי חג מ־4 עד 5.30 אחה"צ, בימי שבת וחג מ־9 עד 11.30 לפנה"צ.

חדש חתימתך על דבר
שלם מראש לשנת 1974
ותזכה בספר הפרס

קצר וצמוד

14% ריבית שנתית מצטברת או 6¼% ריבית + 100% הצמדה של הקרן למדד.
(למפקידים מ-36 חודש)

התכנית היחידה הנותנת ברירת הצמדה כבר לאחר 24 חודש

הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ
סניף ראשי: שד' רוטשילד 9 תל-אביב, טל. 62221

אומדן ראשון של חברות הביטוח

נזקי הדליקה ב„מיכלי חיפה' — יותר מ־30 מיליון ל"י

עבודות השיקום של המפעל יימשכו לפחות שנה

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

לפי הערכה חברות הביטוח, הדליקה ב„מיכלי כרמל" הם הגדולים ביותר שנגרמו עד כה לחברות הביטוח העוסקות בביטוחי אש.

לפי אומדן ראשון מסתכם הנזק ביותר מ־30 מיליון ל"י. אתמול החלו מומחים של חברות הביטוח בבדיקות. בין היתר, בדקו גם שני מחסני המפעל שניצלו מהדליקה. הביטוח „מיכלי כרמל" מפוזר בין כל חברות הביטוח הישראליות, כאשר ה„לידר" בביטוח זה היא חברת „הסנה".

אין זו השריפה הראשונה במפעלים מסוג זה. לפני שנים נשרף מפעל „קרגל" למיכלי קרטון. שריפה זו גרמה נזק של יותר מ־20 מיליון ל"י ופגעה קשות בחלק מחברות הביטוח.

יועלו התעריפים

בחברות הביטוח שררה אתמול דאגה לגבי ההשלכות שיהיו לשריפה זו על ענף ביטוח־אש. בשנה האחרונה היו מספר שריפות רציניות במדינה, כדליקה בבלון „פאן־אמריקן" בבת־ים, השריפה בבלון „דן" בתל־אביב וכד' — שהפכו את ביטוח־אש לענף מפסיד, דבר שישפיע על התעריפים בעתיד. מכיוון שמבטחי־משנה בחו"ל יצטרכו לשאת בחלק ניכר מנזקי השריפה ב„מיכלי כרמל", הם עשויים להחמיר את תנאיהם בקבלת ביטוחי־אש, תוך כדי ייקור הפרמיות.

כמפעל „מיכלי כרמל" היה גם מבוטח נגד הפסדים במקרה של הקלה כלשהי בייצור. חברות הביטוח יצטרכו לשלם מיליוני לירות בחודשים הקרובים כדי לפצות את המפעל על הפסדיו.

מאת סופר „דבר" בחיפה

הערכה ראשונה של הנזקים שנגרמו כתוצאה מהשריפה ב„מיכלי כרמל" בחיפה מראה, כי המפעל על כל ציודו הושמד בלהבות. לדברי מנכ"ל המפעל, אליעזר אביתי, מגיע שיעור הנזקים לעשרות מיליוני לירות. להערכתו יימשכו עבודות שיקומו מחדש של המפעל לפחות שנה.

במשך כל יום אתמול המשיכו כבאי חיפה בעבודת הכיבוי. עדיין נותרו מוקדי־אש במקומות שונים באולם הייצור. ובחצר המפעל ולמשך שעות הלילה השארה בבקום משמרת של כבאים. לאחר שרוב הדליקה כבר כובתה נתגלה אתמול מראה מזעזע. קירות אולם הייצור, שהשתרע על שטח של 12 דונאם, התמוטטו והתקרה שקרסה הותירה אחריה שלד־ברזל מעוקמים. על הרצפה לכל אורכה נותרה תערובת של חלקי בטון בין הקירות שהתמוטטו, מכונות הרוסות וגלילי נייר וקרטון מפויחים.

במקום ביקרו ביממה האחרונה ראש עיריית חיפה יוסף אלמוגי וקצין כבאות ראשי אלכסנדר ספיר. כן ביקרו בבקום נציגי מועצת פועלי חיפה כדי לעמוד על הבטחות וזכויותיהם של 300 העובדים במפעל.

נודע, כי בכוונת הנהלת „כור" להעסיק את רוב העובדים בעבודות השיקום של המפעל. חלקם יופנו כנראה באופן זמני, עד לשיקומו של המפעל, לעבודה במפעלי „כור" באזור חיפה. כוונת ההנהלה להשאיר את צוות העובדים במסגרת המפעל כדי לשמור על כוח־האדם לקראת הפעלתו המחודשת של בית־החרושת לאחר שיקומו.

מפקד כבאי חיפה אמר אתמול בשיחה עם סופרנו, כי העדויות הראשונות מראות שהדליקה פרצה כתוצאה מזריקת בדל סיגריה שלא כובה. מנכ"ל המפעל דחה טענה זו. לדבריו, הוכיחה חקירה פנימית ראשונה כי במקום שממנו התלקחה האש היו באותה שעה שני פועלים בלבד ושניהם אינם מעשנים. המנהל לא ידע לקבוע סיבה אחרת שהיתה יכולה להביא להתלקחות האש.

מפקח כבאות ארצי אלכסנדר שפיר מתח אתמול ביקורת על סדרי בטיחות לקויים במפעל. לדעתו התעלמו מתכנני המפעל, כמו שמתעלמים מכך גם מפעלים רבים אחרים שבהם מרוכז חומר דליק, מפעולות מנע כמו הצבת מחיצות בטון בין אולמי הייצור למחסני חמרי־הגלם והסחורה המוגמרת. אילו היו מחיצות כאלה במפעל היה, לדעתו, שיעור הנזק קטן בהרבה. שפיר טען, כי רשות הכבאות הארצית התריעה על כך לפני מפעלים רבים וכן לפני חברות הביטוח, אך נעשה מעט מאוד לתיקון המצב. התפתחות הטכנולוגיה והשימוש הגובר בחומרים דליקים מחייבים, לדעתו, גם את שינוי התפיסה בתכנון מפעלים והקצאת אמצעים רבים יותר לנושא הבטחות מפני דליקות.

צעיר בן 20 משכונת צור־שלום שבאיזור הקריות, שניסה לבצע שוד מזויין בחנות למצרים בחיפה, נעצר אתמול בצהריים לאחר שבעל החנות הצליח לכלוא אותו ולהחזיק בו עד בוא המשטרה.

משלחת־הזדהות של „פיוניר וימן" מארה"ב מגיעה היום

מאת מרים גורן
סופרת „דבר"

היום מגיעה מארה"ב לסיור לימודי של שבועיים משלחת סולידאריות של תנועת „פיוניר וימן", שהינה תנועת־אחות של מועצת הפועלות, והמקיימת קשרים אמיצים ופעילים עם ישראל. בתנועה יותר מ־150,000 חברים ב־12 ארצות.

המשלחת, בראשות בלאנש פיין — לשעבר נשיאת התנועה בארה"ב — מונה 65 חברות ממנהיגות ה„פיוניר וימן" מרחבי ארה"ב. יו"ר המשלחת מטעם מועצת הפועלות היא גיזה אדמון.

הביקור הוא לרגל „חודש העליה" וכדי לעמוד על הבעיות המיוחדות שיצרה המלחמה. המשלחת תשים דגש מיוחד על בעיות עליה וקליטה, על־מנת להכין תכניות חירום לעידוד העליה לישראל מארה"ב.

עליה היא נושא הזוכה לתשומת לב מירבית בפעולות ה„פיוניר וימן" בארה"ב ועד היום עלו לישראל 1000 מחברות התנועה ובני משפחותיהן, ביניהן חמש נשיאות לשעבר של התנועה.

תנועת ה„פיוניר וימן" בארה"ב מונה 50,000 חברות הפועלות ב־500 מועדונים.

במהלך ביקורה תסיע המשלחת במעונות ילדים, במרכזים קהילתיים, במחנות צה"ל, בבתי־החולים ועוד.

הופיע זה עתה:

„עת לספר"

פרשיות־עבר מסעירות ובעיות ההווה

בספרו המרתק של אמן הסיפור

דוד הכהן

הוצאת עם עובד

תושב תל־אביב זכה ב־500 ל"י בהגרלת הפרסים השבועית של „דבר"

משה סור, מרחוב הירקון 258 בתל־אביב, זכה אמש ב־500.— ל"י בהגרלת הפרסים השבועית של „דבר", שנערכה בין פותרי חידון מס. 3.

משה סור השיב נכונה על 12 השאלות בנושא „התחבורה" ועל 4 השאלות הפרסומיות של חברת „דן". תלוש הפתרון החוזר לשק התשובות שהגיעו למשרדי „דבר" הוא זכאי להשתתף גם בהגרלה הגדולה שתתקיים עם גמר החידון.

אושרו העלאות מחירים

ועדת המחירים אישרה ביום ד' את העלאות המחירים הבאות בשל התייקרות חמרי גלם שונים:

✱ מוצרי קוסמטיקה (רבלון) — העלאה של 8 אחוזים, בעוד שהמפעל ביקש לאשר העלאה של 14.5 אחוז.

✱ חמרי הדברה (אגן) — העלאה של 15 אחוז. חמרי הדברה (מכתשים) — העלאה של 27.5 אחוז בממוצע, בעוד שהמפעל תבע לאשר העלאה של 33 אחוז. הוועדה קבעה, כי על המפעל להגיש את המחירון המפורט לאישור משרד המסחר והתעשייה.

✱ חמרי נפץ לשימוש אזרחי (חרושת חמרי נפץ) — העלאה של 34 אחוז, בעוד שהמפעל תבע לאשר 45.8 אחוז.

✱ רדיאטורים לרכב (יס־רד) — העלאה של 15 אחוז, בעוד שהמפעל תבע לאשר 20.4 אחוז. הוועדה אישרה את ההעלאה על בסיס המחירון הקיים בתנאי מפורש, שהמפעל יחזור לתת במלואן את הנחות המחיר שנהג להעניק ללקוחות בעבר.

✱ אביזרי תאורה ביתיים (אלקטרו־רדנתר, אלקטרו־אסקפה) — העלאה של 12.4 אחוז.

✱ קופסאות פח (לגין) — העלאה של 16.5 אחוז בקו הייצור האוטומטי. העלאה של 13.8 אחוז בקו הייצור הכללי.

✱ מצברים לרכב (וולקן) — העלאה של 19.2 אחוז.

✱ גלידות (מחלבות נהריה שטראוס, ויטמן) בשל התייקרות סוכר, מרגרינה, חלב ואריזות — העלאה של 22 אחוז.

✱ מזרונים (פרדייז) — העלאה של 14.5 אחוז, בעוד שהמפעל תבע לאשר העלאה של 27 אחוז.

צומצמה העלאת מחירי הזיתים

בעקבות תביעת משרד המסחר והתעשייה הודיעה חברת „הזית" בית־שאן, כי היא מפחיתה ב־7 אחוזים את מחירי הזיתים מתוצרתה. תביעת המשרד הופנתה למפעל לאחר שהעלה את המחירים ללא אישור בשיעור של 25 אחוז. לאחר בדיקת הענין ודיון בוועדת המחירים התברר, כי העלאת המחיר אינה צריכה לעלות על 18 אחוז. עתה הודיע המפעל, כי יוריד מחיריו בהתאם להחלטת הוועדה ולהנחיית המשרד.

סולקו אי־ההבנות עם עובדי „אוטוקרס"

כל אי ההבנות והחילוקי הדעות עם העובדים סולקו — נאמר בדו"ח שהגיש אתמול כונס הנכסים של מפעל „אוטוקרס" שבספירוק, לשופט המחוזי ש. ת. לובנברג.

הדו"ח נמסר על פי הוראת השופט, לאחר שלפני שלושה ימים התלוננו לפניו הכונסים, כי עובדים מקרב הועד הגרוזינית, המרעמים לפיטורים, ישבו את חצר בהם במפעל.

בעקבות קבלת הדו"ח הורה השופט לכונסים להמשיך בייצור הסדיר. „כל עוד ישרור שקט במפעל", כן הורה להם לבצע את פיטורי 250 העובדים, לייעל תהליכי הייצור במפעל, ולאפשר מכירתו כנכס יצרני יעיל ורווחי.

בהחלטת השופט נאמר עוד, כי „ניתנת הוראה לכונסים לנהל מו"מ נמרץ עם אלה המעוניינים ברכישת המפעל, כדי שיימכר בהקדם".

הכונסים נתבקשו למסור דו"ח נוסף בזמן הקרוב על כל הפעולות האמורות, הן לגבי העובדים והן לגבי הקונים.

בחולון להשכיר
3 חדרים
ללא דמי מפתח
ושכר דירה מראש לשנה
לפנות טלפון 849946
מ־17.00 — 19.00.

הימאים־הדירוגיים השביתו 20 אניות צי הסוחר

מאת סופר „דבר" בחיפה

איגוד הימאים הדירוגיים השבית אתמול בצהריים 20 אניות של צי הסוחר העוגנות בנמלי הארץ, בתביעה ש„צים — קווי נוסעים" תשלם מיקדמות על חשבון שכר בעד אוכלוסת החרשים האחרונים ל־160 ימאי אניות הנוסעים ותוכפת להם רציפותן של הזכויות הסוציאליות וזכות להמשיך לקבל שכר עד להעסקתם באניות אחרות.

השבתת האניות גורמת להפסקת הפריקה והטעינה בהן. כדי שהשביתה תהיה יעילה, נטשה הפלגת האניות מנמלי הארץ מאתמול בשעה 6 בבוקר. לפנות ערב, הסכים האיגוד לשחרר מחובת השביתה מיכלית ישראלית העובדת בקו לאברודוס.

הימאים דחו את הצעת נציגי הממשלה לקבל את המקדמות באמצעות ההסתדרות. משום שהחברה נמצאת בשלבי פירוק ואין אפשרות חוקית לבצע את התשלום. הם כעצו, כי בדיון ב־4 בינואר אצל שר התחבורה סוכם שהתשלום יבוצע באמצעות „צים — קוי נוסעים" והם מוכנים לשינוי אם המשלם יהיה גורם ממשלתי ולא ההסתדרות או ביטוח לאומי.

מזכיר האיגוד ש. אביטן טען, כי נמצא ברשותו העתק מברק של המחלקה לאיגוד מקצועי לשר התחבורה בו נתבקש השר לגרום לכך שהתשלום יבוצע כפי שסוכם באמצעות „צים — קווי נוסעים". אביטן טען שהבעיה אינה טכנית בלבד. משום שפירוק הצוותים מגורמים ממשלתיים שמעסיקים את הימאים פירושו הפיכת ימאים אלה למובטלים ופגיעה בזכויותיהם.

לשאלת סופר „דבר" השיב שר התחבורה, כי בעקבות פירוק „צים — קווי נוסעים", נוצר חלל ריק ולכן אין אפשרות לשלם את המיקדמות כדרישת הימאים. אם הם רוצים לשבות בשל כתובת אחרת על המעסיקה — שישבתו. השר גינה את השביתה, אך דחה את האפשרות לפעול נגד השובתים על פי צוי תקופת החירום בנימוק שיש להשתמש בצווים אלה רק לצורכי חירום ממש, ולא כמכשיר להיטל שביתות.

ההסתדרות תובעת תשלום מקדמות מיידיות לימאי „נילי" ו„דן"

המחלקה לאיגוד מקצועי בהסתדרות שלחה אתמול מברק לשר התחבורה שמעון פרס, בו נאמר כי ההסתדרות אינה רואות כל הצדקה לעיכוב תשלום המקדמות לימאים המובטלים וכי מבקשת להורות להנהלת „צים — קווי נוסעים", לבצע את התשלום ללא דיחוי, כפי שסוכם בפגישת נציגי הוועדה המרכזת, האיגוד המקצועי, ואיגוד הימאים עם שר התחבורה, בראשית השבוע.

באותה פגישה הודיע שר התחבורה כי הוא מסמיך את מנכ"ל „צים — קווי נוסעים", רב חובל גמרוד אשל, לתת את המפרעות. בעקבות כך סוכם בפגישה בין איגוד הימאים, המחזיק בתיק הימאים באיגוד המקצועי משה לוי לבין נמרוד אשל על תשלום המפרעות.

משה לוי מקיים קשר מתמיד עם משרד התחבורה, משרד האוצר וארגון הימאים לפתרון הסכסוך.

תעריפי הנסיעה ב„אגד" ו„דן" יועלו בשבוע הבא

מאת סופר „דבר"
לענייני תחבורה

תעריפי הנסיעה החדשים ב„אגד" ו„דן", שהעלאתם ב־50 אחוז נקבעה על־ידי הממשלה, יופעלו ביום ד' הבא — הודיע מנכ"ל שר התחבורה גד יעקבי לנציגי הקואופרטיבים בפגישתם אתמול בלשכת שר התחבורה בתל־אביב.

במסגרת העלאת התעריפים יינתנו הנחות לילדים ולנוער עד גיל 18 בשיעור של 50%. כן ימכרו כרטיסיות בהנחות מיוחדות לקשישים ופנסיונרים, לשימוש מחוץ לשעות־השיא בתחבורה. נוסף על כך יונהגו מחירים אזוריים — כלומר האחדה ופישוט במערכת התעריפים בכל האפשר.

סופר „דבר" לענייני תחבורה מוסיף, כי צוותים של משרד התחבורה, „אגד" ו„דן" עוסקים בקביעת מחירי־הנסיעה החדשים ב־4000 קווי התחבורה השונים ברחבי הארץ.

מניחים, שמחיר הנסיעה בקווים העירוניים באזור תל־אביב ינוע בין 50 ל־60 אגורות במקום 35 אגורות כיום.

תעריפי ההובלה במשאיות יתייקרו ב־19 אחוז

ההעלאה טעונה אישור ועדת השרים לענייני כלכלה

מאת דוד מושיוב,
סופר „דבר" לענייני תחבורה

תעריפי ההובלה במשאיות יועלו ב־19 אחוז החל בי"ג בפברואר 1974 — הצעה זו התגבשה בישיבה עם מנכ"ל שר התחבורה גד יעקבי, כי השתתפות כלכלני משרדו ונציגי מועצת מובילי המשאיות.

גד יעקבי הודיע למובילים, כי העלאה זו לא תחול על מחירי הובלה במסגרת הרשות העליונה לתחבורה בשעת חירום.

יצויין, כי העלאה ב־19 אחוז באה בנוסף לשתי העלאות בתעריפי ההובלה שאושרו למובילים אשתקד. ההעלאה האחרונה נובעת מהתייקרות הדלק ב־100 אחוז וכן ההתייקרויות השונות במרכיבי הוצאות של המובילים.

שר התחבורה שמעון פרס יביא את ההצעה להעלות את תעריפי ההובלה במשאיות ב־19 אחוז לאישור ועדת השרים לענייני כלכלה.

מכשיר אלקטרו־מגנטי להחזקת מקדחת יד

✱ קוטר קדיחה עד 50 מ"מ
✱ אפשרות קדיחה בכל הכוונים

הספקה מהמלאי

• • •

לפרטים נוספים ומשלוח פרוספקט פנה

אוניטק בע"מ

רחוב השרון 19, תל־אביב, ת. ד. 2227
טלפון 30128, 33204

לאסנת ומשה ולדמן
מיטב הברכות להולדת
קדן
אחות לאור

מהחברים בוועדה לענייני האקדמאים
ובבית הוועד הפועל

מפלגת העבודה הישראלית
המוסד לביקורת ולבירור עתירות

ישיבת מזכירות המוסד

תתקיים ביום ראשון — י"ח שבט תשל"ד 10.2.74 בשעה 16.00 (4 אחה"צ) במשרדנו, בבית מרכז המפלגה.

מחוז הדרום — תל־אביב

מכרז מס' 356/88/74

מתבקשות הצעות:
להדברת נדמי עצים לאחר כריתה במחוז הדרום.

את הפרטים על העבודות הנ"ל אפשר לקבל במשרדי החברה ברחוב החשמל 16 תל־אביב, החל מיום 5.2.1974 תמורת תשלום של 20.— ל"י.

את ההצעות יש להחזיר עד יום 15.2.1974 שעה 12.00.

הרשות בידי החברה לבצע את כל העבודה או חלק ממנה ואין היא מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

במלאות שנתיים לנפילתו של יקירנו

סרן ד"ר יאיר גון ז"ל

תערך אזכרה על יד קברו ביום ראשון י"ח בשבט (10.2.74) בשעה 3.30 אחה"צ בחלקה הצבאית בבית העלמין בקרית שאול.

התעודה מבית ההורים, רח' דיזנגוף 26 תל־אביב בשעה 3 אחה"צ.

המשפחה

ביום השנה הראשון לפטירת אמנו וסבתנו היקרה

פרומה קריזה ז"ל

נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה בבית העלמין בנחלת־יצחק ביום ראשון, י"ח בשבט תשל"ד, 10.2.74 בשעה 3.30 אחה"צ.

המשפחה

במלאות עשר שנים לפטירתו של יקירנו

יצחק יערי ז"ל

נעלה אל קברו בקרית־שאול ביום א', י"ח בשבט תשל"ד (10.2.74) בשעה 3 אחה"צ.

המשפחה

בשלושים לפטירתו של בעלי, אבינו וסבנו היקר

יחיאל טויבר ז"ל

נעלה לקברו להתייחד עם זכרו ביום ראשון, י"ח בשבט תשל"ד, 10.2.74, בשעה 2 אחה"צ. מוקירי זכרו מתאספים בבית המנוח בבלפוריה.

תודתנו נתונה לכל מנחמינו שהביעו השתתפותם באבלנו הכבד בעל־פה ובכתב.

משפחות טויבר וגרשן

היום
מתפרסם בדבר־השבוע

חידון הפרסים הגדול
מס' 5

פתור את החידון והשתתף בהגרלת הפרסים הגדולה.
בין הפותרים שישלחו פתרונם השבוע יוגרל פרס מיוחד בסך 500.— ל"י, מתנת חברת „לון".

המום ומזועזע ממותו הפתאומי של

רומן שרון

שנפל במילוי תפקידו

ינון צדוק

אבלה על מותו ללא עת של

רומן שרון

תמי גל

לחברנו יוסף לוי
מנהל בית־אריזה רחובות

משתתפים באבלך במות

אביך ז"ל

בית תנובה אקספורט

מנוי „דבר" — סלק חובך לשנת 1973

התסיסה בירדן וסכנותיה

אף כי אין לקבל את הידיעות ממקורות ארגוני־החבלה הפלשתינאיים על איום ב„מרידה צבאית" נגד המשטר ההאשמי בירדן, הרי שובו של המלך חוסיין מלונדון לארצו, תוך דחיית ביקורו בוואשינגטון, מעיד על רצינות התסיסה ועל חששו לתוצאותיה אם לא תיבלם לאלתר.

נראה כי בשלב זה לא היתה התסיסה מכוונת נגד המלך עצמו, אלא שיקפה אי־שביעות רצון בקרב שתי חטיבות־השריון המובחרות, שחזרו לא־מכבר מן החזית הסורית לבסיסיהן בירדן, על אי־העלאת המשכורות בצבא. ואכן, המלך מיהר לסלק את מקור המרירות הזה בצוותו על העלאת־שכר מיידית. אולם לטענות בדבר השכר נתלוו גם האשמות על שחיתות בצמרת השלטון, תוך איזכור שמות של חברי המשפחה — כלומר, לטיעון הכלכלי נוספה נימה פוליטית, וכאן מובלעת הסכנה שהמלך לא יכול היה לזלזל בה.

בשעה זו לא נשקף איום ישיר למשטר מצד שתי חטיבות־השריון: שתיהן מורכבות מבדואים, השומרים נאמנות למלך ולבית ההאשמי. אולם בירדן קיימים גורמים למכביר, העלולים לנצל את הרחבת התסיסה לפעולה נגד המשטר. וברור שגורמים אלה החלו לבחוש בקדרה בנצלם את ההזדמנות שנפלה לידם.

מאחורי הגורמים העויינים את המשטר ההאשמי השואפים למיגורו, עומדים גם עתה המחבלים הפלשתינאיים, ויש להניח שגם הסורים רואים תנועה זו בעין יפה. על־אף תרומתו הצבאית של המלך למלחמה בחזיתם, מוקדם עדיין להניח כי מגעם של אנשי שתי חטיבות־השריון עם הסורים — הפעם כבעלי־ברית בחזית במקום בעימות כאויבים בספטמבר 1970 — תרם לקירוב־לבבות ביניהם ובאמצעותם גם כלפי המחבלים; אך אפשרי בהחלט שעם התרחבות הפיצוץ הפוליטי בירדן תתגלה גם השפעה מסויימת של הצטרפות חוסיין למלחמת יום־הכיפורים. התמורה אשר בהתפתחות אפשרית כזאת חורגת מעבר למאורעות של הימים האחרונים ומחייבת מעקב קפדני אחר המתרחש לא רק מצד המלך חוסיין וממשלתו, אלא גם מצד כל גורמי־החוץ הפועלים להתקדמות לקראת שלום באזור בימים אלה.

כורתים הענף שעליו יושבים

שביתת הימאים־הדירוגים שפרצה אתמול, ללא אישור ההסתדרות, היא דוגמה לכך, כיצד קבוצת אנשים חסרי משמעת ואחריות עלולה לפגוע בעצם ימי חירום למדינה בענף־התחבורה שלם ותוך כך לסכן — באי־ראיית־הנולד — אף אינטרסים חיוניים של עצמם. אף „בימים כתיקנם" היתה שביתה כזו בגדר מעשה חמור. השבתת צי־הסוחר הישראלי עתה, על הרקע שבו אירע הסכסוך, היא פעולה מקוממת ועלולה להכשיל גם אותן מדרישות הימאים שהיה יסוד לדון בהן לגופן.

מקור הסכסוך הוא בחילוקי־דעות על צורת תשלום המפרעות ל־160 אנשי הצוות של שתי האניות „דוד" ו„ג'יל" בעד ארבעה חודשים — התקופה מאז הופסקה תנועת אניות אלה. בעוד נציגי הממשלה טוענים שאין אפשרות חוקית לשלם את המפרעות באמצעות „צים־קווי־נוסעים", הנמצאת בשלבי פירוק, הציעו לעשות זאת באמצעות ההסתדרות. דחו הימאים הצעה זו העלולה, לטענתם, לפגוע בזכויותיהם לרציפות עבודה ובזכויותיהם הסוציאליות. שביתת הדירוגים פרצה במקביל להשבתת אניית הגלנוע על־ידי איגוד קציני הים התובעים תנאים מיוחדים באניות מסוג זה. גם איגוד הקצינים פועל על דעת עצמו ומסרב להסכים להכרעת ההסתדרות.

אין כוונה לפגוע בזכויות העובדים בשתי האניות הנוספות ובמגעים נוספים ניתן היה למצוא פתרון מתקבל על דעת הימאים. אך מאז הפילוג באיגוד הימאים המודרניים מצטיינים שני האיגודים, של הדירוגים ושל הקצינים, בהתלהבות־יתר להשבתת צי־הסוחר בלי להתחשב במצבו. להיטות זו לא פגה, כנראה, גם אחרי המלחמה.

שני האיגודים המתחרים זה בזה בקיצוניותם מסכנים במעשיהם לא רק את עצם קיומו של צי־הסוחר, שהשביתות התכופות והבלתי־מוצדקות גורמות לבריחת רבים מאנשי צוותיו ולצמצום במספר אניותיו בנוסף על הקשיים האובייקטיביים הכרוכים בתנאי השוק. אל להם לימאים לשכוח, שבהתנהגותם הם כורתים את הענף שעליו הם יושבים.

בריטניה בצבת של משבר כפול

בריטניה נכנסת אל תוך מלחמת הבחירות המרה ביותר בתולדותיה, בצלו של משבר כלכלי מחריד. „המשבר שאל תוכו אנו שוקעים היה מיותר לחלוטין; הממשלה היא הנושאת באחריות להידרדרות", טענו דוברי הליבור. בוויכוח החריף שהתנהל ביומיים האחרונים בפרלאמנט בלונדון, ההאשמות הקשות, שהטיחו ראשי שתי המפלגות אלה באלה, בישרו את פתיחת העימות הפוליטי האכזר, שיש בו כדי להדהים כל משקיף זר. הרי הבריטים נחשבים לאנשים בעלי הליכות טובות, למתונים ולג'נטלמנים. והנה העולם עד למחזה שפסיכולוגים נוטים לראות בו ביטוי למעין כמיהה לאיבוד לדעת קיבוצי. יש עתונים בריטיים השואלים בכל הרצינות: „האם נטרפה הדעת על כולנו?"

בחירות על רקע של ציבות מעמדי ללא רחמים, תוך כדי פילוג האומה לשני מחנות עוינים, הן תופעה שנחשבה — על כל פנים במערב — לנחלת העבר. ממשלת בריטניה מבקשת למעשה את אמון העם לנקיטת אמצעים קשים ביותר — עד כדי שימוש בכוח צבאי — לדיכוי השביתה הכללית של הכורים, העתידה להיפתח ביום א' הבא. הכורים מצדם גמרו אומר להשבית את הכלכלה כולה ולמנוע מן התעשייה לא רק פחם מן המחסנים ומן היבוא, כי־אם אף מקורות־אנרגיה אחרים.

הממשלה השמרנית האשימה את הקומוניסטים שבין מנהיגי הכורים בהחרפת הסכסוך, מתוך כוונות פוליטיות. אך אין כל סיבה לייחס לקומוניסטים השפעה על 81 אחוזים מכלל ציבור הכורים — האחוז שתמך במשאל בהכרזת שביתה כללית. כשלונה של הממשלה השמרנית נעוץ בכך שלא השכילה לעודד את הגורמים המתונים יותר בקרב הכורים ולא הותירה לבסוף לתנועת העבודה כולה ברירה אלא להתייצב לצידם של הכורים. אפילו ניצחון מוחץ בבחירות כלליות איננו שווה את המחיר, שבריטניה כולה משלמת בדילדול כלכלי, על מדיניות של קיטוב הניגודים המעמדיים.

למען השם, נתחיל לעסוק בעיקר

מאת חנה זמר

יש דיספרופורציה בין חשיבותן של הבעיות המחייבות להעסיק אותנו לבין חשיבותן של הבעיות המעסיקות אותנו בפועל. דיספרופורציה מבחינה שיש בה כדי לעורר דאגה, אם לא יאוש.

קביעה זו איננה באה לערער על עצם הטיפול בנושאים שאין מנוס מלטפל בהם, גם אם הם שוליים בלבד בהשוואה לשאלות גורליות המחייבות את כל תשומת־לבנו. אם נבקש את הדוגמה הבולטת ביותר להשקעת מאמצים ציבוריים גדולים בעניין שהוא פשוט איננו רלוואנטי למצבנו, כולנו בוודאי נגיע לשאלת „מיהו יהודי". יש משהו מזהיר, אפילו מפתיע, בהתעסקות בנושא זה, או במאבקים האחרים התופסים כותרות — ולמרבה הצער לא רק כותרות אלא גם את זמנם ואת מרצם ואת מעייניהם המחשבה של אנשים שצריכים היו להקדישם לעניינים אחרים.

אנחנו נתונים במציאות, שהיסוד המכריע בה הוא הזמן החולף. אפילו לגבי בעיות רחוקות־טווח, הרגעים האלה הם הקובעים. אם נשכיל לנצל אותם לגיוס כל מאמצי האינטלקט, להערכת ההליכים, לניתוח האפשרויות ולהיערכות לקראתן, אז־אז נוכל להפוך את הזמן לבן־ברית, או לפחות לגורם שאפשר לנטרלו. אם נחמיץ את השעה, הזמן יפעל לרעתנו.

עם זאת אינני יכולה לומר, שאסור לעסוק בשאלה „מיהו יהודי" מפני שמישהו שם אותה על השולחן, והוא אינני מעוניין בהטפות שלי ושל אחרים; ואם לא יעסקו בשאלה, לא תהיה ממשלה; ואם לא תהיה ממשלה, יהיו בחירות חדשות או תמרונים אחרים שלא יתרמו לא ליציבות ולא להפריית המחשבה ולא ליכולת הביצוע וממילא יימצאו מקופחים אותם הנושאים שבהם צריך לעסוק.

נימוקים דומים, אם כי במישור אחר, אפשר להביא כמעט בכל עניין שבו עוסקים וסוערים ומתווכחים ומטפלים. כל דבר חשוב בפני עצמו, וכל דבר אפשר לייחס איכשהו גם לבטחון, מפני שהוא נוגע לתוכן פנימי או לצדק חברתי או לסדר הטוב או לתיקון כלכלי, ולמה לא.

אך בסופו־של־דבר לא ייתכן שהכל חשוב באותה מידה; לא ייתכן שלא יהיה סולם עדיפויות; לא ייתכן שבראש סולם העדיפויות לא יעמדו השאלות הנוגעות לקיום במישרין, שאולי יצופו רק מחרתיים, אבל הן נולדו כבר אתמול, והן בתהליך התגבשות היום, ולא ייתכן שבשאלות אלה לא יעסקו מיטב המוחות המצויים במדינה, בהכוונה מרכזית, ושלא יעמדו כסעיף ראשי בסדר־היום של ההנהגה.

הושג הסכם להפרדת כוחות עם מצרים, והוא מתבצע. מול אלטרנטיבה של מלחמה ודאית — שגם הצלחתה הצבאית לא היתה מבטיחה שיפור מדיני — זו היתה בוודאי הטובה בין שתי האפשרויות. גם מי שאינו סבור שהיתה זו הטובה בכל האפשרויות, חייב להודות, כי הוא נתן בידינו דבר חשוב מאוד: שהות. שהות גם כדי להיערך מחשבתית לשלב הבא ביזמה, להעלאת הצעות שאנחנו יכולים להיאבק עליהן, לגיבוש תכניות שאפשר לחיות אתן והנראות הגיוניות וסבירות גם אם בסופו־של־דבר לא יתקבלו. אולי אינני בסוד הדברים, אך בהחלט אין לי הרושם שאנחנו אכן מנצלים את השהות לעבודה כזאת. הזמן חולף ללא־רחם, דף אחר דף נתלש מן הלוח. העניין הוא כבד וחבל על כל שעה. האם נוכל לשים את היד על הלב ולומר: ניצלנו אותה?

ודאי חשוב גם לעבד תכנית להפרדת־כוחות בצפון, ואני מניחה שעושים זאת לפחות במסגרת הצבא, אבל חשוב לא פחות לדון על מה שיהיה אחר־כך. כוח הלחץ של הערבים בתקופה זו הוא עצום. אי־אפשר להניח שהפרדת־כוחות היא פתרון לזמן רב. עשויה לפרוץ מלחמה נוספת, ואני בטוחה שהצבא נערך לקראתה. אבל המחשבה המדינית צריכה להיערך במקביל, והאילתור של תגובה ליוזמות איננו פתרון טוב. האם פנויה שעתם של ראשי המדינה בה להגשות את ההיערכות הזאת בלי לאבד זמן, כאשר סדר־היום גדוש בבאה עניינים ועניין שכולם דחופים, והלקם בוודאי גם חשובים, אבל לא בפרופורציה לבעיות האמיתיות שלנו? האם אנו, הציבור, העתונות, הגופים המאורגנים — מקילים עליהם לעסוק בעיקר?

(במאמר מוסגר ייאמר כאן, כי הקרבת שעות מנוחה איננה תמיד דרך טובה לפתרון בעיית הגודש של נושאים המחייבים טיפול. רעננות המחשבה והלילות השיפוט הן, בין השאר, פונקציה של מנוחה מספקת, וישיבה הנמשכת עד אור הבוקר אולי ממצה את רשות־הדיבור של כל אחד, אבל לא מבהירה את כושר החשיבה של כל אחד. עייפות, גם אם היא תוצאה של מסירות בעבודה, איננה ראויה לשבח מצד הצד אותה. יש על כך ספרות די מצויינת, כדאי כי יקראו אותה גם אצלנו.)

יתר־על־כן, ההיערכות לקראת ז'נווה, למציאת הסדר מדיני שיהיה אלטרנטיבה למלחמה ועם זאת לא יקפל בו סיכונים בטחוניים רציניים — המשימה הקשה הזאת איננה הדבר היחיד, ר־ספק אם אף החשוב ביותר, הכרוך בסוגיית הקיום וחייב להעסיק אותנו בשעה זו.

לעינינו הולכת ונוצרת תמונה של התעצמות ערבית חסרת־תקדים העשויה לגמד את ההצלחות הערביות הפנטאסטיות שבאה לביטוי במלחמת יום־הכיפורים. ברית־המועצות כספקית נשק באזורים של סכסוך גלובאלי ידועה בנדיבות מדהימה. ההוכחות לכך בלטו בימי מלחמת הודו־פאקיסטאן לפני שנתיים, וביתר שאת במלחמת יום־הכיפורים. נדיבות מדהימה זו צריכה להדאיג גם את חסידי ה„דאטאנט", אך בוודאי היא חייבת להדאיג את ישראל. האספקה הסובייטית לסוריה, למצרים ולעיראק, מאז אוקטובר, כנראה כאם חל שינוי בעניין זה הרי הוא רק לחומרה. לכך מתווספת עכשיו האספקה המערבית בעיסקות דו־צדדיות של נשק תמורת נפט, אף היא בממדים וברמה מפתיעים בהחלט. ואם נצרף לכך את האפשרויות הכספיות הבלתי־מוגבלות כמעט שבהן פונים הערבים לשוק הנשק, לפנינו תמונה שבעוד זמן־מה תעמיד אותנו לפני מציאות השונה לא רק כמותית אלא גם איכותית ממה שידענו בעבר. אם יש נושא הדוחה בחשיבותו נושאים אחרים, הרי הוא זה, והוא נוגע לכל מערכות חיינו.

זאת ועוד: כמה מסוגי הנשק שהתחילו להתאגר בארצות ערב, וכבר בעתיד הקרוב תתמיד משמעותם הפוטנציאלית, מחייבים אף הם מחשבה חדשה, גם צבאית — אך טוב, לא רק צבאית. גם בהם יש משום שינוי כמותי.

לא מניתי אלא חלק, באמת חלק קטן, מאותם הנושאים הגדולים שיכריעו את גורלנו מהר, אבל כמוך יהיה מאוחר לטפל בהם. ו־אנחנו עוסקים בשיפור המקדמה של תוספת־היוקר (עם כל השת־רכה להשיטתם) ובמי יעמוד בראש עיריית בת־ים (בבלי לפגוע בבת־ים) ועוד בעיות כאלה שכבודן במקומן מונח, אבל מקומן בתחתית סולם העדיפויות.

ואין לנו אלא לקוות ולהתריע ולדרוש, כי בעוד שבועיים או בעוד ימים תקום ממשלה ותקבע קודם־כל סולם עדיפויות למשאבי המוח האנושי במדינה, ותגייס את המשאבים האלה של המוח האנושי מן האוניברסיטאות והמכונים, מן הפקידות הבכירה אשר רבים מן המצוינים שבשורותיה נטשו את שירות המדינה ורבים מן המעולים שנותרו בה עומדים לנטוש אותה; מאנשי הצבא שפרשו ואנשי המדע הרועים בשדות זרים, מיהודים המעשירים את מאגרי־החשיבה של מדינות אחרות ויכולים להירתם לצרכי ישראל; שתתן בידיהם כלים ותיצור להם מסגרות של עבודה מכוונת; שתתעסק בכל אבל בעיקר — בעיקר; שתבהיר לעם כי העסקים אינם כרגיל, ולא יהיו כרגיל, כי היום־עכשיו אנחנו קובעים את גורל ילדינו ונכדינו אחרינו, ואין לנו שוליים לטעות.

הגזר הוא השוט
הסיוע הכלכלי האמריקאי כאמצעי לחץ על ישראל

מאת נחום ברנע, סופר „דבר" בארה"ב

אם תר מישהו אחר סמלים שייצגו את השינוי שעבר על ישראל בשל המלחמה, הרי לו אחד מן המוכן: כל שנה מגישה ישראל לממשל האמריקאי מסמך הסוקר את צרכיה של ישראל בסיוע צבאי ואזרחי. הנייר שהוגש לקראת שנת הכספים האמריקאית השוטפת, שהחלה ב־1 ביולי 1973, היה ורוד. המסמך שמסר לפני שבועיים שר האוצר פנחס ספיר לשגריר קיטינג בתל־אביב היה אפור. תוכנו של המסמך הקודם היה אופטימי. החדש היה קודר.

בלי קשר למלחמה, קיבלה ישראל השנה 300 מיליון דולר באשראי לרכישות צבאיות, 50 מיליון דולר מענק, 37.5 מיליון דולר מענק לקליטת יהודי בריה"מ, 50 מיליון דולר ערבויות לשיכון, עודפי מזון ב־50 — 60 מיליון דולר, ועד 80 מיליון בהלוואות של הבנק האמריקאי ליבוא וליצוא. יחד קרוב ל־600 מיליון דולר.

באה המלחמה ושינתה לחלוטין את ממדי הסיוע. בסוף דצמבר אישר לנו הקונגרס, לפי בקשת הנשיא, הקצבה של 2.2 מיליארד דולר כסיוע חירום. מזה 1.5 מיליארד מענק. זהו סכום עצום שבלעדיו, כפי שהתבטא אחד הישראלים שנשאו ונתנו עם האמריקאים, „היינו פושטים את הרגל". עם זאת הפקיד החוק בידי הנשיא ושר־החוץ שלו נשק רב־עוצמה. בידם לקבוע, האם כל ההקצבה תימסר לישראל או רק חלק ממנה, באיזה קצב ובאילו תנאים כספיים. מתוך ההקצבה, כמו ה„נייר האפור" השוטח את צרכיה האזרחיים של ישראל בעקבות המלחמה, ממחיש בבירור את תלותה של ישראל בנדיבות האמריקאית. מעתה כל התפתחות בלתי־צפויה בנושא זה בממשל תגרור אזעקה בהלה בישראל.

נראה שקיסינג'ר היה מודע לחששות אלה, כאשר הביא את ממדי הסיוע כגורם בשיקולי ממשלת ישראל ערב ההליכה לז'נווה וערב ההסכם על הפרדת כוחות. יש אומרים, כי בפגישה שקיים עם ספיר בישראל, כאשר שטח לפניו ספיר את מצוקתה הכלכלית של ישראל בשל המלחמה, אמר לו קיסינג'ר: „אל תדאג". שר אמריקאי אחר אמר לספיר בהזדמנות קודמת: „ארה"ב רוצה שישראל תתייצב בוועידת ז'נווה כשהיא חזקה". כדי לתת כיסוי להבטחות אלה הפעיל קיסינג'ר בכלבים הבכירים של היועצים בקונגרס על ההקצבה לישראל את השפעתו לאישור הסכום במלואו. [illegible] האמריקאים לתת כסף והישר־צבאי [illegible] ישראליים, כהרי עצמתה הצבאית של ישראל הנשענת על נשק אמריקאי והיכולת הכספית של ישראל יהיו עיקר הגנתה שלה, אם תותקף מחדש. הגיון אולי יש בזה, אך לא אמינות מדינית ולא תוקף מוסרי, שני גורמים שכשטרים דמוקרטיים מן הדין שיתחשבו בהם.

נוסף על כך, לא תמיד יכול קיסינג'ר לקיים הבטחות, כפי שלמדו הסובייטים בפרשת „תיקון ג'קסון" לחוק הסחר, והאמריקאים בפרשת ביטול האמבארגו. הנטייה בקונגרס האמריקאי היא לקצץ בסיוע החוץ האמריקאי ולהפנות כספים לצרכי פנים. על כל פנים, ניקסון יסיים את תפקידו, לכל המאוחר, ב־1976 והבטחותיו לא יחייבו את הממשל החדש.

ישראל איחרה שנה במכוון להגיש את בקשתה לסיוע: כל עוד דן הקונגרס ב־2.2 המיליארד, לא רצה האוצר לערבב את השמחה בשמחה אחרת, שמא יקפוץ מישהו ויחבר את הכל לחשבון אחד. לכן הוגשו ההקצבות רק לפני שבועיים במסגרת „הנייר האפור". מבחינה כך אין בספור התקציב שהוגש השבוע לאישור הקונגרס סכומי סיוע לישראל. אך הצורה שבה הוחרבו עוררה חששות כבדים: נרמז על פיצול 2.2 המיליארד לשלוש שנים ויותר, פירוש שאמנם הוכחש אחר כך על־ידי מלבה התקציבים. לא הובהר בשמחה רשמית שיינתן לישראל בשנה הבאה משהו מהסכומים החדשים שביקשה. ואף נכתב שהיענות לבקשות נוספות תהיה קשורה ב„ההסדר המצבי" במזרח התיכון, קרי אולי ויתורים מדיניים.

יותר כוח, עם כל רצונם של פקידי הממשל להבהיר את כוונותיהם לישראל נשארנו „תלויים באוויר". ראשית, עדיין לא ברור אם נקבל את כל 2.2 המיליארד שאישרו לנו ומה יהיו ממדי המענק מתוך זה. הדבר תלוי בשני אנשים: קיסינג'ר וניקסון, שההחלטה הסופית בידם. כאמור פחות מדאיגה העובדה שלאוצר בישראל לא ברור כלל עכשיו, עד כמה ניעזר באמריקאים בשנה הבאה. למותר לציין, שהדבר ישפיע על כיסו של כל אזרח בישראל.

ספיר ביקש מהאמריקאים עוד כ־300 מיליון דולר לרכש צבאי. בתחום אזרחי בחר לפרוש לפניהם את ממדי הנזק הכוסל כאז המלחמה על המשק הישראלי, המוצגה אפורה מאוד בהשוואה לנייר הוורוד של השנה שעברה. אם ייענו האמריקאים, כפי שמקווה ישראל, עשוי לעלות להם הדבר קרוב למיליארד דולר, סכום שיעמיד את ישראל בצמרת המדינות הנזקקות לסיוע אמריקאי. נדיבותם לא תהיה בלתי־קשורה, כנראה, גם באחרית המדיניות בין ירושלים לוושינגטון. נרמז כבר לאמריקאים כבדים לכך, שאין שוט יעיל יותר מאשר גזר הסיוע, שישראל כל כך זקוקה לו. אחד היתרונות של השוט הזה הוא, שאין צורך אפילו לנופף בו. די בעצם קיומו.

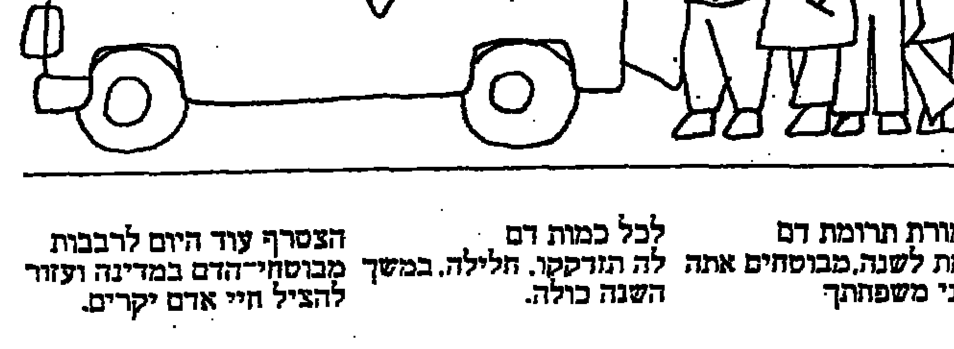

חבר'ה עם דם

חבר'ה עם דם - אלה הם הרצים חשופים תחת אש להציל חיי חבר

חבר'ה עם דם - אלה הם הממהרים תמיד לתת מדמם להציל חיי אדם.

חבר'ה עם דם — אלה הם החושבים על עתידם ועל עתיד בני משפחתם ומצטרפים לבטוח־דם.

תמורת תרומת דם אחת לשנה, מבוטחים אתה ובני משפחתך

לכל כמות דם לה תזדקק, חלילה, במשך השנה כולה.

הצטרף עוד היום לרבבות מבוטחי־הדם במדינה ועזור להציל חיי אדם יקרים.

פרטים והרשמה בכל תחנות „מגן דוד אדום" בארץ ובבנק הדם המרכזי. רח' שבטי ישראל 48 יפו, טל. 03-822212

מגן דוד אדום בישראל

פורום יחסי צבור

השר שמעון פרס בראיון ל„דבר": בחירות חדשות או ממשלת ליכוד לאומי — הברירה השנייה עדיפה"

מאת טדי פרויס

איזו קואליציה היית רוצה לראות לארבע השנים הבאות?

פרס: יש לבחון את הבעיות ...ליהן הצורך בממשלה הבאה ...ות ולפי צרכים אלה לקבוע ...הקואליציה. בעיות, לא חב־...ביות, כמחייבות את אופי הממשלה. איני בטוח, כי הבעיות המוגדרות הן מיהו יהודי, ניתוחי... ים או פסולי חיתון. לדעתי יש ...פר קומפלקסים של בעיות: 1) ...ם לא הערכנו לפני התפתחות ...ירה בעולם הערבי ההתבססות ...פט בכספי ובטחון דיפלומאטי ...ש; 2) האם אצלנו לא חל ...ליך הפוך, היינו עיכוב בגידול ...שותי והאטה בשיפור האיכות? האם החיים הציבוריים כיום ...מפסדים קיום הארגוני ואמון ה־... בין כל הגורמים הפוליטיים ...כלכליים בישראל. לכל אלה ...לחפש תשובות.

...התשובות לדעתי כמעט קודם ...ם בעליה. בארבע השנים הקרובות יש לפעול לעליית מיליון ...דים לארץ ולמטרה זו יש ל־...ם את מדיניות הפנים והכלכלה ...נה. יש לוהר להחזיר העולם ...ם על הכבוד לכסף אם זקו־...ם קודם כל לשולים. זה בעניין ...בות. ואשר לאיכות: להולך כי ...די ישראל צפויים, על פי הנתונים של היום, תנאים חמורים מ־... יותר כלאחרים — מה ש־...יאים פער. זה הדבר החמור ...יותר בחברה הישראלית. כדי ...תגבר על המחסור החוסי אצל ...ק מאוכלוסיה יש להרחיב את ...יצר, במובן הרחב ביותר של ...ולת. יש צורך בשינוי קיצוני ...ושפר החיים. היינו לפעול ל־...סלוק הקנויה ההתעקרות הא־...ת מהחיים הציבוריים. נורכים ...ה בכלאים כיום תפקיד יותר ...ל מאי פעם ולכם חיסלים מכ־...זים לצמצם את ביקת הבחירות ... שהאידיאה האיש יעבירו לב־...דה ולא התכסיס והרגיל. אנו ...יבים גם להגדיר מחדש את ...כפי העם הצבא כדי שהצבא ...יהיה מוכן מבפלגתית ויזכה למ־...א האמון מצד העם. אלה הבע־...ת השמודות לפנינו וכל מפלגה ...מוכנה לתת ידה לפתרונן יכולה ...לדעתי להיות חברה בממשלה הבאה.

אלה עקרונות כלליים ורוב המפלגות יוכלו להסכים להם, אך האם זה מצע פעולה שלא יתפרק כשתתעורר הבעיה הקונקרטית הראשונה?

פרס: אם רוב המפלגות יסכימו לכך אז בבקשה — שיבואו ויצטרפו. אני סבור, כי התכנית חייבת לעצב את הממשלה ולא להיפך.

זה הרצוי אך לא המצוי.

מה לעשות ויש סבורים, או עושים עצמם סבורים, ש„מיהו יהודי" היא בעיה. הבעיות, מה מבחינת המצוי?

פרס: יתכן שקוי פעולה כמו שהזכרתי יביאו את רוב המפלגות לממשלה. בפרך סדרים בינתיים, כי בגדר המצוי היא ממשלה במתכונת הקואליציה היוצאת. לכן יש לצפות לממשלה עם המפד"ל ע"ע הסכם חלקי עם האגודה.

האם אתה בעד ממשלת ליכוד לאומי?

פרס: אם „הליכוד" יבוא על פי

שמעון פרס

העקרונות הנ"ל הריני בעד ממשלת ליכוד לאומית. גם היום, אם תעמוד ברירה בין בחירות חדשות לבין ממשלה לאומית, אעדיף את האלטרנטיבה השנייה. בתנאי כמובן שלכשרך יהיה רוב בממשלה וזו תפעל על פי החלטות הרוב.

לאור ההתהוויות העומדות על הפרק, האם תוכל ממשלה כזו להחזיק מעמד?

פרס: אם לא תחזיק מעמד נחזור למתכונת הנוכחית. החלטות הרוב יחייבו גם לגבי החלטה בדבר הפרדת כוחות וכו'. הכל יצטרכו לקבל את הכרעת הרוב.

האם המפלגה למרות מה שהיה בפרק הזמן שנבחנה ב־6 באוקטובר?

פרס: תוצאות של רעידת אדמה שהתחוללה אי אפשר לבטל; אפשר רק לתקן את ההריסות. הרב מימון אמר פעם לבן־גוריון, שיש דבר אחד שאפילו האלוהים בשמים אינו יכול לעשות: לשנות את העבר. ואם אלוהים לא, אז קל וחומר אנחנו. מה שכן ניתן לעשות הוא עיצוב העתיד. וזה חשוב יותר מסיכום ארבע השנים שחלפו.

מי יעשה זאת? האין צורך באנשים חדשים?

פרס: יש צורך באנשים חדשים. כבר אמר ספר דניאל, שאנשים העובדים לא פחות מרעיונות. אני מאמין, כי הדרך היחידה להעלות אנשים חדשים היא בסיבוב במוקדם של ההייראכרכיות. זה ניתן להיעשות רק על ידי שינוי שיטת הבחירות. בשיטה הקיימת הפסקנו את המאקסימום האפשרי ולא נוכל להשיג באמצעותה יותר. בחירות אזוריות הדמוקראטיות של המפלגות יעלו במילא אנשים חדשים. אני בעד שינויים ורוטאציה, אלא שזה אינו יכול להיעשות בסיטונות. לדעתי, אין להימנע משינויים אישיים במסגרת ובתחומים אחרים.

את מי יש להחליף?

פרס: הבעתי את דעתי ויותר לא אפרט.

היש תנאים עקרוניים או אישיים, שבלא מילויים לא תצטרף לממשלה?

פרס: איני מרכיב ממשלות ויהיה זה חוסר טימוס מצדי להציע עצמי לממשלה או לתפקיד כלשהו. אם תורכב הממשלה הבאה לפי קווי היסוד שעליהם דנים כל יום — ואני חבר בוועדה המנהלת את המגעים הקואליציוניים — איני רואה מניעה לתמיכתי בממשלה הבאה. מה שמטריד אותי אישית הם התקציבים המוצעים לתחבורה ולתקשורת. למראה הסכומים הזעומים גוברת אהדתי לשר התחבורה־תקשורת הבא ויורדת קנאתי בו.

במקרה של קרע במפלגה האם תעזוב את מפלגת העבודה?

פרס: כיום אין קרעים בתכניתי ואין בהבנתי קרעים.

מה שינתה המלחמה בתפיסותיך הפוליטיות?

פרס: אני תלמיד של בן־גוריון ואותו אין להגדיר כנץ או כיונה. הוא החליט על נסיגות בניגוד לנצים מושבעים והכריע בעד הליכה למלחמה בניגוד ליונים תמימות. כמוהו סבור גם אני, שכל מצב מחייב אוריינטציה מחודשת. לא משום השיקול אם צדקתי או טעיתי, אלא מכיון שאי אפשר לדרוך במקום אחד בעולם משתנה. השינויים המתחוללים כיום בסביבתנו הם חיוביים ושליליים כאחת. הסימן החיובי הוא שהאלמנטים בעולם הערבי שרוצים בהסדר מדיני התחזקו, אף שאינם הגורם הדומינאנטי. עלינו להיענות לסימן זה, ככל המתקבל על הדעת. כבר ביוני 1967 האמנתי באפשרות להסדר חלקי עם מצרים ומכי הסדר כזה יחולל שינוי באקלים הפוליטי הכללי באיזור. במקביל חלו שינויים לרעה. בתחום הערבים לפגוע בנו באופן צבאי גבר. איני אומר, שרע הדבר, כי בתחום הצבאי גבר, אך רע שהתחזקה גם האוריינטאציה הצבאית.

מה יש לעשות כדי לחזק את המגמות המדיניות, בניגוד לצבאיות, בעולם הערבי?

פרס: יש לחתור להסדר עם סוריה בדומה להסדר שהושג עם מצרים, כדי שסוריה לא תיאבק במודד כיוזמה פתרון מדיני. הסדר עם סוריה גם ימחיש לשתי מדינות העימות את האפשרויות הגלומות בהסדר מדיני. יותר לא אפרט, כי הכרזות של קץ הימים ועדיבות לב מוקדמות הם העברה מתחום המדיניות אל תחום הנבואה.

האם אתה תומך בצעדים הכלכליים האחרונים?

פרס: אני מסכים לקונצפציה. הצעדים נעשו בלית ברירה נוכח ההתייקרויות בעולם ובחזר המלחמה. יחד עם זאת יש להשוות את הפגיעה המתמקדת בעיקר במשפחות מרובות ילדים. הבעיה אצלן איננה כל כך בהפרש ההכנסות כמו בהבדלי ההוצאות. אני מתכוון לפער בהוצאותיהן של משפחות גדולות לעומת קטנות. פער זה מדאיג יותר וגדול יותר מאשר ההבדל בהכנסות. לכן יש לבטל את הפגיעה כתוצאה מצמצום הסובסידיות. ביטול הפגיעה יוכל להיעשות בהרבה תחומים: שיכון, חינוך, תחבורה, וכן במענקים ישירים. אם יוצעו הצעות נוספות לשיפור מצבן של משפחות מרובות ילדים, אתמוך בהן.

הזכרת התמיכות באמצעות התחבורה. מה כוונתך?

פרס: חינוך חינם צריך להתחיל מהרגע שהתלמיד עוזב את ביתו ולא מרגע הגיעו לבית הספר. היינו כולל דמי נסיעה. למשפחות עם ארבעה ילדים הנוסעים באוטובוס יותר הוצאות ממשפחה קטנה שמסיעה את ילדיה במכונית. לכן הצעתי, והדבר אושר, כי כל תלמידי בתי הספר היסודיים והעל יסודיים יוסעו בהנחה של 50 אחוז כך שהנסיעה תהיה בשבילם זולה יותר מבעבר. לגבי שאר הנוסעים אין מנוס מהעלאה אף שעקרונית אני בעד סובסידיה. הגודש בכבישים מביא לצפיפות ולבלאי של כבישים וכך מאטה התחבורה הציבורית בשל הרכב הפרטי. ההאטה של האוטובוסים גוררת העלאת תעריפי הנסיעה כך שהעני הנוסע באוטובוס מסבסד את בעל האמצעים הנוסע במכונית פרטית.

האם השתנו התכניות של משרד התחבורה ביחס לפתרונות ארוכי הטווח?

פרס: השינויים במצב אינם מאפשרים הקמת תחבורה אלטרנטיבית לקיימת בעתיד הנראה לעין. התחנות, רכבת פרברים, מסלולים מיוחדים לאוטובוסים ומיזוג אוויר בהם, יצטרכו לחכות. בינתיים אני תובע את קיום מערכת התחבורה הנוכחית עם פחות תאונות והבטחת הזמן. לשם כך אתבע תקציבים גם על חשבון משרדי ממשלה אחרים. כי כפי שכבר אמרתי, ההקצבות הקיימות מדכאות אותי מאוד. אחד הלקחים של מלחמת יום הכיפורים הוא חיוניותה של הרכבת. היא הוכיחה את עצמה בכל התנאים ובעתיד תהיה דרושה עוד יותר. פתיחתה מחדש של תעלת סואץ מחייבת תחבורה משקית מאילת לים התיכון כדי שנוכל להתחרות בנתיבי המעבר בסואץ. לאחר שנתחיל להפיק פוספאטים בנחל צין, נצטרך להתקין רכבת לצין. כלל הדירה הקשה היקרה ברכסי ההרים. מצין לאילת לא תהיה הנחת המסילה, אלא הוצאה שולית וכך נגיע לפרויקט של „רכבת ארבעת הימים" שתחבר את שלושת הימים: ים התיכון, ים המלח וים סוף.

מה עם שכונת הרכבל, האם התעלאות במחיר הדלק אינן מוצדקות אותו לקיצור,

(המשך בעמ' 10)

האפיפיור הדיח את הקרדינל מינדסנטי — לשם פיוס עם הונגריה

קרית הוואטיקאן, (יו־פי־אי). — האפיפיור פאולוס השישי הודיע אתמול על פרישתו של החשמן יוזף מינדסנטי מכהונתו כארכיבישוף של אסטרגום וראש הכנסיה הקאתולית בהונגריה. צעד זה מסלק את מוקד החיכוכים העיקרי בין הכנסיה הקאתולית להונגריה.

על פיטוריו של מינדסנטי בן ה־81 הוכרז שלושה ימים לפני יום השנה ה־25 לשפיטתו על־ידי שלטונות הונגריה. הקארדינל נידון בשעתו למאסר עולם.

בהודעת הוואטיקאן צויין, כי ההחלטה התקבלה בהסכמתו של מינדסנטי.

חותנתו של פאנוב נגד נסיעת בתה לישראל

מוסקווה, (ע"ק). — חותנתו של הרקדן ואלרי פאנוב פנתה בקריאה למנהיגים הסובייטים שלא ירשו לבתה להגר — נודע ממקור סובייטי רשמי.

בפנייתה, שנשלחה לשרת התרבות יקטרינה פורצבה, והבמסרה לכהבים זרים על ידי סוכנות הידיעות הרשמית „נובוסטי", טוענת האם, שפאנוב הוא בעל השפעה שלילית על בתה.

ואלרי פאנוב הוא יהודי, אך אשתו בת ה־23 — גם היא רקדנית באלט — איננה יהודיה. הרקדן הצהיר בשבוע שעבר כי השלטונות הודיעו לו שלא ירשו לגאלינה לעזוב את ברית־המועצות. הם הצדיקו צעד זה בהתנגדות אמה על הרקדניה להגירתה.

אין לבזבז פירות הנצחון

מאת חגי אשד

בקרב דעת הקהל בישראל ואף בסביבת המדינות הגובלות עימה, כמו גם באמצעי התקשורת, בעיקר עתה כשאבק פינוי סואץ ואילו אף בלתי־נשכח, שבתוצאותיו תלויה ההכרעה הגורלית בשאלה, אם ניצחה ישראל או הובסה במלחמת יום כיפור. אין הדבר נאמר כשהפ־ עולה סאדאת... — ההכרעה במלחמת יום כיפור כדם נפלה והיא תיפול בזירה המצרית סבר פנימה, בתודעה ובתגובה של הישראלים עצמם ובעיקר של הנ־ פרת המדינית והמשמעות, במנ־ שלה ובצבא.

ההתמודדות הפנימית הזאת נס־ בה על אותה שאלה עצמה, אשר גם תכרע על ידה, כלומר — על השאלה ההיסטורית לכאורה, אם ניצחה ישראל או הובסה במלחמה האחרונה. אם הגבר המרכזי של המרכה שהמשתנים יבשו כבר במי־ לא תוצאה כניצחון, ובעצם כבי־ בגבעי כמה תוצאות כאלה בהכר־ עה הממשלה כמו גם במאבקי ה־ עכשיו — אם תנצחו אין לנו הנים בלהיות ראציונאליים, להכיר בכך, להסיק את המסקנות הל־ ...[illegible]

כאשר עמדה הממשלה את ה־ [illegible] בעניין סוריה והר־ [illegible] להם להזהר לבשים באותו נושא עצמו של הקדמת [illegible] הכבייים לכל הסכם אחר, כאשר הסיבה הממשלה להצניק לסורים פרס על קיצוניותם במקום להגילם בן התחלה לכל עוד קיצוניות איננה במשלכת וכי זרזים מקדימים ומקבלים המטרה גדולה יותר בעד רצונם הטוב וב־ כוונתם לפשרה; כאשר נתנה ה־ ממשלה נטק תעמולתי קטלני בידי סוריה ובידי הפלשתינאים ובדינת ערב הקיצוניות נגד מצרים, על אשר היתה ותרנית כדי תרופה בדי להפסיק את המלחמה, כפי שהללו טוענים עתה כלפי מצרים — כאשר עשתה הממשלה כזאת וזאת אין זה בלי ספק תחת כובד ה־ דיכאון תבוסתי של ההרגשה „מה לעשות? לא הצלחנו להכות את המצרים ואת הסורים כפי שרצינו כפי שדרוש היה, ועתה אין לנו ברירה אלא להכיר בכך ולהשלים עם תוצאות הכשלון".

אפשר לנסח תחושה כגון זאת במנוחה אחרות שכוללות לאותה מסקנה יאושית ... „מה האל־ טרנטיבה? חידוש המלחמה? ובה לאחר מכן, הן לבסוף נצטרך ל־ שוב ולהמשיך על אותן דרישות עצמן, פחות או יותר, ואם כן מוטב שנעשה זאת עתה בפחות קרבנות". הנו העיון שכל הגיון מוביל לטעות כאשר מפריזים ב־ עיקרו וכאשר בתעלמים מעיקר כמו הניגוים אחרים ואף בעוב־ דות ולתפוצות אחרות המוכיחות בשיקולים הגיונים אחרים אלה ומראית התמונה הכללית הלוקית בהסבנן גם את הגעצה בין הצד של הגמנה, כלומר בארצות ערב ואף בברית־המועצות, לפי דעתי, לא יקשה להצביע על כמה תחו־ לות ישראליות ...[illegible]

לא יקשה להצביע על כמה תחו־ בות ישראליות חיצונית לאחר ה־ כלכלה — לא על רקע הוא על הכיתן הגלוי של המדיניות — שהתעלמו מן הצורך לבחון את שאלה הנצחון או התבוסה בבלוד בה האחורה בהבנה הדדית, אשר יתקבלה לכוללה — לשאול לא רק מה קרה ושרה לנו, אלא גם מה קרה וקורה לערבים, כי נפגע יותר מכי באלף לויתר ויתורים כבאמים וקפים יותר בהתראה לכפרותיו ולצבאותיו. על דרך הדימוי הפזמון כדאי לזכור, כי אין זה מספיק להגיש שאחת „מב־ לנו צפרדעים", אלא יש לבחון גם אם בן החירוק „בולע צפרדעים" ובי בשינוים טקרים יותר, כלומר כובל יותר מ„בליעת הצפרדעים" של עצמו.

לא רק ישראל כאובה ובמוכנת בבהר צבאה, אף הצילום הערבי, כרוך המלל שלסם קרה בארצה על אחזות הרקציה. כך, ואולי מותר להגיע, כי בבקרה ראשם של הסורים והפלשתינאים עצם ה־ צורך ללכת לוועידה שלום עם ישראל בדנוה ולקבל את החלטת מועצת הבטחון 242 ו־338 הוא צורך שאפשר להשוותו אולי לכך שישראל היתה נדרשת לוותר על עליית יהודים לישראל ולהתחייב לחדול בלפשעל לשם כך ואולי אפילו לסגור את השערים עד ל„סיבוב הבא".

אולי צריך להגיע, כי בעיני ה־ סורים והפלשתינאים והרוהד ה־ כיללי על הכמרה של חיטול כו־ נה ישראל הקמת בדינה פלשתי־ נאית בסקוקה היא בבדר יותר על „ביטור הנפש" שלהם, שהוא חשוב להם לא פחות מאשר זכות העליה או הזכות להכללת ירושלים במדינת ישראל.

האמת היא שבתוצאה ישירה — צבאית ומדינית — של מלחמת יום כיפור נאלצים הערבים לוותר ויתורים המכאיבים להם יותר מכי שמכאיבים לנו הויתורים שאנו נד־ רשים להם. האמת היא, שבתוצאה ישירה של המלחמה כבר השגנו את שתי דרישות היסוד של כמדי־ נות התוך הישראלית. האחת — בודד בבא ובחן בלי תנאים מוק־ דמים ובלי התחייבויות מוקדמות לגבי הגבול הסופי לגבי לוח־ זמנים לנסיגתנו — כל המדיניות הציוני הערבים הסובייטים מאז מלחמת ששת הימים שכאילו גב־ רה בנבואתנו — וכן את מילוי הדרישה של המדינה־גבעים. כדוג־ מה הנוסד לפתיחות הנלת כואן, אשר מהזה הנימוס הם נקראים „הסכמי הפרדה". אשר הם מגו־ רים אבנם כצעד ראשון לשלום. אך אינם מגובלים בזמן כחלק בלתי נפרד מן ההסכם ואף אינם כוללים התחייבות לגבי ההסדר ה־ סופי. אלא מיצאים אותו פתוח למשא ומתן נוסף [illegible] פים.

והאמת היא שאפס הסיום של מלחמת יום כיפור היה הצמדת אקדח ישראלי לרקה המצרית (ב־ מערב לתעלה), כאשר המצרים ...[illegible]

מאבק אופרטיבי ולא דקלרטיבי

מאת ירוחם משל

הנשיאה בעול תוצאות המלחמה היא בעיה לאומית, והעם כולו יצטרך לשאת בעול המעמסה הזאת. החלוקה איננה על הצורך לשאת בעול, החלוקה הוא על חלו־ קת העול. אין כציבור הפועלים המתקדמה החזקות עבודה עם צורכי המדינה וגם הצורך ל־ הטמיך לדרישה את כל המשאבים, האמצעים הכלכליים כאלה, כדי לעמוד במאבק הצבאי, הפוליטי והכלכלי שנכפה עלינו.

השאלה העודדת על הפרק היא לא בדבר הצורך בהסיעה, כי אם על יכולת הסיעה של ציבור הפועלים לשאת זו על שכבת בע־ לי היכולת בחברה הישראלית.

ידוע סיגר הפסיעה על ציבור הפועלים, שקיבל על עצמו את המלווה ברצון ואת כלוות הוא־ בה, ידוע היטב כמה, לשעת זאת, נכו־ נות הסיעה של בעלי ההון יותר. כיום, של הויים על דיבידנדה ורבי הפכנות המבוססות ביותר בהלל. ההסתדרות לא תרפה כתביעתה כשכם הנשיאה בעול תוצאות ה־ מלחמה ולכיצוי החירום ישל כאר־ ה צרה, בהתאם לרבת התכנסה של שכבות האוכלוסיה השונות, ובראש וראשונה של בעלי היכור־ ות.

חלוקה צודקת של העול

מדברים על רמת חיים. אומרים לנו לא הרף, שצריך להוריד את רמת החיים בישראל. השאלה שא־ נו מציגים היא: כמי להוריד ול־ מי להוסיף. אין במדינה ישראל שותפות בהכנסות על פי עקרון הסוציאליות, כל אחד לפי ב־ כשרונו ההכנסה. קוראים לכך בדי־ רוח הכבנה, בהתאם למציאות זו אכן סבורה ההסתדרות, שיש כיום בישראל להגדיל את הפער על שכבות משוייטות וכגודרות מאוד וכו בזמן להקטין את הפוכב ואף להוסיף הכנסה לקבוצות החלשות בחברה הישראלית. ברור הדבר ש־ בתקופה זו של מלחמה יש וזנר־ שות מיוחדת לצורמות הברהלות. ואם מורגשת מהיות בציבור, כי מיפור החברתי, הרי הסיבה היא בהכרת הצורך בהלוקה צודקת יותר על הנשיאה בעול ההוצאות הבטחוניות.

הבטענו בלא הפסק מכל קברני־ טי המשק בעשייר נפרדים לצבעים גורמי על הנגמות להתלאות במ־ חירים, אני רואים בתקופה זו את המאבק להחזרה יציבות — יחסית לפחות — במחירים, להקטנת ה־ הלאות במחירים, למניעת הורדה רות מאינפלציה מבוקרת לאינפל־ ציה דוהרת במטיפה לאומית לצע־ פנה. כחובתנו להזור ולהתריע כפני אינפלציה דוהרת, שכוסה שהיא גורמת לניתוח ולהתוצרות אבטלה שבמדינת ישראל לא תוכל לשאתה.

אין תחליף לתוספת יוקר

אמרנו והסברנו גם לבעסיקים וגם לנציגי הממשלה שאין להטיל את כלוא התחייקרות על הפוע־ רים, כי לא רצינו כלל בתוספת היוקר. ההסתדרות רואה בתוספת היוקר אך מכשיר שתפקידו להגי־ ריע ולהזהיר כבגד תוספת ההייק־ רות. ההסתדרות תבנה הבחיד כה־ מעסיקים שלא לבתור ולבלגל כל התייקרות על מחיר התוצר, כי לא רצינו לא בהתייקרות ולא ב־ תוספת היוקר הנובעת מכבנה ב־ הכרה.

אלא שמשום איזה סיבה עצמה אין גם לבוא בתרעומת על כב־ סיר תוספת היוקר. הוא אינו יוצר את היוקר אלא רק „מבלש" או־ הו. אנו המיד מהזהירים מפני ה־ הצרות הנאים המחייבים תשלום תוספת יוקר ודוחים כל טענה ה־ לפיה תוספת היוקר באה במקום המכשירים האחרים שצריכים לב־ נוע את היוקר. אולם משום כך גם נצמדת ההסתדרות, בתקופה זו של הפלאת מחירים, לתוספת היוקר. עדיין אין לנו מכשיר טוב מבנה לבניעת ירידה דראסטית ברבת חייו של העובד. משום כך גם לא סמסנו לעצות להכיר את כבשיר תוספת היוקר בהפלאת שכר היסוד. תוספת היוקר הוכיחה עצמה כמכשיר היעיל ביותר בה־ קופה של עליית מחירים ולא נצייר אותה בשום הסדר אחר.

לבצע מסקנות „ועדת אשר"

„ועדת אשר" ישבה על המדו־ כה וכל אחד מאתנו בה. אנו מצפי־ ינים מאד כי יוגשמו כל מסקנו־ תיה והמלצותיה של ועדה זו — שבאו לקצץ בסגנון חיים נוצץ.

הועדה הציעה לקצץ בהוצאות עסקיות, שאין כדינה ישראל יכו־ לה לשאת בהן. מובן כאליו שא־ נו תומכים בכך. הדאי שלא נפריע למעשלה להטיל מסים. ככל ש־ תרצה, על רהיטי יוקרה, כי צריך בה לבבת דווקא על כורסה בתר־ צרת חוץ, כי שרוצה לנעול נעליים מתוצרת חוץ, או לעשן סיגריות מחוץ לארץ — מן הרא־ אוי שישלם. יש קטעים שלמים שלגביהם סבורה ההסתדרות, כי טוב להטיל בהם מסים נוספים, על פנת שסגנון החיים שבישראל יהיה תואם יותר את היכולת האמיתית של כלכלת המדינה הזאת.

אם הסגורנה כמה מסעדות „יוק־ רה", לא יקרה דבר: הציבור יסד־ תפק בבסעדות פשוטות יותר. וזה לא יזיק למדינה. כשום כך אנו תומכים בביטול הסדרי ההוצאה העסקיות. אין ספק שמולכ. ובר־ ראש והראשונה עובדי הציבור ה־ עובדי המשק הממלכתי וההסתד־ רותי, חייבים להיות למופת בסגנון חיים צנוע ומאופק.

אין לנו ויכוח עם הממשלה ל־ גבי הנושא... הקשה בו נתונה המדינה. ובהוי גם כי הנשב הקשה והגשם הגבר ואני הכבל ימשכו עד זמן רב. אולם העובד השכיר הוא כיד ב־ הסתפקת כל הבאה ברכת המחי־ רים והכיסוי בתקופה זו.

נפגשתי ביכים אלה עם חיילים במקומות עידותם ואמרתי להם, שההסתדרות הראה במשימתה ה־ חלק בלתי נפרד מציבור הפוע־ לים. ובכל קשב וקשב — הן בהתייקרות ותוספת היוקר, הן ב־ ...[illegible]

[continued columns:] סבירה על זכויות העובד הני־ טיל במקום עבודתו — תיצבד ההסתדרות לדאגה למשתייכים ה־ תעסוק בלוא הקדימה להם להמב־ פוהיהם.

העובד צריך להתקיים בכבוד

כאן אנו נניעים לנושא הרגיש באיד של הסובסידיות. בנושא זה יש לנו, בראש וראשונה, זכות אידיאולוגי עקרוני. שמעבר דברים רבים על כך שנושא הסובסידיות הוא עיוות שיש לבחור את המ־ דינה מהם, כלומר — שיש להם סובסידיות לצרך במקום סבי־ רה למצרך.

אני דוחה טיעון זה בתוקף. מדינה מודרנית בתקופה הבונה את עתידה על ערכי חברה ומוסר, להקנה בהציבור לפי יכולתו ומ־ פקה בצרכים לכל במחירים שווים. אינני רואה כל עיוות בכך שב־ דינת ישראל הסביך בשיטת ה־ סובסידיות, ובהם עניים לא נפ־ רים להפיכת ציבור הפועלים ל־ נצרכים. מדינה מודרנית בתקר־ בת שואבת את משאביה על פי יכולתם של, אלה היכולים לשלם ומעניקה את השירותים לכל באור־ בן שווה.

אך כל כגם בכך שבציבור הלוחם בשלמים הכל באופן שווה. החשב הוא שהכספים לכימון הסובסידיות יילקחו מהציבור בהתאם ליכולתו הכלכלית של השכבות השונות. ב־ כזם פנים איני מקבל את דעתו של אחד הכלכלנים החשובים ב־ ישראל, פרופסור פטנקין, הרואה כאידיאל שהסובסידיות יופסקו. הוא אומר, שמכון פאלק יקבע מהו הריכוז ובהי הצורה של ה־ סובסידיה שצריך להת לקבוצות החלשות בחברה. אין לי ההנגדות למכון פאלק, אבל לא הוא יקבע את שיטת החיים ובבגון החיים במדינת ישראל. האידיאולוגיה ב־ מישא זה צריכה להיות — שאין להשלים בכום פנים עם כך ש־ פועל או פקיד לא יוכלו להתקיים בכבוד ולפרנס בכבוד את משפה־ הם בעבודתם.

תביעות ההסתדרות נוכח צמצום הסובסידיה מתמקדות בשני כו־ יורים: ההכרה להכניה לכל ער־ בד במדינה שכר מינימום, בצירוף תוספת משפחתית. לא נסכים ליעוב לסיפוה שבה נותן העבודה מקבל סובסידיה לשכר שהוא משלם ל־ מבה. נותן העבודה חייב לשלם שכרו של העובד ישירות כהמם־ עה, משום כך אנו מתנגדים לכך שתוספת הילדים תשולם על ידי העבודה. התוספת המשפחתית, ה־ תוספת לילדים, היא נושא לאומי, ואין היא יכולה להיות של נושא המתן בידי נותן העבודה. המדינה היא הצריכה לשאת בתשלומים לילדים, והיל כמולד הראציך.

בשני המישורים האמורים צרי־ כה לפעול ההסתדרות, וזאת כדי להבטיח שכבר העבודה על המי־ בר יספיק לו לקוך על קיום סביר. לשם כך עלינו לבנוע את שתי הסיטות — שכר מינימום ותוספת משפחתית גדולה יותר־ סיבית.

יחד עם הביצוע שקופת הכב־ דינה הכבר את תוספת הילדים, אנו דורשים, שנותן העבודה ישבן בעצמו את שכר המינימום. שהסו־ על לא ייהפך לגורם המקבל סובסידיות לשכר עבודתו.

כדי לקיים את הצינה הזאת יש לקבל יותר כאלה שיש להם. ההסתדרות, באמצעות המכון לקהר קר כלכלי והברתי שלה, סיכנה קורי בעילה כיצד לקבל השנה יד־ הר משאבים כבעלי היכולה, תוך הגלה כה רווחי יותר. ההסתדרות הכינה את הזיכרו בצורה מפורשת ביותר. הממשלה הצטרכה להתחייס לכך בכל צורת הראש הנדרש. „המתנו את האצבע" על נקודות כפורשות: הזה אומר — כך וכך יש לעשות כדי לשאוב משאבים נוספים כבקורות בוגדרים וספורי־ שים.

ב־1974 יש עניים עלינו. ע־ לרגל התקופת המלחמה נכבאים בי־ ריות, ולפוכתם יש עניים בשני עבנים. יש לעשות את הכל כדי שלא היווצרה ב־1974 עבודה על רווחי בלתחה. זוהי שאלה מדרגה במדרגה ראשונה. אסור שייווצר מצב שבתקופה זו יהיו כי כיבד ברי רווחים הנובעים מרחבי המ־ בנות עקב המלחמה.

ההסתדרות תקבע שעורי הפיצוי

היה לנו ויכוח עם הממשלה בנושא הסובסידיות, ואני מצטער דים מאוד על כך שהממשלה לא קיבלה את דעתנו בעניין שיעור הסובסידיות ודרכי המחירים. אבל אין אנו כמבלינים עם האתכדה. דחינו את עבודת הממשלה בדבר הפיצוי של 4 אחוזים, כי לדעתנו לא הממשלה יכולה לקבוע את שיעור הפיצוי. רק בגופה ובסמך כוחה של ההסתדרות לקבוע כה יהיה הפיצוי הכללי. וכה יהיה הפיצוי לקבוצות כשונות ההכנסה.

לכן הודענו לממשלה, שההסתד־ רות אינה מקבלת לא את הפיצוי של 4 אחוזים ולא את התוספת שהוצעה לקבוצות בעוסות ההכ־ נסה. אין אני מקבלים את ההיי־ יחה שהתוספת תתחיל מהילד ה־ שלישי. העבודה שיש במשפחה שיש להן רק שני ילדים — אין פירושה, שהן בריכות להיות בתוך הפיצוי. אין אני כבללים בשי־ פנים לראות בשני הילדים הרא־ שונים גורם „בישראלי" בנושא היצאות המשפחה. יש לזכור ש־ תוספת ההתייקרות הכללית מביאה בחשבון רק את ראש המשפחה. והוא הדין גם לגבי תוספת השכר הכללית. אין כביאים כאן בחשבון את מספר הילדים. המינימון לבעית זו הוא בשני מישורים: המישור האחד — הפיצוי בעבור ההתייקרות הכללית. המישור השני — הפיצוי לקבוצות החלשות על ידי הבטחת שכר מינימום והגדלת ה־ תוספת המשפחתית. יש בדיעו־ תנו רבים הבצעדים שכלל ה־ פתיגונת האחרים שעוסי בתחום זה הוויתור במשים שלא יגינו לעבודים. ההרי אין אנו רצים בתוספת דיפרנציאלית אלא בתוספת עבירה.

צריך שיהיה ברור, שלא נרפה מנושא זה. אנו נאבק ויש בכוחה של ההסתדרות לבצע את התל־ מותה. המאבק לביצוע החלטות ההסתדרות יהיה מאבק מאירגן בשיתוף מועצות הפועלים, הפד־ רדיות המקצועיות, הארציות וע־ די הפועלים. זה לא יהיה מאבק ספוראדי. ההסתדרות תוכיח שהיא מאבקת על דעתה בתוקף, באומץ ובאחריות. אין זו ההסתדרות הכה־ ללת בבעיות המדינה, משא ה־ מדינה הוא שלנו, הנשיאה בעול היא שלנו, על צורה הנשיאה ב־ עול — נכוח הוויכוח.

אין לי ספק, שהממשלה תוויכח שהיא טעתה בעניין זה. ההסתד־ רות נחושה בדעתה להשיג את הפיצוי הנאות המשתמע מההתי־ יקרות. גם אין לי ספק, שכל הנוגעים בדבר ילמדו מפרשה זו שאין לקבל החלטות המוצעות ל־ ציבור העובדים בלי הידברות עם ההסתדרות. לקח זה חייבים ללמוד גם המעסיקים. רק הידברות שכזו יכולה להבטיח יחסי עבודה תקי־ נים והרגיעה סוציאלית בחברה ה־ ישראלית.

הראיון עם פרס

(המשך מעמ' 9)

העאל השופטים מצליחים עצמם הרבון?

פרס: יתכן. אך כינתיים אין בידינו נתונים כספיים בדבר ה־ הכמן בהתאם מתצלאה כמויר ה־ דלק. הגדולה ליברו החברות וכע־ לי הבעות הדלק על צמצום על 40 אחוז בכבדירה, אחריך זה ירד ל־25 אחוז ושיעור הצמצום משעיך לרדת. לכן עדיין אין ל־ דעת, עד כמה יגיע המחיר הג־ בוה, להתכוון, יש לזכור, כי ה־ כמות איננה רק בכשיר לכוירי... אלא גם בשנתי פסיכולוגי. ייתכן איפוא שלאחר כיכוד ההלם ה־ ראשוני כתהעלאה, יוזהר הציבור לכבוש פתות או יותר כבקודם. אר לם אם ינהג כאן כמן הכסכין בינעצעותי, אשקול את קיצוד ש־ צה שבמשרה־הרכב כדי שהתבגלות יהולו רק בשעות מוגבלות, ואילו בכרב של יום המשבון נרגיש את המיטב בכבודנו. אני כבור, כי בכל בכה שבעשת נוכל להוליך בנושא זה.

מה בנושא התקשורת, יש תלונות רבות על מיש־ שרותת וזהת, כה ניתן לעשות על אף מתחיות הנע־ נות בכל הנוגע להתקש־ רים?

פרס: יש המיכה הומי בציון בכל הנוגע להקשרה. המדינה זקוקה ל„אוטוסטראדות" של ע־ רוצי כלפון, שבהם יהיה מספרים בגדר־הגדול של אלפים ולא של כאות. ה„אוטוסטראדות" גם יהיו הסיבות יותר לקלקולים כחמת מגיאולוג ובווהזרים. כבר הש־ לטנו ערוצים כאלה כאילות ל־ ירושלים ולתל־אביב, ואנו כבס־ כים בהתקנתם לחיפה ולצפון, ב־ ארבע השנים האחרונות הכפי־ לו את כספר הערוצים והכביביר — היקב ללא הקדים בעולם. תה עלינו לכפר את איכות הקיים ותחדשים על ידי־כולל א־ זרי התעשייה הטלפוניה. לכן דרשנו 80 מיליון ל"י לשנה. זה יות לענודנות 140,000 בקשות התקנת טלפונים שיורדו הכן על 1.4 ביליארד ל"י לכי 600 ל"י למכשיר. לכם היכול זה גור ההודענות לבקשות שעה כברי, נזדקק ל־5 ביליארד בהדגציה הנוכחית. כן עלינו לשבר את המערכת... בארץ לקידום הטלפוניה ... בנקים, חברות כו־ יות, כוסדות וכו'. כל כמועב ב־ בע 60 ערוצים בהדירות נב־ הבצורך להיערך לזאת. על אלה קריבה בשיות יתר... הבט והתיחל המערכת. כיום היא ... הלת רק כתכבת של ... שלושה ויש לשנותה לחברה עסקית. רק כך נוכל ... בייס את הכבולים, המהנדסים המכנאים הדרושים לכך.

העולה בעצרת על את. ה־ מתעסקים בכל מדי „רב־ קפ" כבו יקיצת אלאפאי... הרוה ישיר להייל... להתחלנ בבעיית הסדזוצה...

פרס: כל מדבזיה הדשה היא בהדרגה יותר כקודמתה ו... שעה קצר אוטובאסי להייל בת... יצה אבכיה. זה גם תוסף כו... אדם בברכות הבין־לאומית. ... לוח השנים האחרונות מלאו שיחות לחו"ל ב־1000 אחוזים ההכנסות מלו כ־4 מיליון דולר ל־40 מיליון. זהו השקעה כלכלית מצויינת ולא מהקרוב הצפויה...

גדי פריד

לחבר
יעקב אלון
ברכותינו הלבביות
להבחרך למזכיר מועצת פועלי אשקלון
עלה והצלח
יובל גד

יד יצחק בן־צבי ירושלים — המחלקה לתרבות עיריית ירושלים
השבוע ביד יצחק בן־צבי
א. יום ראשון י"ח שבט תשל"ד 10.2.74 (באנגלית)
„מצור סנחריב על ירושלים"
הרצאה וקריאת מקורות — פרופ' חיים תדמור
יושב ראש — הרב סטנלי שטיינהרט
ב. יום שני י"ט שבט תשל"ד 11.2.74
פתיחת הסמינר בנושא „ערי הקודש"
דברי פתיחה
דמותה של עיר הרוית — פרופ' יהודה קרמן
ההשתתפות לנרשמים בלבד

משרד העבודה
האגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית
מכרז מס' ע/22/73
עבודות נגרות (שולחנות עבודה, דלפקים, ארונות קיר, לוחות וכו')
מוזמנות בזה הצעות מחיר עבור העבודות הנ"ל, עבור: — בית הספר הארצי להנדסאים בקריית המכניון, חיפה.
טפסים ומפרטים ניתן להשיג במזכירות ביה"ס הארצי להנדסאים, קרית הטכניון, טלפון 235111, שלוחה 347.
את ההצעות יש לשלוח במעטפה סגורה, המסומנת יחד עם המפרטים למשרד העבודה, בנין כפר 2 הקריה, ירושלים. ועדת המכרזים המרכזית רשאית לאשר כל הצעה או חלק ממנה ואין היא מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.
המועד האחרון להגשת ההצעות הוא 1.3.74
(—) ג. דינור
מנהל המחלקה לתכנון וארגון

תקציב־ענק — אך במה לקצץ

מאת אהרן גבע

עורכי התקציב דומים לרופאים ... ליד כיתה הפצעים ... לבחון בכה ... הבעשים הרציים בפני ... הרוב המכריע ... אינפלציה. אפס, שהו המחלה ... הרופאות שונות ... במקרה של ביתוק ... לכבסר כסף נוסף, ... תבניות פיתוח ולעתיד ... ואילו במקרה של אינ־ פלציה צריך לספוג כספים ולצמצם הקצבות ותכניות פיתוח. ...„בכיס" — אומרים באו־ צר, „בעבור עם היד על הדופק", עובדי האוצר בגלים אופטימיות והירה. עורכי התקציב אינם ב־ ... ההחלה יבריא" עד סוף מארס 1975. אך הם סוברים, שבתאריך זה יגלה סימנים בדורש־ כל תבראה.

רק מעטים חושים בפני כיתון, תשמם מתבסס על שני גורמים: הגרעון בכאזן התשלומים ה־ בסף הרב שספגו בכיסי הציבור. הגרעון במאזן יגיע השנה ל־2.75 מיליארד דולר. זוהי סכום ענק, שאין לו אח ודוגמא במדינה שי־ גדולה כבל ישראל. גרעון כזה עלול לרוקן את קופת הדולרים של המדינה, ואם לא יהיו לנו די דולרים לא נוכל לקנות הבדר־ גלם והלקי חילוף והמשק ייעצר.

החוששים מכביצים על עובדה נוספת: כאן המלחמה „ספגנו" ארבעה מיליארד לירות, לקחו את הכסף מכיסי ומכיסך ולכן לא נוכל לערוך קניות במסחר שלו, אולם אם לא נקנה, לא יזמינו הסוחרים סחורות במפעלים, ואם הסוחרים לא יזמינו — יפסיקו המפעלים לעבוד ויפטרו פו־ עלים (אלא אם כן ישיגו הזמנות מעבר לים).

האופטימיסטים בטוחים שלא צפוי מיתון. הם בטוחים שנצבל עזרה כספית כן החוץ ושהוצא האחרונה תגדלה הערכה ליצוא די בו, בסכום שנוסף (אומרים המומחים), כדי לעשות את היצוא לכדאי. ואשר לכסף שספגו מכיסינו: עם התחזרות בן הצבא — אומרים האופטימיס־ טים, הם הלגב — יחזור המשק למסלולו התקין. הממשלה שספגה כסף שוב הזרים כסף לשוק, כי התקציב החדש יהיה גרעוני. הר מבשלה תוציא בישראל יותר כסף, מה שהוציאה כבישינו. הממשלה היעזר בכמות הדפוס שתוסיף לירות הדשות — ולכן לא יהיה מיתון. אך אינפלציה תהיה. המהרים יעלו. השאלה היא: כה יהיו ממדי האינפלציה? באיזה שיעור יעלו המחירים? הממשלה — אומ־ רים באוצר — תחזיק את היד על הדופק. היא תבצע כיתון והד־ גש לכך, שהאינפלציה תהיה ב־ גדר הסביר.

יהיה זה תקציב ענק, שיגיע ל־ 40 מיליארד לירות בקירוב. גדלו יהיה דומה להצגר הלאומי הגלמי. זה לא טוב. אך כלום יש לנו ברי־ רה?

היתה מלחמה. המלחמה הת־ רקנה. אנו חייבים להזמין נשק, תחמושת, בגדים וכבות קרב. יתר על כן: המלחמה ליכדה אותנו, שלא היינו מוכנים כראוי. לקחי המלחמה ובן החובים של מדינה וכצריה בהדיבים אותנו להכות כו־ נניה גבוהה יותר. עלינו לרכוש נשק רב יותר. עלינו לגייס יותר מילואים מאשר ערב יום הכיפו־ רים. עתה, אחרי המלחמה, נהזיק פי שנים יותר בילואים — גם אם ייערכו החזיהות. ותה עולה כסף, הרבה כסף. הזהזים עולים כסף, והתכובות עולה כסף, ה־ כילואים עולים כסף. לכן כגדילים לנו השנה תקציב ענק.

הוויבים לשקם את הפצועים. משרד הבטחון יוציא השנה 280 מיליון לירות לשיקומם והייבים לסייע למשפחות שכולות. והייבים לכבד, בכידת האפשר, הבטחות שניתנו להיילים, סטודנטים יזכו למענקים. היילים, כעוטי יכולת, יקבלו הלוואות כוגדלות לדיור. וקיימת, הודה לאל, עליה גדו־ לה, וגם זו עולה כסף, כי חייבים לבנות דירות לעולים, להחזיקם במרכזי קליטה, לצור בעצם מב־ רות כלאכותויות וכו'.

הכבים יאמרו: אם מקציבים סכומים גדולים לבטחון ולעליה, אראו חייבים לקצץ בהוצאות אח־ רות. קל לומר זאת, אך קשה מאוד לקמץ. קיצוצים בביטוח וב־ קילובטראוג? הממשלה החליטה על קיצוצים כאלה, אך הם אינם משמעותיים לבראה התקציב הענ־ קי. להקפיא פעולות ולקצץ ב־ תקציב הפיתוח?

לפני המלחמה החלו, לכיבה, בבניה רחבה לבטרות הברתיות. החלו בהכבניה שיכון לאלה ה־ חיים בצפיפות של דלותה להתח־ החלו לבנות בתי חולים, כעונות יום, גני ילדים וכו'. אי אפשר להפסיק בניה שהחלה, לכל היותר אפשר לדחות בניית שטרם החלה. ואכנם, יש לקוות שהממשלה תלך בדרך זו. לא יקרה אסון אם לא יבנו נכל התנופה באילת, אם ישלו כמה כבישים שהכננו ואם ידחו את ביצוע הרפורמה בחינוך (אלא אם כן יאיים עלינו מיתון המחייב להפעיל תכניות פיתוח רחבות כבל האפשר).

אך אפילו יקבצנו, יהיה ה־ תקציב ענק ויתקרב ל־40 כילי־ יארד לירות. ועל אף הסכום ה־ גדול — אין בו כדי לכמן פעו־ לות הברתיות חשובות. כגון, כי קיבת הכסכונות שהכסיבה לקבל על עצמה פול נוסף ויתפשים ב־ בידה רבה יותר בקליטה התבר־ תית על עולים היום ושל עולים שאתמול באו.

בכום של כ־40 מיליארד לירות היא בריכה ציבורית שלא היתה כדוגמתה. ומאחר שאנו במשים אמצעים רבים כל כך לצריכה הציבורית, נשאר לנו פחות לצרי־ כה הפרטית. בשנת 1974 נצרך פחות מאשר בשנת 1973 ורק בסוף 1974/5 נגיע לרמה, שאליה כבר הגענו בעבר. ועד אז — הוזדה ברכת ההיים. ופה הגענו לשאלה: כי יוריד את רבה ה־ חיים? כי יממן את הענק שבר־ תקציבים?

עד כה הובלו שורה של מסים ומענק כסים: היטלים נוספים (או־ תם משלמים הכל), מלווה חובה (אותו משלמים הכל), מלווה כדצון (אותו משלמים הכל), מלווה מרצון (אותו שילמו בעיקר הצבכאים), צמצום הסובסידיות (אותו ישלמו בעיקר משפחות השכירים המבור־ כים).

עתה מדברים על רפורמה במס הכנסה (מכנה ייהנו בעיקר העצי־ רים) ובמס ערך מוסף (ממנו יסבו זה בעיקר העניים). אין אנו יוד־ עים, אם יבוצעו הרפורמות המו־ צעות. רק זאת אנו יודעים: זהו התקציב ענקי הראוי ללוחמיהם ל־ לא להגדירים, אל נחיה אנואיסטים, ניתן גם ללוחמים למשוך בעול.

מכרז
קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים
אגודה שיתופית בע"מ
שדרות שאול המלך 8 תל־אביב ת.ד. 4004
מציעה למכירה
מכונית פרייווט 1968 מס' 232-858
את המכונית ניתן לראות בחניון בית ההסתדרות החקלאי שדרות שאול המלך 8 תל־אביב בין השעות 8.00—15.00.
הצעות יש לשלוח במעטפה סגורה לפי הכתובת הנ"ל עד לתאריך 20.2.1974 הציון על גבי המעטפה „עבור מכרז".
המשרד אינו מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

„החקלאית" בע"מ
חיפה, רחוב יפו 156
מכרז
א. 10 מכוניות פרטיות פיז'ו 404 שנת ייצור 1968.
ב. 2 מכוניות פרטיות פיז'ו 404 שנת ייצור 1969.
ג. 1 מכונית פרטית אישבורג פיז'ו 404 שנת ייצור 1969.
ד. 1 מכונית מסחרית מאוסטין שנת ייצור 1965.
את המכוניות אפשר לראות ביום ראשון 10.2.74 עד 14.2.74 בין השעות 8.00—14.00 על מגרשינו בחיפה.
מגישי הצעות אפשר לקבל במקום ויש להגישם במעטפה סגורה בצירוף המחאה בנקאית ע"ס 10% מערך ההצעה.
האגודה איננה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר, או כל הצעה שהיא.

דוד נהג,
לא ראיתי את אבא שלי בשריון כבר שלושה שבועות.
תן לו פרמיה אליו!
דני

בלי בהילות ובלי אשליות

מאת יהושע תדמור

ביסוד התערכות ההדיינים הפתר־ בולים לגאווננה בירושלים נצבת השאלה: האם יתכן „שלום־אמת" ישראלי־מצרי כפירו או כל שהוכל ישראל לצאת לו הוא כעין הסדר מספקת להמנה, מין „מצב של שלום", אך ללא תחיבה הסכם שלום פורמאלי אשר ישים קץ ל־ מכבדך. ההגנה המשודית של ה־ מצרים בחיפה זה, שאינם זקוקים לטכס דווקא את סאדאת עצמו שהוא האמר שהוא לא יכבל את מצב המלחמה עד שלא תיסוג יש־ ראל בכל השטחים ותכיר בזכויות העם הפלשתינאי, היא, כי אפילו אם תהיה נכונה ישראל לוותר על מרבית דרישותיה לשלום מעט גי־ כה צרפתי־רוסית, יסבים סאדאת לכל היותר להפסקה להמנה בלוה תבודי בטחון, שיקויכו למנוע הי־ התלקחות של מלחמה חדשה.

אותם המהדרים בהיכוח זה כוטענים שכל שעה שאראת עד כה היה לבחור באופציה מדינית בשלב זה, כאשר הוויתור היחיד כבגדו שלא עבר על דרישתו הב־ קודית לקשור את הסדר הפרדה הבחות עם ההתחייבות כוראש בדבר נסיגה ישראלית כללית לגבולות 1967, כלומר ההדר מקום בספיק לסריב בשלב באיחור יותר. אולי הוך הנגחה שבהדלקביה, רציפה ההבטחות אבריקאיות שקיבל יקלי עליו לקבל כישראל את מרבית תביעותיו.

עם גילוי הרצון הטוב להתקד־ מה בביצוע הסכם ההפרדה באים יחצרים על כוונה ליצור אכיפות חדשה להבנות כבריות, ענין שיקל על מצרים בבו"ם העתיד עם ישראל, עם כינוסה מחדש של ועידת ז'נבה. אולי בתזרים מאו־יהי אי־יולי, ויש גורסים — רק בסתיו הבא, כאשר העבודות לעיקוי התעלה יתקרבו לסיומן ו־ יקרב מועד פתיחתה.

אחת השאלות העיקריות, ש־ תעמוד בפני ישראל לקראת חי־ דוש בו"ם זה, היא הבירור, האם להגור למיתוז השלב הבא של השיחות או להשתדל להוזהתן? האם להתנגד להסכם בשלבים בבר־ כה „בתן שלום תמורת נתח שט־ חים" כאשר ההסדר הסופי יתבסס שנים ארוכות, או לתאור להסכם כולל כבר עם פתיחת השיחות.

לאתורנה תוכה היא, שמרבית המומחים מצדדים בתורת הכל־ בים „נתח תמורת שטח". אלא שבתוכבת הערכה, שאם אכן כך יתגלגלו הדברים, ההפוך ועידת זמנה בכופו של דבר להסכם בשנה שלב אחר שלב. לפיכך ביצב להציג בראש דיוני הועידה עם הכנסה בעתיק את השאלה היסודית ביחסים בין מצרים ליש־ ראל: לאיזה שלום מתכוונת מצ־ רים, מה יהיה טיב היחסים בסוף הדרך? לכה מתכוונת מצרים כאשר היא מבריזה, פעם אחר פעם שלא יהיה הסכם סופי ללא מימוש הזכויות הלגיטימיות של הפלשתינ־ אים. עד כה לא אמרה מצרים ברורות את דעתה בנושא זה. האם כוונתה לתמוך עד הסוף בתביעות ארגוני הטרור הקיצוניים. או האם היא מוכנה לסגל לעצמה עמדת פשרה על פתרון ירדני־פלסתינ־ אי? הסקולים סבורים, שסאדאת חותר בראש וראשונה לפתרון ענ־ יניה של מצרים והודיה ולאחר מכן יתמיד את הכבבלה הפלש־ תינאית הנובכית, שהוא כבודד את הנהגתה, לשאת ולתת עם ישראל והיא יעמוד כן הצד תוך תה־ תייבות לכבד כל הסכם שיושג.

יש בירושלים הצופים לכר־ קסה, שייחבק עבה, שבהיים ואף יוהר, הערכתם על אלה היא, שאין לישראל להמבדל יתר על הבידה, שמשלא אין פניה כל מצרים לשלום ממש וכל כיוון להחיש את הפרים לא יקיים על עמיצה של ישראל. גורסים אלה גורסים, שהזכן פועל עתה לטוד בתה על ישראל, שמצרים ושאר מדינות ערב שוכבות עתה בצ־א כוחן, שהתבנות הנפט יצרה מאון והבאלי חדש, ובשום כך עדיף על ישראל הוא להמתין עתה זמן ולגשל את המגים באהדות ללא בהילות, אף אם יכשך שנים.

אסכולה זו טוענת שלא יעבור זמן רב ותגלגל יתהפך, וכבר מתגלים סימנים ראשונים על הש־ פכות אפילו בוואשינגטון. כם כתיחסים היום לדמשא ביותר הדשנות ובפתוח תבחרה אפילו בחוגים ליבראליים, שלא לדבר על ה־ אכסולה הגושה שכבאבאה העיקרי הוא ג'ייבס שלזינגר. כר ההנהגה האפריקאי העוזר בטובכי כפני באסכות התקפלות מפני הסובייטים בכלל ובמנהה המיכון בפרט. התהליך זה — עם ירידת כוח התמסמות הערבית בעקבות הבאבקים הנוצרים למציאות פקוחות אנרגיה חדשים — עשוי תוך שנים בעשות לכבות את הציבור היה על אודות ולהצמיד את ה־ דברים בארך שנה להתמין עד שארצות ערב יהזרו כהרים ל־ הבסבך הבספי בדומה למדינות אפריקה.

קוף סיכציה של הגישה זו אחר יחיד — יש להזהיר מפניה. אבנם אין לרוץ בבהילות לשום פרים בהדש עם הבצרים בלי שהשלב הנכחי עבר במבחן. אך אסור גם להתעלם בן הבהגה ה־ כללית בבהלכיה על קאהיר ובבר־ יותר בן הערבים הראליים פרשנ־ ים לישראל. אין זה ודאי כלל. שכל המהלכים האחרונים הם רק תכסיס כצד קאהיר. עובדה היא, שבחרה באופציה מדינית. אך היא יכולה גם לשנות את עמדה אם יהיה נסיון ברור מצד ישראל לגבש סטאטוס קוו חדש בקו ה־ ביצרים. ישראל חייבת לנהל מו"מ עקשני וקשה על עניינה יסוד הנוגעים לעתידה ובטחונה. היא חייבת לעמוד על הסדרי בטחון. היא זכאית לתבוע פירוזים והסד־ רים מרחיקי־לכת. היא רשאית לתבוע פרק זמן ארוך, של שנים, עד שישלים פינוי כוחות צה"ל מאותם חלקים לא גדולים של סיני המתויים את קו הגנה ה־ ביצוי לנו עד שיכון השלום ה־ סופי. את כל אלה היא חייבת לעשות ללא פיתויים ותוך הכרה בסוכנויות המצרית.

בטרתה הראשונית של ישראל חייבת להיות בראש ובראשונה ביכום עוצמת הסכסוך בין יש־ ראל לשכנותיה ובראש וראשונה עם מצרים. הסכם ההפרדה עם מצרים פתח תהליך חדש שיש להמשיך בו ולהזק אותו בהזירות אך בעקביות תוך הזהירות להסכם כולל. ועובדה היא: הסכם הפרדת הכוחות החל מפורר את אחדות הפעולה הערבית, את הסולידאריות הבלתחתית. הוא העמיד מחדש את תחולכת היסטוריה הישנה הכב־ נים הזיך בין מצרים לכבה מבדי־ נות ערב, שלא לדבר כבר על ארגוני התבלה הפועלים שנבגות. ואם כוכנה מצרים להסתכן למר־ רות כל אלה — כותנה עכירות יותר, אפילו תעמוד ישראל במרים בעתיד לפני כרירה ותיכונים הרבה.

על מבשלת ישראל שתקום יהיה להמשיך בתהליך לעבר מצרים, לא כבתבצלה אלא תוך החלטת נחי־ כה. אל לה לבנות על אבליות ולהתגבר על הטעיות התבורות על העבר. כי שבונה על כך, שבעוד כמה כספר ירוד כוחן של מדינות ערב המייצרות נפט, חייב גם לה־ ביא, כיצד תוכל ישראל לכלכל את מעשיה ותיה בבשך פרק־זמן ארוך זה. מה גם שיש סיכוי להד־ רוד להסכמים מעשיים עם מצרים אפילו לא יהיה זה „שלום־אמת" על פי הכתבות הישראלית. ייתכ־ נו בתהלת ההדרים הכבבים ש־ אינם שלום כלא שיחזיקו מעמד שנים הרבה וגם יצבבו מאוד את סכנתה של כלחמה הדשה. העיקר בהם יספקו את מרבית התביעות החיוניות באמת. הן של מצרים הן של ישראל. בעוד האלטרנטיבה הבלחמית הראה מפוקפקת יותר, מסוכנת יותר, ובעיקר בלתי־ כדאית.

המערב מול משבר הנפט...המערב מול משבר הנפט...המערב מול משבר הנפט...

פתרון אפשרי רק על בסיס של שיתוף פעולה בין־לאומי

השאלה הגורלית: היצליח העולם המערבי להתגבר על הפירוד והאנוכיות השולטים בו? יש לפתור גם את בעיית עודף הכספים המצטברים בידי אלה שאינם יודעים מה לעשות בו

מאת משה ביתן

המחבר הוא כיום מנהל חברת „סדי" והיה סמנכ"ל משרד התחו. הדברים מבוססים על הרצאה שהרצה במועדון „כללי".

כשם שאפשר היום לכתוב מאמרים על גאוני סאראות שנבאמו במשך שלוש השנים האחרונות ובתוכם אפשר ללמוד, כי בעם תיכנן מה שעשה, ואנחנו טמנו את ראשינו בחול, כך אפשר להוכיח בקלות, שכל הדברים קרו בתום. האנרגיה נאמרו שנתיים האחרונות בצורה גלויה ולא יכלו לבוא כהפתעה. ברה שבגיראים רגילים להגדיש צמם בתקופת שהרע יתלוף, וביחוד הם מנסים להתעלם מבעיות שקשה למצוא להן פתרון.

הנפט היה במשך עשרות בשנים המקור הזול ביותר לאנרגיה, על עד כדי כך, שהעולם המערבי המפותח התחיל לבזבז אנרגיה. אפשר להביא דוגמאות רבות לבזבוז זה: משוסים ריי־זים למחצה, גורדי־השחקים עם הסקה מרכזית וקירור מרכזי, ובהם אפשר רק להסיק או לקרר את הכל וכדומה. ולא זו בלבד, ולא העובדה שהנפט היה כה זול גרמה, שמקורות אנרגיה אחרים כמו פחם, לא פותחו. מכיון שלא היה תמריץ כלכלי לפתח אותם. היזקקות העולם המערבי על נפט הלכה וגדלה, ביחוד בשנים האחרונות. ב־1970 סיפקו מקורות הנפט 55.12% של כלל האנרגיה העולמית המערבית. ב־1971 הגיע שיעור זה ל־55.37% וב־1972 ל־56.67%. זאת אומרת, שבכל אותן השנים שבהן הרהר העולם המערבי, שיבוא יום הדין, הלכה וגברה ההזדקקות לנפט.

אך קרה עוד דבר: בשנים האחרונות התפתחה תודעת הסביבה וגרמה להגנות רבות, שהיו צפויות להקל על משבר האנרגיה הצפוי. אחד ממבלכלני הנפט אמר לי פעם כדי להמחיש את המצב שנוצר בבווינה זו: בת־תקופתנו רוצה להיות מצויד בכל המכשירים, שהפעלתם מצריכה הרבה אנרגיה. אבל בה בשנה הוא רוצה שאוירת־החיים שלו יהיו דומה לשל בעל־אחוזה כפרית של המאה ה־18. שני דברים אלה אינם עולים בקנה אחד. חיים קרובים לחיי טבע שאיכותם גבוהה, עומדים בסתירה לרמת חיים הבנויה על שימוש מאקסימאלי באנרגיה. שניות זו בלטה ביותר בארצות־הברית. ואם ראינו שהמשבר פרץ בארצות־הברית, הרי הסיבה היא ששם הצריכה היא הגדולה ביותר. בארה"ב חי חלק שישי של אוכלוסיית העולם והיא צורכת חלק שלישי של מקורות האנרגיה.

בארה"ב קרו כמה דברים פשוטים, שהחמירו את מצוקת האנרגיה שלה. בשנים האחרונות לא נבנה בית־זיקוק חדש בחלקה המזרחי של ארה"ב. אף אחת מהמדינות לא רצתה בכך משום שבית־זיקוק מזהם, ומטעם זה, של התנגדות לזיהום, התחילה ארצות־הברית להקים בתי־זיקוק באיים הקאריביים. עובדה היא, שבארה"ב אין כושר זיקוק מספיק והוא לא היה קיים לפני חרם הנפט הערבי.

במשך שבע שנים היה מאבק על הנחת הצינור מאלסקה לארצות־הברית. טענת המתנגדים היתה, בין השאר, כי הצינור יפריע לעולם־החי בטונדרה הארקטית. רק עכשיו הוחלט להניח את הצינור בגלל האיום הערבי.

עובדה נוספת: במזרחה של ארה"ב אין נמל היכול לקלוט מיכלית בנפח העולה על 80,000 טונות. לשם השוואה נזכור שבאילת אנחנו כבר קולטים מיכליות של 230,000 טונות ובמרוצת הזמן נוכל לקלוט מיכליות של 300,000 טונות. ברור, שאם יש הכרח להוביל נפט מהרחוקים, הרי הובלתו במיכלית של 80,000 טונות בלבד מפחיתה את כמות הנפט שאפשר לייבא. הסיבה להעדר נמלי נפט ראויים לשמם בחוף גם של ארה"ב היא, בין השאר, שוב התנגדותם של האנשים הנודרים לאקולוגיה ולהקמת נמלים כאלה אצלם.

ועתה נחזור לצד הכלכלי של הבעיה. מדוע הנפט המזרח־תיכוני הוא המבוקש ביותר?

הוצאות ייצור של חבית נפט בינואר 1973 במזרח־התיכון, במפרץ הפרסי, היו בממוצע 10 סנט. הפקת אותה חבית בוונצואלה עלתה 51 סנט ובאינדונזיה 82 סנט. אותה חבית בברית־המועצות עלתה 80 סנט, ואילו בארה"ב הוצאות ההפקה הן 1.31 דולר.

סיבת ההבדלים היא לא רק בכך שהעבודה במזרח־התיכון זולה יותר. הסיבה היא פשוטה: הנפט המזרח־תיכוני קרוב לפני הקרקע וקל להגיע אליו. כמה מספרים עשויים להבליט הבדל זה:

כדי להגדיל תפוקה ולייצר חבית נפט נוספת במזרח התיכון דרושה שם השקעה של 200—300 דולר בממוצע, אם תחולק ההשקעה על פני 15—20 שנה. ייצור אותה חבית בים הצפוני יצריך השקעה של 2000—3000 דולר.

זה גם מסביר, מדוע הנפט המזרח־תיכוני היה כל כך מבוקש. התוצאה היתה שעד לפברואר 1973 היה יבוא נפט לארצות־הברית מוגבל למיכסות. ההגבלה היתה כי אסור שהכמות תעלה על 12.5% מכמות הנפט המופקת בתוך ארה"ב. תקנה זו נקבעה, משום שיצרני הנפט בארה"ב רצו להגן על עצמם בפני יבוא של נפט זול. רק בפברואר 1973 ביטל הנשיא הגבלה זו, מאחר שהוכרה האבסורדיות שבה ובשעה שכבר הורגש מחסור.

ועתה לבעיית העימות בין הארצות המפיקות לבין הארצות הצרכניות. ב־1960 הקימו הארצות המפיקות כעין קרטל בין־לאומי המכונה אופ"ק. היו סיבות ממשיות להקמת הארגון. מחירי הנפט נשמרו ברמתם הזולה באורח מלאכותי. וכך בה בשעה שכל המצרכים בעולם התייקרו, ירד למעשה מחיר הנפט בין השנים 1948 ל־1960. ב־1948 עלתה חבית נפט גולמית 2.17 דולר, לעומת 1.80 דולר ב־1960. לאחר הקמת אופ"ק עלו מחירי הנפט ומחיר אותה חבית היה בהתחלת 1973 2.20 דולר וב־1 באוקטובר אותה שנה עלתה 3 דולר. כיום כבר האמירו המחירים ל־6—7 דולרים ואפילו ל־16—17 דולר החבית. מכאן שהיה הגיון בהתארגנות מדינות אופ"ק. הן הבינו, שהארצות המפיקות האחרות, ובעיקר ארה"ב, התקיימו למעשה על ההפרש שבין המחיר הזול של ההפקה אצלן ובין המחיר היקר של ההפקה בארה"ב. המחירים של החברות הבין־לאומיות, שרובן היו חברות אמריקאיות ואנגליות, היו מבוססים על המחירים הגבוהים ולכן ניתנו לחברות אלה רווחים גדולים.

מדינות אופ"ק רצו שחלקן בעוגה ילך ויגדל. מאחר שעד 1960 היה חלקן קטן באמת. חלוקת הרווחים ב־1950, למשל, בין הארצות המפיקות לבין החברות היה בערך 32—68. ב־1960 התחלקו הרווחים 50—50 וב־1960 התחלקו 30—70 לטובת המפיקות. ועוד ידיהן נטויות כי התהליך זה טרם הסתיים. הווה אומר: חלקן של הארצות המפיקות גדל והולך, ובמידה מסויימת יש בכך היום ביטוי נקמנות הארצות הללו הסבורות שאין גבול למחיר שהן יכולות לדרוש.

האומנם קיים היום משבר אנרגיה, כלומר, מחסור בנפט? על כך ניתנות תשובות שונות. יתר כן שאילו ביקשו היום ובתקופה הקרובה לארגן את הפקת הנפט ואת חלוקתו בעולם בצורה ראציונלית ומסודרת, לא היתה מתעוררת בעיה של סיפוק כל הצרכים. אבל הואיל והנפט מרוכז ברובו במדינות מעטות, ביחוד מסביב למפרץ הפרסי ובצפון אפריקה (קצת בניגריה, כמויות קטנות יותר באינדונזיה ובדרום אמריקה), נוצר בשנים האחרונות מצב שהמדינות המייצרות נפט ראו אפשרות להשלות את המחיר כאוות נפשן, בצור שהשוק לא התארגן. זאת אומרת: מצד אחד היה קיים קרטל, ומהצד השני לא היה שום ארגון ואפילו לא היתה הידברות אלא, להיפך, כל אחד ניסה לדאוג לעצמו. מצב זה נמשך עד עצם היום הזה, דאגת כל מדינה לעצמה ולעצמה בלבד בולטת אף בתוך המשפחה המערבית. הגיעו הדברים עד כדי כך שהכנסות הארצות המפיקות הרקיעו בצורה כזאת, שאינן יודעות מה לעשות בכסף המצטבר אצלן.

בעניין זה כדאי לזכור: עוד לפני מלחמת יום הכיפורים ולפני הפעלת חרם הנפט צמצמו למעשה לוב וכווית את תפוקת הנפט מן הסיבה הפשוטה שלא ידעו מה לעשות בכסף הגיעו למסקנה כי מוטב שהנפט יישאר בתוך האדמה, שכן הנפט שווה יותר מן הדולר שערכו פוחת והולך. מבחינה כלכלית גישה זו היא, בעצם, גישה נכונה. ביחוד ששליטי המדינות הללו — ואפילו שליטים נאורים כמו השאח הפרסי — חוששים שבעוד 30 שנה ידלדלו מקורות הנפט שלהם. מכל הטעמים האלה, וללא כל קשר לבעיה הישראלית, הגיעו כמה מן המדינות מפיקות הנפט להחלטה על צמצום התפוקה.

למרות הצמצומים אלה בהפקה ולמרות החרם שהוכרז באחרונה. נראה לי כי הבעיה הבולטת ביותר שאנחנו עומדים בפניה כיום איננה בעיית המחסור בנפט. גם עתה יש נפט ערבי המסתובב בעולם ושאפשר להשיג אותו בכמויות לא־קטנות. הנפט הזה הגיע לארצות־הברית והגיע להולנד. ואם הולנד ביטלה באחרונה את קיצוב הנפט, ודאי עשתה זאת מתוך שיקולים ממשיים ביותר. בעיית החרם היתה פסיכולוגית יותר מאשר היתה כלכלית ויש לציין, כי צד פסיכולוגי זה נוצל על־ידי הערבים בצורה מוצלחת למדי. יחד עם זאת היה מי שהיה מוכן לקלוט את הלוחמה הפסיכולוגית הזאת. הבהלה שפרצה בחוגי הציבור המערבי לשיתוף ולא עשה אף את הצעדים הראשונים להתארגן. זו בעיה חמורה ביותר ביום. במארס 1973 הרצה כלכלן נפט אמריקאי באמסטרדם על כנס ההשוואה הכלכלית, המאיימת על ארה"ב, יאפאן ומערב־אירופה אם לא יתארגנו בשטח אספקת הנפט. ההרצאה פורסמה ברבים. פרופסורים ומדינאים שמעו וקראו אותה — אך עולם כמנהגו נוהג עד היום הזה. יוזמת קיסינג'ר־ניקסון שביקשו להתארגנות היא, למעשה, תרגום אותה אזהרה שהושמעה במארס 1973 ולמעשה היתה רווחת עוד קודם לכן.

בעיה חמורה אחרת היא בעיית המטבע הקשורה בהכנסות מנפט. אירופה המערבית הוציאה ב־1972 לנפט 11 מיליארד דולר. ב־1974 תצטרך להוציא 50 מיליארד. הוצאות יאפאן לנפט ב־1972 הגיעו ל־3.6 מיליארד דולר והוצאותיה הצפויות ב־1974 יגיעו ל־17 מיליארד. ארה"ב הוציאה יחסית מעט (משום שיש לה הרבה נפט משלה): 4.5 מיליארד דולר ב־1972, וב־1974 תצטרך להוציא 20 מיליארד דולר.

לעומת רשימה זו של הוצאות המדינות המפותחות עבור נפט אביא הכנסותיהן של שלוש מדינות: ההכנסה בנפט של סעודיה ב־1972 היתה 3.1 מיליארד דולר וב־1974 תהיה 19 מיליארד דולר; הכנסת איראן ב־1972 היתה 2.5 מיליארד דולר וב־1974 תהיה 16 מיליארד דולר; הכנסת כווית היתה ב־1972 1.7 מיליארד דולר וב־1974 תהיה 7.8 מיליארד.

אביא עוד מספרים על רזרבות המטבע של חמש מדינות — סעודיה, קאטר, אבו־דאבי, כווית ולוב — מדינות שאינן יודעות איך לנצל את רווחי־התרעפות שלהן. הרזרבות הבלתי מנוצלות של אותן חמש מדינות היו ב־1970 5 מיליארד דולר; ב־1973 — 20 מיליארד דולר; וב־1974 יגיעו ל־100 מיליארד דולר. לדעתי זוהי הבעיה בה"א הידיעה. קרה דבר שגם הקומוניסטים ניבאו לו — שעשירים יהיו עניים ועניים יהיו עשירים, אבל הדבר לא נעשה על־פי התיאוריה הקומוניסטית, אלא על־ידי שייכים היושבים במקרה על חול שמתחתיו נמצא הנפט.

מי שאין לו נפט שרוי במצוקה. מדינה כמו הודו, בת 400 מיליון התושבים, שאין לה נפט והיא זקוקה לנפט, ניצבת לפני בעיות עצומות ובמצב דומה נתונות מדינות עניות ולא־מפותחות באפריקה ובמקומות אחרים.

אם מיטב המוחות הכלכליים והפוליטיים לא ימצאו פתרון לבעיה זו של ריכוז אוצרות הנפט והרזרבות המטבע בידי כמה מדינות קטנות, תהיה ההתבוססות גוברת והולכת על המצב המוניטארי בעולם והדברים עלולים להגיע להתפוצצות פוליטית וכלכלית.

ומה בדבר מקורות אלטרנטיביים של אנרגיה? בין המקורות האלטרנטיביים הקיימים בעולם בצפי, כמובן, הפחם. הוא אינו מנוצל במידה מספקת, משום שלא היה תמריץ כלכלי לנצלו. היו סיבות נוספות. בארצות המערב כיכרות הפחם מהווים מיטרד אקולוגי, ובלבד זאת תנאי העבודה קשים מדבים, שאנשים אינם רוצים לעבוד בפחם.

בה בשעה שההיזקקות של ארצות המערב לפחם פחתה והלכה, הרי בבריה"מ, שבה אין שיקולים אקולוגיים וגם אין השבה לכבוד־האדם וכדומה, מנצלים כמות גדולה והולכת של פחם.

הסיבה שלא הקדישו לפתח את האנרגיה הגרעינית היתה קודם כל כלכלית. ייתכן, שסיבה זו תיעלם עם עלייתו של מחיר הנפט. ככל שעולה מחיר הנפט, ברור שמשבר התמריץ הכלכלי לייצור מקורות אלטרנטיביים, לא רק גרעיניים אלא גם אחרים (יש ייצור נפט מאבנים, מחול ועוד), שכולם כמובן יקרים מנפט.

לצערנו, הזמן הנחוץ מהחלטה על ייצור אנרגיה גרעינית עד למימוש התכנית הוא ממושך, וכל המאמצים הטכנולוגיים והכלכליים עדיין לא הצליחו לקצר בהרבה את התקופה, שהיא בין 6 ל־8 שנים. אפשר שהמשבר הנוכחי יאריץ את ההתפתחות.

במשך השנים הבאות ייאלץ העולם המפותח להזדקק לנפט כמקור עיקרי של אנרגיה. ההלם שכבר נוצר יורו בוודאי את הממשלות הנוגעות בדבר להעמיק ולהתעניין בנושא ולא להשאירו אך ורק בידי החברות הבין־לאומיות הגדולות אשר לא תמיד מילאו את המשימה בהתחשב באינטרסים של הצרכנים ואף יצרו מעין אידיאולוגיה מדינית בין־לאומית משלהן. אך מעבר לזה הממשלות של מדינות המערב ינסו בוודאי להמריץ פיתוח מקורות אלטרנטיביים על מנת להקטין את התלות במקורות־חוץ. המחירים העולים של הנפט משמשים אף תמריץ כלכלי בריא לפיתוח מקורות אלטרנטיביים שעד אתמול היו לא־כלכליים בהשוואה לנפט הזול. השאלה הגדולה והגורלית היא אם אמנם העולם המערבי יצליח להתגבר על הפירוד והאנוכיות השולטים כיום. כי ברור שאף מדינה, ותהיה זו אפילו העשירה ביותר, אינה מסוגלת לפתור את הבעיה לבדה. השאלה כה מורכבת ומסובכת שפתרון אפשרי אך ורק על בסיס של שיתוף פעולה בין־לאומי. אם ייתכן כזה יוכיח העתיד הקרוב. בלעדיו לא יימצא פתרון. יחד עם זאת צריך להימצא פתרון לבעיית עודף הכספים המצטברים בידי אלה שאינם יודעים מה לעשות בו ומחסור חמור של אלה שלא יכלו להרשות לעצמם להתקיים על יסוד הרמה הטכנולוגית שלה הורגלו בדור האחרון. כל זה דורש כושר מנהיגות מדינית וכלכלית בקנה מידה עולמי. בעיית המחסור בנפט כיום למעשה כבר נפתרה בשאלה העיקרית, דהיינו שיתוף פעולה בין המדינות המפותחות ובהשלכות המוניטריות טרם החלו לטפל.

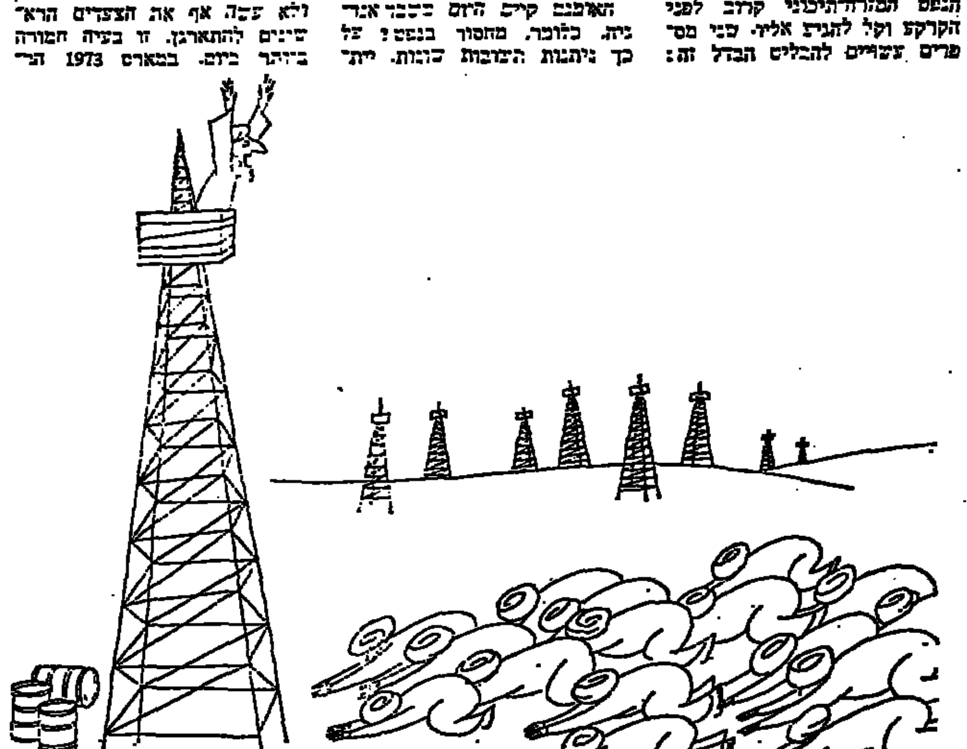
נפטא אכבר

1929 לא תחזור

מאת דוד הורוביץ

חרם הנפט הערבי הגיע לסף ההתמוטטות והתנגדות לסחטנות המלכים, הנסיכים והשייכים הערבים הולכת וגוברת, עד כדי איומי סגן הנשיא של ארצות־הברית במעשה תגמול כלכלי ושל ההנהגה בפעולה צבאית נגד המדינות מפיקות הנפט והמשתמשות בו כנשק פוליטי.

בוועידת הקרטל של המדינות מפיקות הנפט, אופ"ק, בג'נוה, נשמעו גם הרהורים על השפעת עלייתם של מחירי הדלק על מחירי התוצרת הנקנית מהארצות המפותחות ונשקלת ההצעה האיראנית לקשור את שני הנתונים הללו כדי למנוע מעגל קסמים, שיפגע במפיקות הנפט ובצורכות באחד. עתה נידונה ההצעה של המשל האמריקאי על משא־ומתן בין הארצות המפותחות צורכות הנפט המאוגדות ב„ארגון לשיתוף פעולה כלכלי ולפיתוח" ואופ"ק. הפחד מעימות עם מדינות אדירות במערב ורתיעת הארצות הפיאודליות כמו סעודיה מהתקשרות עם בריה"מ תועצות, החרדה מפני משבר כלכלי עולמי העלול לפגוע גם בארצות מפיקות הנפט, מעלים אפקטים חדשים של התפתחות משק האנרגיה בעולם ושיווקו ומטילים אימה.

משבר האנרגיה חייב לעורר בעולם המפותח דאגה לטווח ארוך. אך לטווח קצר אין לצפות להתמדות החרם או להרחבתו, ולתוצאות ההרסניות שנראו ודאיות בעת פרוץ המשבר.

השפעה אחת של משבר הנפט ניכרת כבר ואין לצפות כלל לביטולה, והיא עלייתם המסחררת של מחירי הדלק. צעם ההתייקרות תאיץ אמנם את עליית התצרוכת של נפט בארצות המפותחות. אך יחד עם זאת השפעתה על המשק העולמי היא בלתי־נמנעת.

בהקשר זה הולכות ורבות תחזיות קודרות על משבר כלכלי בממדים „דומים לאלה של שנת 1929", של אבטלה המונית והתמוטטות אושיות החברה. האומנם? ראשית, יש להזכיר לכל אלה, שבהחלט נשכח מהם רושם המשבר הכלכלי של שנת 1929. או שהם צעירים מדי לזכור אותו, את אופיו המיוחד: האבטלה הקיפה אז בארה"ב כשליש מכוח העבודה; מחירי כל המוצרים כמעט התדרדרו; השוק הצטמצם לממדים מזעריים; הבורסות התמוטטו, פשיטות רגל רבו לאלפים, מצוקה ורעב היו מנת חלקם של מיליונים.

העומדים אנו על סף התרחשויות דומות? התגליש המשק של הארצות המפותחות למשבר הדומה בחומרתו לזה של הימים ההם?

אכן, אפשר לומר בוודאות, שלתחזית כזאת אין שחר וקשה להעלות בדמיון השערה סבירה פחות. אמנם יתכן מאד, ששנת 1974 תהיה שנת שפל כלכלי, שתואט או אפילו תיעצר בשנה זו צמיחה כלכלית משמעותית ותימשך גם עליית רמת המחירים. ייתכן כי שפל זה יהיה מלווה באבטלה של 5—7 אחוזים מכוח העבודה (לא 30 אחוז כמו ב־1929) וצמצום השוק הפנימי וקשיים מסויימים במאזני התשלומים. אך מכאן עד למשבר דומה לזה של 1929 הדרך עודנה ארוכה מאד.

אשר לסיבות השפל הרי הן היו קיימות גם לפני משבר האנרגיה: האינפלציה הכל־עולמית, עליית הכנסות החורגת מתחומי עליית פריון הייצור. תוהו ובוהו במישור המוניטרי והנהירה בשערי המטבע. הגרעונות והעודפים הדראסטיים במאזני התשלומים. עליית מחירי המזון וחומרי הגלם, שהגיעה בשנת 1973 לפי אינדקסים שונים ל־50—60 אחוז בשנה אחת. כל אלה הם גורמים הפועלים להאטת הצמיחה הכלכלית ואף לשפל כלכלי בשנת 1974. משבר האנרגיה מחריף את המצב, אך אינו משמש גורם עיקרי להתהוותו.

יש לזכור, שהכלכלה היא בעצם מהווה מדע כמותי ויש לראות את השתלשלות המאורעות בקנה־מידה כמותי. עליית מחירי הדלק מסתכמת בשנת 1973 ב־50—60 מיליארד דולר. התוצאה היא, שהעולם יצטרך לשלם בעד הדלק הנצרך בשנת 1974 כ־50—60 מיליארד דולר יותר מאשר בשנת 1973. התפוקה העולמית נאמדת בשנת 1973 בקרוב ל־4 טריליון — ארבעת אלפים מיליארדים דולרים כלומר, עליית מחירי הנפט תהווה כאחוז ורבע עד אחוז וחצי מצרך התפוקה העולמית. כדי להבין את המשקל הכמותי של תוספת זו נזכיר רק שהוצאות החימוש מהוות כל שנה בעולם כ־250 מיליארד דולר. תוספת התפוקה השנתית בשנות השבעים הסתכמה בעולם כולו ב־200 מיליארד דולר לשנה.

ההשערה שתוספת מחירים של דלק ב־50—60 מיליארד דולר לשנה או אפילו קצת יותר מזה יכולה למוטט את המשק העולמי ולגרום למשבר כלכלי עולמי דומה לזה ב־1929 היא דמיונית. כמובן, עליית מחירי הנפט לא תהיה שווה בהשפעתה על הארצות השונות. על מעצמה אדירה כארה"ב, שתפוקתה השנתית עולה על טריליון ומאתיים מיליארד דולר המספקת את רוב האנרגיה ממקורותיה היא, ההשפעה תהיה שולית בלבד. לעומת זאת, ההשפעה על ארצות מתפתחות, שרמת חייהן היא במילא על גבול של מינימום קיום או פחות מזה. תהיה חמורה ביותר.

גם כאן יש להבחין בין ארצות מתפתחות שונות. מתוך שניים וחצי מיליארד תושבי הארצות המתפתחות, כמיליארד ורבע חיים בארצות המייצרות מזון או חומרי גלם, כלומר, בעלות אוצרות טבעיים. בשנתיים האחרונות חלה עליית מחירים מסחררת בכל החמרים הראשוניים הללו ומחירם הוכפל כמעט בשנת 1971. ההכנסה הנוספת שנפלה בחלקן של הארצות הללו, המייצרות כל מיני מצרכים, מנחושת ועד קקאו, היא גדולה פי כמה בכל הסיוע שהן מקבלות באופן ריאלי מהארצות המפותחות. לפי כל הסיכויים והתחזית, ביחוד זו של המכון הטכנולוגי של מאסאצ'וסטס, אנו עומדים על סף תקופה של מחסור יחסי וצמצום מקורות המוצרים הראשוניים: מזון וחומרי גלם. אחרי תקופה ארוכה של שפע, המחירים לא יירדו בהרבה. אם כי אפשריות תנודות זמניות ברמת המחירים. לפי זה מתבצעת חלוקה עולמית חדשה של ההכנסה בקנה־מידה בין־לאומי. ארצות מתפתחות רבות ייהפכו הודות לתהליך זה במרוצת השנים למפותחות. ארצות עשירות לא יירדו אמנם מנכסיהן, אך יצטרכו להאיט את קצב העליה ברמת חייהן. זוהי מהפכה אדירה, אם כי שקטה וללא שפיכת דמים.

נשארת בעיית המיליארד ורבע של תושבי ארצות בלתי מפותחות ודלות באוצרות טבעיים. הללו ייפגעו. אך יש ביכולתו של המשק העולמי לסייע להם, בעיקר על ידי היצוא הארצות האלה שהן בעיקר בדרום־מזרח אסיה: הודו, פקיסטן, בנגלה־דש.

איום הארצות מפיקות הנפט שימשכו את פקדונותיהן מהבנקים בארצות־הברית, באנגליה, בשווייץ, וכו'. שבו הן מצליחות להפחיד את העתונות ואפילו כמה כלכלנים וממשלות. הוא איום־סרק. הפחד מפני צעד כזה מעיד רק על עם־הארצות בענייני משק הכספים העולמי ואי הבנת המכניזם שלו. נניח לרגע קט שהאיום מתבצע. מה יקרה? נניח שיעבירו את הפקדונות מארץ לארץ: קיים היום מנגנון בין־לאומי של קרן המטבע הבין־לאומית והכנסים החדשיים בבאזל של כל הבנקים המרכזיים של כל הארצות המפותחות. מנגנון זה מתקן ומאזן תנודות ותנועות אלו ללא כל קושי. ראיתי במו עיני את חדר המיבצעים של הבנק הפדראלי בניו־יורק, המבצע את הפעולה הזאת, הקשור בעשרות קווי טלפון ישירים עם כל הבנקים המרכזיים של הארצות המפותחות, וכעבור רגעים ספורים מתקן כל סטיה על־ידי הפקדה חוזרת או מלוה מבנק מרכזי אחר לרעהו.

נניח שהמדינות מפיקות הנפט הערביות מייסדות, כפי שהן מתכוננות, בנק ערבי משלהן. גם בנק לא יוכל לאכול את הדולרים ויפקיד אותם באותם הבנקים בארצות־הברית, באנגליה, בשווייץ ובארצות מפותחות אחרות.

מובן שהארצות מפיקות הנפט אינן יכולות ואינן רוצות להוציא את הכספים הללו. כולם או רובם בבת אחת לקניות. פיתוח או תיעוש כה מהיר אינו אפשרי כלל בלי הכנות, תכנון ופעולות אחרות הנמשכות שנים. ברם, גם קניות של תוצרת ומכונות וציוד וכיוצא באלה הנעשים בארצות המפותחות, מגדילות את יצואן ומאפשרות את שיפור מאזן התשלומים של המדינות הללו.

היום התנודות בשערי המטבע לרגל תנועות הון מסוכנות פחות למשק הצרכני הפיסי. בגלל השערים הניידים, המתוקנים את שיווי המשקל במהירות. לכן הרפורמה המוניטרית העולמית היא עתה דחופה פחות.

ואחרון־אחרון חשוב: המשק העולמי, אחרי מלחמת העולם השניה, אינו המשק העולמי משנת 1929 או שנות השלושים. מאז חלה בו מהפכה שקטה שהשפעתה על חיי הכלכלה והחברה יותר מהמהפכות הצרפתית והרוסית. מיתנה עד קצה גבול האפשרות את התנודות המחזוריות במשק. הביאה לעולם המפותח תעסוקה כמעט מלאה ואת מדינת הסעד והרווחה ונתנה דחיפה עצומה לצמיחה הכלכלית ולעליית רמת החיים.

היום אנו יודעים, איך להשתמש במכשיר המדיניות האנטי־מחזורית. לפי המירשם של קיינס, ומשבר כמו זה של 1929 היה מתחסל באיבו על־ידי הממשלות וקרן המטבע הבין־לאומית בחודשים מעטים. משבר כזה לא ייתכן בשנות השבעים של מאה זו, אם כי ייתכן שפל כלכלי והאטת הצמיחה הכלכלית מלווה במידת־מה באבטלה.

ניתנה לאנושות הדוגמה והמופת של עליונות המחשבה, הרציון והרצון על כוח אלים ומזל עיוור. מה שלא הושג במהפכות עקובות־דמים הושג על־ידי שימוש רציונאלי במחשבה אנליטית ויוצרת. אכן זיווגה של מחשבה הולכת רציונאלית עם רצון פוליטי כוזר מכריע גם בחיי הכלכלה והחברה.

הופיע הספר
משפחת הפלמ"ח
מאת
חיים גורי - חיים חפר
• ובו - למעלה ממאה שירים שהושרו באהלי הפלמ"ח, בתנועות הנוער ובסיבוב כפר־סבא.
• ובו - מילון כלי־נשק עם הסבר מפורט על כל כלי הנשק בימים ההם החל בנשק הקר וכלה בנשק ההסברה.
• ובו - שמות וכינויים של מיטב הנוער החל ב„טוילי" וכלה ב„נהלליתי".
• ובו - אנתולוגיה שלנו עם דבריהם של ברל כצנלסון, משה בילינסון, יוסף חיים ברנר, יצחק שדה, אליהו גולומב, יצחק טבנקין, נתן אלתרמן, רחל, ארצ'יבלד מקליש, גריבלדי ואחרים.
דברי הסבר ופרשנות לכל שיר ולכל מאורע • עלילות, כזבים וקושט דברי־אמת
רישומים של אריה נבון • לכל שיר - תווים שזכר גיל אלדמע
• הספר משפחת הפלמ"ח — הודפס על נייר משובח
• פורמט אלבומי, 250 עמודים, כריכת פאר מיוחדת
המחיר לתקופה קצרה בלבד 30 ל"י
הפצה בלעדית: ידיעות אחרונות — מחלקת הספרים
בהזמנות לפנות בצירוף תלוש זה ותקבל הספר(ים) לביתך!!
לכבוד
„ידיעות אחרונות", ת.ד. 14125 (מיקוד 61140) תל־אביב
נא לשלוח לי ___ ספר(ים). ר"ב התמורה הכספית. לפי הכתובת:
שם ___
המשפחה ___
עיר ורחוב ___
חתימה: ___
(ד) 8.2.74

משרד החינוך והתרבות
התאחדות הסטודנטים בישראל
סטודנט מגויס
מועד פתיחת שנת הלימודים בכל הפקולטות ובכל החוגים ללא יוצא מן הכלל, נקבע ל־17 במרס 1974 ולא ב־1 במרס כפי שפורסם עד כה.

בלוח החדש דבר

צרפת ובריטניה אינן ששות ליזמת ארה"ב

מאת שלמה גינוסר
סופר „דבר" בבריטניה

הקהיליה האירופית שוב קיבלה השבוע תכתיב צרפתי, כאשר מועצת השרים של „השוק" שפכה קיתון של צוננים על ועידת האנרגיה המתכנסת בשבוע הבא בוואשינגטון על־פי יוזמה אמריקאית. בריטניה כפפה אף היא את ראשה ללחץ הצרפתי והסכימה לקבל את הגישה הצרפתית שאין זה מתפקידה של ועידת וואשינגטון ליזום צעדים מעשיים במסגרת מדיניות משותפת ומתואמת כדי להתגבר על משבר הדלק. אם כי קשה לומר, שכפיפת־ראש זאת בפני הלחץ הצרפתי עלתה לבריטניה במאמצים. החלטת מועצת שרי „השוק" היא בבחינת פשרה בין העמדה הצרפתית הקיצונית (שביקשה תחילה להחרים את הוועידה) לבין העמדה הגרמנית־הולנדית (המחייבת מדיניות מתואמת למאבק במדינות הנפט).

הבריטים יכולים להתנחם בעובדה שהם היו באמצע. אין זה מזיק בהתנצלות לפני האמריקאים המאוכזבים והזועמים ובוודאי שזה עוזר במגעים עם צרפת.

ממשלת בריטניה (ובעיקר ראש הממשלה אדוארד הית) רואה עצמה, כנראה, כפותה לאיזו התחייבות בלתי כתובה לצרפת מאז הסיר פומפידו את האמברגו של דה־גול על הצטרפות בריטניה לקהיליה האירופית. האמנם מאז כניסתה של בריטניה ל„שוק" (בצד שרבים מסרבים עדיין לראות בו הישג כלשהו) מנתקים הבריטים במהירות את קשריהם המסורתיים עם ארה"ב.

ההתנגשות הקשה ביותר בין לונדון לוואשינגטון אירעה, כזכור, על רקע מלחמת יום הכיפורים, בשל עמידתה הפרו־ערבית המובהקת של בריטניה. שאף סייעה לצרפת לכפות על שרי־החוץ של „התשעה" הצהרה אנטי־ישראלית. משבר הדלק העולמי, שקיבל תפנית לתמורה בעיצומה של המלחמה, שימש מנוף נוסף לבריטים ולצרפתים להפגין למעשה „אנטי־אמריקאיזם" מדיני אנוכי, שפירושו: „תדאג כל מדינה לצרכיה היא, ולכל הרוחות הסיוע ההדדי בין מדינות ה„שוק"".

מה שקרה מאז המלחמה האחרונה במזרח התיכון רק הדגיש את השלכותיה של מדיניות זאת. צרפת ובריטניה חתרו שתיהן להסכמים נפרדים עם מדינות הנפט במזרח התיכון, ובמפרץ הפרסי. הבולטים בין ההסכמים שבריטניה חתמה הם ההסכם של „נשק תמורת נפט" עם ערב הסעודית, וההסכם של „ציוד תעשייתי תמורת נפט" עם איראן. בריטניה אף לא חששה לפגיעה בכבודה הלאומי כאשר שיגרה שניים משריה הבכירים למרכז ספורט־החורף השווייצרי סט. מוריץ לסכם את החוזה עם השאה הפרסי בין גלישה אחת בשלג למשנה.

השלכה שניה של המדיניות הבריטית היתה התערערות היחסים בין לונדון לוואשינגטון. שמסילא כבר ספגו מהלומה קשה על רקע מלחמת יום הכיפורים. להידרדרות זאת יש, אגב, גם סממנים של אנטיפטיה אישית חריפה בין שר החוץ האמריקאי ד"ר קיסינג'ר לבין ראש ממשלת בריטניה אדוארד הית והבדלי מנטאליות בולטים בין קיסינג'ר לבין עמיתו הבריטי סר אלק דאגלס־יום. המזכיר הכללי של נאט"ו ד"ר יוזף לונס הגיב על כך בימים האחרונים במתח ביקורת קשה על ממשלת בריטניה המניחה למסכת־היחסים המיוחדת בין בריטניה לארה"ב להתפורר, ולונס ידוע כ„אירופיסט" מובהק.

„וואשינגטון פוסט" ציטט השבוע פקיד אמריקאי בכיר שכינה את אדוארד הית „גוליסט דקאדאנטי", הבריטים זועמים. אך המעניין הוא, שכלפי חוץ מקדמת בריטניה בחיוב את היוזמה האמריקאית למדיניות מתואמת של המדינות התעשייתיות שנפגעו ממשבר הדלק. שר־החוץ האמריקאי ד"ר קיסינג'ר ביכר דווקא את לונדון; כדי לזרוק בה לראשונה את הרעיון על מדיניות מתואמת ואדוארד הית קידם זאת בברכה. אבל במרוצת השבועות שחלפו מאז נחשפו עוד יותר הבקיעים באחדות המדומה של הקהיליה האירופית. היחסים בין לונדון לוואשינגטון הידרדרו ובמקביל לכך גברה ההבנה — לפחות: בקריצת־עין — בין לונדון לפאריס.

הצטרפותה של בריטניה להחלטת שרי ה„שוק" שלא להעניק לוועידת־וואשינגטון חשיבות יתירה לא תעבור, כמצופה בלונדון, בלי ביקורת אמריקאית. „דיילי טלגראף" הזכיר שלשום לשרי החוץ של אירופה שבעניינים כלכליים ובטחוניים יכולה ארה"ב להסתדר יפה מאוד בלא אירופה, אך אירופה אינה יכולה להסתדר בנושאים אלה בלי ארה"ב.

החלטתו של שר־החוץ הצרפתי מישל ז'ובר לנסוע בכל זאת לוועידת וואשינגטון הוציאה אולי, לדעת משקיפים בלונדון, את העוקץ מרקמת־היחסים העדינה בין אירופה לארה"ב, אך יחד עם זאת מתנבאים משקיפים בלונדון שוועידת וואשינגטון כבר נדונה לכשלון.

כתבים אמריקאיים באירופה אף השתעשעו השבוע בהשערה שקיסינג'ר היה מוכן, בזעמו, להודיע על ביטול הוועידה לולא היה עצם כינוסה של הוועידה בוואשינגטון כה חשוב בעיניו של הנשיא ניקסון...

„הצרפתים אינם צריכים להיות תמיד כל כך צרפתים", כך הגדיר שלשום „טיימס" הלונדוני את מאמר־המערכת שלו, בו מתח ביקורת על ההסתייגות האירופית מוועידת האנרגיה בוואשינגטון. העתון קיבל אמנם את העמדה הצרפתית, שבמהלך הנסיונות להתגבר על משבר הדלק אסור להגיע למצב של עימות עם מדינות הנפט הערביות (זוהי גם העמדה הבריטית הרשמית). אך יחד עם זאת תקף „טיימס" את ההסתייגות מן היוזמה האמריקאית וכתב: „אירופה צריכה לקבל את האפשרויות הנמצאות מתחת לאפה ולחדול מהעמדת פנים, שכל אחד מאתנו יכול ללכת בדרכו הנפרדת". אבל לפי שעה זה בדיוק מה שקורה.

משחקים קואליציוניים אסורים

מאת אריה ל. אבנרי

בחינות בגרות ברפידים

מאת יונה שמשי

כוכבים ולילות

התיאטרון החיפאי: אקטואליה ומחזות מקוריים

מאת חוה נובק

נולה צ'לטון ושתקניה בחזרה על „מה אני חושבת על המלחמה"

הסובייטים מזהירים מפני חידוש המלחמה

מאת דב אפל

מאיר מרגלית

בתפקיד מנחם־מנדל

א. כנרתי

מחדל ושמו טרמינל־עולים

מאת אריה כנרתי

תוכנית לטרמינל ותקציב

ללא שירותים וחדרי מנוחה

„באו מים עד נפש"

דו"ח עם בקורת חריפה

רעידת ז'נווה כלהקת בידור

שתי בכורות עולמיות ב„בת דור"

משרד הבריאות

קורס לאחיות מעשיות

ייפתח בחודש מרץ 1974
בביה"ח הממשלתי נהריה.

• משך הקורס: 18 חודש.
מתקבלים בעלי השכלה של 8 שנות לימוד לפחות.
בנות: מגיל 17 שנה ומעלה.
בנים: לאחר שירותם הצבאי.

בדבר הרשמה נא לפנות למנהלת ביה"ס לאחיות ליד ביה"ח הממשלתי נהריה, או לטלפון 04-922101.

מלווה מצפון

רכוש מלווה מלחמה מרצון

משא
לספרות, אמנות ועיון

בגליון זה

- ✶ ואריאציות על שלג, תשלג — ט. כרמי.
- ✶ לעבודה! — סיפור מאת אהוד בן עזר.
- ✶ בקורת ספרות כתסביך — מאת הלל ויס.
- ✶ מוסיקה ✶ תערוכות ✶ מחול ✶ אספקלריה.

להיות אין־איש

התזמורת הקילהרמונית הישראלית, „מוסיקה־ויווה", בתוכנית: פרסל — „מוסיקת אבל", פוס — „אליטרה", חל… „סיפור קצר", הינדמית — „מחזה לימוד" (לפי טקסט של ברטולד… בהשתתפות: מנשה חרג'ס — טנור, זולי הפרנס — באריטון, מקהלה… דעית למוסיקה בירושלים בהדרכת סטנלי ספרבר, דן כנר —… אמיר אוריין, עזרא רגן ויורם בוקר — מוקיונים. המנצח: לוקאס פ…

מוסיקה מאת הנוך רון

קונצרט עם לוקאס פוס מבטיח להיות מעניין, ועל אחת כמה וכמה קונצרט של „מוסיקה ויווה". לפעמים אינך מסכים עם האינטרפרטאציה של פוס או עם רמת הנגינה של התזמורת, אך תמיד אתה מרגיש בנוכחותו של מוסיקאי גדול.

עיקר האמנות של פוס לא בטכניקה ולא בלהטוטי מנצחים שאומנותם גדולה מאמנותם. פוס הוא אחד האנשים העושים מוסיקה, השותפים ליצירה החד־פעמית הקרויה „ביצוע מוסיקאלי". אין הוא מאלה ה„מציגים" את המוסיקה בפני הקהל. גם בקונצרט האחרון בסידרת „מוסיקה ויווה" בלטת קודם־כל אישיותו המוסיקאלית, המקרינה על המבצעים ועל הקהל. אפילו ביצועי היצירות החלשות יחסית לא היו כשלונות, וזאת בזכות אהבתו של פוס למוסיקה: מעורבותו ביצירות שהוא עושה אותן (עושה ולא מנצח) מוציאה את הטוב ביותר גם מיצירות כאלה.

החלק הראשון של הקונצרט היה הוווי לעומת השני. הקונצרט נפתח בשני קטעים מתוך „מוסיקת האבל למלכה מריה" מאת פרסל. כלי־הנשיפה ניגנו את המארש והקאנצונה באחידות רבה ובנאמנות לסגנונו של פרסל, אבל שלא היתה אפשרות להכין גם את הקטעים הקוליים של יצירה זו.

לצערי אי־אפשר לומר ששתי היצירות המודרניות, שבאו בעק־

[…]

הרעיון שהאדם הוא לא־כלום, או — כלשונו של ברכט — אין־איש, הוא ציר־היצירה המוצעת והאכזרית הזאת, המושפת בקרש־צינדו את עולמנו בסגנון המנוכר האופייני לברכט, וכאן יש לציין את התרגום המצויין של עדה ברודסקי ואבי חנני. הינדמית הפליא לתאם את המוסיקה שכתב לסגנון הישיר והמנוכר הזה. המוסיקה שלו משרתת את הטקסט ונובעת מתוך הריתמוס שלו — התמולה תמיד דומיננטית — והיא „ישירה"; קטעי א־קאפלה במקהלה בצד קריאות בריטונוגה, רקע תזמורתי סונקציונלי והדגשת הפסוקים, החוזרים שלוש פעמים, פעם שרים אותם הסולנים, פעם שרה אותם המקהלה, ולבסוף שר אותם הקהל.

[…]

קשה להבין מדוע לא שובצה יצירה זו, בביצוע המעולה הזה, במסגרת הקונצרטים למינויים? מדוע נוצלה ההשקעה הגדולה הזאת לערב אחד בלבד? […]

העקידה — בספרות ובמציאות

דיון על הנושא: „העקידה" בספרות העברית, ובמציאות שלנו — האמנם? — יתקיים בבית הספר ע"ש חיים חזן בירושלים ביום ד׳, כ"א שבט, 13.2.74, בשעה 7.30 בערב.

משתתפים: יצחק אורן, ישראל אלירז, מרדכי בר־און, ד"ר אבישי מרגלית.

הופיע

מדריך מס הכנסה לעובד השכיר

מאת **ראובן גולדברג** רואה חשבון

בהוצאת **ספרית המינהל מיסודה של הסתדרות הפקידים**

בספר:
החידושים האחרונים בכל הקשור לניכויי מס־הכנסה מהעובד השכיר. הספר מלווה בטבלאות ובלוחות־עזר מעודכנים. הוא מיועד לרואי־חשבון, למנהלי־חשבונות, ליועצי מס ולכל העוסק בניכויי מס משכר.

הפצה ראשית:
אור וקול — רח' אבן גבירול 40, ת"א
הסתדרות הפקידים — רח' ארלוזורוב 93, ת"א
טלפון 261111

הלהקה הגרוזינית — תרומה להיי המחול בישראל

מחול גרוזיני בהיכל

מחול מאת גיורא מנור

[…]

מרידה שנתמסדה

מאת ניצה פלקסר

(תערוכת זיכרון למאקס ליברמן במוזיאון תל־אביב, הבנין החדש)

[…]

מאקס ליברמן — דיוקן עצמי

סימנים גראפיים כשיטת הסתכלות

(אריה און בגלרית „ויפורח", תל־אביב)

[…]

ניצה פלקסר

— מיקבץ

[…]

מועד
עם ישראל ומורשתו

סדרת ספרים על־פי האנציקלופדיה העברית
העורכים: ד"ר ב. בן־יהודה, י. שוחט

הופיעו שני ספרים נוספים בסדרה

המקרא
ליקט והשלים יוסף נינוה

בספר ששה חלקים הסוקרים את תולדות מסירת המקרא, כתבי יד חשובים והדפסות המקרא, תרגומי המקרא, פרשנותו והצורות הספרותיות בו.

המאבק לבטחון ולעצמאות
ליקט והשלים יאיר ברק

הספר סוקר את התפתחות כוח המגן בארץ־ישראל מימי „השומר" ועד מלחמת העצמאות. הספר מהווה השלמה לספר „המאבק על דמות הבית הלאומי", שיצא בסדרה זו. בספרים תמונות רבות ומפות.

כן יצאו בסדרה זו:

המאבק על דמות הבית הלאומי

החשמונאים

הוצאת מסדה

אנו נתגבר!

התיאטרון של אתמול החג של מחר

מאת מיכל גוברין

פאריס, נובמבר

קהל מיוחד במינו מילא את החצר השוכה של כנסיית סנט־שאפל — אחת העתיקות ביותר בפאריס — שהמוני תיירים באים לראות את חלונות הזכוכית הענקיים שלה המפורסמים בעולם. אולם הערב היתה הכנסייה חשוכה, ובחצר, מאחורי גדר וברית, המתין קהל מגודל שיער ועטוף בלואי גוהמה להצגת „אפוקאליפסיס קום פיגורים", ביצועו של גרוטובסקי ובהצגת „התיאטרון המעבדתי" של וורוצלאב […]

ובעניבה ומסורק למשעי. כשפתח גרוטובסקי בדבריו התברר שהשינוי אינו חיצוני בלבד. הוא התכחש לכל העבודה שעשה לפני נסיעתו להודו והכריז על תחילתו של חיפוש אחר בהווה.

לשינוי דרכו תוך, לדבריו, שתי סיבות. אחת מהן היתה אכזבתו העמוקה מעבודותיהם של תלמידיו. או אלה שטענו כי הם הולכים לאורו: בסתיו 1970 אמר גרוטובסקי באקאדמיה של ברוקלין: „אני חש באדם שלהם למען דבר מסויים ומגלה שאותו דבר הושמד בלילה" […]

מעולם לא היה התיאטרון הכרחי

[…]

לנוע במשחק של גבול הטירוף

[…]

הגורם המקודש של החיים מורכב ברובו ממוין

[…]

(סוף בעמוד ג)

ריצ'ארד ציסלק בתפקיד הנסיך קונסטנט (1966)

קונסטאנטינוס קאוואפיס

בעיר של חבל אסרואני

אֶמֶשׁ, בִּשְׁעַת חֲצוֹת, הֵבִיאוּ הֵנָּה אֶת רָמוֹן הַיָּקָר
לְאַחַר שֶׁנִּפְצַע בִּקְטָטָה בְּבֵית־מַרְזֵחַ.
הַחַלּוֹן הָיָה פָּתוּחַ כָּל הַלַּיְלָה. זֹהַר אוֹר יָרֵחַ
הִקִּיף אֶת הָרֹאשׁ הַמֵּת הַיָּפֶה שֶׁעַל הַכַּר.
כֻּלָּנוּ — סוּרִים, יְוָנִים, אַרְמֶנִים, מָדִים — הִתְאַסַּפְנוּ בְּקִיטוֹן,
רָמוֹן הָיָה אֶחָד מִשֶּׁלָּנוּ. אַךְ כַּאֲשֶׁר אֶתְמוֹל
פָּנָיו, פְּנֵי־אַהֲבָה, נָהֲרוּ בְּאוֹר הַיָּרֵחַ הַגָּדוֹל
עַל דַּעַת כֻּלָּנוּ עָלָה חַרְמִידֵס שֶׁל אַפְּלָטוֹן.

לפי מרשם של אמגושים הלנו־סורים קדמונים

„מַהוּ הַסַּם שֶׁנִּתָּן לְהָפִיקוֹ
מֵעִשְׂבֵי־כִּשּׁוּף" — אִישׁ־חוֹשִׁים אֶחָד אָמַר —
„מַהוּ הַסַּם שֶׁנִּתָּן לְהָפִיקוֹ
לְפִי מִרְשָׁם שֶׁל אַמְגּוּשִׁים הֶלֶנוֹ־סוּרִים קַדְמוֹנִים,
סַם שֶׁיּוּכַל לְיוֹם אֶחָד (אִם אֵין כֹּחוֹ רַב יוֹתֵר)
לְיוֹם אֶחָד, לְשָׁעָה אַחַת,
לְהַחֲיוֹת לְמַעֲנִי אֶת יְדִידִי
בִּשְׁנַת הַכ"ב לְחַיָּיו — אֶת יָפְיוֹ, אֶת אַהֲבָתוֹ?
„מַהוּ הַסַּם שֶׁנִּתָּן לְהָפִיקוֹ
לְפִי מִרְשָׁם שֶׁל אַמְגּוּשִׁים הֶלֶנוֹ־סוּרִים קַדְמוֹנִים
שֶׁיָּשִׁיב לִי עַד כְּבַד עִם הֶעָבָר הַחוּא —
אֶת חַדְרֵנוּ הַקָּטָן שֶׁל אָז?"

בפתח תקווה

מִשֶּׁהוּ שֶׁנֶּאֱמַר בְּסָמוּךְ לִי גָּרַם לִי לְהַפְנוֹת
אֶת תְּשׂוּמַת־לִבִּי לְעֵבֶר פִּתְחוֹ שֶׁל בֵּית־קָפֶה
וְאָז רָאִיתִי אֶת הַגּוּף הַיָּפֶה שֶׁנִּרְאֶה
כְּאִלּוּ אֶרוֹס עָשָׂאוֹ בְּכִשְׁרוֹנוֹ הַכִּי גָּדוֹל —
מְעַצֵּב מִתּוֹךְ הֶדְוָה אֶת אֵיבָרָיו הַתּוֹאֲמִים
בְּשׁוּם שֶׂכֶל מְגַלֵּף אֶת רוּם־גָּבְהוֹ
מְשָׂרְטֵט תְּוֵי־עֶדְנָה עַל פָּנָיו
וּכְמַגַּע יָדוֹ מַאֲצִיל רִגְשָׁה מְפַלֵּאת
עַל מֵצַח, עַל עֵינַיִם, עַל שְׂפָתַיִם.

אחד האלים

כַּאֲשֶׁר אֶחָד מֵהֶם עָבַר בַּשּׁוּק שֶׁל סֶלֶאוּקְיָה
בִּשְׁעַת דִּמְדּוּמִים, בְּטֶרֶם יֵרֵד הַלַּיְלָה,
דּוֹמֶה בְּכָל לִסְתָם עֶלֶם גָּבוֹהַּ וְיָפֶה
בְּעֵינָיו מַזְהִיר אוֹר הַטָּהֳרָה
שְׂעָרוֹתָיו שְׁחוֹרוֹת מְבֻשָּׂמוֹת הֵיטֵב —
עוֹבְרִים־וְשָׁבִים הָיוּ מַבִּיטִים עָלָיו
וְשׁוֹאֲלִים זֶה אֶת זֶה אִם יָדוּעַ בְּמִקְרֶה
כְּלוּם הוּא יְוָנִי אוֹ סוּרִי אוֹ זָר.
אֲבָל הָיוּ שֶׁהִבִּיטוּ הֵיטֵב
וְהֵבִינוּ וְעָמְדוּ בְּמֶרְחָק —
וּבְעוֹד הוּא חוֹמֵק בֵּין עַמּוּדֵי־הַסְּטָו
בֵּין הַצְּלָלִים וּבֵין אוֹרוֹת הָעֶרֶב
פּוֹנֶה לְעֵבֶר אוֹתוֹ אֵזוֹר שֶׁל עִיר
הַמִּתְעוֹרֵר רַק בַּלַּיְלָה בְּהִלּוּלַת הָאוֹרְגִּיוֹת,
הַשִּׁכְרוּת, הַשִּׁכָּרוֹן וְהַתְּשׁוּקָה —
הָיוּ תּוֹהִים מִי מֵהֶם הוּא עָשׂוּי לִהְיוֹת
וּמָה הֲנָאָה חֲשׁוּדָה הוּא מְחַפֵּשׂ
בְּרִדְתּוֹ אֶל רְחוֹבוֹת סֶלֶאוּקְיָה
מִן הַהֵיכָלִים הַנִּשָּׂאִים, הַנִּשְׂגָּבִים.

תירגם מיוונית: יורם ברונובסקי

משא, גליון מס' 6 (113), מוסף ל„דבר"
יום ו' ט"ו בשבט תשל"ד, 8 בפברואר 1974
עורכים: אברהם שאנן, יצחק בצלאל

לעבודה!

סיפור מאת

אהוד בן עזר

צלצול טלפון העיר אותו בבוקר. לא ענה. הצלצול נמשך בעקשנות. מי זה? אבל לא הרים את השפופרת. קרן שמש נסתננה מבעד לתריס. מה השעה? חורף חשוך. לפנות בוקר? הביט בשעונו: תשע וחצי. אנשים עובדים במשרדים, בבתי־חרושת, בשדות. פיהק. סוף סוף נפסק הצלצול. הפעיל את הרדיו ליד מיטתו. שמע קונצ'רטו לכינור ותזמורת של בטהובן. התנמנם. האם מוטל עליו דבר־מה לעשות היום? לא. וזאת סיבה להמשיך לשכב במיטה בבוקר יום חול? לא. מצד שני, כך התענוג גדול מאשר בשבת ובחג. נגינת כינורו של הנריק שרינג ליטפה את חושיו. כמה יופי נוצר בידי אנשים ברוכי כשרון, ואילו הוא מבובז את ימיו.

„לעבודה!" אמר לעצמו בקול רם, וקם.

...

בהפסקה

אהוד כשהוא פותח את תא־הדואר שלו. אולי מכתב ...

לקראת סוף השיעור קיבל פתק קטן, מקופל היטב, ובו משפט קטוע:

„אחכה לך בהפסקה, ליד הברוש השני, בגבעה...
טלי"

...

ואריאציות על שלג, תשל"ג

ט. כרמי

1.

הַשֶּׁלֶג הָאוֹהֵב הַזֶּה
בָּא, וְכִסָּה עַל הַכֹּל:
עַל הָעֲקֵבוֹת שֶׁלָּחֲשׁוּ מֵחֶדֶר אֶל חֶדֶר,
עַל קוֹלוֹת הַמְּצִירָה בְּמַחְתֶּרֶת הַלַּיְלָה.

מָה הָיָה הַשָּׁלָל?
קָשֶׁה לָדַעַת.
רַק לְאַחַר שֶׁיִּתְפַּזְּרוּ פְּתִיתֵי הַשִּׂמְחָה
הַמְּסֻזָּזִים מִקִּיר אֶל קִיר,
מֵרִצְפָּה אֶל תִּקְרָה,
יִתְחַוֵּר לָנוּ מָה חָסֵר.

מִזְּמַן לִזְמַן רַגְלֵינוּ נִגָּפוֹת,
אַךְ לֹא נוּכַל לְהִזָּהֵר.
שְׁנֵינוּ יוֹדְעִים:
אֵלֶּה כְּלֵי־הַפְּרִיצָה שֶׁנָּטַשׁ חֲלוֹמֵךְ
בְּנוּסוֹ, מְבֹהָל, מִמְּקוֹם הַפֶּשַׁע.

2.

הַקּוֹסֵם הַגָּדוֹל, שֶׁעֵינָיו תַּרְשִׁישִׁים:
הַמְּכַפֵּר, מַשְׁכִּיחַ בְּלָבָן,
וּמַזְכִּיר אֶת כָּל הַנִּשְׁכָּחוֹת;
רַב־מָג שֶׁל תַּהְפּוּכוֹת וָזוֹי,
הָעוֹשֶׂה בְּלַהֲטֵי־הַכְּפוֹר;
שׁוֹלֵף צַמֶּרֶת־סֶדֶה
וּמַלִּיט רְעָפִים שֶׁל לֶשֶׁם,
חוֹשֵׂף גְּבָעוֹת יָשְׁפֵה
וּמְצַעֵף כִּפּוֹת בָּרֶקֶת,
וּמִתּוֹךְ מִצְנֶפֶת מֶשִׁי לְבָנָה —
מַפְרִיחַ לַהֲקָה שֶׁל שֹׁהַם!

3.

בְּסוֹף הַהַצָּגָה נִדְלָק הָאוֹר.
לְאַט־לְאַט מִצְטַמְצְמִים הָאִישׁוֹנִים
וְשׁוּב אֲנַחְנוּ מַכִּירִים אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ.

פְּלִיאָה. גַּם הִ י א הָיְתָה יוֹנָה, בַּרְבּוּר וָשַׁחַף;
גַּם הוּ א רָאָה אֶת כָּל צִבְעֵי הַחֹשֶׁן
בְּלִבְנַת הַסַּפִּיר הַסּוֹבֵב.

תָּבוֹא עָלֵינוּ בִּרְכַּת הַקּוֹסֵם.
אֵינֵינוּ עֵינֵינוּ צָרוֹת, אֲבָל הֵן זוֹכְרוֹת
כִּי רָחֲבוּ בְּלֵילָה שֶׁל שֶׁלֶג.

מתוך „התגלות המוהר", ספר־שירים העומד לצאת לאור בהוצאת „דביר".

ספרים חדשים

...

ביקורת־ספרות בהסבר

מאת הלל ויס

...

לדיוקו של מקרא

מאת ג. יעקב

...

התיאטרון של אתמול החג של מחר

(סוף מעמוד 1)

על קשיי השפה שלו, אולם דוב השחקנים עיצבו את כנוחם במערכת מסוגננת ויתרמטית, וכך היה עירומם הנפשי למחסום בפני הקהל, לתחום אישי, שאין לזרים חלק בו. היתה תחושה של אי־נוחות מסויימת, כאילו נקלענו להצגת „פסיכודראמה" במרכז לטיפול בנפש. גרוטובסקי מצדיק את תחושת חזרות הזאת כסלקציה הכרחית, ומצטט להגנתו את דוסטוייבסקי: „לאהוב את כולם פירושו לא לאהוב איש," אך בנשימה אחת הוא קורא ליצירת חג, להקמת דת חדשה, דת המונית. אם־כן, לפי אילו כללים יקבל את החברים לדתו? והאם האמצעים שהוא נוקט בהם אינם יוצרים כת מסתגרת נוספת?

בנסיונו ליצור תיאטרון שבו חושף השחקן את פנימיותו הגיע גרוטובסקי למבוי סתום בתקופה הראשונה של עבודתו. הוא נסע לחפש את הפתרון בחוץ, וכשחזר הגדיל את תחומי הניסוי אל מעבר לגבולות הבמה, אל הקהל, אל החיים. הוא קורא ליצירת מפגש שבו יגלה הקהל עצמו, ימצא את תזולת. יחיה את האל שבקרבו. האם עדים אנו לתופעת נביא חדש להמוני בני־הנוער העייפים מנסיונותיהם לזעזע את חברת השפע? האם אין גרוטובסקי משיח־שקר נוסף בתקופה שבה נחסכו מילים כמו „אחווה", „כנות", ו„מוסר", למטבעות שהוקית? בצאתנו מכנסייה סנט־שאפל לא היתה בפינו תשובה חד־משמעית, אך אין ספק שהיינו עדים להצבת אחת השאלות המהותיות ביותר של התיאטרון בן־ימינו.

מיכל גוברין

1) Gilles Sandier: Grotowski à Paris. La Quinzaine Litteraire, du 16 au 31 Octobre 1968.
2) Jerzy Grotowski: Vers un theatre pauvre. Cahiers Renaud Bazzault, Mai 1966.
3) Un Inédite de Jerzy Grotowski La Quinzaine Litterare du 1er au 15 Septembre 1970.

אספקלריה

„חג" לואי אראגון"

לואי אראגון

...

הוצאת מסדה בע"מ
רמת־גן, דרך ז'בוטינסקי 21

ספרים חדשים

ספרי עיון ועזר

משה ויעודו של עם ישראל

מאת: אנדרה נהר; מצרפתית: יוסף נדבה

המחבר, הוגה דעות מעמיק ובעל סגנון מבריק, שבספריו הרבים על מהות היהדות וההיסטוריה היהודית קנה לו שם עולם, מעלה בספרו זה מסכת רבת־השראה על האיש משה ומושגי היסוד שבתורת ישראל.

בסדרת הספרים העוסקים בחינוך מנקודות־השקפה שונות — שני ספרים נוספים:

המשפחה החופשית

מאת: פול וג'ין ריטר; מאנגלית: זיוה כספי

על תוצאותיה של שיטה חדשה בחינוך, המבוססת על ויסות עצמי ומתן חופש מירבי לילדים מספרים המחברים, שניסו בשיטה זו לחנך את ילדיהם.

כיצד נכשלים ילדים

מאת: ג'ין הולט; מאנגלית: מאיר חרניק

המחבר מצביע על הסכנות שבחינוך המקובל בבתי"ס, שביסודו תחרות בין הילדים ובינם לבין המורה, ומציע שיטות לפיתוח אישיותו של הילד.

סיפורת מקורית

המחברות של יוחנן שלאכט

מאת: אברהם חפנר

בשש מחברות, המורכבות מהאלוציאציות, וידויים, מכתבים, דברי פילוסופיה ויצירות „ספרותיות" נפרש עולמו הפאנטאסטי של חולה נפש עד לשיקומו הפנימי.

„ספרית מקור" בשיתוף אגודת הסופרים העברית בישראל.

ספרי ילדים ונוער

גנשה מחפש אוצר

סיפור של נער בהודו של ימינו

מאת: נעמי וישניצר

בסגנון חינני וכובש לב מסופר בו על הודו החדשה, ההווה שלה, מסורותיה, כיתותיה ושאיפות צעיריה.

בסדרת „מצפן לנוער", מנוקד.

איפה זה?

תגליות גיאוגרפיות

מאת: סימון מונלאי, ז'ורז' מונלאי; נוסח עברי: מ. וורטברגר.

תשובות קצרות לשאלות מתחום הגיאוגרפיה, עם ציורים בצבעים.

מיועד לגילאי 10 ומעלה.

למה ומדוע?

דרג שני

מאת: פ. אנגלר, ל. הלגברגר, א. קורה, ש. ונדיח;

נוסח עברי: יצחק לבנון.

תשובות קצרות לשאלות על עולם ומלואו. לגילאי 10 ומעלה.

עם ציורים צבעוניים.

משא

24 שעות · 24 שעות · 24 שעות · 24 שעות

מבחר

טלוויזיה

שישי

15.00 — "משפחת פר־ידג'".
15.25 — "לקראת שבת" תכנית לשבת בשבט.
21.10 "האחרון שיחרר גראל" — "פולה". (על פי רו של יוסף חיים ברנר) מקרה היה בבן־שמואל לקראת סוף המלחמה העולם הראשונה. אל צבי שבט קבוצת פועלים יחיה נקלע קצין הצבא עצמו ... הקבוצה עומדים בפני הנ... האם לבגוד לו, או להס־גיר לידי התורכים. משתתפים: אלחוז, שמעון בר, אלי כהן, קונפורטי וטוביה צפיר.
22.10 — "סרט קולנוע" "קדיק צרפתי". סרטו של דאן עם דאן גאבן. פרנסואז ובריה פליקס.

שבת

10.00 — "בידור לילדים".
10.30 — "סרט קולנוע" "השבה ונערי ההפקר". באנג'

12.00 — "תעודה" — "הילדי הזמן", סרט בכת... בראות נדירים בהרי הודקי בר קנדה.
20.00 — "המבדיל" — פרק מימה מתוך עלילת עקבה ליהודה בולא. בהשתתפות אב־רהם ניניו, אלברט כהן והקה... וכן פרקי שירה כפי כאור לה, בלוהי תזמורת.
21.10 — "אירונסייד".
22.00 — "מבט ספורט".
22.50 — "בידור הו־ל" — הום בונם.

ברדיו

שישי

16.05 — "מעם הטף" — צבה עם יהודה באן. קטע קריאה, פולקלור הודי, שירי צבה, שירי עדות ואדי קרופלמן (צ).
17.05 — "פונדק הרוח" — על רגלים, להקות וצרות אחרות; סיפורים, שירים וראשו־נות קצרים (צ).
20.50 — "פרשיות" — "קונגרס אוגנדה". תכנית המבר־סס על הפרוטוקולים של הקונגרס הי"ם באוגנדה, בו נתקבלה הצעת הרצל להעדיף לזמן הקרוב את אוגנדה על־פני ארץ ישראל (צ).
21.05 — "קונצרט לליל השבת" — (סטראו). בתכנית: קטעים מתוך הבלט "יוסף פרומ־תאוס" מאת בטהובן; "תקופת הר־הרדה", סמפוניה לפסנתר ולתז־מורת והולות ססכונים בתוך

"סיפור הערבים" באת לאונרד ברנשטיין (א).

שבת

11.05 — "עם היוליר" — הופעה שבכית בהשתתפות אפי באר, בפעפות טובה, היכן ברוח, נסר המרבדים האחרים (ב).
12.05 — "שירותי בי־רייק" — קומת ואוכן. מב־התפים: אלוף (צ"ל) באיר צבעי, וה"ר יאיר צבעי, כנחה: יהושע הדרוי (א).
13.05 — "מאצת אי־שיה" — יצלב אבגון עם הח־חתן שלמה גרושינר (צ).
18.05 — "רבינה היהודי" — יצחק טישלר בראיין את אריה דולצ'ין, יו"ר בפועל של הנהלת הסוכנות, על נושאים המעסיקים אותו סלא במענה העבודה הרגי־לית (צ).

קולנוע

ירושלים:

"היהוד בין המעבר המזרחי" (במי־דד) — סאגה כפרית אגדית על פי ספרו של הוגאם הארדי. סרט בכל הווספה נבונה של זמן ומקום וי־אווירה, כמהכל קצת איטי כדי ולהתלבל בדי הפרופורציות לא הבהיר טובהו במבט.

"הבוף עם הרוח" (ציון) — הגלדוראכה הראוותנית הנצחית, ההגודה טוב ורעב — להגאת הכל. הוליבוד פאר אקסלאנס שאין דו־מה לה, גו כלפני 35 שנים (ו). הבוגרות לראבה אישית על רקע (ריאקציוני לא כנפש) על מלחמת האזרחים, המבוססת על ספרה רבי המכר של מארגארט מיטשל.

"מדליית השלפני" (אורייון) — פרסריגיל מתמהם ובוהק, בן מצלה כיו' יוסטן הדים תוקס

של הצינות המברכבת שלו כימי "הנן במאלמה" ניתן כאן לכלות אפילו עסקות בשיפת. הסרט כגהה באמה. להבדיל מפרסריגינול סעריים הבקבלים כיום.

תל־אביב:

"פקורפיה" (אציו) — ברוח בלוי, סצים, על פי המסורת המר כה על התקנים טובים בסרט מתח הלולק ואפילו כפניוב, הבעיה היא כי ברוח זה במילא ברצינות כוביאזורצמטלגונים ופילוסופים כי יאת יותר לרימון. כאן — קהר פיפטה לרדוב ופכשבות ביצתפת וזלדוביה. בכך הכל. מאחורי הי בטהת הדק — נסיון להבנעת ייימס בונד לתוך מסגרת בביאור היה יותר.

"קב באוי" (דקל) — פאר־רית בוסקלית, כמעט עכשוית, על המסרה, על המערב הפרוע — ללא צל של סאטירה, סרט יצאר דופן, שגם אם אינו חשוב ביותר או ברוהק ביותה, הוא בלי ספק קהילת מהנה ומהנה.

"איזה בין קודות" (פאר) — קומדיה דראבאבית ארסית וי־כריסה על ויגילי יומי משפחה בסיכיית. בסבבמיכה "הסידיס־ציה בעלי משפחת כפריה בין בכרתה היהבה יאיוה בצלת־גית וביון יוד אינגלנטוני בן 14. קצת יותר בדי "דיבוקי דימוי" קצת פוחה בדי הנסקה רצינית יותר עם זאת — סרט שלא היהי בוזמר צליו.

"בא־לי ואריק" (אלנבי) — פרסריגוח מצויין, הבשאר בי ההם "צירת־תופת מג ב — על רקע שוד בורים רן ניגל קונפליקטים הבתיים ופסיכולו־גיים. אך בנוידה שהדברים הי המובים הללו לא יפנשו בנבנו. שהא בימרה קה, זה, היחך וי פיזה.

המבחר נכתב על־ידי צמבר הקולנוע ההאגודה המבקרים.

דבר ספורט

האם יעצור הכח רמת־גן גם את מכבי נתניה

לאחר שהאלופה, הכח רמת גן, שבה והוכיחה ש־כוחה עדיין בתנופה, גבר אצלה "התיאבון" בכל הק־שור בקבוצות הצמרת, שכן לאחר התיקו המרתק (3:3) שהם כפו על המוליכה, מכ־בי ת"א, מדוע ש"המגוליפ" לא יאמינו בכוחם לעשות זאת — ואולי אף יותר — גם לשערה בניתה, מכבי נת־ניה?

אלא שנתניה ערוכה מראש ל־אפשרות כזאת והיא תקה, בודאי, מתשבנו את ההתעוררות של הכח על מנת שלא תהיה כופתה ב־סיום המפתח, כשבאים לחשב את הסיכויים בבשחק זה, אסור, כמו בן, להתעלם מכך שנתניה הפנ־נה בשבת החולפת יכולת טובה די שהיא נוצחה פעם אחת בלבד. כך או כך — לצופים צפויה מהר התמודדות מרתקת.

ובן הצבורת לתחתית, הפרצל ת"א תעלה כהר לירושלים, כש־היא משקיפה כן המקום האחרון על כל יותר הקבוצות בליגה. מה־לה תתייצב הפוצל ירושלים, שה־שיגה בשבת החולפת נצחון בכורה וטיפסה בזכותו למקום הי"ד. כי ינצה בקרב החשוב של ארבע הנקודות? על כך קשה מאד להת־נבא.

היכולת חיילים להיצבר בהקדם, ואין כום מגיעה שחדבר ייצפה כבר כהר. הפרצל ת"א יכולה לחד טוב כך, אבל גם לירושלים יש מה לומר. נצחון הבכורה החזיר לה את הצבע לפנים ויש לה שאיפה, לגבור לא מבוטלות. ל־המשיך ולנצח. הפסד — ידעים שחקני ירושלים — עלול להחזיר את הגלגל אחורית ולהתקם מהר די לתחתית.

התחזית: תיקו.

ביתר תל־אביב — ביתר ירושלים

התל־אביבים עדיפים "על הנ ניירי", לפחות בשום שהעובדות היבשות מעידות אותם ביתרון על כבת שלהים במבולה על פני הירושלמים. בעדה אסור להתעלם מהתנופה של הירושלמים, שהשי־גו כצבור נקודות לא במוטל ב־מרוצי האחרונים. תיקו. צשו לפני כך, לספק את שני הצדדים, כה גם שהיקרה "המשפחתיה" לא תפר גע.

התחזית: תיקו.

מכבי פ"ת — מכבי יפו

ביבה באוירי, המאמן הצעיר של פ"ת, מצפה עדיין לנצחון בכורה עלך עם תנוכי. אולם קשה להאר־בין שדווקא יפו תגלה כלפיו סב־טימבטים. כבלות הכל — ליפו יתר־רות רציניות בכבורה ואילו פ"ת עדיין "מחפשת" את עצמה.

התחזית: נצחון ליפו.

הכח ר"ג — מכבי נתניה

שהרבני, יחיאל ופרקס מול האר־חים בר ומכנס. בורבה וסרוסי — קרב צמרת במלוא מובן המלה. אם נתבסס על כך שלשתי הק־בוצות ההתקפה פוריות, צפוי מש־חק בעניין ואולי גם כמונה. היקר צריך להיות פעל יוצא לפתיחך התיאורטי ביתסי הכוחות. אולם אנו מהמרים דוקא על הכח — בזכות היכולת על השבת האחרונה וההתלהבות שלה.

התחזית: נצחון לכהה.

מכבי חיפה — מכבי ת"א

קשה בכלל להעלות על הדעת שהתל־אביבים עלולים להיעצר דווקא בבורכות הכרמל. אמנם ב־כדורגל הכל אפשרי, אבל כשמד זוכר במבדל כל כך משמעותי ב־יתסי הכוחות, לא היינו מנחים כמסבר על קרן הצבי ושופבים לה־נר על נצחון חיפאי. תיקו? אפ־שרי. אולם נצחון תל־אביבי הוא "מבעי" יותר.

התחזית: נצחון לת"א.

הפועל חדרה — הפועל חיפה

התפסד הגבוה (4:0) של חיפה מול הפועל כפ"ס, צריך בודאי לפתוח את מחדרזים, אלה, המב־לים את דוב קלפיהם בבית, יכול לנצל את אבדן הצטבטנגה של חי־פה כדי לרכוש נקודות חשובות. אלא שמוקדם עדיין להספיד את הניכוי של גרונדמן, הם כבר ספ־גו בעבר מפלות מיצוחות ויודע ל־התאושש במהירות. לפיכך מי ערב לנו שלא יעשו כך גם מחר?

התחזית: תיקו.

הפועל פ"ת — הפועל כפ"ס

3 תוצאות תיקו רצופות, פי־רושן 3 נקודות חשובות באמתחת. אלה שבפ"ת נמחלה צבירת הנ־קודות באכזבה מכך שבכל שלושת המשחקים האחרונים לא הבקיעה הקבוצה ולו גם שער אחד לר־פואה. האם תשבור כהר פ"ת את הקרה? אולי — אבל קשה יותר לבוא לה בזכות זאת נצחון. שכן 4 השערים של כפ"ס (לרשת הפועל חיפה) נבראים בעד עצמם.

התחזית: תיקו.

בני יהודה — הפועל באר־שבע

ה"תאוביה", הבובאים בקו של הצלחות, מועמדים גם הפעם לנ־צחון. שכן באר־שבע מגלה, אמנם, יכולת די טובה, אולם היא הסרת כזל בכל הקשור בצבירת נקודות.

התחזית: נצחון לבני יהודה.

הפועל ירושלים — הפועל ת"א

הבעיה של הפועל ת"א היא איך להתגבר על המשבר המוראלי הפסיכולוגי שלה להביא להת־דרדרות הגדולה. אכנם המקום ה־16 מכביד, במיוחד לשחקני קבר־צה שכקובה הסבעי בצמרת. אולם השחקנים מאמינים שבית־הכול

בליגה א'

מחוז הצפון: הפועל עכו — הפועל מגדל העמק; מכבי הרצליה — הפועל טירת הכרמל; הפועל קרית אתא — הפועל נתניה; הפו־על טבריה — הפועל בחלאל; הי פועל קרית שמונה — ביתר נת־ניה; הפועל צפת — הפועל רמת גן; בני נצרת — עכשון ת"א; הפועל נהריה — הפועל הרצליה.

מחוז הדרום: מכבי שערים — הפועל אשדוד; הפועל ראשון לציון — הפועל באר־יעקב; מכבי רמת עמידר — הפועל בת־ים; הי פועל חולון — הפועל רמלה; ב־ית"ר רמלה — מכבי חולון; הפו־על בית שמש — הפועל יהוד; הפועל דימונה — הפועל לוד; הפועל מרמירק — גם ציונה.

בתי־מרקחת

בירושלים

יום שישי

גיבגם, האדיי 12, טל. 33676; אל כנסראה, רחוב צלאח אדין, 282196.

שבת

צוה, צזה 15, טל. 38262.

מוצאי שבת

רמות אשכול, מרכז מסחרי, רמות אשכול, טל. 280552; אל־קדס אלכבראה, הרחוב הרון אל רשיה, טל. 283333.

תורנות בתי מרקחת בת"א

שישי

פרנקל, רח' המלך ג'ורג' 28, טל. 223721; שלמה המלך, רח' שלמה המלך 78, טל. 246461; יאני, רח' יהודה הלוי 67, טל. 612474.

שבת

גוטמן, רח' אחד העם 91, (פ־י הבימה), טל. 285301; גורדאו, רח' בן־יהודה 183, טל. 242673; יאני רח' יהודה הלוי 67, טל. 612474.

מוצ"ש

ברקוביץ, רח' המלך ג'ורג' 25 טל. 282650; גוטמן, רח' אחד העם 91 טל. 285301; הרופא, רח' דיזנ־גוף 217 טל. 223488.

תורנות בתי מרקחת בחיפה

שישי

המזרח, הרצל 8, טל. 663211.

שבת

בלפור, מסדה 1, טל. 662289.

בת־ים

שישי

בת־ים, בת־ים רחוב בלפור 45.

שבת

גני בת־ים, בת־ים רחוב הנבי־אים 3.

רמת־גן

שישי

אסותא, רמת־גן, ז'בוטינסקי 41.

שבת

עמית, רמת־גן, מודיעין 130.

בני־ברק

שישי

אסותא, ז'בוטינסקי 41, רמת־גן.

שבת

עמית, מודיעין 130, רמת־גן.

תורנות בתי מרקחת בחולון

שישי

אסותא, חולון, סוקולוב 4.

שבת

באת טוקימה, גאליים 44 באת קוקוביל.

פתח־תקוה

שישי

אסותא, ברון הירש 21.

שבת

הירקון, שבספר 34.

בנתניה

שישי

נתניה.

שבת

מרכז.

הרצלית, כפר שמריהו, רמת־השרון, רעננה, כפר־סבא, רמתיים

שישי

גולדשטיין, הרצליה פיתוח, כבר כנה.

שבת ומוצ"ש

ד"ר ברגיקה, הרצליה, רחוב סו־קולוב 28.

גלי צה"ל

שישי

6.00 חדשות. 6.05 צלילי בו־קר חדשים. 6.55 למנויים ולמש־פחתו. 7.05 הבכן צלילי בוקר. 8.05 זמן הבוקר. 8.20 ד"ש עם שיר. 10.55 פינת הסיפור הש־טיר הקצר. 11.05 חמים ונעים ד"שים. 11.55 הקולות שמאחורי הסיפור. 12.05 יומן הצהרים. 12.30 המשך חמים ונעים. 13.30 הנקודה היהודית. 13.35 המשך חמים ונעים. 13.55 הודעות לחיי־לים. 14.05 קינות קל. 14.30 זה החלק. 15.05 המשך קינות קל. 15.35 הספרת הגבוה. 16.05 טעם הכן. 17.05 פונדק הרוחות. 18.05 יומן גלי צה"ל. 18.45 כשורת כו־כורת. 19.05 יום שישי הקצר. 20.05 פרשיות. 21.05 מבצע הי מרגנית. 22.05 שעת רצון. 23.05 ה. צ. 1005. 23.53 שיחת חצות. 24.05 יומן חצות. 00.30 ציפורי לילה. 3.05 פזמונים אל תוך ה־לילה עד שעה 6.

(כל המהדורה החדשות כל שעה).

*

שבת

6.05 — שבת בבוקר — ד"שים. 8.05 — סנדוויץ'. 13.05 — יומן גלי צה"ל. 13.05 — שאלות אי־שיות. 14.05 — היום השביעי. 16.05 — לפי פיתה. 17.05 — יומן ה־צרב. 1805 — ברשות היחיד. 19.05 — מבט אליך. 20.05 — ברצונכם. 21.05 — מסורות מבו־רה. 21.35 פזמונים מתוך מחזות וסרטים. 22.05 — חוג זמיר. 23.55 — שיחת חצות. 0.05 יומן חצות. 0.30 — ציפורי לילה. 3.05 — פזמונים אל תוך הלילה עד שעה 6 (כל המהדורה החדשות כל שעה)

טלוויזיה כללית

יום שישי

15.00 — תכניות ילדים — משפחת פרטרידג'; 15.35 — לק־ראת שבת; 18.00 — חדשות עב־רית — ערבית: תכניות בערבית — 18.04 — סרט עלילתי בער־בית; 19.45 — חדשות; 20.02 — סקירת תכניות; 20.05 — שיר שבת; 20.10 — השבוע יומן אירועים; 21.40 — סרט קולנוע: "קו קו צרפתי"; 23.40 — פבולים לשבת החדשות.

*

שבת

10.00 — תכניות ילדים — בי־דור לילדים; 10.30 — סרט קול־נוע "השבבה ונערי ההפקר"; 12.00 — הפרדה; 18.00 — חדשות עב־רית + ערבית: תכניות בערבית — 18.04 — ד"ש עם שיר; 18.32 — חידודים המצאות; 18.45 — דרלה — "צניק צקרון"; 19.15 — תכנית דת ביהודית לרגל הג המודאבים; 19.30 — חדשות; תב־נות בעברית — 20.00 — המבר דיל; 20.30 — כבב החדשות; 21.10 — אירונסייד; 22.00 — מבט ספורט; 22.50 — בידור הו"ל; 23.40 — סיכום פרזית הי שבת החדשות.

זמני הדלקת הנרות

שבת פרשת יתרו

ירושלים — ערב שבת — 4.42; מוצאי שבת — 5.56; תל אביב — ערב שבת — 5.00, מוצאי שבת — 5.59; חיפה — ערב שבת — 4.51, מוצאי שבת — 5.56.

שדורי ישראל

יום שישי 8.2

רשת ב'

00.5 אני שלך ואת שלי. 01.05 עד אור הבוקר. 5.55 כה טובה. 6.05 התעבלות. 6.15 שעון בוקר קלי. 6.59 רגע של עבריה. 7.00 הבוקר הזה וסקירה עתוני הבו־קר. 7.25 זמר נומך לך. 7.55 אור יהלי. 8.10 בוקר טוב. 8.55 בעקבות החדשות. 9.05 בוקר טוב. 10.05 כאן בבית. 11.40 לאן הערב ובמוסיקה קלה. 12.05 בבקצב יו־צר. 12.30 הן היום. 13.00 בתנוי היום. 13.25 שירים בכלנה. 14.10 עד ארבע. 16.05 רגע של עב־רית. 16.06 בפי בפקה במוסיקה קלאסית. 16.30 צבעים וזמרות. 17.05 שירי ישר. 18.05 השו־את ראשונה. 21.05 עד פעם א־חת. 22.05 זה הרוב ללבי. 23.00 הלילה הזה. 23.25 אני עושה לי מנגינות.

רשת א'

00.05 רגע של שיר. 2.00 הנ־בדר בורכת ב'. 3.05 עד אור ה־בוקר. 5.05 הנבוה כרכת ב'. 8.05 קלגבום כוסיקום — ויואל־די שלישייה לכנור, לנבה דויל־לה. כוכאבה: רבניציה בגדי־בגול בג'ה לפסנתר ולקליפקה. ק. 493. תנדבכיה: מוסיקה קאמרית. צפירה לבלריבשיפה. אופוס 25 בב. 9.05 במהלכות התזמורת הי סימפונית ירושלים — באך: קונ־צ'רטו ברנדנבורגי כב. 6. ראבל: "בהרודה". שנברג: מוסיקה־רקע לסרט ראינוה. צ'ייקובסקי: ור־יאציות על נושא רוקוקו לצ'לו ולתזמורת. קודאי: קונצ'רטו לבכר מורה. יהוזה ו... "אור וצל". 11.00 עברית לעם. 11.15 שעה הי חברה — לכיתות הגבוהות. 11.35 לקראת שבת — לכיתות הגבר הזה. 11.50 שיר ופזמון. 12.05 קונצרט צהריים — ברהמס: קונ־צ'רטו מב. 3 לפסנתר ולתזמורת. רבל: "אמא אווזה" סויטה. 13.00 בהבי היום. 13.25 המבכך קונצרט צהריים — בטרבינסקי: "פטרושקה", סויטה לבאלט. 14.10 לאם ולילד — מה ביזא הפספוק לב־ניבד: לילדים הגדולים — אהרור ביר לראש הכלך. 15.00 הדקות. 10.05 קבלת שבת — פרשת "יתר־ רו". 16.05 רגע של עברית. 16.06 מבחרה התיכון. 16.30 חדש בתקליטים. 17.05 מוסיקה קלאסית כי־ בקשתך. 18.05 מה נשמע. 18.30 שבדעון לספרות. 19.05 הסור הי שבועי. 20.05 ניגונים. 21.05 "קונצרט לליל השבת" (סטראו) — בתהוכן: קטעים מתוך הבאלט "יוסף פרומתאוס". כוזיקתה לאור־נרד ברנשטיין. "תקופת הורהה", סימפוניה לפסנתר ולתזמורת. כי־הולות סימפוניים בתוך "סיפור הפרברים". 23.00 הלילה הזה. 23.25 סיפורדיו — ביגוגים האפי־זר.

(כל המהדורות החדשות כל שעה).

*

שבת

רשת ב'

0.05 לילה של כוכבים. 1.05 עד אור הבוקר. 6.05 שעון בוקר קלי. 6.57 אדון עולם. 7.05 זמר זמר לך. 8.10 שירים בבוקר ב־בוקר. 8.55 נוף הארץ. 9.05 המשך שירים בבוקר בבוקר. 10.05 קלא־סי וקל. 1105 עם חיילים. 12.05 צל גליך יבוא. 13.05 ברכות וב־דים. 13.40 נעימות קלות. 13.50 זכרונות ארץ־ישראל. 14.05 לאן הערב + מוסיקה קלה. 14.30 שירים ושערים. 17.30 מסיריך קל נותן זך. 18.05 הנושא בטיפול. 18.30 מבגרים הכפורה. 21.05 מה־ זמר. 21.45 מוצאי כפורה. 22.05 שבת אחים. 22.52 בצירמה קלות. 23.00 הלילה הזה. 23.25 אדום עתיק. (כל המהדורות החדשות כל שעה)

רשת א'

0.05 רגע של שיר. 2.00 הנברה ברשת ב'. 03.05 עד אור המקר. 5.05 הנברה ברשה ב' 8.05 שח־רית לשבת — הנדיל: קונצ'רטו גרוסו בדו־ג'ור ("חגיגת אלכסנ־דר"). שוברט: רונדו בלה־מג'ור לכנור ולתזמורת. היידן: דיברי־טימנטו בדו־מג'ור לכלי־נשיפה, כלי־קשת וצ'מבלו ("בעל ואלה", "יום ההולדת"). 9.05 עולם המדע. 9.35 יצירות לאהבתם. 10.05 יומן השבוע. 11.05 המסך עולה — "חדש בספרי". 12.05 שירותי מ־ דינה. 13.05 קונצרט בהרי־שבת (סטראו) — אלבניז: "קטאלוניה". סיסה צבמיה. פרוקופייב: "רומיאו ויוליה" סויטה לבאלט. 14.05 לאם ולילד — סיפור לשבת — "הצבי־ה". התורה בשבת. 15.05 מוסיקה קאמרית — בתהוכן: שלישייה בכלי־נשיפה בגדר לפסנתר. קלד־נית וצ'לו. ברהמס: שישייה בכ־נור בגדר לבלריקשת. אופוס 18. 16.05 זאבי הפילות. 17.05 סוף השבוע — "קדוש בכרך" (ברוקנר). 18.05 "גבינה בפוהתא" (סטראו) בגדולסון: כליליכה ברמה־מינור אי־סוס 49. 18.40 דוגמאות ספרדיות. 19.05 יומן השבוע — בהמדורה שניה. 19.50 פרקי היום בהניך: ירמיהו. 20.05 מוסיקה בין הפי ספירה — "מסעות בדני באירופה". 20.40 האלינה נאדי (סופראן) די־אירנה בלאור (סנבר) — שירים בכבבוקיים. 21.05 המבדיל. כלהה בלבה. 22.05 הבורה התיכון. 23.00 הלילה הזה. 23.25 אנט פבנה. (כל המהדורות החדשות כל שעה).

טלוויזיה לימודית

07.50 סרטים כי — יחסים בין שני קטעים. 08.15 חשבון ד — היכור במערכת הצירים. 08.40 — חבוד לשון לי — ידיעת אבה. 09.05 ג'אמטריה ד' — הסימה. 10.00 ביולוגיה ד' — בערבות האם: צבעים ב' 11.00 סלוגור — לכוכון לנוער. 11.30 מוסיקה ל — דני, פטר והזאב. 14.00 כלכלה בלאגות באוצר ובצליל; 14.12 "דרכים ובצבורים" — סרט. 14.40 "גרפים בראש" — הבינתו הבוסיקליה של גושה צריך.

הודעות לציבור

משרד הבריאות — שרותי אספקה

ת.ד. 7094, תל־אביב

מכרז כבוי מס' 55/362/72

ניתנת בזה הודעה לציבור כי שרותי אספקה מבקשים הצעות לאספקת גרבי ספורט ותחבושות. פרטים אפשר להשיג בהכונת שרותי האספקה, רח' נהלה יצ־חק 15, תל־אביב. טל' 253202 בשעות הרגילות.

את ההצעות יש להגיש ב־3 העת־קים בבעטפה שאפשר להשיג בשרותי האספקה.

מועד אחרון להגשת ההצ־עות הוא 25.2.74 בשעה 12.00 לפי הכתובת: תיבת המכרזים, משרד הבריאות, שרותי אספקה, ת.ד. 7094, תל־אביב.

על המציע לצרף ערבות בנקאית על 10% מערך הצעתו כערבון לקיום תנאי ההצעה באם תתקבל. אין שרותי האספקה מתחייבים לקבל את ההצעה הזולה ביותר או איזו הצעה שהיא או להזמין את כל הכבות מבציע אחד.

פ. ראובן־דסקי
מנהל שרותי אספקה

בבית המשפט המחוזי בתל־אביב־יפו

תיק עזבונה 612/74

בענין: עזבון המנוח משה שכ־טר ז"ל, מרחוב בן ספרוט 5, תל־אביב, שנפטר בתל אביב ב־יום 25.8.73

והבבקשת: פרידה שכטר מרחוב בן עפרוס 5, תל־אביב, ע"י ב"כ עו"ד יהושע ברוס, מרח' אבטר קולסקי 23, תל־אביב.

הזמנה

להווי ידוע כי הוגשה לבית־המשפט בקשה ליתן צו המבורה על ירושת המנוח הנ"ל, והנני מזמין בזה כל אדם הרוצה שיש לו סובת הנאה בעזבון המנוח, הרוצה להתנגד להכרות, להגיש, תוך חמישה־עשר יום מיום פר־סום הזמנה זו התנגדות להכרזה המבוקשת. שאם לא כן יתן בית המשפט צו כשוב בעניין.

דוד רוזן, שופט
רשם בית המשפט המחוזי

הועלתה תיקרת המחיר המאושר לרכישת דירה מקבלנים ע"י עולים

מאת סופר "דבר" בנגב

משרד הקליטה העלה את תיקרת המחיר לרכישת די־רות מקבלנים פרטיים מל־70.000 ל"י ל־95.000 ל"י לדי־רה, עקב מצוקה גוברת בדי־רות לקליטת עולים — על כך נמסר אמש בבאר־שבע.

שבע נקלטו מאז המלחמה כ־300 משפחות עולים ועתה מחכים אותם בעיקר בדירות שכורות. אכבם כצויות בבאר־שבע בשלבי בנייה כ־1200 דירות לעולים, אך עקב המלחמה חל עיכוב בעבודות הסיום של דירות רבות.

אנשי הקליטה אומרים, שבעיקר הכרות עתה דירות של ארבעה חדרים למשפחות עולים יותר גדולות, אך גם בסכום של 95.000 ל"י לא יוכלו להשיג עתה דירות בנות אחדים בבאר־שבע עקב ההתייקרויות של הדירה בתקופה האחרונה.

ההנחיות החדשות נתקבלו לפני יומיים בלשכת הנגב, בבקבה להתי בבר על המחסור בדירות, בבאר־

היקף עבודות תה"ל בחו"ל — 4 מיליון ל"י

מאת סופר "דבר"

היקף עבודות תה"ל ב־חו"ל בשנת 1974 יגיע, לפי תחזיות הנהלת החברה, ל־כדי 4 מיליון דולר.

במכ"ל תה"ל א. וינר, כסר, שהחברה זו מבוססת על הזמי עבודה כתחנה החברה עם גורמים שונים בחו"ל. בנוסף לכך מקיימת תה"ל ביום מגעים לקבלת עבו־דה נוספת בארצות שונות.

היקף עבודות תה"ל בחו"ל ב־שנת 1973 היה 3 מיליון דולר. עיקר ההתרחבות בשנה הנוכחית היא, בקבלת עבודה חדשות ב־ארצות אפריקה הלטינית, ביתמוך עבודות בהתכני השכיה והתקל־אה. כנראים שהוב עסקה תה"ל בכבר.

צ. כהן נבחר למזכיר מועצת פועלי באר־יעקב

דוד כהן נבחר פה אחד כמזכיר מועצת הפועלים בבאר־יעקב ל־כתנה חמישית. תבחירה נערכה בישיבה המנהלה של המועצה ש־התקיימה שלשום בבית ספריב־ביק".

כן נבחרה באותה ישיבה כזר־כירות בת 5 חברים, 2 מהם חברי הנוכחה דך ממפלגת הי עבודה, כוסבת המפעלים בזבכבת מ־11 חברים — 9 מהמערך ו־2 מה"ליכוד". כן נבחר ועד מבקר בן 3 חברים, כלכל הוועצה עבה על חברים.

ברונר נבחר לראשות המועצה באבן־יהודה

מאת סופר "דבר" בנתניה

משה ברונר נבחר ביום ב' פה אחד לראשות המועצה המקומית באבן־יהודה. ברונר עבד 25 שנים במועצה וחיה היבוזר שלה. הוא עבד בראש רשימה מקומית בלתי מפלגתית. הר"נ, שזכתה בשלושת צירים במועצה. בקואליציה הב־הופים שני חברי ליה, רשימה מקומית של שכונת אבן־יהודה, ושני חברי מפד"ל. לא משתתפים בה נציג המערך הציג הלוכה.

ראש המועצה היוצא ישראל הישכון בירך את ראש המועצה החדש. והכבן, נציג המערך, פרש לאופוזיציה.

דבר פותח לפניך את עולם החדשות. חדש חתימתך על דבר לשנת 1974

עליית מחירים גם בבולים

בולים

מאת אריה לינדנבאום

ספק אם יש כוכב לתשע כי בבדינת ישראל שעלה מחיר ר בגאי 1948 — 1.730 ל"י (ל"י

זה אחת וחצב באות הכסמים פוסות) היום כחירו 17,500 ל"י (שבעה עשר אלף ל"י וחמש מאות).

וקל לנחש בבדורנו לפי הכמנה — לשלוש ה"גדולים" של בולי דואר־עברי ב־16 בגאי 1948, אי־כר ביום הנפקתם, הכגן רב אהר כי, עלו לא יותר מ־1.750 ל"י. אז היו לנו פרוטות בלירה והיו גם בולים בני 3 פרוטות, אולם כלירה משירות הדואר־העברי הם בני 250 פר', 500 ו־1000 פר'. בלוקה אלה עולים כיום יותר מ־17 אלף ל"י (!). יתר על כן: קשה גם להשיג סידרה כזאת ב־מצב תקין, כלומר, שהנייר בלי חלודה והדבק לא נפגם כלהות או אפילו כמקומם לפיהם. בכל זאת כי שיש בידו סידרת דואר־עברי עם שובלים במצב טוב יכול בקל לקבל 17 אלף ל"י. גם הי סידרה הקטנה של בולי דואר־עב־רי, בת בולים בני 3 פר', עד 50 פר', עולה גם כן כ־800 ל"י. גם במקרה זה הכוונה לבולים עם שובלים ובמצב טוב.

בולי־ישראל עברו תקופות שו־נות של התייקרויות. היתה תקו־פה שהתייקרות היתה כלאכו־תית־ספקולטיבית — פיחות רשמי של הלירה כלגו, או ביקוש כוג־בר של משקיעים לפיהם שהז־לו את מחירי הבולים. היו גם תקופות של ירידות, אולם כאה כלהמי יום הכיפורים נמצאים בולינו בעליה מתמדת בלי פי־חות רשמי של הלירה ולאו דוו־קא בשל ביקוש מיוחד של סוח־רים ומשקיעים. מחירי הבולים הי

כובים צולים בשל הרבה סיבות, אבל בעיקר בשל ירידת ערכה הי ריאלי של הלירה ועליית המחירים הכללית במדינה. אוסף בוסלים של בולי ישראל עם שובלים מגיע היום לרבבות לירות. כום אוספן בן הסוחר לא ישלו היום, כבה כתה להתחיל לאסוף בולי־ישראל אם אין לו יסוד מהקבל על הופעת של בולינו בן השנים 1948—1955. בשנים אלה היו מהי דורות בולים לא גדולות, ומספר האספנים היה קטן. אם נצרף את כל המופעה יחד — בהודורות קטנות, מיעוט אספנים, גורמי אק־לים שהחתיתו הרבה מבולינו, ו־כן ירידת ערכה של הלירה, נבין כדוע כה יקרים עתה בולינו מן השנים הראשונות.

קטלוג חדש בהוצאת "תחביב"

בודדך כלל מקובל, שקטלוגים ל־בולים כופיעים פעם אחת בשנה. בראה, שבישראל אפשר להלום להוציא כהודורות נוספות. לפחות

שלוחה קטלוגים לבולי־ישראל ב־סכה הצברית כופיעים בארץ, כך לאחרים שאינם קבועים, וכי אלה המופיעים בחו"ל ועבייננם בולי־ישראל, וכן בהודורים לבי־ניהם המוצאים על־ידי מוחרים שונים. כמתבר שלבולים יש שוק.

קטלוג "התחביב", בעריכת צבי פכבה, מתכיד זה כבה שנים ל־בופיע לפחות פעמיים בשנה. ב־קיץ 1973 הופיע הקטלוג של 74, ואילו הכבע מופיעה מהדורה ה־ד־ש־ה לשנת 1974. כחיר הקט־לוג 5.5 ל"י. יתר כבה שידוע לי היא נבכר לא רע.

בקטלוג נסקרים כל בולי־ישראל בטפס ובצילום, המחירים כי־ייחסים גם לבידורה וגם לבולים בודדים. כן כבודרים בולים ומהי־כים, בלוהי הזומים, חדשים עם שובל ובלי שובל, מעטפות יום־ראשון, גליונות־זכרון ומיני פרי־טים בולאיים אחרים שהאספנים מתעניינים בהם. הקטלוג מופיע בתבנית גדולה על נייר כריכה.

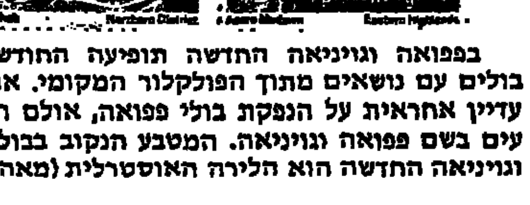

בפפואה וגוויניאה החדשה תופיעה החודש סידרת בולים עם נושאים מתוך הפולקלור המקומי. אוסטרליה עדיין אחראית על הנפקת בולי פפואה, אולם הם מופי־עים בשם פפואה וגוויניאה. המטבע הנקוב בבולי פפואה וגוויניאה החדשה הוא הלירה האוסטרלית (מאה סנטים).

חייל בקסדה וטלית בבול זכרון לחללי צה"ל

כפי שכבר בירונו לא יופצו ולי יום העצמאות, כפי שהיה הוג אצלנו ערב כל יום עצמ־ות זה 25 שנים. השנה יונפק

בול לזום־הזכרון לחללי־צה"ל אי־עד יבואו גם את מלחמת יום הכי־פורים. הבול צויר בידי בכה פרי כתל־אביב. הוא כראה דמות חייל בקסדת וטלית. ערכו הנקוב של הבול — לירה אחת.

קרפוב־ספאסקי — בחצי־גמר

שחמט

בעריכת אליהו שחף

אנטולי קרפוב, בן ה־22, הוא המועמד הצעיר שעלה לשלב הצי־הגמר לאחר שניצח את לב פולו־גייבסקי בקרב המסכי האחרון. בתחרויות המועמדים קרפוב עם ספאסקי והמפגש בין שני השחק־נאים, הנחשבים כזיכים הזוראים ביותר של ניצחון והגיעם בערכה, הצפוי הרקבים בעל עניין רב.

בשני הדקרבות האחרים נלחם פרוטק כגבר על הקיר וקורצ'נוי כדחל בתוצאה 0—3, והבר נותן את אותותיו בהריפות המאבק: הקרב התמשך בשתיים בתיקו כררבי בכסע הי־100 וההמשך של פני 11½ שעות בשלוש ישי־בות.

פטרוסיאן ניצח את פורטיש ב־פעם השניה בקרב השישי, והכל הנראה יהיה יריבו של קורצ'נוי בחצי־גמר.

סן־חואן

סיציליאנית

ספאסקי — בירן

הקרב השישי (האחרון)

1. e4 c5 2. Nf3 d6 3. d4 cxd4 4. Nxd4 Nf6 5. Nc3 a6 6. Bg5 e6 7. f4 Be7 8. Qf3 Qc7 9. 0-0-0 Nbd7 10. Bd3 b5 ... (הסימון העברי של המסעים לא נקרא ביבור)

מוסקווה

סיציליאנית

קרפוב — פולוגייבסקי

הקרב השמיני

גמר אליפות ישראל — במרץ

הרבות הגמר לאליפות ישראל 1973־74 לגברים ולנשים, תיערך בבית "יד לבנים" בת"א בין התא־ריכים 6—30 במארס.

בשלב זה הוזמנו 12 מבין 16 המשתתפים: רב־האמן הלוי־ליבר; האמנים הבין־לאומיים משה צ'רניאק, שמעון כגן, יעקב בלייכן ויאיר קריידמן; האמנים הבכירים צדי גלר (מחזיק התואר), עמיקם בלשן, לאון לזרדכן, ישראל גלפר ושמואל פרידמן, האמן אבנר פרס והמו־עמד הבכיר לאמן צבי צידזור. בהבדל מאליפויות הקודמות ייערכו הפעם המשחקים בלהי גבודים בשעות אחה"צ, לאחר כל שלושה סיבובים, ורק במקרה של שמסיימים יוקיימו השלמות בשעות הבוקר. הסיבובים ייער־כו בין השעות 21.00—16.00 (בי־בוצ'ים: 22.00—17.00) ימי שישי יהיו ספציים. באליפות הגברים נקבעו 7 פרסים כספיים בסך

כולל של 3500 ל"י (פרס ראשון — 1000 ל"י), ובאליפות הנשים 600 ל"י.

צבירת בודרטורי ליום 1.1.74: ליברזון 2540; קריידמן 2499; בלשן 2458; ריטקוביץ 2457; צ'רניאק 2440; לדרם 2435; פרץ 2431; קלדור 2429; פריד־כן 2418; רוה 2401; כגן 2397 ועוד. ברשימה ב' (שחקנים ש־קיימו פחות מ־40 משחקים בכדי־רוג האחרונה): בלייכן 2455; גלפר 2408; אבנר 2404 ועוד.

אליפות בוק ארצית לנוער, ליחידים ולקבוצות, נערכה את־מול בבית התלמיד בפתח־תקוה.

ה. מוסנטה, ארגנטינה

1950

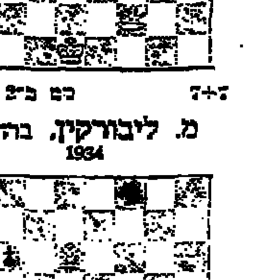

7+7 — מט ב־2 מסעים

מ. ליבורקין, ברה"מ

1934

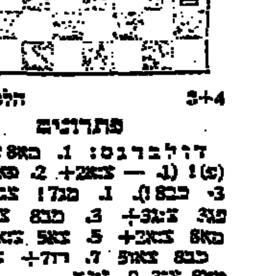

3+4 — הלבן זוכה

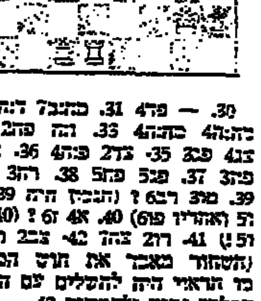

פתרונים

מוסקווה

סיציליאנית

קרפוב — פולוגייבסקי

הקרב השישי

ארגוסטה

הגנה הודית (הבכלים המשיכים)

(הסימון העברי של מסעי השחמט בעמודות אלה אינו קריא במידה מספקת להעתקה מדויקת.)

אריג מחט ועור — באגודה אחת במ.פ. ת"א

על איחודן המלא של שלוש ה' אגודות המקצועיות — אריג, מחט ועור — באגודה אחת כענף להס' תדרות פועלי הטקסטיל, ההלבשה והעור, במועצת פועלי תל-אביב—יפו — הודיע אורי אלפרט, מזכיר המועצה, בכנוס המועצה החדשה. מועצת האגודה המאוחדת נבחרה ל' פני מספר חדשים.

חבר מזכירות המועצה, רפאל לוי, המחזיק בתיק זה, מסר, כי בבחירות בת"א—יפו השתתפו כ-[illegible]% מכלל המצביעים ונבחרה מועצה מורכבת מ-51 חבר, מהם מערך — 33; חי"ל — 9, ל"ע — 2; [illegible] עובד הדתי 3; מק"י — 3 ורק"ח — 1. בישיבת המועצה נבחרה מזכירות בת 17 חברים והיא הורכבה לפי יחסי הכוחות. למזכירים נבחרו: מנחם בךדוד, יעלה גבר מן, פנחס מאל, חיה קרשבסקי ו' יוסף שדליצר.

תנן מאירי הביא ברכת המזכי' רות הארצית של הסתדרות פועלי הטקסטיל, ההלבשה והעור.

המפעלים בחיפה נדרשו לא לשנות מחירי הארוחות

מאת סופר „דבר" בחיפה

מזכיר מועצת פועלי חיפה, אליעזר פולק, הודיע אתמול ל' הנהלות המפעלים וועדי העובדים באיזור חיפה, כי אין לשנות את מחירי הארוחות וטיבן בחדרי האוכל של המפעלים שלא בדרך מו"מ בין ההנהלות לבין נציגי הועדים במסגרת חידוש הסכמי העבודה.

הודעתו של פולק באה בתגובה על ידיעות, כי בחלק מן המפעלים העלו ההנהלות את מחירי הארוחות באורח חד-צדדי. פולק מדגיש בהודעתו, כי מפ"ה רואה את מחיר הארוחה כחלק מהסכמי העבודה.

נחנך מרכז הקליטה החדש ברחובות

מאת סופר „דבר" בדרום

המענק האמריקאי לעזרה בקליטת עולי ברה"מ בישראל יתמכם השנה ב-86,5 מיליון דולאר. חלק מסכום זה הושקע במרכז הקליטה החדש ברחובות, שנחנך ביום ב' במעמד עוזר שר החוץ האמריקאי לעניני פליטים הגברת פ. ל. קלוג, שגריר ארה"ב בישראל קנט קיטינג, שר השיכון נ. שרף, היו"ר [illegible] של הנהלת הסוכנות א. דולצין. במרכז הקליטה החדש 96 דירות ואולפן.

השגריר קיטינג אמר כי לארצו אין ידיד יותר טוב בעולם מאשר ישראל, והוא מקווה שנוהי גם הרגשת תושבי ישראל כלפי ארצו. עוזר שר החוץ קלוג אמר שאין בעולם מדינה הידועת לקלוט עולים חדשים טוב כמו ישראל ומנסיונה היא למד רבות. כן ברכו בטקס שר השיכון זאב שרף, היו"ר א. דולצין, ראש עיריית רחובות ש. רכטמן, ויו"ר המגבית כ. רבינסקי.

ציון לשבח לשני צעירים שחילצו אשה מדליקה

שני צעירים, תושבי חולון, שהצילו אשה מתוך דירה שעלתה באש — צויינו אתמול לשבח על ידי מפקד מרחב יפו של משטרת ישראל.

שני הצעירים הם צמח לאבי יואל, בן 22, ואריה צבה, בן 18. ב-24 בינואר 1974, בשעות הערב הבחינו השניים בעשן ה[illegible] בוקע מדירה ברחוב ההסתדרות 146. כאשר התקרבו למקום שמעו צעקות לעזרה מפי בעלת הדירה. התברר, כי הדירה עלתה באש כתוצאה מהתהפכות תנור הנפט נלכדה בתוך הלהבות. בלי להסס זינקו שני הצעירים לתוך הדירה ותוך סיכון עצמם הצליחו לחלץ מתוכה את בעלת הדירה. לאחר מכן עסקו בכיבוי השריפה, עד שהגיעו למקום מכבי אש שהשתלטו עליה כליל.

מפקד מרחב יפו, ניצב-משנה י. זיו-אל, הדגיש, כי פעולה זו של הצלת חיי אדם תוך סיכון עצמי היא מהפעולות הנעלות ביותר שיכול אזרח לבצע. (ע)

תפוקה מלאה בנמל אילת

בעקבות מלחמת יום הכיפורים לא חל שינוי בהגרעת המטענים דרך נמל אילת.

בחודשים דצמבר 1973 — ינואר 1974 הגיעה תנועת המטענים ל-125.000 טונה. כמות דומה עברה את נמל אילת בתקופה המקבילה אשתקד.

למרות גיוס מחצית עובדי הנמל למילואים נשמרת רמת השירות לספנות. אין המתנה אניות בנמל ועל כן גם לא הוטלו על הנמל היטלי-צפיפות.

הישגים אלה התאפשרו הודות למאמצים מיוחדים ואילתורים ש' נעשו ע"י ההנהלה והעובדים מאז תחילת המלחמה.

נעצרו נערים בדווים שעבדו באיזור הערבה

מאת סופר „דבר" בנגב

בסריקה משותפת של גורמי הבטחון ושרות התעסוקה, נעצרו אתמול כ-10 נערים בדוים מאזור חברון, במושב נאות-הכיכר שבדרום הערבה.

האזור הוא סגור לערביי השטחים ואנשי המושב העסיקו את הנערים בסעבה, שאין להם כל היתר לאיסוף היבולים מן השדות. הנערים הובאו למקום באמצעות „רייסר" בדוי, ממשפחה גבנה בנגב, המקבל רשיונות מסחר שירותיו.

בשירות התעסוקה אומרים, כי ישובים נוספים בערבה מעסיקים עתה ערבים מהשטחים. ישובים אלה הוזהרו, שאם יבשו להעסיק אנשים שלא באמצעות שירות התעסוקה, תיערך גם בשטחיהם סריקה והאחראים יובאו לדין.

לשכת עורכי הדין הקימה קרן בסכום של מיליון ל"י, שממנה יינתנו הלוואות בתנאים נוחים ביותר לעורכי דין, שבסודרים נפגעו, עקב גיוסם.

[illegible]

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

מזכירות לימודי הסמכה

הודעה על המשך ההרשמה לסמסטר האביב תשל"ד ופתיחת ההרשמה לסמסטר החורף תשל"ה

ההרשמה לסמסטר האביב תשל"ד נמשכת, ותסתיים ביום 3.4.74. ההרשמה לסמסטר זה היא לכל היחידות פרט לרפואה וארכיטקטורה. מועמדים אשר כבר נרשמו לסמסטר האביב שהיה אמור להתחיל ב-3.3.74 רואים אותם כאילו נרשמו לסמסטר האביב. בחינות המיון לסמסטר האביב תתקיימנה בתאריכים הבאים:

מתמטיקה ביום ד', 10.4.74, ג' דחוה"מ פסח, בשעה 10.00 לפנה"צ.
פיסיקה ביום ה', 11.4.74, ד' דחוה"מ פסח, בשעה 10.00 לפנה"צ.

ההרשמה לסמסטר החורף תשל"ה תיפתח ביום כ"ה בשבט תשל"ד (17.2.74) ותסתיים ביום ו', כ"ט בתמוז תשל"ד (19.7.74).

הרשמת מועמדים היא ליחידות האקדמיות הבאות:

הנדסה אזרחית	מתמטיקה
הנדסה גיאודטית	מתמטיקה שימושית
הנדסת מחצבים	מדעי המחשב
הנדסת מכונות	פיסיקה
הנדסת חשמל	ביולוגיה
הנדסה כימית	הכשרת מורים למדעים מדוייקים (מתמטיקה — פיסיקה, כימיה — ביולוגיה)
הנדסת מזון וביוטכנולוגיה	הכשרת מורים טכנולוגיים במגמת חשמל
הנדסה חקלאית	הכשרת מורים טכנולוגיים במגמת מכונות
הנדסה אוירונוטית	ארכיטקטורה ובינוי ערים
הנדסת תעשיה וניהול	רפואה
כלכלה	

בחינות המיון תתקיימנה בקרית-הטכניון בתאריכים הבאים:

ציור	יום א',	18.8.74,	בשעה 15.00
מתמטיקה	יום ב',	19.8.74,	בשעה 15.00
פיסיקה	יום ג',	20.8.74,	בשעה 15.00
ביולוגיה	יום ד',	21.8.74,	בשעה 15.00
פסיכומטריה	יום ה',	22.8.74,	בשעה 15.00

מועמדים מגוייסים המבקשים להתקבל לכל אחת מהיחידות הנ"ל, ואשר ציון ממוצע הבגרות שלהם הוא 7 ומעלה בתעודת בגרות במגמות: מתמטית-פיסיקלית, ביולוגית, וטכנולוגית, יכולים לבקש לשהתחרר מבחינות המיון. קבלתם תידון על סמך הישגיהם בתעודת הבגרות בלבד.

אין בפטור מבחינות המיון משום הבטחה כלשהי בנוגע לעצם הקבלה. הדבר תלוי במספר המקומות ביחידות השונות ובתוצאות התחרות בין המועמדים.

מועמדים מגוייסים יקבלו עדיפות בשיקולי הקבלה על ידי הוספת 5 נקודות לחישוב נקודות הזכות (סכם) שלהם. על הסטודנטים המגוייסים הזכאים להקלות הנ"ל, להמציא אישור מצה"ל על משך שרותם.

לבירור פרטים נוספים אפשר לפנות למזכירות לימודי הסמכה, מדור רישום וקבלת מועמדים, בבנין אולמן, בימים א'—ה' בשבוע בשעות 10.00—13.00.

טפסי רישום וכן „ידיעון למועמד" אפשר לרכוש תמורת 3 ל"י בכתובות הבאות:

„מכלול" בע"מ, בית-הסטודנט, קרית-הטכניון, חיפה, בצרוף להמחאת דואר או שובר תשלום לזכות הטכניון מס' חשבון 5302041 (טלפון 233854).

המדור ללימודי חוץ, רח' ליסין 14, תל-אביב, בימים א'—ה' בשעות 8.00—13.00 ו-16.00—19.00. יום ו' בשעות 08.00—12.30 (יום ד' אחה"צ סגור). (טלפון 268136).

אוניברסיטת חיפה

מודיעה

ההרשמה לשנה"ל תשל"ה (1974/75) תחל ביום א' — כ"ג באדר תשל"ד (17.2.74) ותסתיים ביום א' — ח' בניסן תשל"ד (31.3.74).

לימודי תואר ראשון (ב"א) בחוגים:
במדעי הרוח.
בבית הספר לחינוך (כולל המחלקה להכשרת מורים בביה"ס לחינוך של התנועה הקיבוצית „אורנים").
במדעי החברה.
בבית הספר לעבודה סוציאלית.
במכללת עמק יזרעאל „אהל שרה".

לימודי תואר שני (מ"א) בחוגים:
מקרא, ספרות עברית, היסטוריה של עם ישראל, תולדות הציביליזציות הימיות, פילוסופיה, היסטוריה כללית, אנגלית, חינוך — המסלול לייעוץ חינוכי, המסלול לתכנון ודרכי הוראה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, מדע המדינה, פסיכולוגיה, בית הספר לעבודה סוציאלית.

וללימודי תעודה
ספרנות.
מינהל במלתאות.

מדריך לנרשמים וטפסי הרשמה ניתן לרכוש החל מיום א' — י"ח בשבט תשל"ד (10.2.74).

בית הספר הריאלי העברי בחיפה

הרשמת תלמידים חדשים לשנת הלימודים תשל"ה לכתה א' – יסודית (גיל 6)

בהדר-הכרמל, במרכז-הכרמל ובאחוזה
תתחיל ביום חמישי, כ"ט בשבט תשל"ד, 21.2.74.

פרטים והרשמה לכתה א'-יסודית במשרד ההרשמה בבנין הראשי של ביה"ס בהדר-הכרמל, ביום הראשון של ההרשמה בשעות 08.30—13.00, ובכל יום בשעות 12.00—13.00; ובימים שני וחמישי גם בשעות 16.00—17.00: וכן במזכירות כיתות היסוד בחטיבת הדר-הכרמל, רח' קסל פינת שמריהו לוין, בחטיבת מרכז-הכרמל, דרך הים 10 ובחטיבת אחוזה, רח' קרית-ספר — בכל יום בשעות 10.30—11.30.

שכר לימוד מדורג: כתות היסוד של ביה"ס נהנות ממעמד של כיתות מוכרות על-ידי משרד החינוך והתרבות ונהוג בהן שכר לימוד מדורג לפי המפתח שנקבע על-ידי משרד החינוך. על-ידי כך ניתנת האפשרות ללמוד בכתות אלו גם לתלמידים מוכשרים שהוריהם בעלי אמצעים מוגבלים.

ההרשמה לכתות-היסוד ב'—ו' תתחיל ביום חמישי, כ' באדר תשל"ד, 14 במרץ 1974. פרטים נוספים יפורסמו בעתונים בבוא הזמן.

אוניברסיטת חיפה
ביה"ס לחינוך של התנועה הקיבוצית

אורנים

נפתחת ההרשמה לחטיבה אקדמית

להכשרת מורים לבתי-ספר על-יסודיים
ולקבלת התואר „בוגר" (B.Cs. או B.A.)

המחלקה ההומניסטית:
1) מקרא
2) שפה וספרות עברית
3) היסטוריה כללית
4) תולדות עם ישראל
5) שפה וספרות אנגלית (מסלול חד חוגי)

המחלקה הריאליסטית:
1) ביולוגיה (מסלול חד חוגי)
2) מתמטיקה — פיזיקה

ההרשמה נפתחת בתאריך 17.2.74 ומסתיימת ב-31.3.74. מדריך לנרשמים וטופסי הרשמה, ניתן לרכוש במזכירויות הנוגים.

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

המדור ללימודי חוץ

מודיע על קיום הרשמה ללמודי תעודה והסבה בתל-אביב

אשר יתקיימו בשעות הערב בשנת הלימודים תשל"ד—1974
מחזורים חדשים ייפתחו לעתים מזומנות בהתאם למספר הנרשמים.

ניהול
ניהול תעשייתי
ניהול הייצור
ניהול כח אדם
ניהול בתי מלון
ניהול תחזוקה
ניהול כללי
ניהול הנדסי
ניהול אספקה
ניהול שיווק
ניהול הדרכה ופיתוח
ניהול סחר חוץ
ניהולבקרת איכות
ניהול תחבורה מוטורית
ניהול נכסי מקרקעין
קורס מתקדם לניהול משרד
קורס מתקדם לניהול מוסכים
מינהל בתי חולים

מחשבים
הכנה: למחשבים אלקטרוניים
מנתחי מערכות למחשבים אלקטרוניים

תקשורת
ספרות טכנית
קורס מתקדם ליחסי ציבור
לימודי עתונאות
קורס מתקדם לפרסומת
כתיבה טכנית
רדיו וטלויזיה — טכניקת השידור, ההפקה התכניות

עיצוב ושרטוט
שרטוט בנין
שרטוט טכני ותכנון חלקי מכונות
גרפיקה
עיצוב פנים וריהוט
עיצוב המוצר

צילום
צילום טכני מתקדם

בטיחות בדרכים
קציני בטיחות בתעבורה
קורס לתחבורה ולתנועה

שמאות
שמאות רכב
תורת השמאות

הנדסה אזרחית
פיקוח על הביצוע בבניה

הכשרת מורים
הכשרת מורים טכניים
השתלמות לרשיון הוראה למהנדסים

קטלוג, פרטים והרשמה: הטכניון, רחוב ליסין 14, תל-אביב.
טלפונים: 268126/7, 266992.

ביה"ס להנדסאים

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל
משרד העבודה – משרד החינוך והתרבות — המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית

מודיע על פתיחת ההרשמה למועד האביב לכתות הרגילות ולכתות לנשים

א) למסלול יום במגמות ההנדסאים
אלקטרוניקה, מכונות, תעשיה וניהול, מחשבים, בניה, אוירונוטיקה, הנדסה רפואית (ביו-הנדסה)

ב) למסלול יום במגמות הטכנאים
אלקטרוניקה, מכונות, כימיה, מכשור ובקרה, בניה

ג) למסלול הערב
הכשרת מורים הנדסאים
טכנאי מכונות
טכנאי אלקטרוניקה
טכנאי בניה
קדם-הנדסאים

פרטים:

א) תנאי קבלה
1) מתקבלים/ות לכתות ההנדסאים ו/או הטכנאים מסיימי/ות י"ב כתות בתי-ספר תיכוניים ו/או מקצועיים לרבות בעלי/ות תעודת בגרות אקסטרנית.
2) לכתות הטכנאים יכולים/ות להרשם גם בעלי/ות תעודות גמר של י"א כתות אשר מקבלים/ות למודי השלמה.

ב) מענקים והלוואות
1) ללומדים/ות במסלול יום נתנות הלואות של 2,000 ל"י לשנת למודים (בתנאים נוחים).
2) לנשים הלומדות בקורסים לנשים תנתנה הקלות ולנוגעות בדבר עזרה בקליטת ילדיהן במעונות יום, עפ"י אפשרויות מקומיות.
3) תלמידים/ות נצרכים/ות נהנים/ות מקרן המלגות של משרד העבודה.
4) תלמידים/ות מחוץ לחיפה נהנים/ות מהשתתפות בהוצאות בדמי נסיעה ו/או בשכר דירה.

ג) פרטים נוספים
ניתן לקבל בכתב או בע"פ במשרד ביה"ס הארצי להנדסאים בקרית הטכניון חיפה, ת.ד. 4459 (אוטובוס 19, 19/1).

• ההרשמה — כל יום בשעות 09.05—14.00.
בימים א' ב' 09.00—18.00.

משרד החינוך והתרבות
המחלקה להכשרת עובדי הוראה

בית המדרש הממלכתי למורים ולגננות נהלל

מציע על **הרשמת מועמדים לשנת הלימודים - תשל"ה**
למסלולי ההכשרה הבאים:

גננות (לגילאי 3—5) — משך הלימודים — שנתיים לתואר גננת מוסמכת.
מורות-גננות (מסלול הגיל הרך) — משך הלימודים — שלוש שנים לתואר מורה מוסמכת בכירה לגיל הרך.
מורים לבית-ספר יסודי — משך הלימודים — שנתיים לתואר „מורה מוסמך". שלוש שנים לתואר „מורה מוסמך בכיר לחינוך יסודי".
מורים לחטיבת הבניים — משך הלימודים — 3 שנים + לימודי השלמה לתואר מורה מוסמך בכיר לחטיבת הביניים.

מתקבלים מסיימי י"ב כיתות הניגשים לבחינות בגרות או לבחינות גמר ממשלתיות.
תלמידי מסלול המורים לחטיבת הביניים והמסלול התלת-שנתי למורים לביה"ס היסודי ילמדו את הקבוצות ההתמחות שלהם במכללת עמק יזרעאל „אהל-שרה" הקשורה לאוניברסיטת חיפה.
לימודים אלו יוכרו ע"י האוניברסיטה כחלק מן הלימודים לקראת תואר ראשון, ויאפשרו מתן תואר מורה מוסמך בכיר ע"י משרד החינוך.

למבוגרים-

יתקבלו גם מועמדים מסיימי שירות בצה"ל או בגיל בעל השרות, שאין להם השכלה פורמלית מלאה, אם יימצאו מתאימים.

ליד המוסד קיימת פנימייה

תלמידים שיתקבלו יזכו במלגות ובהלוואות מותנות.
בוגרים ומסיימי השירות הצבאי יקבלו מלגות מוגדלות.
תלמידי ביהמ"ד, בוגרים ובוגרות, מתקבלים לעתודה הפדגוגית ושרותם הצבאי נדחה ל-2—3 שנים, אם הם נרשמים בזמן.
מזכירות ביהמ"ד תשלח לכל דורש „ידיעון" ובו פרטים נוספים.

ההרשמה — באמצעות הדואר, או טלפונית 065-66033, או אישית בבית המדרש בין השעות 8—12.

בית הספר לריפוי בעיסוק
הר הצופים בירושלים

ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ה

תחל בתאריך 15.2.74 ותסתיים בתאריך 15.5.74

מועמדים בעלי תעודת בגרות (רצוי לאחר שרות צבאי) יפנו בכתב או בעל פה אל בית הספר לריפוי בעיסוק, הר הצופים, טלפון 287530 בין השעות 9.00 — 15.00.

חַדֵּשׁ חתימתך על דבר לשנת 1974 וְתִזְכֶּה בספר הפרס: נופים ואתרים

אנו נתגבר!

שי באה
ספר מספרית דבר

בסמ"ת
בית הספר להנדסאים וטכנאים
הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

יעוץ והכוון למועמדים לשנת הלימודים תשל"ה 1974-75

ינתן למועמדים לאור כישוריהם והתאמתם:
לכתות ט' — מסיימי ח' של בתי ספר יסודיים.
לכתות י' — מסיימי כתות ט' בחטיבות הביניים, ובבתי ספר תיכוניים, שאין בהם חטיבות ביניים.
וכן אינפורמציה על המגמות והמסלולים הקיימים בבית הספר.

בית הספר מקנה:
* תעודת בגרות — למסיימי י"ב שנות לימוד — המקנה זכות ללימודים אקדמיים בטכניון ובאוניברסיטאות.

ובנוסף עליה:
* תעודת טכנאי — למסיימי י"ג שנות למוד.
* תעודת הנדסאי — למסיימי י"ד שנות לימוד

המגמות המקצועיות

* אלקטרוניקה
* חשמל
* מכשור ובקרה
* קרור ומזוג אויר
* בזק
* מכונות
* מכונאות רכב ודיזל
* בניה
* כימיה

היעוץ ינתן בכל יום שלישי בין השעות 8—12 לפנה"צ, ובימים ראשון וחמישי בין השעות 15—18 אחה"צ, בחדר מס' 21, בבנין הראשי של בית הספר, רחוב בלפור פינת מסדה.
רצוי להתקשר טלפונית — 661150 שלוחה 26. שכר לימוד מדורג.

ההרשמה תתקיים בבנין בית הספר ביום ו', 29.3.74 בין השעות 8—13, ובימים א' ו-ב', 31.3.74 ו-1.4.74, בין השעות 8—18.

לאחר הדחת חסנין הייכל

חסנין הייכל (שני מימין) בעת ביקורו במערכת ה"טיימס" הלונדוני בשנת 1970, בחברת עורכי העתון (משמאל: העורך הראשי הלורד תומסון).

הדחתו של עורך "אל־אהראם" מוחמד חסנין הייכל היא מאורע בעל משמעות מרחיקת־לכת. המדובר הוא אמנם בעתונאי, אולם בעתונאי ש"עשה היסטוריה" והיה קשור במהלכיה הגדולים, נתן לה ביטוי ואף השפיע עליה במידה זו או אחרת. במצרים פולקו אשתקד מתפקידיהם עשרות עתונאים, ביניהם מן השורה הראשונה, אולם לא דומה הדחתם של אלה להדחתו של הייכל. הצעד שנקט נגדו סאדאת מעיד, איפוא, על הרגשת כוח של נשיא־מצרים, ועם זה גם על חששותיו מפני הפתעותיו של העתונאי חד־העט.

הדחת הייכל היא השניה (אחרי סילוקו של הרמטכ"ל הגנראל שאזלי), שהוא בעלת משמעות, מאז תום הקרבות. שתי ההדחות כוונתן היתה לסלק מכשולים מעל דרכו של סאדאת המוליכה להסדר

מאת

אמנון קפליוק

הסיכסוך במזרח־התיכון, תוך תיאום הלא עם וושינגטון. סאדאת אינו נאצר, ועל־אף הישגי מלחמת־רמדאן שומה עליו לבלוש היטב ימינה ושמאלה, אם אין טומנים לו פח. עד כמה שייראה הדבר מוזר הרי זו עובדה, כי סאדאת שלאחר אוקטובר הוא פופולארי במצרים פחות מאשר נאצר אחרי תבוסת יוני 1967. משום כך, כאמור, חובה עליו לדאוג לבל תיפתח נגדו חזית פנימית בקאהיר.

"מוקד־כוח"

הרמטכ"ל־לשעבר הגנראל שאזלי סולק בשל התנגדותו לקו הפייסני של סאדאת, שהביא להסכם הפרדת הכוחות. סילוק הייכל הוא לא רק תגובה על מה שכתב ופירסם בעיתונו — אף־כי היה בכך כדי להרגיז לא־במעט את "הצרו" של הנשיא סאדאת — אלא בעיקר כדי לסלק מכשול פוטנציאלי. הנשיא סאדאת מבקש עתה את הייכל ועתונו, "מוקד־כוח", מנוח בשל צליל צורם ומאיים, כשהוא משמש כפי אנשי־השלטון, שכן מצנה זה הדבק לצלי צברי ותומכיו, שהודחו בבאי 1971.

בית "אל־אהרם" היה "מוסד" העומד בפני עצמו בכברים של שנות השישים והשבעים. הוא עמד כראש אחד המיפעלים הבודדים, שיגשגו במצרים, בה יש מיפעלים כושלים לרוב. בית "אל־אהראם" היה למוסד מצליח לא רק מבחינה עתונאית, אלא גם מבחינה עסקית, ושלוחות העתון התרחבו על־פני מישורים שונים, החל בפירסום וכלה בהשכרת המחשבים השמורים לשירות העתון.

ב־99 שנותיו של העתון (התגנג בשנה הבאה את יום השנה המאה לייסודו) היתה תקופת הייכל (1957־74) הסוערת, המשגשגת והמבהירה ביותר שידע עתון זה. מאמרי השבועיים של הייכל ... הכשרון הרבה להצלחת רמתו של העתון. קובץ מאמריו של מוחמד חסנין הייכל, אם יופיע אי־פעם, יכלול בודאי מאמרים שבעליהם היה מוכן לשלם הרבה כדי למחוק את זכרם. יהיו שם נבואות שנתבדו, או למשל שבחים לתקופות הנראים כיום — בפרספקטיבה ואמיתית — כחסרי ביסוס.

אולם לעומת זאת, יהיו בקובץ מאמרים רבים שעשו היסטוריה, הן בבמאם נכונה והוליכים של לפני שתבשילו, הן בגילוי סודות ומיסמכים (אחד הדברים האהובים של הייכל כעתונאי היה פירסום סודות מזיקה במסגרת מאמריו, סודות שכל שירות חשאי היה מוכן לשלם הון־עתק בעבורם עד לפירסומם), שלא לדבר על מאמרים מרתקים כמו זה שתיאר את 24 השעות האחרונות של נאצר.

ברם להייכל היו שאיפות מעבר להישגים עתונאים גרידא. הוא שאף להשפיע על מדיניותה של ארצו, על הרכב מנהיגיה, ולהיות כוהן־הסוד הראשי בשדה העתונות המצרית, בלי לשאת בגלימה רשמית כלשהי. מאז תום המלחמה נקט קו אפוזיציוני, שהיה לצנינים בעיני השלטונות.

עיון במאמרו האחרון, שהופיע 24 שעות לפני הדחתו, מראה בבירור עד־מה לא עלו דעותיו של הייכל בקנה אחד עם מדיניותו של סאדאת. ההתקפות נגד ארה"ב במאמר זה עלו על כל מה שהייכל כתב לאחרונה נגדה, וזאת בשעה שהנשיא סאדאת הודיע על הסדר באזורו, בו ממלאים האמריקנים תפקיד מרכזי. והנה, בשעה בה נמשך הדו־שיח האמריקני־מצרי, מאשים הייכל את ארה"ב בהתויית תוכנית־חירום לכבוש נסיכות אבו־דאבי, כתגובה אלימה לנשק־הנפט שבידי הערבים.

זאת ועוד: באותו מאמר הוא מוסיף, כי אמריקנים השתתפו בפועל במלחמת אוקטובר: "הסיוע האמריקני לישראל — כותב הוא — כלל גם שיגור של קבוצות מומחים להפעלת כלי־נשק אלקטרוניים; מיספר המומחים הללו נאמד במאה מאות. קיימת סברה, כי מומחים אלה השתתפו מעשית בשימוש בנשק שלהם נגד הכוחות המצריים. נאמר אמנם כי הדבר נעשה לשם נסיון ולא כהשתתפות בלחימה, אך אין בכך כדי להפוך עובדה זו".

ממלאי־המקום

את מקומו של הייכל ב"אל־אהראם" תפסו שני אישים. תפקיד יו"ר ההנהלה של בית "אל־אהראם" נמסר לשר־ההסברה, ד"ר עבד אל־קאדר חאתם, אחד האישים שהייכל בז להם עמוקות. חאתם נחשב בעיניו כסמל הבינוניות (אם לא למטה מזה) של משטר סאדאת. המינוי השני, לתפקיד מנהל־המערכת, הוטל על עלי אמין, עתונאי שהודחק בשעתו על־ידי נאצר, משום שסימל את הקו הפרו־אמריקני בצורתו המובהקת ביותר. מינויו הוא איפוא בבחינת קריצה רבת־משמעות לוושינגטון. סאדאת החליט איפוא, כי בשעה זו של עיסקה מדינית גדולה עם ארה"ב, טוב שיעמוד בראש העתון איש חשוב ביותר במצרים.

כיצד יגיבו על כך הסובייטים ו"השמאל" המצרים?

כידוע, גם אלה וגם אלה לא אהדו את הייכל, שמתח בעבר ביקורת חריפה על ברית"מ ואף ערך בעתונו סימפוזיונים שהפלו את המפא של מוסקבה. ברם הדחתו באה עתה בסימן של התקרבות מואצת לוושינגטון, דבר שיש בו כדי לעורר ספקות בקרב השמאל המצרי והסובייטים לגבי מעשה זה. ידוע, כי במצרים כבר מתנהלת תעמולת־לחישה נגד סאדאת על שהוא "מוחזר יותר־מדי לאמריקנים".

הדחת הייכל בשעה שהוא ניהל מערכה בסיסמה "אסור להאמין לאמריקנים" יש בה כדי לקומם חוגי־שמאל וחוגים רדיקאליים, שאינם נוטים חיבה לארה"ב, נגד מדיניותו ה"פייסנית" של הנשיא סאדאת. דומה, כי עוד צפויות לנו הפתעות מן הזירה הפנימית במצרים.

"ארץ שומרון"

הכינוס הארצי ה־30 לידיעת הארץ

במולדת

בעריכת

יהודה דות

"טוב לאלה העוסקים בימים אלה בארכיאולוגיה" — כך שומעים מדי־פעם מפי אנשים שמשא הבעיות האקטואליות מוטל על שכמם — "אתם מחזירים את לוח־הזמנים באלפיים שנה אחורה, ו'תופסים שלווה' בעבר הרחוק"...

אין ספק, כי הדברים נאמרים מתוך בדיחות־הדעת, ומתוך ידיעה כי אי־אפשר בתקופה זו להסתגר במגדל־שן. שהרי הזעזוע של ימינו סחף את כולנו במידה שווה. ובכל זאת, כאשר אנו חוזרים לעיסוקינו ולתחביבינו, נשאלת השאלה: מה הלאה?

בשיקול ראשון נגבר הרצון להמשיך בנקודה שבה הפסקת לפני מלחמת יום־הכיפורים, ולהשאיר את "חשבון־הנפש" ואת חיפוש הדרכים בתנאים המשתנים, לאחר שיתבהרו האופקים, יתייצבו הקווים, ושוב נצא באת־החפירה לחשוף עתיקות — ולא שהוזות־הגנזה... אלא שאך יצאת בדרך הסלולה, וכבר אתה נתקל בשינוי ערכים: חיילינו צלחו את התעלה ותפסו שטחים נרחבים על אדמת מצרים ההיסטורית, אך עבודה זו לא עוררה כלל בהם זכרונות עבר. הגלויות מגיעות הביתה מ"אפריקה" ומחנות־הצבא הנגושים מזכירים את "המידבר המזרחי" של מלחמת־העולם השניה. המושג של "ארץ גושן" אינו נקלט, ההוא מעורר ויכוח אפילו בין "מרחיבי הגבולות" המקצועיים.

כך גם בצפון: השטחים החדשים נקראים בפי כל "הגולן הסורי"; ול"מזלו" של משלחת־הסקר הארכיאולוגית שפעלה בשטח, נתגלתה בכל האיזור, המשופע בשרידים עתיקים לרוב, רק מצבת־קבר אחת של יהודי.

"ארץ שומרון"

כעת, כאשר צה"ל נפרד מ"אפריקה", אין להצטער על הגישה המפוכחת ועל חוסר הסנטימנטים לגבי ארץ־גושן, "בית העבדים" של אבותינו. מה־עוד שגם בלעדי אפריקה אינם חסרים נושאים לקשירת החוט שניתק עקב המלחמה. מונח לפני ספר: "ארץ שומרון — הכינוס הארצי השלושים לידיעת־הארץ", אשר יצא־לאור על־ידי החברה לחקירת ארץ־ישראל ועתיקותיה, בערב ראש השנה תשל"ד (!) — ונשלח לביקורת למערכת "על המשמר" בימים הראשונים של מלחמת יום־הכיפורים. ובכן, נפרע את "החוב" באיחור של שלושה חודשים.

בספר הקיפסו הרצאותיהם של טובי חוקרי ארץ־ישראל בכנס זה, בחלקן כפי שהשמעו בכנס "ארץ שומרון", שנערך בחול־המועד סוכות תשל"ג, ובחלקן — ביותר הרחבה, כמאמרים עם הערות ועם ביבליוגרפיה. הקובץ בשלמותו ולפרטיו משתבץ יפה בסידרת פירסומים דומים שהופיעו במשך השנים, ומשלים בעיקר את הכרכים שיצאו לאור מאז מלחמת ששת־הימים.

"מאז 1967 — כתוב בפתח־דבר — המשיכה החברה במסורתה לערוך את כינוסיה באחד האזורים שנפתחו מחדש לפני חוקרי ישראל". ומכיוון ששומרון "הוא אחד מחבלי־הארץ הידועים פחות, משום שגם לפני מלחמת־השיחרור היו רוב חלקיה סגורים לתנועה חופשית", אין ספק כי חידוש חקירתו והפגישה עם נופי השומרון ואתריו עוררו לא רק התעניינות, אלא הפכו "לחוויה חזקה ביותר".

ואמנם משתקפת חוויה עמוקה זו בקשת הרחבה של הרצאות היסטוריות, ארכיאולוגיות וגיאוגרפיות, אשר היו מלוות סיורים נרחבים באתרים העתיקים ובדרכים ההיסטוריות. אך טבעי הוא, שחוקר ישראלי יראה ב"מקום שכם" תחום מקודש לבני־ישראל החל בתקופת האבות (פרופ' ב. מזר), אף אם החפירות האמריקניות בשכם — למרות "האוריינטציה המקראית" שהיתה מאז ומתמיד ביסודה — לא גילו שום עדות ארכיאולוגית ממשית לקיום מרכז פולחני ישראלי קדום מעין זה (ו. ג. דיוור).

מעניין גם ללמוד מחדש את הבעיות שנתעוררו בקשר עם חפירות המשלחת הדנית באתר "המקום אשר בשילה" (1929), אף־כי מלבד ההגדרה המדויקת יותר של הקרמיקה הישראלית שנתגלתה שם, לא נמצאו שום חידושים מפתיעים (י. שילה). אך כאמור, היריעה רחבה וכוללת את תולדות ההתנחלות של שבטי יוסף, של "רבבות אפרים ואלפי מנשה" (פרופ' י. אהרוני) ואף את הכללת הגלעד בנחלת שבטי אפרים ומנשה (מ. הראל).

מקום נרחב הוקדש לתקופת המלוכה, ובמיוחד לממלכה המפולגת: הוארה באור חדש מלחמת הנביאים בפולחן בעל, כאשר "אשמת שומרון" חדרה אף לארץ יהודה (פרופ' י. ידין); אזכרות חשבעי השנהב מ"בית השן אשר בנה אחאב", קיבלו אינטרפרטאציה חדשה ומקורית לא רק בהתייחסות אל המקור המקראי, אלא על־ידי קביעת מקומם וזמנם באמנות התקופה, על־פי מימצאים דומים בחפירות ארסלאן־טאש ונימרוד (פרופ' נ. אביגד).

מלבד המעגל המרכזי עסקו המרצים בגיוון רחב של נושאים הקשורים באיזור ובתולדותיו: בראש ההתעניינות עמדו השומרונים, מראשית תולדותיהם, כפי שהם משתקפים במסורות המקרא ובתעודות־חוץ, ועד יחסיהם עם שכניהם עד התקופה הרומית־ביזנטית, ועד בכלל. נושאים גיאוגרפיים מקרבים אותנו לבעיות אקטואליות, וכאן אנו מתחילים להתבונן על עצמנו ממרוחק של שלושה וחצי חדשים שלאחר מלחמת יום־הכיפורים, ושואלים: היכן אנחנו עומדים?

בגן־עדן אבוד או בפתח תקופה חדשה?

הרצאת־מאמרו של פרופ' י. בן־אריה העלתה את השאלה: למה לא היתה פעילות התיישבותית יהודית בשומרון, בדומה ליתר חלקי הארץ? אותו התשובה הוא מוצא בייחודו של היישוב בשומרון. בכל האיזור ישנו רק יישוב עירוני אחד — שכם — שאוכלוסיתו (יחד עם מחנות הפליטים) עולה על 50,000; בשאר שלוש העיירות — ג'נין, תול־כרם וקלקיליה — עולה מספר התושבים אך במעט על 8000. רוב־רובה של האוכלוסיה, לעומת זאת, היא כפרית וקיומה מחקלאות. בניגוד לכפרים הערביים ביתר חלקי הארץ, כפרי השומרון הם קטנים, ותושביהם מונים בממוצע פחות מאלף נפש. התוצאה היא, שהכפרים מפוזרים על כל השטחים החקלאיים, ואם־כי בחקלאות־הבעל המסורתית נשארו [illegible] דות, אי־אפשר היה לרכז ולקנות שטחי־קרקע בסדר־גודל מתאים להתיישבות יהודית.

לא כאן המקום לחזור ולספר את תולדות המימשל הצבאי בשומרון בשנות ההתנגדות הטרוריסטית ועד לנורמליזאציה היחסית של המצב. אך בודאי יש עניין לדעת, מה קרה בתחום הארכיאולוגיה בשומרון בזמש השנים הסוערות, ממלחמת ששת־

(המשך בעמ' 4)

הנה עד היכן הגענו

...זה כי בן המגורשים הוא בקרב חברי תנועתנו, שאין ...ני שיש ל"מלחמת־תרבות" בין דתיים ואנטי־דתיים. ...דתי, אך אינני אנטי־דתי — ואיש באמונתו יחיה. די־ ...שלום בין דתיים ולא־דתיים הוא בגדר הכרח בארצנו, ...ך חשבון תכליתיות ציבוריות וגם מטעמים אנושיים ...ם.

...יך לזכר — מי שעיניים ב... ...ן הישר שיסכם לעצמו, כי ...בדורות עברו, אלא גם עד ...ם הזה, בצד זיקה למדינת ...מתוקה הדת על כל גוניה ...וקסים, ... קונסרבאטיביים, ...ם) גורם ראשון־במעלה, ה... ...ין ודבקים ומשמר את קיום ...לה.

...זו ביטשטשה אצל כמה ו... ...ברימי שלנו, רק בצאתם ... אל בין בני יהודי־הגולה ...מתרפיה התחושה הזאת מ...

...הלא־דתי ואף המארקסיסט ...טוטה לגישה סובלנית זו, ...מאבק סוציאלי ומאבק על ...פולמוס אנטי־דתי, כפי ש... ...גל אותו דעיר־בורגני מש... ...שמו אורי אבנרי. היו מארק... ...כדולים; היו אבות המארק... ...מארקס, אנגלס וקאוטסקי, ...אישים ההיסטורית ידעו ל... ...חוך־היסב בין תנועות דתיות ...ומקדמה, כגון החסידים, ...האיכרים בגרמניה, זרמים ...פורמאציה — לבין גורמים ...יים וריאקציונריים. כך גם ...דעגו להבחין בתוך עמנו ...ים מתקדמים ופרוגרסיביים ...מי הדת. אצלנו נמצא הוגה ...בובר, שידע לחשוף ולהע... ...נמקים את היפה והאנושי ב... ...למשל.

...ן של ימי־הביניים

...להקדים את הויכוח האק... המתנהל בתוכנו. במקצת ...ת — כדי למצוא בהם אמות... ...קרוניזה, העשויות לקרב ... ולא להרחיקם. אף־על־פי ...להתעלם מכך, שבמאבק על ...אבלנות בעניני אמונות ו... ...עם שהגענו לקיר אטום. ה... ...קו, אשר היווה מעין שבי... ...פוליטית בין דתיים ללא... ...הנהגת המדינה ובקואליציה ...ית, הגיע עד משבר, אשר ... אין ממנו מוצא, ואשר ...סימן־שאלה את המשך ה... ... בין מפד"ל לבין שותפיה ...ים בקואליציה הממשלתית, ...והפועלים הציוניות והליב... ...עצמאיים.

...י "שביתת־נשק", ולא אמר... ...ם, משום שהיסודות הבלולים ...ריקו אינם אלא בגדר כאמ... ...דות על מהיזות אימאננטית ...בתוכו.

...על־כך להשלים עם ... בן־גוריון ז"ל עם ...י"ל. ... באיטליה בין הרשות ... האפיפיורית, ובמידה לא... ...ף מחמיר ממנו מי מאתנו, ...העלה על הדעת בגולה, אפי... ...למוחיר הדעים. שבבואנו ל... ...תחייתנו הלאומית, הסוציאלית ...זה — נמצא את עצמנו כבר... ...מרותם של חוקים הילכתיים... ... — מוליכה דרך חתונה עד — עם חליצה, ממזרים, עגי... ...סולי־חיתון — המופקדים ב... ...ם הנוקשה האורתודוקסי־הקי... ...יותר מבין זרמי הדת ביהדות. ...לחוקי־ההלכה, כפי שהתפרשו ...הרב אונטרמן ורבני "אגוד... ...אלי", אשר צוטטו הרימתי ...דיין איישם בימי־הביניים ו... ...לינו מעבר להרי־החושך. ...שקומם ביותר היא אותה תופ... ...יהוה. היכן ומתי הם מקילים

מאת

מאיר יערי

היכן ומתי הם מחמירים. ניקח למשל את נשואי־התערובת. אם יש מקום, בן קיימת נכונות של אם לא־יהודיה למול את בנה, לגדלו ולשלחו אותו לצה"ל אף בימי־חירום אלה, תוך חרדה ופאטריוטיות כאותה, הרי זו ארצנו. אפילו לא תתגייר, הרי הבאת ילדיה בשר לעם בישראל, כאזרחים נאמנים, היא כולה זכייה לנו. לעומת־זאת, אם קיימת סכנת כירסום בהתבוללות וברקמה הלאומית — היא קיימת דווקא בגולה, היינו־הך, אם מדובר בריכוזים יהודיים צפופים, כמו ניו־יורק, או בארצות עם קהילות יהודיות דלילות יותר, כמו אוסטרליה. שם שכיחים מקרי נשואי־תערובת אפילו ברובע של יראי־שמים כמו ויליאמסבורג. אך אלה כולאים את בושתם וכלימתם בבית פנימה, ואילו ברחוב אין פוצה־פה ומצפצף. על סירכות ועדיות ביותר בהילכות־גיור בארצנו לא לבד רבני ישראל, אלא האדמו"ר המבי"ד בניו־יורק משגיח בשבע־עיניים, כאילו דווקא כאן צפויה מכך הסכנה העיקרית להמשך קיום היהדות. כל זה מבקר ממש עיניים וכולו אינו אלא מכשיר לשם השתלטות קלריקאלית על חיי העם, אף־על־פי שבבחירות לכנסת, מפד"ל יחד עם "התגודה" אינם נתמכים אלא בסך־הכול על־ידי 12% מכלל הבוחרים. תמורת אותם 12% של בוחרים הפקדנו בידיהם זרם־חינוך המקיף כ־40% של התלמידים; הפקדנו בידיהם את משרד הפנים, ותולש לא־בלבד מבחינה דתית, אלא גם מהבחינה האזרחית על כל קהילות ישראל בארץ ועל השלטון המקומי בכל ערי ועיירות ארצנו. לא אמנה ברוכל שאר זכויות־היתר, שמהן הם נהנים. את הירושה הזאת הותיר לנו ההסכם בין בן־גוריון והרב מימון וכרוכים לברכה.

הנה יהודים כמוני, שהם מארקסיסטים ולא דתיים, ללא "אבל". השלמנו עם זה בדיעבד לשם הדו־קיום בשלום וכדי לאפשר הידברות בינם ובינינו בתחומים מבריתים אחרים, כגון בתחום הסוציאלי הלאומי.

והיה רב ראשי אחד, שלפחות ידע להעריך את זה, והבניסטר ובשיח־ושיג איתנו ידע לדבר לפחות דברי־טעם. זה היה הרב קוק ז"ל. שמור עמי חילוף־מכתבים איתו. אני בשלי והוא בשלו. אבל זו היתה פנייה של תלמיד־חכם, שזכר כי המכבד מובטח לו שיכובד.

שעת־חירום — וניצולה

והנה ראו־בא־ראו, למה הגענו בתקופה האחרונה. לפני ש"הוכתר" הרב גורן, היה באחד מקיבוצינו מקרה של נשואי־תערובת, אם אינני טועה עם בחורה פינלנדית, בלונדית ונורדית "עד לצפרניים". היא החליטה בבוקר לא־עבות להתגייר. שלחו אותה לקיבוץ דתי, הרביצו בה כל מה שאשה לזכור מצוות עליה, אך כיוון שלפי גירסה אחת — אשר כרגיל מנוגדת לגירסה אחרת אצל חכמינו ז"ל — כתוב כי "קשים גרים לישראל כספחת", החליט רב פלוני, שהיא פסולה לגיור משום־מה. ואם יש את נפשכם לדעת משום־מה, הרי לכם התשובה: היא מבא "ואין לגייר אותה, כי היא חברה של קיבוץ השומר־הצעיר"...

הנה עכשיו הם מצאו, בשעת־חירום זאת, כאשר אנחנו עומדים על נפשנו אחרי מלחמת יום־הכיפורים וכאשר עניין לנו עם סכנת קרע סוציאלי ללא־תקנה בעקבות גזירת הסובסידיות, עם המשך העשרת העשירים והידלדול העניים — דווקא את השעה הזאת מצאו אנשי מפד"ל כראויה להביא את המהומות בין דתיים ולא־דתיים עד לשיא, או עד לשפל־המדרגה. הכוונה לתביעה להחמיר את חוק הגיור, להתאים אותו לתפיסות ההלכה של הקיצוניים בארץ. לפי ההמצאה השתלטנית הזאת אסור שיכריע רב קונסרבאטיבי ומכל־שכן רב רפורמי מקרב יישוב של שישה מיליון יהודים בארה"ב — כי הוא יהודי וראוי לגיור. הפריבילגיה הזאת חייבת להיות שמורה רק בידי רבנים אורתודוקסים, שהם מיעוט בקרב רבני יהדות ארה"ב. ... גניה שורש העליה מארה"ב בכל... ואת יגבר. אם נערים יהודים מתבוללים מבריח"ם נדלקו ונתמגנו לרעיון שיבת־ציון, כלום מכשה, הדבר להם לאורתודוקסים, שבהת־עודדות לקראת העלייה־ארצה ידם תהיה על העליונה?! ולמה זה תרצה המפד"ל, שההפיה במערך — אם מפ"ם או לא מפ"ם — ישלימו, שהם יבללו את ידיהם ואת רגליהם ומסרו להם מונופולין על כשרות, היתון ר... גיור ויסכימו לפסילת זרמים גדולים ביהדות ארה"ב, כקונסרבטיביים וכרפורמים, המהווים רוב ביהדות הזאת. היכן כאן ההגיון והיכן כאן שמץ של תכליתיות מבחינת האינטרס הלאומי? כלום בתביעתם אין הם מחבלים בסיכוי של דו־קיום בשלום בין דתיים ללא־דתיים בקרב העם ובמימסד התקין של מדינתנו?

לפני הרכבת הממשלה על־ידי המנוח לוי אשכול, נתבקשתי על־ידו — דווקא משום שהוא ידע שאינני שש לסתם קרבות עם הדתיים — לקחת חבל במו"מ איתם, שנכנס לסימטה סתומה בקשר לפרטים בעניני אישות וגם מחמת תביעתם להחמיר בחוק־השבת. תרמתי תרומה, כדי לשכנע אותם שיסתפקו בסטאטוס־קוו התנגדותי במיוחד יחד עם חברי ממפלגת־העבודה להחמרת חוק השבת. אז לא גברו עדיין בקרב מפד"ל "החוירותניקים" הדתיים ועדיין נשמרה המסורת של זיקה חלוצית וסוציאלית אל חבריהם הלא־דתיים בקיבוצים ובמקומות־עבודה, שהיתה קיימת ב"פועל־המזרחי" בימי המנוח מ.ח. שפירא. עכשיו גברו הקלריקאליזם והשוביניזם כאחד, וגברה ההתנגדות לבעל־בתיות של הליבראלים ולתאבנות סימפוזיטיים של "חירות" ואנשי "שלמות הארץ". יש לא כאנשי "אגודת ישראל", החליטה מפד"ל לא להותיר שום מלאכה למשיח־צדקנו ולשם רעיון שלמות הארץ להוסיף לחיות על חרבנו לצמיתות. בשביל חבר־הכנסת זבולון המאר ענין כמו הסיכסוך של "מי הוא יהודי" הוא ממש מציאה כשרה. היינו־הך, אם מבחינת העניין גופו זה באמת בשבילו בחינת "יהרג ולא יעבור". נוצר כאן מצב פאראדוקסלי: לא מיעוט של 12%, אלא רוב מכריע של אזרחי המדינה עומד על נפשו ומתגונן בפני הזוממים להטיל אזיקים על ידיו ורגליו ולשעבד אותו לשירות רבותם של תכסיסי הקנאים. הנה זוהי החוכמה המיוחדת־במינה בתביעתם הבלתי־נסבלת. וזוהי הסיבה לעמידתנו העקשנית. האין רבותינו מהמפד"ל חולים־ומרגישים, כי הם מטילים על קרי־המאדבנים אותו איזון חברתי פוליטי, אשר בלעדיו נשקפת סכנה לעתיד החברה הישראלית? האין הם חולים־ומרגישים שבתביעה האולטימטיבית שלהם בעניין "מיהו יהודי" פוגעים הם גם בעצמם, ומסייעים להעביר את בחוריהם הסוציאליים ממתונה שלהם אל המחנה של גחל הליכוד?

שוכחים את העיקר

תקופות המבוכה — ואנו נתונים כעת ללא ספק בשיא של מבוכה לאומית — ערכן של המלים, הכתובות והמדוברות, נעשה מפוקפק למדי. אי־האמון מתפשט בכל חוגי הציבור, כתוצאה מתיסכול על רקע המלחמה האחרונה והש...תיה, מביא את הבריות לספקנות ולבדיקה מדוקדקת של דברים, אשר בעבר ...ו מקובלים ללא עירעור, ממש כאקסיומה שאינה מצריכה הוכחה. עתה גם הוכחה שוב אינה מספיקה, שכן היעדר האמון חל לא רק על הדברים, אלא גם ...ל הדוברים, ואולי בעיקר עליהם.

מאת

מארק גפן

...ר אני באותה תקופה קצרה של "הפשרת־...ה" בברית־המועצות, שהחלה אחרי הוועידה ...ולאחר נאומו ה"סודי" של חרושצ'וב. לפתע ... "הסברים — נאמרו דברים ונתפרסמו ...בטאונים המרכזיים כ"פראבדה" ו"איזבס... ...עד היום קשה להאמין כי אפשר היה לפרס... ...ב"פראבדה", למשל, הוגדרה אז תקופת של... ...של סטאלין כ"תקופת אינקוויזיציה", הרי ... בכך תמצית כל טענותיו של סולז'ניצין, ...ות כיום כ"בגידה בעם".

...ותם הימים פירסם הסופר אלכסנדר טווארדובסקי ...אז עורכו של הירחון "נובי מיר") רשימה ...ב"פראבדה", תחת הכותרת "על ערכן של ...". במשפטים ספורים יצא אז טווארדובסקי נגד ...הגדול שנעשה בימי סטאלין למלים הרוסיות. ...בזו את ערכן — טען הסופר — אפילו היפות ...ת שבהן. וזאת משום השימוש המסולף בהן, ...הפער בין המלים לבין המציאות, ולעתים — ...המוחלט בין שני אלה.

...קופה זו, שאפשר להגדירה כרגע־של־אמת, ...אלה שהאמינו כי אכן תבוא תמורה מכשית ...ר הסובייטי — להחזיר את המשמעות האמיתית ...הכתובה והמדוברת. הפולנים המציאו אז את ...ה "מברה מבהה" (שפה נוקשה) למגנון ... ואף הם ניסו להחזיר את ערכן של המלים, ...שולף במשך שנים רבות.

★

...בן, אי־אפשר לערוך השוואות בין המשבר ... הקומוניסטי בעקבות עיוותים נוראים והצד... ...לבין משבר־האמון בישראל, שבא בעקבות ...ת יום־הכיפורים. אנו חיים במשטר דימוקראטי, ...מותר לאמור הכול — לרבות ה"אמת" של ...אנו לא נזקקנו להיתר של מנהיג כדי לפתוח ...ית, ואיש אינו חושש כי הפתוח לבקר היום, ...לעלות לו מחיר יקר, אם וכאשר תחליט ...הרצועה, כפי שאירע בברית־המועצות. ובכל ...ש מן האנאלוגיה בצבת הבדיקה הנעשית עתה ... הכול לגבי ערכן של המלים, אלה שנאמרו ...ואלה הנאמרות כיום.

...תופעה שיש לברך עליה. אין כל טעם להזד... ...מן הזעזוע, שהאנשים מעוניינים לבדוק מחדש ...ם יסודיים, החיוניים ביותר לקיומנו, כגון: ... שלום, השויון והצדק הסוציאלי, המנהיגות ...ות ודרך פעולתה, מהות הסלמה ואופיו בארץ. ...הליך בריא, שיימשך זמן רב ובכוחו־של־דבר ...להביא תועלת רבה לחיזוק חוסנו של העם.

...יש להיזהר גם בביקורת, במידתה והיקפה. ...כפי שאפשר לסלף את מהותן וערכן של ...ם החקיקיות", כן אפשר לסלף את "המלים השליליות", כלומר את הביקורת על המציאות.

עלי להודות, כי נדהמתי מרשימתו המאשימה של יאיר בורלא ב"מעריב", אשר בעקבות קריאת דברים מסויימים בעתונים שלנו העמיד את עצמו בפני הברירה: אולי צריך "לסגור את המדינה", או שמא צריך להפסיק לקרוא את העתונים?... חבל שהסופר הנבון ברטוב כה נועט מן הרשימה הזאת (שבה, כמו בכל סאטירה, היתה מידת הגזמה מסויימת) וברצינות כזו יצא להגנת "חופש הביטוי".

★

אולם יש סיגים גם לבדיקה זו, בעיקר לגבי המדיך הקיצוניות שהיא בעשיית שלילה־זרויים ומרחיק־לכת. יש מי שאומר, כי כעת צריך לבנות, ומייד הכול מחדש, כדי להחזיר את האמון. לאלה צריך להזכיר, כי החברה הישראלית אינה מאורגנת בקיצוניותה לגבי כמה מושגים יסודיים ביותר, ובמיוחד לגבי הנושא שהוא בעיני המרכזי והחשוב מכל אשר בתקופה זו: נושא הבטחון והשלום. האפשר להתעלם מן העובדה, כי שליש מן הבוחרים נתנו את קולם ל"ליכוד" — על פירושיו להשגת השלום עם הערבים? לא, הבוחר לא הקל עלינו את התמורה המהירה, שהסיכויו אליה נפתח בוועידת ז'נבה ובכל המהלכים שנעשו כבר בעקבותיה.

איש אינו יכול לערוב לכך, כי מעמד ז'נבה הפרדת הכוחות בחזית ודרומית יוליכו — במאוח האחרים — לשלום־קבע עם שכנותינו. אך זהו הסיכוי שחייב לעמוד במקום ראשון בסולם הדירוג של התפקידים הלאומיים. לפי המידרוש שלי (ואני משוכנע, כי רבים משוחרי־השלום בארץ סבורים כך), הרי עתה דרך השלום הזאת מהווה לפתות התקרבות אל ההוות של המלה שלום למעשי השלום.

הדבר אינו תלוי, כמובן, בישראל בלבד, אך הפעם ברור, כי בלי נכונותה המעשית של ישראל לא נתקדם בשלבים המובילים אל הסדר. כדי להגשים זאת חייבים להרכיב ממשלה אשר תהיה מסוגלת ללכת בדרך זו.

הנה מסתבר, כי יש שאישים או גופים מסויימים שוכחים את העיקר, ומתנהגים כאילו כל העסקים מתנהלים כרגיל.

אני מעריך מאוד את פרופ' צבי יעבץ, אך תמהתי על־כך שכבר הודרו "להתנצל" ("דבר" מ־1.2.74) בפני אותם אנשים שקרא להם, "בכל האתי" להצביע בעד המערך. אני מבין, כי פרופ' יעבץ מאוכזב שלא התחוללו מייד שינויים שהוא (וכמוהו עוד רבים) שאפים להם. למשל, שינויים בהנהגה ודיעבונה. אך בעיה זו, עם כל חשיבותה היא נראית בעיני משנית לעומת החשש, שאי־אפשר יהיה להקים ממשלה שתהיה מסוגלת להמשיך ביעוד המרכזי בימינו, כלומר בהמשך המשא־ומתן להסדר שלום. כמובן, חשוב לדאוג לכל השינויים, שהצורך בהם נחשף עם המלחמה האחרונה, אך הבטחת קיום הבטחון והשלום קודמת לכול.

לא, לפי דעתי אין כל צורך להתנצל על הקריאה להצביע בעד המערך, ובוודאי שאין טעם להתחרט על כך. אפשר אולי להצטער על־כך שהתמיכה אשר ניתנה למערך היתה הפעם כה מצומצמת עד אשר מלאכת הרכבת הממשלה נעשית מסובכת ביותר.

כמובן, יש סייגים. אינני סבור, למשל, כי אפשר היום להיכנע למפד"ל בשאלת "מיהו יהודי" בלי להיכנס לסוגיה זו שדשו בה בזמן האחרון, אינני יכול להבין אפילו את עסקני המפד"ל, כיצד נעדר אצלם כל חוש היסטורי־לאומי, בהעלותם את התביעה הזאת דווקא בימים אלה. בימי מלחמת יום־הכיפורים ידענו כולנו מיהו יהודי. איני משוכנע, אם בין הלוחמים, או אפילו בין החללים, היו כולם יהודים לפי עקרונות ההלכה האורתודוקסית... משום־מה מתעורר הויכוח על השייכות ליהדות אך־ורק בתוכנו. שכן אצל הגויים אין אף־פעם ספק לגבי המוצא היהודי. הנאצים ידעו למצוא יהודים וחצאי־יהודים כדי... להשמידם.

השייכות לעם היהודי רב־הסבל אינה בבחינת "מציאה", כאילו קיימת סכנת אינפלציה של "יהודים מדומים". לא, לא זוהי דאגתם של המפד"ל והחוגים הקיצוניים במחנה הדתי בארץ. מה שהם מבקשים, הרי זה להשליט את שלטון הזרם האחד — האורתודוקסי — בקרב היהדות הדתית, ונדמה להם כי עתה היא ההזדמנות להגיע להישג זה.

אכן, כאן צריך להיות הגבול שאין לעבור אותו. שכן את הכניעה הזאת לא יוכלו לשאת רוב־רובם של אזרחי הארץ, וביתר־שאת — רוב־רובם של היהודים בגולה. אני סבור כי מפ"ם, אשר דעותיה בשאלת הדת והמדינה ברורות לחלוטין, גילתה את מירב הבגרות והאחריות המדינית, כאשר הציעה עתה לדחות כל הכרעה בשאלות הדת לשנה אחת. כידוע, יש לה מתוך הערכת הגליבות של בעיית השלום והבטחון לסמים תביעות קשות נגד הסטאטוס־קוו הקיים, אך הסכימה להקפיא את עמדותיה ותביעותיה. אולם זאת, כמובן, בתנאי שלא תהיה גזירה נוספת.

סילביה רפאל, שנשפטה בפרשת לילהאמר, אינה כמובן יהודיה — לפי הבנתם של הרבנים שלנו. והמיסמך המרגש שפורסם על־ידיה על יחסה למדינת־ישראל וליהדות בוודאי יסעור אותה, אפילו תגלה נכונות לעבור את תהליכי הגיור בדרישת האורתודוקסים. לעומת זאת, כשרות כמובן אותן הבנות הישראליות העונות על המודעה המתפרסמת בעתונים כמעט בכל יום על־ידי איזה גוף דתי בירושלים, והקוראת להן להיעזר על־ידי ייעוץ חינם של אותו גוף, כדי לזכות בפטור משירות צבאי "מטעמים דתיים". וכאשר סילביה רפאל (שאמה נוצריה ואביה יהודי) כותבת מתוך בית־הכלא הנורבגי: "יש לי ארץ, ארץ שאני אוהבת אותה ומאמינה בה, אשר למענה נלחמתי ולמענה אמשיך להילחם", הרי עדיין אין בכך כדי "לשייך" אותה לעם היהודי. ואמנם היא עצמה יודעת את הסיכון שנטלה על עצמה (לא במעשיה אלא בעצם "הסתפחותה" לעניינים יהודיים־ישראליים), שכן היא שואלת את כולנו: "עכשיו, איך תקבל אותי ארצי? כטמאה וילדי ממזרים — אלא־אם־כן אעבור טקס צבוע של גיור?"

במצב הנוכחי, שבו המיעוט הדתי השליט את רצונו על הגדרת הלאום, קיים חשש סביר כי אכן כזה עלול להיות גורלה של סילביה האמיצה, אם וכאשר תשתחרר מן הכלא ותגיע לישראל.

★

חברת־הכנסת שולמית אלוני זכתה לנצחון אישי גדול בבחירות האחרונות. אך היא תשגה שגיאה חמורה אם לא תפרש נכונה את מהות נצחונה. היא זכתה בקולות המחאה נגד המערך, ואם תרצה — בקולות המבקשים להעניש את המערך. אולם אלה היו קולות של הבוחרים, שהשקפתם קרובה למערך. על־כל־פנים שדעתם בענייני שלום ובטחון לפחות נתונים לצד המערך, ולא לצד "הליכוד". ובעצם, הדבר היה ברור מראש, שכן ש. אלוני בפרסמה את ה"אני־מאמין" שלה לקראת הבחירות הביעה את הזדהותה עם מצע המערך בתחום זה.

נכון, יש לה, לשולמית אלוני, כמה שאיפות ורעיונות בתחומים אחרים, גם בענייני הדת והמדינה, גם בנוגע למעמדו של "האזרח הקטן" מול "המנגנון הגדול". מאבקה בתחומים אלה לגיטימי בהחלט. אך אם שולמית אלוני סבורה, כי אקט חד־פעמי של מחאה או הענשה יכול ליצור תנועה פוליטית, הרי שיש בכך משום אשליה גדולה.

אינני חושב להתערב בהתכתשויות הפנימיות של קבוצת ש. אלוני, אך דברי מכוונים לאפשרות שהיא תעדיף להישאר באופוזיציה ולא תגלה נכונות וגמישות מתאימה, כדי להשתתף בממשלה שתפקידה העיקרי — להוליך את המדינה להסדר השלום.

★

ושוב, יש לבדוק מחדש את ערכן של מלים אשר פעם היו מובנות כאליהן. למשל, היתה כמעט אקסיומה, כי הדימוקראטיה בישראל מובטחת, שכן בארץ של יהודים לא תיתכן דיקטאטורה; אנו חיים לפי מושג זה מאז ראשיתה של המדינה, בלי־שיערער עליו אף לא גוף פוליטי הימני ביותר. להיפך, אין דימוקראטים נאמנים יותר מאשר מ. בגין ואנשיו. ואולי רצוי לא לסמוך על אקסיומות, אלא לדאוג גם במעשים לביצורה של הדימוקראטיה? לא הייתי מעלה הפעם את הנושא הזה, לולא נתפרסם מאמרו של עורך "ידיעות אחרונות", ד"ר הרצל רוזנבלום, ביום ו' שעבר. הוא טיפל בנושא זה כאילו בשעשוע מסויים, על אשר התברר לו, כי "ההצעה המשעשעת" דווקא מוצאת־חן בעיניו. יתירה מזו: היא נראית לו כמעט כמוצא יחיד מן ה"אנארכיה" ו"אולה־הידי" של השלטון הדימוקראטי. לד"ר רוזנבלום עדיין חסרה הצעה של מועמד לדיקטאטור, אך זוהי בודאי שאלה, שיצליח למצוא לה פתרון בעתיד הקרוב.

אולם לי נדמה, כי תרף ההסכמה הלאומית הכללית, לכאורה, בדבר הדביקות במשטר הדימוקראטי, לא יזיק לנו אם נעקוב בערנות אחרי גילגולי ה"שעשועים" הללו.

חמוצים / יהודה אופן

המסגרים לשלטון!

בימים אלה של פתיחות והסתגרות לסירוגין, אין כבעיית המפתח הנכון בעלת עדיפות ראשונה. פתיחת המצרים והתעלה לשיט, פתיחת דלתות נעולות בפרוזדורי או"ם, פתיחה־מחודש של שערי שגרירויות באפריקה, פתיחת דף חדש בכלל — כל אלה משוועות ממש לידיהם האמונות של מסגרי ישראל, למען יתאימו מפתחות כמו שצריך.

אם נזכור לרגע, באילו מפתחות פותחים ונועלים בימינו דלתות בעולם, נבין אל־נכון כי לא נוכל בלי מפתח שבדי, או מפתח אנגלי, או מפתח על־באבה. רק אם יהיה בידנו מפתח־הזהב־השחור הנכון לכל מסרת פתיחה ופיתוח, נוכל לשבת פתח־בכח בארצנו.

הבו איפוא גודל למסגרינו, יוצרי המפתחות, וסלקו מעל פנינו את המנהיגים התובבנים, החוגרים המתהללים כמפתחים. צריך מפתח ייל ולא קמברידג' או אוקספורד. צריך מפתח ברזל, פיתחו לי שערי צדק... במה אם לא במפתח־גנבים? ומי יודע — אולי יימצא אפילו מפתח לפתיחות הרשימות.

חרוזי

קצר וקולע

מכל חודשי שנה הינו
קצר מאין־כמוהו.
וכל כוחו שבמותנו
ממש בתוך כ"חו הוא.
הבו יקר לפברואר.
כמותו שום חודש לא נברא.

הכי פחות יש מהדלים
בחודש זה, זיכרו־נא.
על כן ראוי לו להנעים
הרזה — אנא שימעו־נא:
הבו יקר לפברואר.
כמותו שום חודש לא נברא.

רק פעם בארבע שנים
החוסר משלימים לו
ביום אחד — אבל גם עם
היום הזה שלושים אין.
הבו יקר לפברואר.
כמותו שום חודש לא נברא.

אף פעם אין הוא מאריך
מעל עשרים ותשע.
אצלו לא פעם תאריך
חסר לאיזה פשע.
הבו יקר לפברואר.
כמותו שום חודש לא נברא.

גם שמש יש על הבריאה,
גם יש מסר קולת.
כזה הוא חודש פברואר,
קצר אבל קולע.
הבו יקר לפברואר.
כמותו שום חודש לא נברא.

הו, מי יתן וכל חודשי
שנותינו הם כמוהו.
כל חודש שניים או שלושה
ימים טובים יבואו.
הבו יקר לפברואר.
כמותו שום חודש לא נברא.

מלוחים

אחרי שקיסינג'ר יסיים את מהלכיו להפרדת הכוחות עם סוריה, הוא יתפנה לתיווך במשא־ומתן הקואליציוני.

*

מיהו יהודי? לרוב מי שלא רוצה.

*

מדוע הודח הייכל? כי בישראל ציטטו אותו יותר מאשר במדינות־ערב.

*

מצב ה"גוש" ליע־ר"ץ: לא נישואים כהלכה ולא גירושים אזרחיים.

*

מפי אחות מוסמכת: הסדרים במוסד מסויים חדיש הם כאלה שמשוגע מי שיוצא משם.

נחיתות צבאית לוחצת על סוריה להפרדת־כוחות

ה־ פרדת־הכוחות עם מצרים מתקדמת לפי התוכנית — על כך מדווחים משקיפי האו"ם. השלב השלישי, שיסתיים ביום ג', הוא כבר בעיצומו. אחריו יבואו שני שלבים נוספים ליצירת אותם שלושת הקווים בגדה המזרחית של תעלת־סואץ — מצרים, או"ם וישראל. בשלב הרביעי יפנה צה"ל את הגדה המערבית כליל; השלב החמישי נוגע להיערכות החדשה ממזרח לקו־המים.

מאת ישראל פז

הבעיה של סוללות טילי־קרקע־אוויר, שנבנו בהסכם הארמיה השנייה, אינה חדשה. צה"ל היה ער לכך עוד לפני „הסקופ" של העתון האמריקני „ניוזוויק". אפילו עתונים ישראליים פירסמו על בניית 4—5 הסוללות. יותר מזה: הדבר הועלה בשיחות הרמטכ"לים בקים ה־101. ישראל עמדה על כך, שעם השלמת הפרדת־הכוחות ייהרסו הבסיסים ממזרח לתעלה. מצרים הסכימה לכך. הפירסום הרעשני שניתן לדבר יכול רק להזיק, לכן חבל, שאמצעי־התקשורת בארץ (לרבות הרדיו) גם־חפו אחרי הידיעה הישנה ב„ניוזוויק" ובנו תלי־תלים של הצהרות ותביעות.

קיצוניות ללא כיסוי

בעוד ביצוע הסכם הפרדת־הכוחות בין צה"ל והצבא המצרי נמשך, הופנו העיניים צפונה — אל קו הפסקת־האש עם סוריה. ראשית, התנהלו שם קרבות ארטילריה, מרגמות וטאנקים; שנית, המאבק בתוך השלטון בדמשק על הפרדת־כוחות גם ברמת־הגולן, פילג את המנהיגות הסורית.

קשה להשוות את גישת מצרים עם זו של סוריה. קאהיר גילתה גמישות ואף כי לא הפסידה מהסכם הפסקת־האש (להיפך, זכתה בשטחי הגדה המערבית — דבר שלא היתה מצליחה להשיג במלחמה), היתה עמדתה מציאותית יותר. אמנם עדיין צץ להסיק לגבי התפתחות המו"מ בעתיד, ועם זאת, עצם המגע הערשי בין קצינים וחיילים משני הצבאות, יש בו כדי להוכיח לפחות על כוונות טובות.

שונה הוא המצב לגבי סוריה. קיצוניות השלטון שלה בלטה תמיד, והקשיחות היא מהסימנים המובהקים של מדיניות ממשלתה. זוהי מדינה בעלת שלטון הפכפך, שקשה לסמוך עליו; שליטיה מגלים לא פעם אטימות לגבי התכונות והצרכים, המתחייבים כמובנים־מאליהם בכל מדינת־תרבות.

עצם העובדה שהפכה את בעיית השבויים הישראלים לקלף־מיקוח — מבליטה גישה חסרת רגשות הומניים. הלחצים שהופעלו על דמשק מכל רחבי־תבל כי תגיש רשימה של שבויים לצלב־האדום הבין־לאומי, התנפצו באכזריות.

סוריה לא השתתפה בשיחות ז'נבה. עמדתה גרמה לכך שנפלטה למעשה מכל אפשרות של הסכם. ד־זאת, שעה שמצבה הצבאי הוא בכי־רע. במלחמת ששת־הימים איבדה סוריה את רמת־הגולן; במלחמת יום־הכיפורים נגס צה"ל בשטח סורי נוסף, יצר מעין מובלעת המאיימת על דמשק. העובדה שתותחי צה"ל מסוגלים לפגוע בבירה הסורית מדריכה ללא ספק את מנוחתם של שליטיה. אך אין הם מגלים זאת לעמם מחשש לתגובה זועמת, ואולי להפלת המשטר.

לחץ עקיף

הצבא הסורי בנה מאסטקת־נשק עצומה של ברית־המועצות הנדודתית. כבר במלחמת יום־הכיפורים — כאשר הטנקים הסורים פרצו לרמת־הגולן — אפשר היה להבחין בכמויות הבלתי־מוגבלות של כלים וציוד ששיגרה לכאן ברית־המועצות. גם אחרי התבוסות הסוריות במלחמה לא פסקה הרכבת האוירית והימית של נשק סובייטי. לפי ההערכה, „פיצתה" ברית־המועצות את סוריה בכמויות נשק גדולות מאלה שסיפקה למצרים.

לאחרונה ניכרת בכל־זאת הפשרה כלשהי בעמדה של דמשק לגבי הפרדת־כוחות עם צה"ל. אמנם עדיין אין תמימות־דעים בתוך סוריה עצמה, אך המנהיגות הבכירה הושפעה מההסכם הישראלי־מצרי. בתחילה הסתכלו הסורים בעין זועמת לעבר המצרים; כאשר אלה חתמו על ההסכם, הם אפילו רמזו על בגידת מצרים בסוריה. כשהחל ביצוע ההסכם, חשו הסורים בטעותם. אמנם המנהיגות הצבאית — ובעיקר קצינים בכירים שעדיין אינם מוכנים לעכל את תבוסת דמשק במלחמה — מנסה ליצור מסך־התנגדות, אבל אם לא יצליחו אלה לבצע הפיכה צבאית, הם עתידים להיכאר בביצוע.

השבוע ניסו אפילו הסורים — בעקיפין — ללחוץ על ישראל כדי שזו תסכים להפרדת־כוחות. הצבא יזם תקריות־אש, כמו תמורות, תוך כדי הצהרה שזוהי מלחמת־התשה נגד צה"ל, עד שיסוג מהשטחים. לא היה זה תרגיל מקורי של הסורים. גם לפני הסכם הפרדת־הכוחות עם מצרים הודיעה קאהיר על מלחמת־התשה.

מבחינה צבאית ישנו הבדל יסודי בין מלחמת־התשה שיזמו המצרים לבין זו שמסוגלים לנהל הסורים. ראשית, בקו הפסקת־האש עצמו: הקו בחזית הדרום, במיוחד בגדה המערבית, היה קשה להגנה. היה זה קו פתלתל, שנוצר תוך כדי קרבות. נוסף לכך היתה זו חזית חשופה בין מוצבים שישבו בסמוך, לעיתים אפילו בטווח של עשרות מטרים, כמו עיר סואץ.

הקו שיצר צה"ל עם סוריה הוא שונה. ברוב המקומות שולט צה"ל על המצבים הסוריים. זהו קו אסטרטגי מובהק, המטריד את הסורים, ונראה שלהבהרתם הודות אם־אם המציאות, שאם יפתחו במלחמה, תהיה כיתתם בקו־האש הראשון.

הנוקשות הסורית אינה נעלמת גם נוכח נחיתותה הצבאית. דמשק בשלה: רשימות שבויים וביקור אנשי הצלב־האדום אצלם — רק אם תסכים ישראל לסגת.

כדי לתת תוקף לתוקפנות מילולית זו מלווה הצבא הסורי את הצהרות דמשק בתקריות־אש לאורך כל הקו, ובעיקר בתוך המובלעת החדשה של צה"ל.

הסורים, שיזמו התקריות, עשו זאת עד גבול מסוים. זהו יותר אש־של־הטרדה. אך אין להקל ראש גם בתקריות כאלה. צה"ל, המכיר היטב את הגישה הצבאית הסורית, הגיב בחריפות. עדיין אי־אפשר להתרשם מתגובה מאסיבית זו, אבל הסורים למדו היטב, כי מלחמת־התשה היא דו־צדדית. עובדה, השבוע נפגעו טאנקים סוריים, להבות בקעו ממרכבים סוריים, ואמבולנסים נראו כשהם מפנים נפגעים.

אפשרות תיאורטית

יהיה זה מישגה אם ישראל תגלה גמישות גדולה־מדי לגבי הסורים. כלפי אויב, שתגובותיו אימפולסיביות ובלתי־שקולות ורצונו הוא בהישג חד־צדדי ולא בהודיות, יש לנהוג בגישה שונה מזו שהיתה לישראל לגבי מצרים.

יכול גם להיווצר מצב שמצרים תקפיא את המשך הבעיה — כמובן אחרי הפרדת־הכוחות — ותאיים בחידוש הלוחמה, אם לא תגיע ישראל להסכם הפרדת־כוחות עם סוריה. זוהי בהחלט אפשרות ריאלית, אך יהיה זה מישגה לקשור שניים אלה.

מצרים חייבת להבין, שאם תציג תנאי שעליו לצרף את סוריה ל„עיסקת־חבילה", היא תפגום בכך בהסכם העשוי לסייע לה. הסורים, מצידם, צריכים לדעת היטב, שאין הם במצב שיוכלו להכתיב לישראל. מה־גם שהקלף העיקרי שלהם אינו מעיד עליהם לטובה: שבויי צה"ל. כל ויתור יגרור תביעות סוריות חדשות. אין להניח שגם כשיושג הסכם — לא יבואו הסורים עם דרישות נוספות.

בדור שהפרדת־כוחות לאורך הקו־הסגול בצפון, אינה רק נטישת המובלעת המאיימת על דמשק אלא נסיגה — גם אם מתונה, של 3—5 ק"מ — מקו מסויים ברמת־הגולן, שנקבע במלחמת ששת־הימים. צה"ל יצטרך ליצור לעצמו קו־הגנה טופוגראפי חדש, כשלפניו — כמו בחזית הדרום — אזור־חיץ של כוח החירום של האו"ם.

ויתורים ישראליים, אם יהיו הכרחיים לגבי מצרים — אסור שידריכו אותנו במו"מ עם סוריה, כל עוד דבקה דמשק בעמדותיה הנוקשות. התלקחות צבאית בגבול הצפון — שעלולה להיות מלווה איומים מצריים — לא תהיה לטובת הסורים. לא רק להבטק יש קלפי־מיקוח.

מלחמות היהודים — וקליטת יהודים

בשיחה עם פנחס דגן מנכ"ל משרד־הקליטה

שוחח: יוסף שמי

ב הימנעי ללישכתו של פנחס דגן, מנכ"ל משרד־הקליטה, „תפסתי" מיד „סקופ" עתונאי: איש־שיחי היה שקוע אותה עת ב„פרשה" ששמה נוה־יעקב, אשר תמציתה — דין־ודברים בין משתכני השכונה החדשה בבירה. חלק מן הדירות הוקצב לזוגות צעירים, החלק — למשפחות מרובות ילדים, עולי גרוזיה ובוכארה. הזוגות הצעירים אינם בנקישת אבטגים, אם לא הפספק „התגבורות הגרוזיניות" לשיכונם.

הרקע ידוע, ואף תגובת משרד־הקליטה ידועה: לא נוכל להשאיר משפחות־עולים במפוזר גיטאות: אין לנו מלאי של דירות ושיכונים, המאפשר ויתור על המגורים המוקצבים לעולים.

בתחילת שבוע זה היה הסיכסוך בעיצומו. אילו נהגנו לפי הדוגמה המושאלת מעיתון־הערב, היינו מביאים רשימת־קיטורט תחת הכותרת: „העולים לא למדינה יהודית"... ואפשר היה גם להאשים את המנגנון ואת „הישראלי המנומצ" על היחס לעולים ולעליה.

שאלנו איפוא את פנחס דגן, מהי מידת האמת בקובלנה בדבר הקשיים שמערימים הפקידים על מבקשי טליתות ותפילין. לפי דברי דוד גלעדי („מעריב" מן ה־4 בפברואר) נבצרת על־ידי כך מקבוצת עולי ברית־המועצות השוהה במלון „מרגוע" בצפת — שיבה מלאה ליהדות...

המנהל הכללי של משרד־הקליטה הגיב: אף ללא כל בדיקה אפשר לומר, שהדבר אינו נכון! ישנם קשיים אביהיים, ואין צורך לחטט ולחפש ק־י־ם ...

... בלתי־שגרתיים לדיור

עברנו אם־כן לעצם העניין: קליטת העליה בימי־החירום.

ב־1973 הגיעו ארצה 55 אלף עולים, מהם — 37 אלפים ממזרח־אירופה. בחודשים אוקטובר, נובמבר ודצמבר עלו ארצה כ־18 אלף איש. מסתבר, שבתקופה זו הגדילו הסובייטים את המיכסה והעניקו יותר אשרות־יציאה מהמקובל. בו־בזמן לא חל שינוי מהותי לגבי העליה מארצות המערב, אם־כי גבר רגש הקירבה למדינת־ישראל בין יהודי התפוצות.

אצל יוצאי רוסיה ניכרת מגמה להתרכז במישור החוף. עולי גרוזיה ובוכארה מתקבצים סביב גרעיני היישובים הקיימים של בני עדתם. לעתים מביא הדבר להתנגשות עם משרד־הקליטה כשאין ברשות המטפלים־בעולים די דירות במקומות, שבהם כבר התגבשה קהילה של עולי־גרוזיה או בוכארה. במקרים רבים נבנים אלה שמקרוב־באו לדירותיהם של ה„ותיקים", ומהמצב הזה ...מפיה־וזיים" בדרישות אה ובאמצעים. קודת־גמקירה, הדירה המיועדת לחמש־שש נפשות מכילה דיירים ... שניים ואף יותר.

הפתרונות הם מגוונים ובלתי שיגרתיים — אומר פ. דגן. כשאין מקום קבוע מכניסים את העולים לבתי־מלון ולדירות שכורות. מסתבר, כי הקאראוואנים שנקנו בחו"ל — אשר בזמנו כה הרבו לכתוב עליהם בלעג — הוכיחו את עצמם כפתרון מצוין למשפחות רבות. באופקים, למשל, זכו כ־600 משפחות לדירות משלהם בקאראוואנים דווקא. כעתודה לשיכון היו הדירות השכורות. חלק מהן נמסרו לעולים, המקבלים למטרה זו משכנתא, שהיא גדולה מן הסכומים המוקצבים לצורך רכישת דירה בשיכוני־עולים.

אף־על־פי־כן, מחמת הגיוס והקפאת הבנייה, הצטבר גירעון של כ־2500 דירות. אם תחודש הבנייה ויחלו בעבודות־גמר, יוקל המצב. יש מאות (ויותר) דירות שאפשר להכשירן, במאמץ לא גדול. הכל תלוי בהתפתחות הדברים במצב הבטחון.

תעסוקה והסבת מקצוע לאקדמאים

אך כפי שכבר נאמר לא־פעם, עיקר־העיקרים בהצלחת הקליטה — היא בעיית התעסוקה. שכן בזה תלוי לא רק מצבו הכלכלי של העולה, אלא אף מעמדו בחברה, חיזוק כבודו העצמי — ככל שהוא מצליח להמשיך לעבוד בתחום התמחותו. אם כן, ... העולה היוצא לשוק העבודה? לדברי פנחס דגן, ניכרים שינויים, לחיוב ולשלילה. חלק ניכר מעולי בריה"מ הם בעלי תואר אקדמאי. אין קשיים לגבי מהנדסים, טכנאים וכו'. מפעלים רבים מחפשים בעלי תואר ובעלי מקצוע. במקרים רבים יש צורך בהסבה מקצועית ובהתאמה לתנאים החדשים והדבר נעשה בפרק־זמן קצר, יחסית. משרד־הקליטה מממן את הוצאות ההכשרה וההתאמה. קורה, שזה כרוך באירגון קורס מיוחד, ויש שההתאמה מבוצעת תוך כדי עבודה מעשית. דוגמה טובה לכך הרופאים מרפאי־השיניים, שהוענק להם התואר „רופא־שיניים" לאחר קורס מיוחד שאורגן בשותף על־ידי משרדי הבריאות והקליטה. העולים למדו, ובאותה עת אף הגישו עזרה רפואית במרכזי־רפואה, כגון תל־השומר.

כ־80 איש עברו את תהליך ההסבה, וכעת עובדים חלק מהם במירפאות קופ"ח, בבתי־חולים (כגון תל־השומר); נפתחו שני קואופרטיבים של רופאי־שיניים בבאר־שבע ובנצרת. אחרים העדיפו מירפאה פרטית. לכל אחד הוגשה עזרה מקרן־הקליטה, והקרן היא מבורכת למדי.

לרשות מוסדות הקליטה הועמד סכום של כמאה מיליון דולאר, מזה — 25 מיליון לרשות הסוכנות. הקרן מיועדת לתמיכה בתוכניות לפיתוח מקומות־עבודה לעולים אקדמיים, אמנים, ציירים וכדומה. התמיכה תינתן למפעלים קיימים ואף לאלה שאמורים לקום. כך, למשל, מתבצעת כעת תוכנית פיתוח של מפעל־סרטים לצורכי הטלוויזיה. למוסדות חינוך ותיירות — סרטים אפשר יהיה גם לייצא. הכסף המוקצב למפעל זה יאפשר ניצול כוח־אדם מעולה שהגיע אלינו במסגרת העלייה.

עתה דנים במשרד־הקליטה ובמוסדות אחרים בתוכנית להקמת מפעל־לתירגום. לפי התוכנית אמורים למצוא בזה תעסוקה כמה מאות אנשים. זה מזמן קיימת תוכנית בתחום הבטיחות במערכת־החשמל. הדבר לא יצא־לפועל בשל חוסר אמצעים וכוח־אדם מתאים. כעת אפשר יהיה לגשת למימוש התוכנית.

כן ישנה הצעה להתאים את המשפטנים לעבודה במשרד למקרקעי־ישראל, בביטוח־לאומי ובמשרד־המשפטים עצמו. כל אלה דורשים עריכת קורסים מיוחדים ושילוב המאמץ בין גורמי הקליטה ומוסדות אחרים.

ייעשו מאמצים לעידוד תעסוקתם של מוזיקאים, זמרים, סופרים וכו'.

שאלנו, האם אין זה דבר בלתי־תכליתי, שהרי ידוע כי בתום התמיכה מקרן־הקליטה תופסק גם התעסוקה: שכן נראה, כי אין בארץ תשתית למיספר כה גדול של בעלי מקצוע בתחומי האמנות.

ובכן, קשה להשיב על כך תשובה אחידה. אם, יתמול לו מזלו של העולה ויעמוד לו הכישרון — ימצא את מקומו, ויתאים את עצמו לתנאי הארץ, בלי להפסיד מאומה מהידע והנסיון שצבר בחו"ל. אחרים יצטרכו להיפרד ממקצועם, או לעבור לתעסוקה בענף הקרוב לו ביותר. אך תהיינה כמובן גם אכזבות לעולים לא־מעטים.

המצב הוא עתה טוב יותר מבחינה אחת: ישנם אמצעים. יש איפוא תקווה למחוסרי־התעסוקה, שמספרם מגיע לכדי 3000 אקאדמאים.

לכל מי־בי „אוהדיו" משרד־הקליטה (שבראשו עומד חבר מפ"ם) ובמיוחד לכמה כתבים של עתוני־ערב. היינו מציעים לחפש דוגמאות של „אי־הצלחה" ולהטיל את האשמה ב„רישעותו" של המשרד... מה־גם שתחום הקליטה הוא הנוח ביותר למשחק ה... בינמפלגתיים עליזים...

לחיזוק סמכויותיו של משרד־הקליטה

אך זוהי הערה שלנו. פנחס דגן, העוסק בענייני קליטה זמן לא רב, יחסית, מגיב בעת השיחה על הצעות שונות בנוגע למיבנה המשרד ולמסגרת שבה יש להכליל את בעיית הקליטה. לדידו, אסור „לפורר" את הסמכויות או להצמיד את משרד־הקליטה למשרד־השיכון, למשל. אם ברצונם של גורמים שונים למסור את התיק למישהו אחר — יעשו כן; אך חלילה לנו לפרק את משרד־הקליטה. להיפך — יש להגדיל את הסמכויות.

אנו עומדים בפתח תקופה חדשה, ויהיה עלינו להתאים את שיטת הטיפול לתנאי המשק. לא בנקל נעמוד בזה. אסור לתמרן ו„לשחק" בנושא כה רגיש כמו עליה. 55 אלף איש הגיעו אלינו ב־1973. יש לעשות הכול כדי שהזרם לא יקטן. ואכן, צעדים פזיזים עלולים לגרום לכך. התקווה הגדולה — היא העליה מבריה"מ. שיקולים אינטרסאנטיים, אסור שיפגעו בעולי בריה"מ. לעומת זה ישנו זרם גדול של מתנדבים מן המערב. הוא מיומן היטב, וזהו מקור לעלייה לעתיד. יש בכך גם הוכחה למידת ההזדהות של יהדות התפוצות עם ישראל. אך כרגע התגבורת העיקרית היא בעלייה המקיפה למעלה מ־60 אחוז ומקורה במזרח־אירופה.

*

ולבסוף: רבבות עולים באו ובאים ארצה בימי־חירום אלה. הציבור בארץ שקוע למעלה־ראש בליבוני המחדלים, בשאלה „מיהו יהודי", ובשאר „מלחמות היהודים". אך מעטים ביניהם נותנים דעתם על כך — כיצד משפיעה אווירה „מרעננת" זו על קליטת העלייה...

ילקוט אספקלריה של עתונות העולם

איך תנוקה התעלה?

„אקונומיסט", לונדון

אם אמנם יחליטו המצרים לפתוח את תעלת־סואץ (וכפי שמסר ד"ר קיסינג'ר את כוונתו של הנשיא סאדאת, הם אמנם יעשו כן),

מצרים

כמה זמן יהיה דרוש להם לכך? חלק מן החברות ורבים מן הטכנאים שעסקו במיפוי התעלה לאחר הסימתה במלחמת 1956 יעשו זאת גם הפעם. חברות־המפתח כבר שיגרו לכבירים למשך כמה שבועות מהנדסים לשם הבנת סקרים מוקדמים, הם אף ישאו־ויתנו על החוזים הדרושים. יפאן כבר הציעה מילווה בסך 64 מיליון ל"ש.

פעולות הניקוי מתחלקות לארבעה שלבים: חיסול עשת הגשרים; העלאת האוניות והציוד הצבאי שטבעו, והרחקתם; סילוק הפצצות והפגזים שלא התפוצצו; עבודות החפירה עצמה.

הגשרים, העשויים ברובם קורות־פלדה הנתמכים בפנטונים, ניתנים לפירוק בקלות, ואת רוב שברי האוניות אפשר לחלץ באמצעות עגורנים קלים, צפים. את המלאכה הזאת תעשה „חברת תעלת־סואץ" המצרית. את הפצצות והפגזים שלא התפוצצו יסלקו צוותי חבלנים של הצבא המצרי. חלק מהפצצות יהיה צורך לפוצץ במקום. העמקת התעלה ותיקון גדותיה, במקומות שבהם שובשו, הם החלק החשוב ביותר בפעולה ויבוצעו בעיקר בידי חברות קבלניות פרטיות, תחת פיקוח רשות־התעלה.

הסקרים והמשא־ומתן הראשוניים הגיעו לשלב, שבו ניתן להתחיל בכל רגע בעבודה. הנשיא סאדאת אמר, כי לא תתקבל החלטה על פתיחתה מחדש של תעלת־סואץ עד שיושלם השלב הנוכחי של הפרדת הכוחות. אך ברגע שתתחיל — תימשך העבודה לכל היותר שישה חודשים.

14 מ' עומק, 180 מ' רוחב

לאחר ניקויה תגיע התעלה לעומק של 14 מ' ולרוחב של כ־180 מ' על־פני המים. דבר זה יאפשר מעבר אוניות, המגיעות לעומק של 13 מ' לכל היותר. המצרים מקווים לפתוח גם בשלב שני של העבודה, שיעמיק וירחיב את התעלה עד שתאפשר מעבר אוניות השוקעות במים עד 18 מ'. זו תהיה כמעט אך־ורק עבודת־חפירה; תנועת האוניות תוכל להימשך בפרק־זמן זה. מתוכנן גם שלב שלישי. בשלב זה תועמק התעלה לכדי 22 מ', שיאפשרו מעבר מיכליות עד לתפוסה של 200,000 טונות.

ההעמקה היא עבודת־חפירה עצומת־ממדים ויקרה עד־מאד. גדות התעלה מורכבות חול, ועל־כן ייתכן רק שיפוע קל, ויש צורך בהרחבה ניכרת. העמקת התעלה עד ל־22 מ' דורשת הוצאת 800 מיליון מטרים מעוקבים חמר, וההוצאות יגיעו קרוב־לוודאי ל־400 מיליון ל"ש. רוב אניות־המשא למיטען יבש המצויות בעולם יוכלו לעבור גם בתנאי עומק של 14 מ'. אך רק מיכליות מוצעות יוכלו לעבור עמוסות, הגם שמיכליות ריקות עד לתפוסה של 200,000 טונות יוכלו להשתמש בתעלה בעומקה שלפני המלחמה, בשובן מן המפרץ הפרסי.

קוהוטק העלוב

כשלונו של חזיון־ראווה שאמור היה לגרוף הון

מאת פטר רונר

„ולטווכה", ציריך

„אנשים היו מרוצים, אפילו לא ראו דבר" — מאזן מיגפה זה של חוזה־הכוכבים המפורסם ביותר בחודשים האחרונים ... ר חשד, כי הבנתו הפסיכולוגית נופלת בטיבה מכשרונו כאסטרונום. מרוב סיפוק, נוכח התנהגותו המעניינת של תגליתו הקוסמית מבחינה מקצועית, לובוש קוהוטק לא שם־לב כנראה לכך, שלגבי מרבית בני־זמנו יהיה שמו קשור לא ב„כוכב־השביט של המאה" אלא — בפשיטת־רגל. הניגוד בין הציפיות והעובדות היה גדול מדי.

„אל יתהלל חוגר כמפתח" וכל יערוך איש את מאזן המגפה בשנות השבעים שלה. תיראה תקופתנו במבט אחורנית משנת אלפיים כאשר תיראה — האורח העלוב והאחרון מן היקום לא יופיע בתמונה זו כגדול כוכבי־השבים, אלא כגורם לספקולאציות־נפל.

ואכן, בשנת 1973 התלכדו בעלי חשבון קר ומפוכח — שהיו להם אינטרסים משותפים — למען „העשיה לעת־מצוא", זו אשר באמצעות משקפות וטלסקופים, ספרים אשפורים בעוד־מועד. ומסטות עם אפשרויות תצפית אידיאליות, התולה למלא את כל מישאלות־הלב גם כאלו שאיש לא היה מעלה אותן על דעתו.

המנגנון שהוכיח את עצמו עוד בעת הנחיתה הראשונה על הירח (והטיל את הביצים של — כמובן ביצי זהב — בשקט־בשקט) הופעל גם הפעם, ומחושבי החשבונות חישבו

כוכבים

„מיבצע קוהוטק" של נאס"א).

הנה עובדה משעשעת: ברוב להיטותם לספק מידע ביקשו הפרופסורים הללו למנוע מה שקרה ב־1910 בהופעת כוכב־השביט „האליי", דהיינו: בורות הציבור תוליך להיסטריה המונית. ועתה נאלצו להודות, כי בעצם גם ידיעותיהם שלהם אינן „מאושמות" ביותר.

קרחון בתולי

מנקודת־ראות זו נודעת בכל־זאת לקוהוטק העלוב חשיבות מדעית רבה: הוא העביר את התעניינות בכוכבי־שביט למישור חדש לגמרי. עד־כה התווכחו רק על־כך, אם אמנם יש לראות בכוכבי־שביט קרחונים „מלוכלכים", דהיינו מעורבים אבק ואבנים וגזים, שמהם יוצאים (עם התקרבותם המוגברת אל השמש, בהשפעת החום ולחץ הקרינה) חלקיקי־אבק וגאזים, ויוצרים זנב זוהר.

לובוש קוהוטק — מאש צולבת של דעת־הקהל

ומבאר, כי הפעם מדובר לא בסכניקה אנושית הנשופה לתקריות בלתי־צפויות מראש, אלא בתהליך אסטרונומי הנשמע לחוקי ברזל. אך הם התעלמו בעקביות מאזהרות המומחים, שאמורים היו לשוות זוהר לכל ההמולה הזאת, ועמדו מלכתחילה על אופיים ההפכפך של כוכבי־שבים...

מאונית־פאר למיצפה־כוכבים

לובוש קוהוטק עצמו כמעט לא גרם לכל הבלבול הזה. אמנם הוא נשא את פירסומו הבלתי־צפוי תוך הכרת ערך־עצמו, אך תוך גישה ניטראלית של חוקר מפוכח לעילא, המוכן עם זאת לשאת בעול הפופולאריות. אולם בעד המעשה היחיד שעשה למען פופולאריות זו, שילם בו־במקום:

כאשר העמיד עצמו לרשות הפלגה מיוחדת של האניה „המלכה אליזבת", אשר בה ביקשה שכבה מצריכת נופש מרישושם היומיומי המשעמם של ה„מצלצים". בהכרת שני כוכבים בשם קוהוטק (כוכב השבים ומגלהו), נצלם לפתע מעין ראיית (מחמת עודף עננים והמטר בהירות) לא רק הכוכב האחד (כשמיים), אלא גם השני מפאת... מידה גדושה של מחלת־ים. אין פלא איפוא, שהלה עבר לאחר־מכן תוך הרגשה הקלה, אל מיצפה־כוכבים בהיי ציילה. שם הוא התייצב על קרקע בכוהה חכה לראות מכה וכן יכול היה להתמסר לעבודתו האסטרונומית.

בינתיים היה זה הזמן הנואה של כתבים מכל קצוי־תבל, שאיבדו את הקרקע מתחת רגליו. הנה הם ישבו לפני התאריסים המוכנים מראש, אך המחזה הקוסמי לא צייח לתאריסים הללו. ואילו המומחים, שיכלו בהסבריהם להשביע את תאבתם, היו רתוקים: הם שהו בעמדות־התצפיה הנידחות שלהם, שקועים ראשם־ורובם במדידותיהם.

אכן, לגבי האסטרונומים, הקריטריון המרכזי לא היה דווקא גודל החזיון; לדידם היה זה הרבה יותר חשוב שלבמד בטלסקופים שלהם „ציפור נדירה במובהק" (כפי שהתבטא ד"ר סטיפן מאראו, ראש

השערה, שקוהוטק בלט כבר לפני חודשים רבים (בערך במרחק עצום מן השמש) בבהירותו הבלתי־רגילה, אך בסוף לא הצדיק את הציפיות שנבעו מכך — מאלצת את החוקרים להזדקק להשערות מורכבות יותר. גובר והולך מיספרם של אלה ביניהם, המתחילים להבחין בין כוכבי־שביט „צעירים" ו„זקנים", והוקה שלגביה לא קובעות השנים — גם ה„צעירים" ביניהם כבר הגיעו בקירוב לארבעה וחצי מיליארדים אביבים — אלא מיספר הפגישות־מקרוב עם השמש.

כוכב־שביט הבא לראיון ראשון עם גברת חמה, מציינים האנגלו־סאכסים ברוב עומק כ„בתולי". בקרבתו זו — עטיפה נמצא כנראה גם המוצמד הכושל לתאר „כוכב־השביט של המאה" — ה„קרחון" עדנו מכוסה קרום בה מיצק עד שבהתקרבו אל השמש לא ניתן להפיק ממנו אבק רב. רק בהתקרבות חוזרות תעשיית מתרבה הכמות הקרום נעלם בהדרגה. מכוכבי־שביט „זקנים" כבר קיפחו את רוב האבק ויוצרים רק זנב של גזים. לפי השערה זו יציג תופעה מעבר מעין אלה את החזיון המרהיב ביותר.

אך אם אמנם די בחלוקה כזו כדי להסביר את התפתחותו המאכזבת של קוהוטק — זו שאלה אחרת. כמה אסטרונומים אמריקנים משודקים בניחושים על חומר הפועל כמו דבק, אשר יכול היה למנוע מן השמש מ„לנשוף" את חלקיקי הגאז והאבק למרחקים. ומומחים נוספים מעבירים אל היקום את הנסיון האנוש־מובהק כי למען ראיון שצלח צריכים שני השותפים לתת את חלקם: הם מטילים מקצת מן ה„אשמה" גם על השמש, שאכן בימים הכבריים גילתה פעילות מוערה.

סנסאציה למומחים

אולם תמונה בהירה יוכלו החוקרים לצייר רק לאחר שיפרשו את כל המדידות שהון ניתן ללמוד על הרכב כוכב השביט. גילוי חשוב אחד הוא ודאי כבר עכשיו: קוהוטק מכיל ללא־כל־ספק תרכובות אורגניות פשוטות, שבשנים האחרונות הוכח קיומן גם במעמקי שביל־החלב. וכאן מתעוררת השאלה המרגשת: האמנם נמצאו חומרים אלה בתוך ערפל־הקדומים, שממנו התהוו לפני מיליארדים שנים שמש, מכבי־לכת וכוכבי־שבים? או שמא „חטפו" קוהוטק בטיסתו דרך מרחבי היקום?

כאן פותח חקר כוכבי־השביט גישה חדשה אל הבעיה — אימתי, כיצד והיכן נעשו ביקום הצעדים הראשונים אשר הוליכו לבסוף להתהוות החיים.

אך אם אפילו עלוב־נפש כמו קוהוטק מסוגל לספר למדענים כה הרבה, הרי מכל מקום לא נגרע בכך משקל המזל שבהימצאות תחנת החלל סקיילב ברגע הנכון במסלול סביב כדור־הארץ. החומר שאספו האסטרונאוטים על הפליטים בין הקרחון המלוכלך הבתולי הבין השמש ויחודותו בקירוב אל כדור הארץ, הוא בשביל המדענים בסדר־גודל של זו שהגיעה מן הציבור הרחב.

אפס, בשביל בני תמותה רגילים, אשר כבר מלאו שמחה על שיזכו למראה יוחד־במינו, התאכזבו, הרי זו נחמה קלושה בלבד. חוזי־הכוכבים ניצבים לפתע מול הלך־רוחו הידוע היטב לצפרדעים חוזאי מזג־האוויר לאחר תחזית מוטעה.

לא הכול נושאים את הדבר בקלות: יש שמנסים להציל לפחות חלק מתהילת השיא של כוכב־השבים העליון. הנה נוקק מנהל מיצפה־הכוכבים בבוסטון לכינוי „כוכב השביט של העשור". אף, גם זו תחזית מסוכנת. מי שעורך את מאזן שנות־השבעים ב־1974, הרי גם הוא במינת חוגר המתהלל כמפתח...

„ארץ שומרון"

היכים ועד הנגב.

את הקובץ מסיים הדו"ח של ז. ייבין, המשמש כקצין־מטה לארכיאולוגיה במיפקדה. איזור יהודה ושומרון. יחידת העבודה, שהיתה מורכבת מעובדים ומנקחים מקומיים, עסקה בפרק־הזמן הנדון ב־90 חפירות ארכיאולוגיות בערך, רובן חפירות הצלה, ומיעוטן חפירות יזומות על־ידי משלחות זרות, שפעלו באיזור גם לפני מלחמת ששת־הימים. עשרות האתרים, שעליהם מדובר בדו"ח ביתר פירוט, מפוזרים בכל שטח ארץ שומרון; מעידים הם — לפי התוכניות ולפי התצלומים הרבים שבספר — לא רק על מימצא ארכיאולוגי עשיר, מגוון ורב־גוון, אלא אף על העובדה, כי בלעדי שיתוף־פעולה מלא של האוכלוסייה המקומית, לא היו מתבצעות רובן (או אף כולן) של חפירות ההצלה שנתקיימו.

ניסינו „להסב את קורות־העיתים על הצבר הרחוק" ולברוח מהמציאות המדינית ומהכרעות שכולנו עומדים בפניהן — וחזרנו אל העוות. האם נתאבל על „גן־העדן המדומה" ההולך ונשמט מידינו? האם נבוא למלחמת־קודש של „אף שעל" להצלת „נחלת אבותינו"? או שניטול על עצמנו את הסיכון ואת הסיכוי לפתיחת תקופה חדשה של שלום, של שכנות טובה ושל שיתוף־פעולה לא רק בגילוי שרידי העבר, אלא גם בבניין עתיד טוב יותר. הנה זוהי השאלה.

פ.ס.יפ.ס

ליקט: מחיש

מרגלים נתפסו בפקין

ס יפור־מתח על רשת ריגול שנתגלתה בפקין הובא בימים אלה על־ידי סוכנות הידיעות הרשמית של סין העממית. עיקר המתח הפעם הוא במהותם של המרגלים. וזהו הסיפור: „בערבו של ה־15 בינואר, כאשר רחובותיה של פקין התרוקנו מעוברים־ושבים, יצאה מכונית „וולגה" אפורה מחצר השגרירות הסובייטית ובדהירת־מה חלפה על־פני סימטאות מעוקלות ורחובות צדדיים שונים של העיר עד שהגיעה לפרבר הצפוני־מזרחי. שם נעצרה המכונית תחת גשר ונערכה פגישה בין נוסעיה לבין לי הונג־שו, שנשלח במיוחד ממוסקבה לשם ריגול בסין, ועוד סיני אחד שזהותו לא נקבעה עדיי. משנעצרו בידי השוטרים הסיניים, נסתבר, כי חמשת נוסעי המכונית הם המזכיר הראשון והמזכיר השלישי של השגרירות הסובייטית, נשותיהם ומתורגמן רוסי.

לדברי סגן שר־החוץ הסיני יו ציאן נמצאו אצל הרוסים תיק גדול גדוש מיסמכים מרשיעים, לרבות מכשירי־אלחוט לצורכי שידור וקליטה, „מיסמכים קונטר־מהפכניים", ספרי־צופן, לוח זמנים לחילופי־שידורים עם מוסקבה, וכן שאר מתקנים וכמו לביצוע ההוצאות של פעולות הריגול. ומובן מאליו, שממדו הרוסים היא „הקמת אירגון־מחתרת אנטי־מהפכניים לשם מינוי הדיקטאטורה של הפרולטאריון בסין". כאן משהו מטושטש בהודעת סגן שר־החוץ, וכנראה ביקש להוסיף, שהרוסים התכוונו להחליף את הדיקטאטורה של הפרולטאריון הסיני בזו של הפרולטאריון הרוסי. מתקבל אולי על הדעת.

אך ברור, שהרוסים הכחישו כוונה זדונית כאלו מכל וכל, אם כי בסופו של דבר נ.ע.ע, שכל חמשת נוסעי המכונית המסתורית, עזבו בהשאי את פקין ועלו על מטוס בדרכם למוסקבה. ואילו הסוכן לי הונג־שו כבר „הודה" בביצוע פעולות־ריגול לפי הוראות ישירות ממוסקבה, „שמגמתה להרוס את המדינה הסינית העממית".

הרוסים הגיבו על כל העניין בשתי דרכים: קודם כל פירסמו ידיעה, כי הדיפלומאטים שלהם „נגררו החוצה ממכוניתם ונלקחו לרחוב גדוש המון עם רב. שם צולמו ע"י צלמי קולנוע לקיצדויותיו של ההמון. אח"כ זכו לטיפול אלים ולחקירות תוך איומי הוצאה להורג". שנית, גם הרוסים גירשו דיפלומאט סיני בשם קואן הנג־קואנג. אך הגירוש היה מהיר במקצת: היה זה בעת שהלה נסע ברכבת הטראנס־סיבירית ובמילא היה בדרך הביתה לאחר שסיים את תפקידו.

מסתרי מותו של איינדה

ע ד היום אפוף מסתורין מותו של סאלוואדור איינדה בעת נשיאה המנוח של צ'ילי. הוא נפל כידוע בהפיכת־הצבא של הימין נגד המישטר הסוציאליסטי אשר איינדה הקים ועמד בראשו בשלוש השנים האחרונות לחייו. לפני שבוע בערך הרשה אחד משומרי־ראשו לשעבר של איינדה, אשר ביקש להישאר בעילום שמו, ופירסם תמונות של הנשיא אשר צולמו בארמון הנשיאות בבוקר של יום ההפיכה. באחד התצלומים נראה איינדה בחברת שומרי־ראשו, כשהוא חובש קסדה ורובה אוטומאטי מוחזק בידיו אשר ניתן לו במתנה על־ידי פידל קאסטרו.

אמנם אין בתצלומים אלה כדי לשפוך אור על חידת מותו של איינדה, הוונטה הצבאית, העומדת עתה בראש המשטר בצ'ילי טוענת, כי איינדה שלח יד בנפשו על־ידי יריה ברובה אך אלמנתו הורטנסיה איינדה, המתגוררת עתה במכסיקו שבתחילה אמנם תמכה בגירסת ההתאבדות של בעלה, שינתה עתה את דעתה ומצטעת, כי בעלה נורה ונרצח בידי קלגסי הוונטה.

סאלוואדור איינדה בבוקר יום מותו

מוקף שומרי־ראשו ורובה אוטומאטי בידו

מי מאחורי שביתת הכורים

מ נהיגים קיצוניים של האיגודים המקצועיים באנגליה לוחמים עתה לא רק להעלאת שכר הפועלים, כי אם למיגור הממשלה השמרנית מעיקרה. הם עומדים עתה בעימות ישיר עם השלטון הבריטי. במבט מן החוץ ניתן לראות, כי מהומת הפעם השתדלניות של האיגודים באנגליה מהקרמת עתה במהירות לקראת מצב טרום־מהפכני. כל הדברים האלה מתקבלים אולי על הדעת אלא שהמקור אשר הביעם הוא מוזר במקצת: האמריקני מיילס קופלאנד, הטוען, כי את המידע שלו קיבל מאת אנשי סוכנות המודיעין האמריקנית סי.איי.א. אשר, לדבריו, חדרו, לצורך ריגול, לתוך שורות האיגודים המקצועיים האנגליים.

בעניין הזה ישנן שתי נקודות פיקאנטיות: ראשית, קופלאנד עצמו, שלדבריו הוא משמש עתה כיועץ לעניני ... של חברות אמריקניות בחוץ־לארץ, ידוע היה במשך שנים רבות כאיש אותה סוכנות המודיעין האמריקנית, ויש אומרים כי היום הוא עדיין ממשיך בתפקידיו הקודמים. שנית, את הידיעות האלו פירסם העתון הלונדוני רב־היוקרה „טיימס" וגם לאחר שהשגרירות האמריקנית בבריטניה הכחישה כל קשר של סוכנות המודיעין שלה עם האיגודים המקצועיים הבריטיים, כתב כתב ה„טיימס" לאחר מכן, כי הידיעות של קופלאנד נכונות ואין לקבל ברצינות יתירה את ההכחשה האמריקנית המובהקת.

אך בין אם טענותיו של קופלאנד ופירסומי ה„טיימס" נכונים ובין אם לאו, דבר אחד ברור: השביתה הכללית הצפויה לאנגליה עלולה בהחלט להביא למיגור ממשלתו השמרנית של אדוארד הית, ואולי גם ליצור אווירה של מהפיכה כמו שמ... הפשרים. יש להניח, כי התפתחות כזאת, אם אמנם מאורגנת ע"י איזו סוכנות ריגול, ספק אם זוהי האמריקנית אלא אם כי, מי יודע?...

„נקיון כפיים" שבזה

א חת מסגולותיו הבסיסיות של איש־ציבור היא, כידוע, נקיון כפיים. על כל פנים, כך היינו מאחלים לעצמנו ש... אם כי במציאות אין זה תמיד כך, בעוונותינו הרבים, ... בבקשה. בעונה זו של השנה נוהגות הרשויות האמריקניות ... את השיגוק במשך השנה שחלפה. ואכן לפי דו"ח משרד המשפטים האמריקני היו לו למשרד זה בשנת 1973 „הישגים" מצוינים ... הדו"ח לפה הסבר לצתנות תחת הכותרת: „שאר ... העיקריים של המשרד בפעולותיו החשובות", ובו מסביר ... הכללי ויליאם סאקסבי לאמר: „סגן־הנשיא לשעבר, שני ... קאבינט לשעבר, שלושה צירי בית־הנבחרים, סינאטור לשעבר ושופט פדראלי אחד, הועמדו למשפט, נידונו והורשעו ב... מלבד זה הוצאו פסקי־דין מרשיעים נגד 51 פקידי ... ורשויות מקומיות".

ודאי תשאלו: האמנם אלה הם כל הגנבים ועוברי העבירה נגד החוק? התשובה היא: לא־דווקא. אלא שהאחרים ... לא נתפסו. אולי נשמע עליהם, או לפחות על חלק ... בדו"ח הבא.

ה„שייך" עושה הנפלאות

א ם אתה שייך ערבי, כי אז נפתחות לפניך כל הדלתות לרבות דלתו של ראש ממשלת בריטניה „הגדולה" (ב...). למסקנה זו הגיע הכתב הלונדוני אלאן קורן, לאחר שעטה ... בעיניו, שכר מכונית רולס־רויס ועבר ברחובות לונדון ... להיווכח מה יקרה.

כתום ניסוי מרתק זה מצא הוא את בני ארצו ב„קלי־... עד שקשה להאמין". הנה הגיע במכוניתו לרחוב דאונינג ... השוטר שניצב שם את מחסום־המעבר בלא שביקש לראות תעודה כלשהי, ותוך קידה עמוקה הראה ל„שייך" את ... הבית מיספר 10, שבו שוכן כידוע ראש הממשלה. שני ... נעמדו לפניו הם השלישי לחוץ על הפעמון הנודע, עד ... הספיק קורן למצוא מנוס. אך משיצא מן הבית אחד המשרתים וביקש ללוותו פנימה, מצא הכתב, כי „כאן הנקודה, שבה להתחלים, כי הניסוי הגיע לקצו"... השיג את מלוא מטרתו". ברא

חיפושי דרך ב„השומר הצעיר"

בשדה עיון

מאת ב ברנ׳ך

מרנו הקודם („שישים שנה שומר־הצעיר" — 1.2.74) ה־ ברי הברים בכאן הקיבוץ „הדיבר", שהיה בהם מן ה־ התרגשות ומחשבון דרכה עה מפוארת, הניצבת שוב נסיבות הזמן — על אב־ במה מהם ניסו להתוות דר־ ניד — ועל כך נרחיב עתה בור.

יהודה מובין באומרו, כי הגדול ביותר, שטרם מצא־ הדרך להתגבר עליו, הוא לתו יבאי־כשרונו להכבים לנו המתי בני־נוער, בת־ עלה ובישראל, שיראו ב־ צרפה את דרכם האישית". לדעתו, „כל עוד לא הצ־ פח פעם נוספת את השו־ ד לתנועת־נוער רבתי — זו את עתידה".

ריציב. מיבחנו הוא בכוח אל מחוצה לנו, וגם בבי־ זה — בדור השני בקיבו־

מיבחנו הוא במידה רבה וגם פוליטי. אך בזירה גושושת אצלנו שתי דעות: האחת סבורה שהיינו מדי, והשניה גורסת ש־ ליטיים־עצמאיים פחות מדי.

כן: פוליטיים־מדי — כך ראה רינג באומרו, ש„היום חברי השוה"צ להלץ את מן החיבוק הצר־מדי של פוליטיקה גרידא, ולהשיבה מתה, המקפת־יותר, של לפי טעמי, אלה הם דב־ משפטיים, העשויים ליצור ים שלא ניתן לבנות תנועה ל חשבון המפלגה, ואחור־ בעוד שהקיבה"א חייב לה־ רצה, המפלגה — מפלגה, ו משלימים ואינם סותרים זה.

הפוסה מביע נחום שור ב־ על השוה"צ ומפ"ם, ש„אין יני אחר, ציוני־סוציאליסטי, ברוח זו במכוון ובאופן ומגדיר את השגת היעדים במשולב".

ד אני בעמדה השניה, וב־ שאיני מסכים לדעת אסף גם אם הוא בא להוליד של ה הפוליטית בלבד. בעיני הוא נסג מן השליחות הפוליטית, קום באורח חלקי. הנה הוא מר: „לגבי השליחות המיד־ דומני שמשקל המשימות ה־ המעמדיות והתנועתיות כי הן קיומות והשובות". איני מאמין ש„נבבושי־ ער באמצעות הה־פוליטיזא־ אילו חלקית. איני נוטה גם זו, כאשר הוא מציין ש־ של התנועה הוא בנסיון אמת", או כאשר הוא מצבע דמות של מדריך בתורת אתפקידו הוא „להיות אדם ספקן", אפילו יהיה הוא צמדות ערכיות ורעיוניות". של תנועה הוא גם להמשיך הוא את האמת הניתנת לה־ ם להצעיד בספקנות, וגם באמונתה; גם להשאל עמדות וגם לגבשן בצורה של פוליטיות. הצבת אלה מול א אמצעי בדוק... להיתקע ללא התגברות־מודעת ע־

דק בעיני דוד בן־נחום, את השער בקרניו, תובע ורה בכל האפשר, ולא לב־ ם־לבטים, באומרו: „השו־ יר בשבילי פירושו קודם־ יצד אני לראות את סביבתי, תי רוצה שהיא תיראה, ו־ עושה כדי שהיא תיראה לא רק עמדה בריאה — עשויה לקסום לנוער, מכל אותו נוער המחפש מטבה חברתיות מביכות.

היא תקסום לנוער רק ב־ לא תהיה דוגמאטית, ממים־ סקרת ומטפה. מבחינה זו צחק בשה זרמי בשיאהו: עים אני את הדעה: נושא גם פתוחים אנו להיפוך־ ציאליזם בארץ ובעולם, ש־ כדי להעסיק לא לבד קומץ הוגי־דעות בתוכנו, אלא לשכנע את הציבור הרחב ובעיקר את בני דור ההמ־ העתיד בידיהם?"

, נחזיר לעצמנו את מיסב ק אם נדירנו ונשתפנו ב־ אתרי סוציאליזם־של־אמת. שים אנו זאת?

ואל נחום שור בהרדה ע־ האם לא חלה בנו, כתנועה מידה מסויימת של „עייי־ תכוה" ליאות רבה ביכולת הקרין, להשפיע, לרצות ל־ צל המתרחש סביבנו? לשון אם לא חדלנו להיות „קבו־ יחסות" לטובי הצעירים ו־

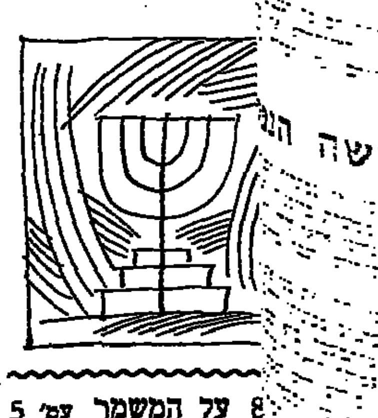

הנוער השואפים לתיקון סדרי חברה והאדם ולהגשמת מטרות, ערכים, אידיאלים?"

שאלות כדורבנות. האומרות דרשני. שכן רק המאמין יוכל להשרות אמונה סביבו, ואמונתו שוב מותנית בפרקי־אמונה, המבוססים הרבה על חקר החברה וצרכיה האמיתיים.

★

שני החברים ניסו את כוחם בתחום זה, ולפי עניות־דעתי לא קלעו למטרה, אף־כי כל אחד מהם „מושך את העגלה" בכיוון הפוך. האחד הוא משה ציזייק, והשני אהרון כהן.

משום־מה נאחז ציזייק בתורת השלבים דווקא, שהבחינה בין שלב הקואופרציה הלאומית בריכוז העם במולדתו ושלב המהפיכה הסוציאליסטית, שאינה מוכרחה להיות אקט אלים וחד־פעמי, אלא ניתן להגשימה כתהליך, בדרך דימוקראטית. בסיכום של ניתוח, שלא אוכל לפרטו, מגיע ציזייק למסקנה, כי „יש לרכך את תורת־השלבים. אין לראותה כמשתרעת על שתי תקופות קיצוניות, שסימן־ההיכר של הראשונה הוא הישג רוב מנייני של העם היהודי בארצו, ושל השניה — כביטול גט־כריתות לשיתוף לאומי רחב". הנה, איש לא הציע, ולא גרס מעולם, שהשלב הראשון יסתיים רק עם „ריכוז רוב מנייני של העם בציון. יאבסורד הוא להניח, שהשלב השני יתלווה ב„שיתוף לאומי רחב", דווקא כאשר מעמד אחד יכריע את יריבו.

ברם מה מציע לנו ציזייק כתחליף לתורת השלבים? הוא אומר: „הדבר ניתן על־ידי המרת „הציונות החלוצית הסוציאליזם המהפכני" בתורת הציונות־הסוציאליסטית, שגם בה ישנם דגשים שונים, אסכולות שונות והנצחות תיאורטיות, אשר מקורן בתורת סירקין, בורוכוב, ברל כצנלסון, ארלוזורוב, בן־גוריון, טבנקין, יערי וחזן". תחת ייחודיה הציונות החלוצית והסוציאליזם המהפכני הוא מציע לנו איפוא את כלליות תורת הציונות־הסוציאליסטית. וזאת, כדבריו, כדי למנוע את „ההפרדה המיכאניסטית בין שתי התקופות".

כאן אשאל: מאז כינון המדינה ועד למוצאי שנות השישים זכו מפלגות הפועלים לרוב מוחלט בכנסת — מדוע לא הציע איפוא אז ציזייק כי יקום בארץ משטר סוציאליסטי לאלתר — בעיקר כאשר לפי דבריו „אין כל וודאות בכך שקיום משטר סוציאליסטי ימנע את הסיכוי של שיתוף־פעולה לאומי למען בניין הארץ, אגב קיום משטר מתקדם במדינה"? הוא אף שואל: „מי אמר, כי המשטר הסוציאליסטי מחסל (לפחות בשלבים הראשונים) את אפשרויות שיתוף הפעולה עם יזמה פרטית לא־ספסרית"? אם הכול חייב להיות ציוני וסוציאליסטי בעת־ובעונה־אחת, מדוע לא ראה בכך ציזייק פרספקטיבה ריאלית?

התשובה היחידה היא, שהשלב הראשון בהתפתחות הארץ הוא מן הבחינה שלב בין־מעמדי, אף־כי בהגמוניה פועלית, תוך קיום משק ציבורי ופרטי מעורב, והוא מאופיין בקואופרציה לאומית בין המעמדות. רק בשלב השני, שכבר בונה לעצמו עמדות קהבצות בשלב הראשון, יתכונן משטר מעמדי, שבו בהחלט יחוסל שיתוף הפעולה עם היזמה הפרטית, וכן תנותק הקואופרציה הלאומית־הכללית.

דווקא הדוגלים בארץ ב„ציונות־סוציאליסטית", אמונים על ההפרדה המיכאנית בין שלב הקואופרציה הלאומית (שהם באה מקיימים אותו) לבין השלב השני, הסוציאליסטי, שאין הם מתייחסים אליו ברצינות יתירה אלא לתפארת המליצה בלבד. זו האמת הבלתי ורודה על המציאות הלאומית והמעמדית בארץ.

נפנה עתה אל אהרון כהן. הלה לא רק שאינו מתקרב להשגות מפלגת־העבודה — הוא נראה מתרחק במלוא הקיטור ממפ"ם. לדעתו ברור ומזהיר הוא, ש„תנועת השומר־הצעיר" ומפ"ם של תחילת שנות השבעים עומדת בסימן נסיגה רעיונית והתפוררות פוליטית". מכאן, „ברור לגמרי כי החלל העלול להישאר עם היעלמות מפ"ם מן המפה הפוליטית, מן ההכרח יהיה שיתמלא על־ידי גוף פוליטי אחר, שיעמיס על שכמו אותם תפקידים שהעמידה על עצמה מפ"ם בזמנו".

ולאחר שמחק את מפ"ם מן המפה הוא אץ לאחד את התנועה הקיבוצית כולה, ואף מבטיח התארגנות פוליטית נפרדת, הסוטה ממפ"ם, לא רק מחוץ לקיבוץ אלא גם בקירבו גופא.

★

לא אוכל תחת לשוני: משבר של אמון עצמי פוקד אותנו, הוא תוצאה של שפל חברתי בארץ, המפקפק על שורינו ובסופו־של־דבר פוקד גם אותנו, ובראש־וראשונה את צעירינו. עם זאת, נראים סימני תסיסה לא רק בדלת־העם, אלא גם בין אזרחים חשובים, נוער לומד, אנשי מקצועות־חופשיים וחלק של הפועלים. תסיסה זו ממש „מסמנת" פתיחת אפקים רעיוניים ופוליטיים. יש מקום, יש שטח־מחיה למחשבה סוציאליסטית רעננה ומחודשת. אם מחשבה זו אך תופיע, היא תכה גלים. וגם תכה על הראשים. ברם, מוצאת היא אותנו בעיצומה של רווחה חומרית בתנועה הקיבוצית, ואף במזל של תאבנות צרכניים גוברים.

ברגע של זעם, כותב מנחם שרמי, ש„אם נבחן קצת את מסגרת הצמיחה של דור הבנים, ניתן לומר כי מבחינה זו או אחרת הרי בסופו־של־דבר הם בנים מפונקים של שכבה חברתית, אשר היא־עצמה זנחה מזמן את ההזדהות עם מעמד העובדים, לפחות מבחינת התודעה".

יש בהסתות־זעם זו מן האמת, כאשר הצד השני של המטבע היא ההתגייסות הנפלאה של בנינו להגנת המולדת. אשר לי, מסרב אני להאמין, שיש בביתנו סוף פסוק. לי נראה שעלינו להתעורר מאיזו היגררות עם הזרם ועלינו לשוב לעצמנו, לטהר דגלנו, לתרומית הלב והמחשבה, שהיה מנת־חלקנו מאז עמדנו על דעתנו. ואם תרצו — אין זו אגדה.

זעזוע בחברה שאננה

עכשיו, כשרווח לנו מעט, כשהצבאות על תעלת־סואץ מתרחקים זה־מזה ונדמה לנו כי רואים אנו סנונית ראשונה, המבשרת הסדר כלשהו — ראוי לשוב ולבחון את הזעזוע שפקד אותנו בצהרי יום־הכיפורים. האם סיבותיו של ההלם רק בהתפרצות־הדמים הערבית הפתאומית, שלא היינו מוכנים לה, או שמא שורשיו טמונים גם בקרקע החברה הישראלית, באווירתה שמלפני המלחמה, ובהתערערות היסודות הרעיוניים שעליהם הוקמה מדינת ישראל?

מאת

אברהם כנעני

הועדה הציבורית החוקרת את אשר התרחש לפני פרוץ המלחמה עוסקת בהיבטים הצבאיים והמדיניים של המערכה, ואין היא חוקרת ברקעם החברתי־הרעיוני של המחדלים. והרי ייתכן, כי נמצא קשר בינם לבין נושא החקירה. שכן, נצחונות או כשלונות צבאיים אינם תלושים מן החברה שמאחוריהם.

אין זו מלחמתה הראשונה של ישראל. מאז כינונה שרויה היא במצור ואויביה לא העלימו מעולם כוונותיהם לחסלה. מדינת־ישראל אינה מדינה של עם אשר השתחרר מעול כיבוש זר ויושב מדורי־דורות על אדמתו. ישראל היא מדינה, שהגיעה רק זה למחצית יובלה, ואחד מתפקידיה הראשיים הוא — קיבוץ פזורות העם במולדתו, כלומר זוהי מדינה בעלת אידיאולוגיה וייעוד ציוניים. ואכן, הישגיה בקליטה, בהתיישבות, בכלכלה ובתרבות גדולים ונכבדים. ועל־אף כל המלחמות והצרות, שפקדו אותנו יכולות המדינה והתנועה הציונית להביט אחורה בגאון ובסיפוק. הדברים האלה אינם באים להסיח את הדעת מהמבוכה שהוטלנו לתוכה בעטיים של המחדלים הצבאיים, כי־אם לשוקלם נכונה בתוך המפעל כולו, הקרוי מדינת־ישראל. אולם בישראל, שתודעת התקופה ההיסטורית הגורלית בה שרויה המדינה מאז כינונה, הועמה ונחלשה, שייעודיה הציוניים אשר לשמם קמה ישראל — נשחקו בתוך חברה משגשגת וצרכנית — כל כשלון צבאי או מדיני עשויים להלך על העם רוח־נכאים.

מלחמות ישראל הן המחיר שתובעת הציונות בעד הגשמתה מראשית הופעתה, כשם שתבעה את קורבנות הקדחת בראשית ההתיישבות, את קורבנות אנשי המגן לתקופותיהם, מימי „השומר" ועד היום. אבל המדינה לא התכחשה לייעודה ולחזונה הציוני. שעריה נשארו תמיד פתוחים לעולים, משקה התפתח, תרבותה העמיקה, צבאה התעצם ועיני יהודי התפוצות נשואות אליה, כאל מרכזו של העם כולו.

ברם, בתוך החברה הישראלית חלה תמורה עמוקה. פער רב נפער בין יסודותיה הרעיוניים־הציוניים של המדינה לבין תודעתה של החברה. ויש להבחין בין הדריכות הרעיונית הציונית של החברה הישראלית לבין הזדהותה עם הממלכתיות של ישראל. אמנם, אין חברה מסוגלת להמשיך לאורך־ימים במתח רעיוני — הסטיכיה גוברת על הדריכות. כמו כן גם החברה שואפת להשתחרר ממתחים, לחיות חיים מאוזנים ונוחים ללא התחייבויות. נטל־מסים כבד רובץ על הישראלי; חובת השירות הצבאי ושירות המילואים מכבידים ביותר, אף בימי רגיעה יחסית, ותקופות המתיחות הבטחונית, החוזרות ונשנות, מורטות את עצביו. אף־על־פי־כן אין כל אלה גורעים מרגשותיו הפאטריוטיים, ובימי חירום מגלה הוא סולידאריות עמוקה עם מדינתו. אך בחלוף מצב החירום חוזר הוא לעסקיו, וסולם־ערכים של חברה צרכנית מנחה אותו בנתיבותיו. מכאן — יחסה של החברה הישראלית לקליטת העלייה. בעוד שהמדינה על מנגנונה ומוסדותיה עושה כמיטב יכולתה לדאוג לשיכונם, עבודתם וחינוכם של העולים, עומדת החברה מנגד, לא משום התנגדותה לעלייה, אלא משום שהתודעה הציונית נשחקה, כאמור, בתהליך בניין הארץ. למגמה חברתית זו סייעו לא־במעט הדפוסים המוסדיים־המנגנוניים, שהוטלו על חיי החברה, ואילו המפלגות והאירגונים החברתיים הניחו לחיים לזרום באפיקם הסטיכי. כאן משברה החברתי־הרעיוני של ישראל.

המושג ציונות הומר בממלכתיות, בהערצת עוצמה ושליטה. היסט זה מתפיסת מדינת־ישראל כמכשיר לקוממיות לאומית, להערצת המדינה כשלעצמה — שורשיו נעוצים בדחיקת־קץ הגאולה. הכמיהה לראות את מדינת־ישראל עומדת על תילה, שרויה לבטח בין שכנותיה, מושרשת עמוק בין עמי האיזור ומוכרת על ידיהם, היא כעין התעלמות מעצם התהליך ההיסטורי ששמו ציונות, שהוא מאבק־יהודים לשיחרור ולתחיה יהודית לאומית. רבים העמים באירופה, שנלחמו דורות על שיחרור לאומי ועל עצמאות מדינית, אף־כי לא היו מוקפים שכנים ששאפו להכחידם. ייתכן, כי ההלם שפגע בנו בצהרי יום־הכיפורים, פגיעתו היתה חלשה יותר, אילו זכרנו כי זהו המחיר שמדינת־ישראל חייבת לשלם בעד הגשמת המהפיכה הלאומית.

על הדור הצעיר הזה, החי בתקופה זו, גזרה ההיסטוריה לשלם מחיר דמים כבד מאוד על מזבח התחייה הלאומית, שמצאה את התגלמותה במדינת ישראל העצמאית.

חלום הרגיעה

ההיסטוריה הקצרה של מדינת־ישראל „פינקה" אותנו בנצחונות צבאיים רבים. נצחונות אלה היו פיצוי נפשי עמוק ליהודי הנרדף והמבוזה אחרי השואה הנאצית. היהודי הישראלי זקף את קומתו, ערכו גדל בעיני עצמו וראשו הסתחרר קצת. ההישגים הצבאיים נסכו בו בטחון ואף הוליכו גילויי יוהרה. אך בבוא יום הפקודה הם התנקמו בנו. הנצחונות והכיבושים נראו כעין השלמה להצלחותיה ולהישגיה של המדינה בשדה הכלכלה, בפיתוח הארץ ובעליית רמת־החיים של החברה כולה. החברה הצרכנית קיבלה את עליונותה הצבאית כאישור לישראלי היודע את דרכו ואין דבר אשר ייבצר ממנו לעשותו. אמנם, הוא היה מודע למצבה הבטחוני של המדינה, שכן שכנינו לא הניחו לנו מעולם, אך את המצב הזה ביקש הישראלי המצליח להדחיק מתודעתו, ולהטביעו בגלי נהנתנות שוצפה. תחושת מצור מזעזעת את יסודות חברה השקועה ברדיפה אחרי סימלי סטאטוס חברתי ואחרי מנעמי חיים למיניהם. חברה צרכנית זקוקה מאוד לבטחון עצמי, לשאננות ולרגיעה. לכן הם היו דברי שר־הבטחון ודברי מנהיגים אחרים, כי לא צפויה לנו מלחמה — כסם־מרפא לחברה זו. כי חיים מתוקים ומלחמה כידוע אינם עולים בקנה־אחד.

לכן זכה משה דיין לפופולאריות רבה בקרב שכבות רחבות; כי להבטחה כזו ציפו הכול, ואם היא נשמעה „מפי הגבורה" — מי לא יאמין? זהו הרקע החברתי של המחדלים הבטחוניים, ריקעה של חברה, שמגמותיה נוגדות את מצבה הלאומי של ישראל מאז כינונה. בקשת השאננות הדחיקה מתודעת החברה את אימת המלחמה והאפילה על ראיית המציאות.

אבל בעוד שתוצאות המחדלים הבטחוניים הומחשו באורח טראגי בימיה הראשונים של המלחמה, הרי מחדלי החברה הן פגעו כזעזוע נפשי עמוק, שעירער יסודות החיים, כי כזאת עלול היה לקרות לנו.

מלחמת יום־הכיפורים חשפה לא־רק מחדלים צבאיים. היא חשפה גם כשלון חמור בתחום חינוכו הרעיוני של הדור הצעיר, יליד הארץ. בתוך שאון המלחמה נשמעו קולות צעירים רבים, שהטילו מועקה בקרב הציבור. קולות אלה מגיעים מבין כותלי בתי־הספר התיכוניים ומחוצה להם, התוהים על זכות ישיבתנו לא־בלבד בשטחים הכבושים, אלא אף בתחומי ישראל שלפני מלחמת ששת־הימים. הרי אפשר לטעון נגד נערים אלה, כי ישיבתם בארץ הזאת היא לגבם עובדה קיומית; זכותם לרשת הארץ יונקת לא מכבוש ואף לא מההיסטוריה אלא מעובדת היוולדם כאן. הם לא בחרו לעצמם את ארץ היוולדם, הם לא באו אליה מן הנכר כאבותיהם — הם ילידי הארץ הזאת, ועל אדמה זאת פסעו את פסיעותיהם הראשונות. אף־על־פי־כן מטילים הם ספק בזכות ישיבתם כאן.

אבל לא בהם ה„אשמה" כפי־עון מעוות זה, כי אם בחברה. שכן החינוך הוא תוצר החברה, הוא אספקלריה של המציאות החברתית. החברה היישובית הטרום־מדינתית, החלוצית, יצרה חינוך בהתאם למאווייה, הקימה את „זרם העובדים" בחינוך, שהיה נושאה של ההגשמה העצמית החלוצית. אולם עם קום המדינה בוטל הזרם הזה. אז נעשה נסיון חינוכי אחר — „התודעה היהודית" שבאה להחדיר בקרב הדור הצעיר את ערכי היהדות. היה זה נסיון חינוכי שנולד על רקע השואה הנאצית אך נדון לכשלון. שכן התודעה היהודית באה להקנות ערכי־יהדות היסטוריים, המעוגנים בהוויה הדתית, לתלמידים שמוצאם מחברה חילונית. כך נוצר פער בין ההלכה והמעשה, ולימודי „התודעה היהודית" הצטמצמו לדיבור על יפי ערכי היהדות, אך לא היו ל„מורה־נבוכים" לדור הצעיר. למעשה היתה „התודעה היהודית" מס, שהחברה החילונית שילמה למסורת הדתית של העם, בעוד שהדור הצעיר נשאר מהלך בחלל־מורשתי ריק. את החלל הזה מילאו לפרק־זמן תחושת הממלכתיות המחודשת, הנצחונות הצבאיים ותחושת העוצמה הצבאית.

נסתבר, כי בימי סערה שפקדה אותנו, אין בכל אלה לשמש מחסה לאדם צעיר ונבוך. ומכאן התהיות והספקות.

אכן, באין חזון ייפרע עם, וחזונה של מדינת־ישראל הוא החזון הציוני שעומעם בחברה הצרכנית הנהנתנית המבוגרת ובקרב בניה הצעירים כאחד.

שלום לך, ישראל הבועזית

עימות פתאומי עם אפשרות המוות פועל על בני־אדם בשתי דרכים מנוגדות: בין אנשים שחייהם היו תלויים להם מנגד, וניתנו להם לשלל — יש הנתקפים דברנות קדחתנית שאינה יודעת שובעה, ויש המתכנסים בשתיקה כבדה, באלם קודר ועמוק. אם השטף המילולי, הפורץ מפי אחדים, הינו ביטוי לצורך הדוחף לברוח מפני מה שנגלה ברגע העימות עם הקץ, הרי האלם והשתיקה הינם ביטוי לאי־היכולת להינתק ולהשתחרר מאותו רגע מהפנט, שבו נגלה באור מסנוור אפסיות הקיום וודאות סופו. הדברנות הבהולה והבולמוסית של הראשונים באה להמחיש להם עצמם כי עדיין הם בחיים, בעוד השתיקה המכוונת של האחרונים היא ביטוי להכרה המהממת, כי רק עדיין חיים הינם.

מה שתוסס לגבי יחידים, כוחו יפה לגבי ציבור, שראה את מותו בעיניו. ואולם, בעוד שהיחיד עשוי לעמוד פנים־אל־פנים עם קיצו הפיזי, הרי ציבור הינו יישות חברתית־רוחנית, שעיקרו טמון במירקם־מיבנהו, בסטרוקטורה המאפיינת אותו. חיסולה של יישות חברתית אינו זהה בשום־פנים־ואופן עם חיסולם הפיזי של כלל בני־האדם, המרכיבים אותה חברה. יישות חברתית עשויה להתחסל ולעבור מן העולם גם בלי שתיפול ארצה שערה משערות ראשו של מישהו ממרכיביה. מותה והתעוררותה של יישות חברתית מתבטאת בהתפרקותו של אותו מצוי מופשט, שהוא־הוא מגדירה של הקבוצה. זו הסיבה, שעמים עוברים בחייהם שעות־מוות רבות ושעות־לידה רבות, תקופות זיקנה ותקופות נעורים מחודשים, בדומה לעוף החול האגדי הקם מאפרו.

אנחנו ומותנו האחרון

הדברנות הקדחתנית מחד־גיסא והאלם העמוק מאידך גיסא, שירדו עלינו מאז יום־הכיפורים, עשויים להעיד (אם יש צורך בכך) שנפגענו, ועדיין אנו עומדים, פנים־אל־פנים עם מותנו. אלא שבניגוד להמומי פחד ההשמדה הפיזית, המפלטים עצמם מהתודעה הרוחנית הנפשית, שבא עלינו קיצה של סטרוקטורה חברתית ומנטאלית, לעבר פאנטאזיה חומרנית בדבר ייהבטחות

מאת

יהושע סובול

של השמדה פיזית. ובכן — בניגוד לאלה דומני שיש להעמיד דברים על דיוקם למען צלילות דעתנו בימים אלה, שתמורה עמוקה מתחוללת בנו: העובדות הפשוטות והברורות מוכיחות, שלא בפני השמדה פיזית עמדנו, אף־על־פי שכל אחד רשאי, ולאיש אין מנוס מהתמכרות לחוויית הסכנה בחיק הדימויים הסובייקטיביים, התואמים את מיבנהו הנפשי.

טענתי היא, כי כציבור, כחברה, חזינו ועדיין אנו חווים את התמוטטותו של מיבנה מנטאלי שעיצב ואיפיין את החברה הישראלית בשנים שחלפו בין ששת־הימים ליום־הכיפורים האחרון. מכאן הלהג הרב, ומכאן השתיקה הכבדה, וביניהם — כמנת־חלקם של המתלהמים והדוממים כאחד — הידכדכות הרוח הנעכרת.

בין ששת־הימים ליום־הכיפורים נוצרה בארץ הזאת מין תרבות חדשה, תרבות שמצאה את ביטויה במה שאכלנו, ואיך שאכלנו, לאן שטיילנו ואיך ראינו בעומק מיבצר־פנימיותנו את קונייטרה, את שכם ואת סנטה־קתרינה; תרבות שהתבטאה גם בהומור שהצחיק אותנו, (מהסוג של „נשק אימי סאדאת"), גם בדברים שעוררו אי־שקט במיעוט קטן בארץ הזאת, כמו גורלם של עקורי בירעם ואיקרית והבדווים שגורשו מן „פיתחת".

כל תרבות מתיימרת להיות הדרך המוצלחת ביותר להתמודד עם המציאות הנתונה לחברה. עם זאת, יש תרבויות מוצלחות, המעניקות למחזיקים בהן שיגשוג, רווחה, שלווה ועתיד, ויש תרבויות פחות מוצלחות, הרצות את המחזיקים בהן לכשלון בהתמודדות עם המציאות, וסופן שלא נותר מהן דבר זולת שמורת־טבע אנתרופולוגית בחשלת, ובכל המקרים — עבר פחות־או־יותר מעניין, פעמים אפילו נשגב.

בני־אדם חופשיים להיאחז בשיניים ובציפורניים בתרבות המוליכה אותם לניתוק מהמציאות ולניוון, הם חופשיים להשקיע את כוחותיהם והאחרונים בהנצחת סמכותה של אותה תרבות, שהיתה גורם לאובדנם, מאחר שהאדם נולד חופשי, כדברי רוסו, אך מת בכבלים.

אין זה מקרה, שכל התרבויות אשר נסתיימו בכשלון הותירו אחריהן פסיפסים קפואים ומאובנים, אות וסמל לניתוקן מהמציאות החיה. מה לא נמצא בין אותם פסיפסים מעוררי חרדה: פסלוני עץ ואבן, אבירי־פולחן, מיקדשים חצובים בסלע, ספינקסים ופיראמידות הניבטים אלינו בעיני מתות, עדות מרצת לכך שנסיונה של תרבויות קשורה קשר גורלי בהיאחזות מלאת אימה בנכסי חומר. כאשר תרבות מתחילה להסתמך ולהתבטא במה־שיש־לה תחת שתמצא ביטויה במה־שהיא־עושה, כאשר היא קופאת בנכסי צאן ברזל של עבר ומסורת, מתים גדולים וקברים קדושים, תחת שתהיה דרך מפולשת ותוכנית פעולה לעתיד — אות וסימן הוא, כי קיצה קרוב לבוא.

בזיכרון על הנזק והתועלת שיש בהיסטוריה לחיים מראה ניצשה, כי כל־עוד עם משכיל להשתמש בהיסטוריה שלו כבמיתוס מדרבן לפעולה, הריהו מפיק תועלת מעברו. אך ברגע שהוא הופך את ההיסטוריה שלו למונומנט נשגב הראוי לסגידה, להערצה ולהתבטלות, סופו שכוחות חייו מתמסמסים ועתידו נגזר.

כוח החיים שביהדות

מכל התרבויות שניסו את כוחן בהתמודדות עם המציאות המשתנה והולכת דומה כי אין כמו התרבות היהודית להוכחת כוח התמודדות, חיוניות ופתיחות לעתיד. במה דברים אמורים? דווקא בכוחה של היהדות להסיר קליפות מכל נכס חומרי, לערטלו מגשמיותו, לחתור אל הגרעין הרוחני שבו, ולהופכו למקור השראה ותחיה להגשמה בעתיד, תמיד בעתיד. ארץ־ישראל שאבדה, היתה לחזון פתוח ומשתלה לעתיד אינסופי, לאחרית־ימים, לנכס רוחני, שאין שום כוח בעולם היכול לשים עליו יד ולגזלו. שכן הידיים ידי תוהו הן. הפאראדוקס העמוק של היהדות, אותה מהות שלה שלא חדלה להביך את העולם הנוצרי, הריהו כוחה ליטול נכסים שנלקחו ממנה ולעשותם שלה, יותר מתמיד, דווקא לאחר שנגזלו. כך ציון, כך ירושלים, כך העתיד. אם לשאול מטבע־לשון של ימינו, הרי סוד כוחה של היהדות נתמצה כאילו בפילוסופיה האומרת, כי מה שנלקח בכוח — יוחזר ברוח, ולא בכוח.

ייחוד זה של תרבותנו הוא המסביר יותר מכול את תנופתה הכבירה ואת כוחה הנפשי המדהים של הציונות בראשית דרכה בארץ: בעוד שעמים משתחררים מעול זרים מסתפקים בתביעת עצמאות מדינית, בלי לשאול מה יהיו פני החברה שתקום לאחר שתושג העצמאות, היעוד־מימד־רוחני הגורר על הרוב הקמת רודנויות צבאיות ומשטרים טוטאליטאריים צלובים, הנה החלו חלוצי העליה־השניה והשלישית את דרכם לשיחרור לאומי כמו מהסוף: מפעלם החברתי של אותם עולי־ימים, שבאו ארצה בראשית המאה, נראה היום כאותיות־ימים נהדרת מול כשלונן המדכדך של תנועות תיקון חברתי והמהפיכות הסוציאליסטיות בעולם הגדול.

ייחודה של היהדות, שבובר ראהו אותה ב„שילוש" של אחדות הרוח־והמעשה (המעשה! — לא הנכס), אחדות הפרט והכלל במעגלים המתרחבים ההולכים מהיחיד לעם ולעולם, ובפתיחות לעתיד — ייחוד מורכב זה, כך נדמה היום, מצא את ביטויו העמוק ביותר דווקא במעשיו של דור, שהשליך מעליו אביזרים חומריים של פולחן, אשר סימלו יהדות מתאבנת, יהדות שהלכה וניתקה ממציאות, ובכך הגשים בחירות־רוח עצומה את גרעינה החי של היהדות: תשוקה עזה לגאולה, ועשייה בהווה, שכולה בהשראת חזון לעתיד. לפיכך אין לך דבר מצער ומגוחך יותר מן התקפה שהתנהלה בשנים האחרונות בישראל ה„מית־קלרקלת" (היינו: ההולכת ונעשית קלריקאלית ברוחה) כנגד רוחה של ארץ־ישראל החלוצית, כאילו זו לא הצליחה למלא איזה „חלל רוחני", איזה „צורך בזהות"... מול המלאות הרוחנית ומול הזהות המוצקה של ארץ־ישראל העובדת של שנות העשרים והשלושים ועד להקמת המדינה, מול עוצמת אותה תרבות — נראות היום שש שנות „פסטיבאל־הכותל" ואיי־השלימה, על קברותיה ושאר ניכסי חומר שבה, כמין חלל ריק, פעור ונבוב, שאוי לזהות אותה החול ליצור.

דחפים מנוגדים בתרבות

בכל תרבות, שבה אתה מוצא כוח זו הפועל בעוצמה בכיוון אחד, אתה מוצא גם כוח בעל מגמה הפוכה, הפועל בכיוון הפוך. כך בתרבות הגרמנית, שבה אתה מוצא מחד־גיסא אותה עוצמה רוחנית ודחף לחשיבה מופשטת, לשירה רגשנית ולמוסיקה עמוקה, ומאידך גיסא — דחף רב־עוצמה לגשמיות, לגסות־רוח ולקהות־חושים. מכאן — עידון וזיכוך המחשבה והרגש, תוך תחירה לגשגב; ומכאן — קלגסות בהמית. כך גם בתרבות הצרפתית, שבה משמשים זה־בצד־זה וזה־נגד־זה דחף חזק לחירות־רוח, צלילות־מחשבה ובהירות־ביטוי, השוללות כל אוטוריטה בשם הירוטו של ה„אני חושב", הקוג'יטו הקארטזיאני הידוע, ובנגד אלה — דחף מחודי להתבוססות כבודה ונגדנית תחת כנפי פטרון אבהי, וזאת בשם „הגדולה" הצרפתית הידועה, ה„גלואר" התופס מקום כה חשוב בתרבות הצרפתית, כל כמה שהוא מנוגד לחירות האנאליטית של הקוג'יטו הקארטזיאני הספקן. זהו הדחף שהוליד את הבונאפארטיזם והגוליזם בצרפת, כשם ששווה־הערך שלו הוליד בגרמניה את ההיטלריזם.

אפשר מאוד, שבכל תרבות אתה מוצא אותו ניגוד בין גילויה הרוחני לבין גילויה האנטי־רוחני, כאשר בגילויה הרוחני היא מבטאת את גאונה, בעוד שבגילויה האנטי־רוחני היא מבטאת את בינוניותה, ונכנסת בשדירים דרוכים להרפתקות לאומניות, שראשיתן באדמה וסופן באדמה. העימות בין שני קטביה של כל תרבות מגיעה, כפי הנראה, לשיאה כאשר אחד משני הקטבים משתלט על הווייתו של העם ונהפך לדחף העביר העיקרי, והמצב מצטייר אז בעיני המסורים לדחף הנגדי כעבר שואה ואסון לאומי. כך, למשל, שעה שגרמניה נהפכה לביטויה של הקלגסות והלאומנות הבהמית השואגת את הסיסמה „ארץ אחת, עם אחד ומנהיג אחד", מוצאים את עצמם רוב אנשי־הרוח בגלות פיזית ורוחנית, ותומאס מאן משדר מעבר לאוקיינוס תפילה להחרבנה של מכורתו, שהפכה את עורה והתעברה למה שנראה לו כביטויה הזוהר עמוק של התרבות הגרמנית.

דומה שמבחינה זו אין התרבות היהודית שונה מכל תרבות אחרת: גם לה יש קוטב של רוח וקוטב של חומרנות גסה. או שמא נאמר: יש כותל של רוח, וכותל של אבן, אשר את הצמ־מודיות המאורגנות סביבו כינה הפרופסור לייבוביץ, כמדומני, בשם עבודת־אלילים. בעבר הרחוק ועל ערש לידתה של תרבותנו נסתמלו שני הקטבים בנביא ובמלך, בנביא ובשוע, בנביא ובאדוני־הארץ. בעוד המגמה החומרנית מתבטאת בהשתלטות על קרקעות ובנישול בעליהן, יוצא הנביא נגד „מגיעי בית בבית, שדה בשדה יקריבו". בעוד המלך נוטל לו בתוקפת־יד כל שנפשו חושקת בו, יהא זה כרם נבות ותהא זו אשת אוריה החיתי — קם הנביא ומתריע על חורבן הממלכה.

היהדות סולדת מאדנות, בוזה לכאריזמה

בניגוד לתרבות ההלנית לא התלהבה היהדות מעולם מדמויות של גיבורי־חיל עתירי־כוח־וקסם. במאמרו על דמות המנהיג במיקרא, מונה בובר אחד־לאחד את מנהיגינו הגדולים ומראה, איך בכל אחד ואחד מהם יש כביכול יותר מטעם־לפגם מבחינת „עשיית רושם" כמנהיג, מה שהיינו מכנים היום „תדמית של מנהיג", או סתם כאריזמה... הנה, משה היה כבד־פה ומגמגם (זיכרו מה עוללו לאשכול המנוח...), דוד היה נער בהתייצבו מול חוסנו של גלית; גדעון היה איכר פשוט. המנהיג נעשה מנהיג מכוחה של שליחות שנמסרת לידיו ולא מכוח תכונותיו האישיות התופסות אותו ל„מנהיג טבעי", שנועד מלידה להנהיג בני־אדם. הפילוסוף המייצג יותר מכל אחר את תסביכה של אירופה לפרוק מעליה את עולה של היהדות ולחזור ולאמץ לעצמה אינסטינקטים הלניים — פרידריך ניצשה — הוא שהיה הראשון שהרגיש, כי גם בתוככי היהדות קיימת משיכה חזקה לאותם „אינסטינקטים הלניים". וכך כתב: „(היהודים) צמאים להיקבע במקום כלשהו בביטחה, בהיתר, בכבוד, ולשים קץ לחיי הנדודים. ליהודי הנצחי... מן הראוי להקדיש תשומת־לב וסבר־פנים יפות לנטייה וללחץ זה של היהודים, שהוא עצמו כבר מבטא, אולי את התלשותו של האינסטינקט היהודי...".

מגמה זו של מאבק בין עוצמה רוחנית לעוצמה חומרנית קיים איפוא בתרבותנו, כשם שהוא קיים בתרבויות אחרות, ואפשר לראות בו בעקבות ניצשה ותוך אימוץ מונחיו, מעין מאבק בין אינסטינקט יהודי ואינסטינקט הלניסטי בתוככי היהדות. בעוד שראשיתו של המעשה הציוני בארץ שאב את כוחו מעוצמה רוחנית מופלאה, שמצאה ביטויה בתשוקה להתעוררות מצורות־חיים קפואות וישנות, מאבק מסורת שהתאבנה, ובנסיון נועז „פה להקים ופה ליצור / חיי חופש, חיי דרור", לבנות ולהיבנות, לגאול ולהיגאל תוך שמחה והתלהבות; בעוד אלה היו ראשית צעדינו בארץ — הנה כבר למן העלייה־הראשונה בהתגוננותה מתחילה להסתנן ארצה נציגות של הקוטב המנוגד בתרבותנו הלאומית. מול החלוץ העני, שלו מלכות־השמים, יורשה וממשיכה של היהדות החיה בכל הדורות, של החסידות והשבתאות והקבלה עד לנבואה, מולו מופיעים בארץ ראשוני הבוקים, ממשיכי דרכו של אריה־בעל־גוף, שאינו אלא גילגול של שועי־ירושלים ערב החורבן, יורשי פרות הבשן אשר בהר שומרון.

הבועזיות משתלטת על חיינו

כך, עם תחילת השיבה לארץ נפתחת התמודדות ארוכת־טווח והרת־גורל בין שתי המגמות הסותרות בתרבותנו: בין יהדות של רוח, אידיאל, מוסר וחזון, יהדות החותרת להגשמת ערכים רוחניים ומוסריים גם בחיי חולין — לבין יהדות בוקיות, יהדות של בעלי־גופיה, כוח־זרוע, של ניצול־הזולת ולעג לערכי־מוסר, המכירים בשווי־ערכו של הזולת. במלה אחת: יהדות החותרת להשליט ערכי־חומר וכוח גם בחיי הקודש.

(המשך בעמ' 9)

מפזמוני השעה

אחווה בעורף - עוצמה לחזית: תן טרמפ לחייל! מוגש על ידי כור תעשיות

מבט מן העמל

דף לספרות ולאמנות

ל. אלוני

אולי...

אולי
כדאי לישב מעט
על גדות. בצד
פה, לא הרחק.
ולהרהר...

על פני עולם
שלא הצלחנו
לעצב.
והוא מזנח
ומטלטל
מן הקצה אל הקצה.

על הנסים שמאנו
להתרחש.
ועל „האיך" שממנו
חצבנו „יש".

על מדבריות
זרועי הידה.
בתולות
זבות חלב ושד.
ברוכות הזיה.
ועוד, ועוד..
וכיוצא בזה.

2.
אכן, נשב
נשוב ונהרהר
הרהור נוסף
שקול. משלים.
כי — איך אומרים — ?
„הזמן?
„כבר לא בוער?"

אף הוא כבר מיושב.
אינו דוהר.
אינו נכסף.
יושב עמנו על הסף
על סף הסוף.

אשר מרעיד
שער כסוף
כקני־סוף.
כחסל כסוף

3.
עתה, הקשב:
אינך חושש
שעל הכל האמור לעיל
מן הדין להתאבל?
אולי נגזר להתיצב
מול פני האל?
האל של כל הנשכחים.
הקצר.
זה הנגזר
מאלהים
גדולים?
זה האל היפהפה
המסתכל,
המתירא להסתבך
זה הבנס!
שבעת חרום לא הסתכן
לזרים
עילם
אל תא הבנ
ולהסתבן
אל הרהורו של עם גוסס
קורא לנס:
„באסטגיו זיסער..."

4.
הגידו
אולי יאה להתעטף?
אולי לזעק
„על חטא, על חטא..."
אולי
כדאי להתעצב
להתחרט
על באמת?

אתה רועד?!
חיפה. 1973

יעקב רבי

בין הרב למשורר

ספרים רבים ומאמרים אין־קץ נכתבו על הרב אברהם יצחק הכהן קוק, רבה הראשי האשכנזי הראשון של ארץ־ישראל: על אישיותו המקורית הבאירה, על מאבקיו הנרצים „מבית" (בתוך היהדות החרדית, נגד קנאים וקופאי־על־שמרים שבה) ו„מחוץ" (בתוך תנועת־התחייה הציונית ובמערכות היישוב הצבורי על אגפיו השונים), ועל חידושיו באמונות־ודעות ובפסיקת־הלכות. כתבו עליו תלמידים מובהקים, יוצאי ישיבתו אשר ייסד וניהל בירושלים, ישיבת „מרכז הרב" (ביניהם ימיין הרב משה צבי נריה), וכתבו גם חוקרים והוגי־דעות שעניינם במחשבת־ישראל החדשה, בייחוד פרופ' נתן רוטנשטרייך ופרופ' שמואל־הוגו ברגמן.

מכל מקום, הספר שלפנינו, „משנתו של הרב קוק" מאת צבי ירון*) איננו „עוד חיבור אחד" על האישיות הדתית המצויינת ביותר של הדורות האחרונים, אלא ניתן לומר שזהו מחקר מקיף והיפיכופי על האגפין השונים על יצירת הרב. מסבע־הדברים, מחקר כזה הוא קיבולת מדעית־ספרותית קשה, שכן משנתו של הרב קוק אמנם עשירה אבל לא סדורה: פזורה היא מתוך רישול מבחדי־לב בים הגדול של כתביו, ויש לאתות קצוות, לשזור מרגליות, לברור ראשי־פרקים ולצרף להם את הפרקים גופם. צבי ירון עשה מלאכה נאמנה; ספרו מצטיין במיוחד מחקרי בדוק ובבהירות־ההרצאה. ניכר שהמחבר שולט שליטה מלאה לא רק בתורתו ובהגותו של הרב קוק ובכל תורי הספרות הרבנית, — ניכר בו שהוא בן־בית במחשבה התיאולוגית הכללית ובמדע־הדתות המודרני.

יומן קריאה
שבט תשל"ד

חיוב המדע והספרות

מבמה בחינות חשבות שונה היה הרב קוק, מורה־ההוראה ומנהיג־הציבור, משאר גדולי־הרבנים של זמנו, ובשונותו — מרד־השפעתו גם מגוון למגמה הדתי. היתה בו סקרנות אינטלקטואלית ללא שובעה, ומכאן — נתיחות לרוחות־הזמן ולחידושי־הזמן, בישראל ובעמים. הוא העריך ביותר את המדעים ואת העיסוק בהם; בעקבות הגאון מווילנה גרס, כי „כל מה שיחסר לו לאדם מחכמות העולם, נגד זה יחסר לו עשרה מונים מן התורה". ללמדך, שהמעילות המדעית לא זו בלבד שאינה נוגדת את הדת, אלא היא ממש מצוות־עשה, פונקציה של הדביקות באמונה. כן גילה הרב קוק עניין חי בספרות, בייחוד בשירה, שבה גם שלח מפעם לפעם את יד־קולמוסו. הוא נשא את נפשו, כמובן, ליצירה ספרותית רוויה דתיות, כלי־שרת לירא־שמים; אעפ"כ, זיקתו לספרות לא היתה עניין שבפקעון ושבפרוגראמה בלבד. הוא עקב בערנות אחר יצירתם של סופרי־הדור, ובייחוד רוחש אהבה והערצה לביאליק; על כך עוד יסופר.

משבר האמונה וגורמיו

בקהל הרחב ידועה ביותר גישתו החיובית של הרב קוק לציונות, ליישוב החדש באר"י, למייסדי המושבות הראשונות וכן לאנשי העליה השנייה והשלישית ולפועלם החלוצי. לא־אחת התייצב כמגינם יחידי שלהם מול העוינות של קנאי־הדת. הוא הודה לא רק בחשיבות האוביקטיבית של העבודה החלוצית, כמנוף לבניין הארץ ולקיומו העמלה, אלא גם בשיעור־קומתם המוסרי של החלוצים — אפילו רחוקים הם מדעת־אלוה ומעשים מתורה־ומצוות. הרבה מאוד העסיק אותו משבר־האמונה בעת החדשה, והיה בו העוז להכיר ולהכריז שמשבר זה הוא גם תוצאה של הסתאבות מבפנים, בתוך המחנה של שלומי־אמוני־הדת, שיש בהם פורקי־עול־מוסר ומקולקלי־מידות. מכאן שאיפתו להתחדשות רוחנית — על־פי דרכו; לא להתגדר רק בלימוד תורה־לשמה ובפסיקת הלכות, אלא להרימם להריש רעיוני, להחיות את הגות הפילוסופית הדתית שהיתה פורחת בישראל בימי־הביניים ושנדחה מאוחרים של תלמידי־חכמים הגיחוה או אף ראו בה טריפה־פסולה — עיסוק העלול להוליך לכפירה. בניגוד דידן, הרב קוק לא היה רק גאה־דורש אלא גם גאה־מקיים: הוא היגו הגוה־הרעת הנושן היחיד של האורתודוקסיה יוצאת מורה־אירופה. בין היותר שימש לו שפינוזה כאתגר: הוא דחה בשתי ידיים ובשאט־נפש את המסקנה הפאנתאיסטית של היהודי המוחרם־ומנודה מאמשטרדאם, מסקנה שאינה מותירה מקום לאלוה אישי ולהתייחסות אינטימית־מתרפקת אל האלוהות. אך אפשר שבלעדי ההתעניינות בפאנתאיזם ה„כופרני" מיסודו של שפינוזה לא היה הרב קוק מגיע למסקנתו־שלו, להשקפת־עולמו הפאנאנתאיסטית. פאנאנתאיזם (להבדיל מפאנתאיזם), הווה אומר: לא זיהוי מוחלט של הטבע עם האלוהים, אלא ראיית כל הדברים הספיים כמצויים ומשוקעים בתוך האלוהות, שכשלעצמה היא כמובן אינסופית. מתפיסה עיונית כוללת זו מתחייבות גם מסקנות מעשיות, במישור החברתי והתרבותי: „מתוך קטנות־אמונה נדמה שכל מה שבני־אדם מוזרים להחזק את מעמדם, להילחם נגד הרשות המתרעשות בעולם, לרכוש להם מדע, גבורה, יופי, סדר, שכל (ההדגשה שלי — י. ר.) — אלה הינם דברים היוצאים מחוץ להתוכן האלהי שבעולם, ומתוך כך עין צרה צופה מתוך כמה אנשים, שלפי דעתם עומדים הם על הבסיס האלהי, על כל ההתקדמות אלהיות, שונאים את ההרבות, את המדעים, את ההנ־בלות המציאות בישראל ובעמים (ההדגשה כנ"ל). אבל כל זאת טעות גדולה היא ותיקון אמונה. הדיעה המאירה רואה את התופעה האלוהית בכל תיקון חיים, יחודי וציבורי, רוחני וגשמי".

משמע: האמונה הדתית כגישת הרב קוק מחייבת אקטיביזם אנושי, קידמה חברתית, תיקון־העולם.

„הישן יתחדש והחדש יתקדש"

לאחר כל זאת, טעות המסעייה היא יהציג את הרב קוק כאישיות ליבראלית, כמופת של סובלנות בדעות ומדה"ג כ„מתקן הדת"; העיון בספרו של צבי ירון אכן מסייע לסילוק ההוראה המסולפת הזאת. מכן היה הרב לגמש את ההלכה ולהתאימה לצרכי־הזמן המשתנים ול„יישובו של שלום": הגמה לכך היתה התייצבותו הנחשמעית לצד מתירי עבודת־האדמה בשנת־השמיטה. אך כמעט מיותר לומר שלא היה הרב קוק מוכן לצמצם כהוא־זה את שליטתה הריבונית של ההלכה בחיי ישראל. אילו חי עימנו כיום, חזקה עליו שלא היה סומך את ידיו על גיור שאינו גיור כהלכה... והוא שאף לריבונן סדרי־החינוך הנושנים והמאורבנים, אבל היה סייג בל־ישבור לבגנות־המודרניזציה שלו; כך, למשל, השמיע דברי־התנגדות חריפים נגד החינוך העברי החילוני בארץ־ישראל, כפי שהתגלם בתוכנית־הלימודים של הגימנסיה העברית — לימים גימנסיה „הרצליה". ואף זאת: חיוכו את המדע, את הספרות, את האמנות — כפוף היה כפיפות גמורה למגמתו הדתית־המסורתית. פעילויות אלו ישרות וכשרות, גם מחויבות־המציאות — עד־כמה שאין בהן משום עקירת הברי־תורה וסתירת עיקרי־האמונה המקודשים. הפרוגראמה הרוחנית־תרבותית של הרב קוק מתמצה באפוריזם מכתנף: „הישן יתחדש והחדש יתקדש, ויהיו יהיו לאבוקות אורים על ציון". רק כאשר החדש „יתקדש" ויטבע בחותם האמונה ההורה־בתשובה — תוקפו יעמוד איתן, עם שיהיה שזור ומאגד במסורת הישנה המתחדשת בערכיה.

לא סובלנות כי־אם סבלנות

פרק גדול בספר מוקדש לעניין הסבלנות, שהוא עניין בעייתי בכל דת, כאשר סימנן המובהק של הדת — ביעוד הדתות המונותאיסטיות — הוא ראיית האמונה, פיזור כפיקות, הפרשת ה„בריי" רזהות ה„שכאי", דגילה באמת אבסולוטית אחת ואין־בלתה. כיצד יכולה מערכת־דעות כזו לחור בכפיפה אחת עם סובלנות ולהודות באפשרות תקפותה של מערכת־דעות אחרת? לכל היותר תיתכן „הודאה במקצת", השלמה „משום דרכי שלום". הרב קוק בכתביו לא נזקק למונח „סובלנות", שכמוס חוש במונח; תחת זאת הוא גורס — סבלנות, ואכן מלה זו הולמת ביותר את עמדתו. לא „סובלנות" שמשמעה הבדה בלגיטימיות העקרונית של מערכת־אמונות אחרת, אלא סבלנות כפשוטה — ארך־רוח, כתיעה בויכוח, נסיון לשכנע את ה„אפיקורסים" בדרכי־נועם ולא בהלם־שיקצים, הכול מתוך אמונה שגם הכופרים־בעיקר קרובים מאמר בתוך־אלוה ושסופם רואים את אור־האמת התורים־בתשובה. סבלנות שהיא כמגן אשראי ל„היינבים" של היום, המתנדים לה „וכאיגם" מחר...

אמרנו משהו על המהותו של הרב קוק בתחום המוסר. שלמוד האמונה נפגם — ביקר־היותר מאמצת הפגמים בהתנהגותם המוסרית של יהודים תורניים ושומרי־מצוות; מאידך־גיסא, כמה וכמה הולכים אפיקורסים ראויים לשבח על אורחות־חייהם המתוקנים. אולם הבהנה זו, מקומה יכירנה רק במישור הפראגמאטי השמים־פנים לא במישור העיוני. אין לו לרב קוק ספק־ספיקא לגבי מקורו האחד־והיחיד של המוסר, שהוא „ראשית־כל תכונה פנימית עדינה, שנכנת בנשמה, לבקש את הטוב, את הטוב המוחלט, להיות בעצמו טוב, להיות דבק אל הטוב. רוח־קודש זה אינו נמצא לנו כי־אם בתוכן הדביקות האלוהית הבאה לנו מתוך אמונת ישראל, המעשית והעיונית" (ההדגשה שלי — י. ר.). הנה־כי־כן, אליבא דרב קוק אין מוסר האוי־לשמו אלא אם כן משגן הוא באמונה הדתית ובקיום מצוות.

מכתב לביאליק

הזכרנו את חיבתו של הרב קוק לביאליק, וראוי להביא כאן מכתב־ברכה ששלח הרב (או — מהא דאתרא של יפו) למשורר בעת ביקורו הראשון בארץ בשנת תרס"ט:

„ברוך אתה בבואך לארץ חיים, אורח נעלה, משוררנו המגדל והאהוב מר ח"נ ביאליק, יברכך ד' מציון. באהבה ברה ותמה ובכבוד נעלה הנני מתכבד להושיט לך, אביר שירתנו, את ידי לברכה בצעדך היום בראשונה על אדמת תחייתנו.

„הכון, משוררנו האהוב, לקראת טל חיים עליון חי ורענן, אשר יחל להופיע עליך מחדש מפלג אלוהים מלא חיים. — — נשמה שירית, עורי, עורי, דברי שיר חי לעם החי, המתעורר לקראת מקור חייו על אדמת מטעיו. — — העירה כינורך, המלא עוז ועדנה, לשיר לנו שירת הארץ, שירת התחייה. אמור נא ליעקב, הנה נולד גוי, הנה קם העם החי, הנה הוא צר עד עלי תבור וחרמון. שירה נא לנו על החיל והחוסן, על העושר והכבוד, אשר לאלוהי ישראל בשמיים ובארץ, בבקעה ובהר, בכרמל ובשרון, בחבל נחלתו.

„היה שמח ומאושר, משורר חביב ונחמד, במשוש תקוות עמנו וארצנו.

„המכבדך מאד,
אברהם יצחק הכהן קוק".

ביאליק, כידוע, „הכזיב" את הרב קוק, כפי ש„הכזיב" רבים אחרים, אשר ציפו או בדיוקות לפרק חדש בשירתו, ל„שירת ציון וירושלים". הוא לא נעפה ולא יכול היה להיענות לפניית הרב, אוהבו־מעריצו. קודם־כול משום שאותן שנים היו שנות־אלם והסתר־פנים למשורר, שנות תענית־שירה, שנוא הפסיקה רק בתרע"ה, עם פירסום שירו „יהי חלקי עימכם". וגם מאחר יותר, אין כמעט תימאטיקה ארצישראלית או „ציונית" ביצירת ביאליק. הוא הידבה לקיר על העבר, שירה דו־ערכית: מצד אחד, התרפקות וגעגועים על בית־המדרש, על ארון־הספרים, על ה„מתמידי"; מצד אחר, הכרת הטראגיות של ההינתקות המוכרחות מן העבר. כן העיף ביאליק את שבט־זעמו־תוכחתו השירי על ההווה — ב„אכן חציר העם", ב„בעיר ההריגה" ועוד. ליבו היה מבודסם־ספיקות לגבי כשרונו של העם לשוב ולבנות את חייו ולכונן את תרבותו לאחר עקת־הגלות ולאחר הקרע ממורשת־העבר. כל־כמה שהיה באמון־חזון־התחייה, נקלע לא־אחת לצבר־פר־ייאוש: מה שיעור סיכוייה של התחייה? כמה חוס־השעה או חוד־התעור המפריד בינה ובין הידלון הס־ושלום? אימה אפוקאליפטית זו הטרידה אותו עד ליסוריו־ימיו, כמו בשיר הפולמוסי „ראיתיכם שוב בקוצר ידכם" — אך היא הטרידה אותו זמן רב לפני־כן, ואספקלרית־עוית שלה היא הפואימה הגדולה „מגילת האש".

לא — נבצר מביאליק לשיר שירה „מזמורית", „הימנונית", על „חיל החוסן", על „הכרמל והשרון", כפי שציפה ממנו הרב קוק. בשביל לשיר שירה „הימנונית" שחותמה אמת — זקוק היה ביאליק, חקוקים היו רוב משוררי־התחייה האחרים, עד היום הזה, למתת־הוד־סד של אמונה תמה וברה ו„משיחית" אמונה כזאת לא היתה ולא יכלה להיות מנת־חלקם. בבך פראביותם, אבל גם גדולתם — כמשוררים, כאנשים, כיהודים: הוצתם פקוחי־עיניים ומתחדדי־חושים לראות ולהרגיש את התחתיות בדרך אל התקומה הלאומית, את להט־ההרב־המתהפכת־של־הורבן המונפת עליה. להזש ולהיעת כל זאת — ולחזור, להתקיים, לא לאבד צלם, לא לנתק את חוט־התקווה. מי שחי בסיטואציה אנושית כזו ורואה בה את פני הדברים, את הצומת הקירב־תמיד של תחייה וכליה, אי־אפשר לו ואסור לו לשורר הימנונות — פן יתעה ויוליך שולל את שומעי שירתו.

הצורה והתוכן

כפין תשובה עקיפה על פנייתו של הרב קוק נתן ביאליק לאחר שנים רבות. ה„תשובה" מובאת במאמר של הרב מ. צ. נריה, „ראיה ראשונה המשכה", שצבי ירון מצטט בהערת־שוליים בספרו. „הדברים שאני כותב", אמר ביאליק, „יותר מסוגננים משל הרב. אולם איך אני מגיע לכך? אני כותב פעם אחת, מתקן ומוחק וכותב שוב, עד שהדבר יוצא מתוקן. לא כן הרב. ידוע לי שכל מה שמדפיסים משלו, מדפיסים כפי שכתב הרב בפעם הראשונה; ולכתוב כך בפעם הראשונה — זאת יכול רק הרב קוק!"

לכאורה מדובר כאן רק ב„לאבוראטוריה הספרותית", בשאלות של צורה ושיכלול־הצורה. אך למעשה נרמז בדברי ביאליק אחד מרזי־היצירה החשובים — סוד שיש לו נגיעה מהותית גם אל תוכנו של שיר או סיפור או מאמר. אדם כרב קוק, שאמונתו־ללא־עירעור גואה ומשתפכת, יכול „לכתוב כך בפעם הראשונה"; אין לו שהות־הרוח ומסתמא אין לו צורך להעביר קולמוסו על מה שכתב, ללטש ולשפר. ואילו ביאליק, הנלבט בין אמונה לשברה, התר אחרי האמת המתחמקת — נפתל קשות עם החומר־הלבינים של שירתו. מבחינתו, שיכלול הצורה אינו עניין של קפדנות אמנותית לשמה אלא הוא תנאי־מוכרח למהימנות התוכן, לאמיתה של שירה.

*) הוצאת המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה, ירושלים, תשל"ד. 388 עמ'.

אנדה עמיד

„בצלו של עץ הערמון"
פרס זאב לספרות ילדים

בנימין טנא, המשורר הלירי ומשורר־לילדים מותיק, הפתיע אותנו במהדורת־סיפורים — זכרונות מימי נעוריו — „בצילו של עץ הערמון" (הוצאת ספריית פועלים). לא הרצון „להבהיר" את עצמו בכתיבה אוטוביוגרפית, מוכרת להורות הבאים, אף לא הגהייה הנוסטאלגית ל„ימים ההם" הניעוהו לחזור ולשאוב ממעיינות זכרונותיו. כתום מלחמת־העולם השנייה שהה בנימין טנא במשך שנה בשליחות בפולין שלאחר־השואה, וכך נזדמן לווארשה, עיר ילדותו ונעוריו, תקלע אל תלי־החורבות: שם, בין עיי־המפולת, היתה פעם השכונה בה נולד, רחוב נאלבקי, שבו עברו עליו

בנימין טנא

שנות ילדותו. אך לשוא חיפש טנא את שרידי־הבתים המוכרים לו, את הרחוב הסואן, חיים יהודיים שוקקים. לכל מלוא העין השתרע מידבר הגיטו ההרוס. אולם מתוך ההורבות התגשא גדם משחור ומפויח של מה שהיה אי־פעם עץ־ערמון אשר בצילו נהגו הוא וחבריו לשחק, לשוחח, לתכנן את תעלוליהם. עץ זה, אחד ויחיד, צמח אז, בימי ילדותו, בתוך החצר בנאלבקי. עתה, לאחר שנים, כששב טנא ליהד — „גמלה ההחלטה בלבי לספר את ילדותנו שלנו, את שלילותינו מימים־משכבר, את הצחוקים שצחקנו, את הבכיות שבכינו, סיפור על חבורת ילדים יהודים בתוך עולם נוכרי וזר" — כך מסיים טנא את דברי הפתיחה לספר, מעין התנצלות על ה„העזה" להפנות את תשומת־לבכם של הקוראים אל הפינה הצנועה של חיי הילדים — ושלו ביניהם.

בשנים־עשר הסיפורים שבספר חוזר שבהם היה בן אחד־עשרה — שתים־עשר את קורות חבורתו וקורותיו־שלו בגג בלי כחל ושרק ומבלי להיתפס לסנטי הסיפורים מגוללים את עלילותיה של הב בני אותה שכונה ואותה חצר, שגדלו עץ־הערמון. בסולם מופיעים אותם עצמם — נער־נער ושמו ואופיו. שמחו בחזיו, שאיפותיו וחלומותיו: אבק, ראש שאין שורדין על מנהיגותו, קובה הלשו מק היסטרי, אסתושה, הילדה מוכה הוא — המספר עצמו. כל סיפור, של תוליה בשורשות, הוא יחידה בפני עצמו מרותקת ומשבבצת. וכך מגולל המספר שים, כגון המיבצע הנועז של גניבת שאליהם נכספים הוא וחבריו ילדי־השכו מוזמן פרוץ והצורתם למקומם, תוך וקיקת־מצפון. או מעשה־נקמה השגא השגאו, המתנבל ליהודי בזדון וברישעות את הגיהם. או שנשלח להאיבתו כדי לחוזה בפרס ולסמ מכן לשולחיו — ואת דמי־הכרטיס חבריו פרוטה־לפרוטה. אלא שנשא הכסף, כדי לקנות רפואה לאבין לבני־התחבורה הוא מספר את תמו מתוך המיתו, מבלי שיצליח להתגח יודעים את האמת — וסולחים לו.

הסיפורים נקראים בשטף ומשאירים ב רא תמונה נאמנה מחיי נערים בני שכ אשר דלותה ועניותה לא פגמו בשליות ילדותם השופעת. ידידותם, נבטותם הנוקק־לעזרה, גם קיטאתם — לעתים ושמחותם־לאיד, כאשר זה נכשל באהבתו לאוולה, „מלכת־החצר" — כל אלה מתוא חי, ללא התרפקות נוסטאלגית על הש שהדברים נהרתחשו לעינינו אז־עתה.

הספר, על אף היותו הבבת־יד לקוח שעלה עליהם הכורת, אינו ספר של ק סגנונו רענן. נושאיו, המעלים לא־אחת אר דמעה חמה, ולעתים אף צחוק עליז, ה והצגה המעמיקה להווי חייהם של נערי גבנים, מלאי יתומה ועליזות — מאפיינ ילדות של ילדים כאשר הם שם. וזהת לך הספר לספר־מופת לבני־הנעורים בכלל, ריהם של פראנץ מולנאר הזה־אמיציס לבכם בינלאומי, העומד זה היחות חבים הזמן והביקורות. המשותף ביניהם היא ההיטנוכית הסמויה, ללא המטפות, והקניית היובים על־ידי ההזדהות של הקורא הגיבורי הספר.

הספר עומד להופיע בתרגום אנגלי ואין ספק שעתיד הוא להעניק לקורא לא רק היהודי — חוויה גדולה, שכן ה האנושי־כללי. אכן, זכה בנימין טנא, ה „בצילו של עץ־הערמון", להיחשב בפת לבני־הנעורים.

*) „בצילו של עץ הערמון" — מאת בנימין טנא, הוצאת ספריית פועלים.

מרדכי אבישי

רומאן־באלאדה של י. מראס

יצחק מראס, „על מה העולם עומד", רומן־בלדה, מליטאית: יוסף כרוסט, ספרית שבות על־שם חיים הזז לתרגומי יצירות של סופרים עולים ליד אגודת הסופרים העברים, הוצאת הקיבוץ המאוחד ואגודת הסופרים העברים, תשל"ה, 153 עמ'.

קריאה בספר „על מה העולם עומד" אינה משאירה שום ספק בכך כי למחברו יצחק מראס יש תפישה אמנותית־פיוטית ברורה ותפישה הומאניסטית ברורה עוד יותר. מתחת למעטה העלילתי הפשוט־הצנוע של הסיפור מתגלה מעין התמודדות־אדירים בין האדם והזמן, בין בן־התקופה, במהותו האנושית־הראשונית ביותר, והנסיבות המרים, שהזמן כופה עליו.

הסופר, היהודי יליד ליטא, יצחק מראס, הכותב ליטאית, פירסם עד כה כמה רומאנים וכמה קבצי־סיפורים ותורגם לכמה שפות. לפני כמה שנים הופיעו בעברית סיפוריו „תיקו עם המוות" ו„המלאי הצהוב", ואילו לפני שנות משנתיים עלה לישראל מראס עצמו, למד עברית באולפן באשקלון התיישב בחולון.

בעקבות רושמם העז של הדברים המועלים בסיפורו המצוין „תיקו עם המוות", ציפינו עתה למקרא „על מה העולם עומד", שנכתב והופיע במקורו ב־1965, לפיתוח חדש של נושא השואה. אך הנה מסתבר, שהפעם אין השואה עומדת במרכז הדברים; המספר משלב אותה בנושא הרבה יותר רחב, בעל השלכות אוניברסאליות, כאחד מסמליו של אכזיסטנציאליזם בסיסי בדפוסים סיפוריים.

גיבורת רומאן־בלדה זה, אשה ליטאית ממוצא כפרי, שידעה מצעריה סבל, חווה מבשרה את פורעניות התקופה. כל שלטון מביא עליה יסורים חדשים ומעמידה בנסיון מסוג אחר: ליטא בימי המשטר הבורגני, הסיפוח הסובייטי ומיד אחרי זה הכיבוש הגרמני, שובם של הסובייטים, ימי הסטאליניזם המחרידים, „תקופת ההפשרה" אחרי מות סטאלין... ובעולמה הצר, בעיר הליטאית, בה היא משמשת משרתת בבית יהודי, היא עד־ראייה גם לשואה. ספק אם היא מבינה את מלוא הטראגיות היהודית שבשואה, אם יש לה יחס מיוחד אל העם היהודי ואם היא יודעת עליו דברים מהותיים. היא פשוט חשה צורך נפשי לעזור, במיוחד לילד יהודי שסיפלה בו. בסכנת־נפשות, בלי לחשוב על העלול לקרות לה, היא רצה בשעות וכוצאת את המוסגה בו כלאים היהודים לפני שליחתם אל המוות — וליד גדר־התיל, מהעבר השני, מאכה לה הילד „שלה", אותו חיפשה: „היא השתדלה לא לראות את האחרים, אם כי עיניהם דקרו עד כדי כאב. לא לראות, בין כה וכה אין לה יותר. היא הוציאה גוז, את הגדול ביותר. רצתה לתת לו, אך הושיטה את ידה, גיגבה בכפה את העפר ושוב הגישה לו. הוא תפס בשתי ידיו, גגם; לפה לאט לאט, ועיניו הקטנות נוצצו, ומיץ הגוז הצהוב ניגר על זווית פיו.

„בפנים הכחושים והשחורים האלה, בעיניים הנוצצות האלה, בכל הגוף המיובש הזה של הילד היה כל הלב האם שלה והמחצית מחום האם של ידיה.

„אחר־כך ברחה."

האשה הופכת לאם הילדים. זה מול זה בולטים ביצירה שני יסודות עיקריים: ילדות נשדדת, מיוסרת, ואמהות של „התנדבות", של „בחירה". זעזועי המלחמה, השואה, חילופי־השלטון פוגעים במיוחד בילדים ומפרי־המגן הם נרצחים, נרעדים לגורל של יתומים או בעו־

יצחק מראס

בים לחסדי־השמים. האשה אוספת תחת כנפיה. היא מוותרת על חייה האישיים כדי להתמסר כליל ל„ילדיה", שאינם פרי־בטנה. יש כאן לא רק מעשה נאצל של אמהות, אלא גם סמל ברור ונהיר לכל. המשכו של הסמל הוא יציאה הילדים, אחד אחד, מרשותה של האם המאמצת והיוותרה ערירית, חסרת־כל. זוהי פרשה אנושית פשוטה למדי, אך אין היא נעדרת הוד קלאסי, שמתגבנים בו צלילים טראגיים. לא בכדי הגדיר מראס את יצירתו זו כ„רומאן־בלדה". בכמה מפרקיו וגם בצביונו הצורני „על מה העולם עומד" הוא בבחינת סיפור שירי; מעיד על כך מבנהו, ולא אחת אף קיצבו הפנימי. דומה שהראייה הפיוטית היא בכל: מהמשפט הקצר, הקטוע כביכול, המביע תמיהות על העולם הנפרש לנגד עיניו והחוזר כלייטמוטיב בפרק זה או אחר, ועד התמונה הכללית של חיי־אדם, גם בתיאור המוסכני של מציאות אפורה־אכזרית וגם באותה הבזקה של רסיס־תקווה, כאשר אדם מרים לרגע ראשו אל השמים. בערדה משרתת צעירה יוצאת הגיבורה אל החצר ומחופשת בגן, בין שיחי הלילך, פרח עם חמישה עלעלים, המסמלים את האושר. השנים עוברות, מתחלפות עונות־השנה, הטבע משנה את פניו ומחשבות פולות על לב המספר:

„מגיע הסתיו עם דאגותיו, טרדותיו ועבודותיו.
„מגיע הסתיו עם ידו הנדיבה.
„יד נדיבה — ולא רק בלחם. מלבד לחם זקוק האדם לעוד משהו.
„האמנם הדבר החשוב ביותר לאדם הוא לאכול?
„נושרים עלי הערמונים הצהובים על פני הדרכים. נושרים עם בגיעה אצבעותיה של הרוח, נדמה כאילו רצו לרפד את כל האדמה. תמיד באותה צורה, אך לא לגמרי.
„האדם זקוק לעוד משהו".

לצד הראייה הפיוטית מגלה מראס גם הסתכלות בפרטים הקטנים, המוסיפים חיות לתיאור. לאורך כל הספר משכיל מראס לקיים איזון עדין, לעתים גם מזיגה בלתי־רגילה כמעט, בין נימה של פאתוס פיוטי והסגנון מאופק מיוחד במינו.

מרדכי סבר

לזכר מאיר מרגלית

באותה פגישת־אקראי אחרונה עם מאיר מרגלית, זמן לא רב לפני מותו, לא חשתי כי נפגנה־השלום שלו, היה האחרון שנישא אלי מרכבת־התקופה הזוהרת והמתרחקת מאיתנו ללא־שוב. ואכן שחקן מחונן זה היה נציגה המובהק של תקופת החלוציות בחיינו בארץ. מאיר מרגלית זכה להעלות לפנינו דמויות בלתי־נשכחות שנחרתו עמוק בזכרון, כמו — הזקן קובוס ב„דייגים", לוקה הישיש ב„שפל", גמלסקר ב„דרך המבקי", דמויות מולייריות ב„הקמצן" ו„גם הוא באצילים" וכו', ועל כולן „החייל האמיץ שווייק".

ללא הכרת תיאטרון ממש בימי נעוריו, החל מרגלית את צעדיו הראשונים כחובב־במה בעיירתו בפולין ובעלותו ארצה בגיל 16 כחלוץ (1922), הצטרף ל„גדוד־העבודה" בעמק ובמחצבות ירושלים עבד יחד עם יצחק שדה. כבר אז היה מופיע במסיבות־ריעים ובימי־מועד בחברתו כבדרן מעולה בדמויות שונות, שהמצויינות ביניהן היתה „הסבתא מעין־חרוד" ו„הקוראת בבאינה־הראינה". אולם, את דרכו האמיתית לתיאטרון מצא באותה פגישה עם הבמאי משה הלוי, מראשוני „הבימה" במוסקבה, אשר בעלותו ארצה, נשא עימו חזון גדול — להקים תיאטרון־פועלים עם אנשים עמלים, המיטי־דרך וברוכי־כשרון. וכך, בהשראת ועדת־התרבות המרכזית של ההסתדרות נוד־צבר על פני נקודה ישוב בארץ בערים, במושבות ובכ־

מ. מרגלית
בתפקיד „החייל האמיץ שווייק"

קיבוצים ובתון עשרות רבות של מתעמדים לסטודיה תיאטרונית זו שנשאה שם סמלי צנוע ההולם את התקופה ההיא — „אהל".

וכה מספר משה הלוי, בין־היתר, על מאיר מרגלית: „... הופיע לפני בלם צנוע, ביישן ומצטחק, בלבוש דל של פועל־חוצב ונפלים מרופטה וביקש להיבחן כמועמד ל„אהל". וכשבוצעתי, התרשמתי מכשרונו התיאטרלי כי רב...".

כאיר מרגלית היה כובש את תפקידיו בעמל קשה של ימים ולילות עד הגיעו לעיצוב הדמות המבוקשת. ואף כשהיה נוהג לספר הרבה עם ידידיו ומכריו על הופעותיו, היה תוך־כדי־כך גם מלטש ומשכלל את הדמות המיוחלת.

מרגלית עצמו היה רגיל לספר, כי תוך־כדי עבודתו של תפקיד מסויים, היה נוהג לקבוע בביתור לעצמו, מה היתה דרכה של הדמות בימי חלדה עד שעת הופעתה על הבמה, וזאת — כדי שיוכל הוא כשחקן לצעוד בטוחות בגילום הדמות האת. סיפר לי עליו השחקן ש. צדובל: „מה עמוקה היתה האינטואיציה של מרגלית, שידע לגלם את הדמות המבוקשת.

ש. פינקל אמר כי אף בהופעותיו הקומיות היו לרוב נמסכים בהן אלמנטים של טראגיות של האדם המודד... הוא האדם הנרדף ע יצרי־הוא, בחינת „עושר השמור לאדם לרעתו" אם בחומר ואם ברוח.

מאיר מרגלית זכור לטוב בערבי הקריאה שלו באגדות, עת אימץ לעצמו אינטרפרטאציה מקורית ומיוחדת במינה בסיגנון הקריאה התימנית של אחינו יוצאי תימן. הדו־שיח בין אלוהים לבין אדם הראשון האח"כ — עם קין המסתתר מפניו, נוהרת בזכרונגו. הוא עבד קשה, נאבק עם עצמו, חיפש מקוריות, חקר והתייגע. היה בא אל עמיתיו ליטול מהם עצה בבחירת החומר ההולם להופעותיו.

יהי זכרו ברוך!

חוברת „מאזנים" חדשה

בחוברת „מאזנים" (כרך ל"ח, 1—2) שיצאה לאור בימים אלה, מספר נחום גוטמן מזכרונותיו על הסופרים שנזדמנו לו בדרך־חייו: ביאליק, ברנר, הזז, א. ז. רבינוביץ, פיכמן, ברש ועוד. (רשם מפיו: אשר בן־עזר). במדור השירה משתתפים הפעם: א. סוצקבר, רחל נגב, גבריאלה אלישע, הרבבל גל־צד, ראובן בן־יוסף, אשר רייך; במדור הסיפורת: אריה ורדיגר, קלמן סגל; במדורי המסות והמאמרים: ישראל אפרת, חיים רבמבי, פסיטה האורחזי, ישראל כהן, ב.י. מיכלי. עקיבא גוברין מפרסם הברי־זכרונות על יצחק בבל. דוד לאור, יעקב רבי ומ. הדסי מגיבים ברשימותיהם על עניינים אקטואליים. יהודה פרידלנדר, גיטה אביגור, חיים נגיד, ג. קרסל, ענת פינברג, אביב עקרוני וי. ארזון סוקרים ספרים חדשים. עורכים ב.י. מיכלי, א. ב. יפה.

בית מקרא, חוברת נ"ו

הופיעה החוברת נ"ו של בית מקרא. העורך — ב"צ לוריא, משתתפים: פרופ' ש. נ. קרמר, פרופ' משה וינפלד, ד"ר י. פ. יעקבי, ד"ר א. י. ברור, אלקנה בליק, ישראל בן־שם, פרץ סנדהר, פרופ' נחמיה אלוני ועוד.

הפילוסופיה הדיאלוגית מקירקגור עד בובר

לכהלאות תשעים שנה לפרופ' ש. ה. ברגמן ייצא לאור בקרוב, בהוצאת מוסד ביאליק, ספרו רב־הערך והעניין של בעל היובל על הפילוסופיה הדיאלוגית מקירקגור עד בובר. זרמי המחשבה הנדונים בספר הם: הפילוסופיה האקסיסטנציאלית של סרן קירקגור, שרוב הספר מוקדש לו; מחשבת לודוויג פויירבאך ומאכס שטירנר; שיטתו של הרמן כהן; הגותם של פרדינאנד אבנר והאויגן רוזנשטוק; מחשבת פראנץ רוזנצווייג, ולבסוף הפילוסופיה הדיאלוגית של מ. מ. בובר. לספר גלווית מסת־מבוא של פרופ' נ. רוטנשטרייך בשם „בין כלליות לזיקה".

בשבע עיניים

„במה — חורף"

יצאה לאור חוברת „במה", כתב־עת לאמנות רון בעריכת ישראל גור. האימפרו התיאטרוני מאת ריכמן; הטראגי־קומדיה בנטלי; „אסקוריאל", מחז מישל דה־גלדרוד (תרגום מאת חנה שקלניקוב); אהרן צייטלין על ברנר גוד; מחזה־הכרוניקה בשירה היצירה הדרמטית של מאה מאת ד"ר י. מלמן ועוד.

חתן פרס גונקור

חתן פרס גונקור, החשוב בפרסים הספרותיים של צרפת, הוא ז'אק שסקס, סופר שווייצי צעיר, שפירסם השנה את הרומן השלישי שלו. הרומן החדש שלו, „המפלצת", מגולל פרשת־חייו של ז'אן קאלמה, מורה בבית־ספר בלוזאן, שנתייתם מאביו. הבן והאב זרו רוב שנותיהם משום מסוכסכים ואישיותו החזקה של האב כופה את עצמה על הבן.

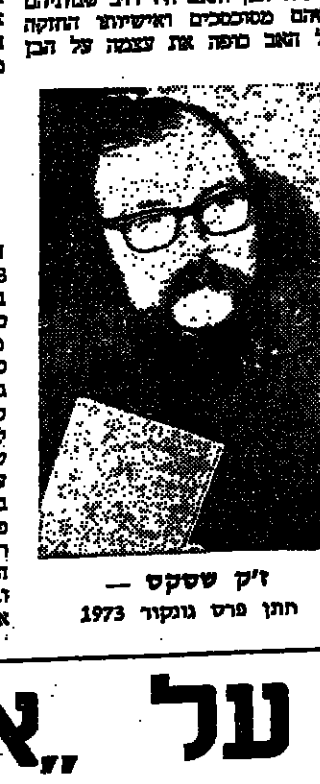
ז'ק שסקס — חתן פרס גונקור 1973

סקירת הספר העברי (באנגלית)

בהוצאת המכון לתרגום העברית יצאה לאור חוב' 1973 של כתה"ע „היבריו בעריכת ריצ'ארד פלאנק. כן: על ספרו של עגנון מלהאי" מאת יהודה סיפורו של עגנון „הצדיק בתרגום ר. פלאנק; ספרו של הלל ברזל לקאפקא" ועל ספרו של שקד „אמנות הסיפור של על סיפורי עגנון בספר „אהבה רחוקה" מאת פראנק; על „ספר המלח רהם שלונסקי — המהדורה — תאריכים וביבליוגרפיה של כתבי אנגלית.

מאכס ברוד על „איכות הסביבה" בתל־אביב

בחודש יולי 1949 חזר מאכס ברוד מסיור באחדות מארצות אירופה. תל־אביב, העיר בה השתקע מיום עלותו ארצה, התגלתה לעיניו אחרת. העיר עצמה כמובן לא השתנתה תוך שבועות ספורים — אולם מראה עיניו בשוויץ, הולנד, וארצות אחרות, שינו את יחסו אליה.

„כאשר אדם מיכראל חוזר מאירופה לתל־אביב, משתלטות עליו שתי הרגשות בבת־אחת. הוא מאושר — כי שב הביתה — ובאותה שעה הוא מתעצב על אשר התרשמותו מתל־אביב נפגמת בגלל שני גילויים שליליים שבחוצי העיר הזאת: הרעש המרגיז ביחוצותיה — והכרזות המכערות את כתלי בתיה".

כך מתחיל ברוד את רשימתו, ב„דבר־השבוע" מיום 28 ביולי 1949. באותם הימים עדיין האמינו הסופרים שבידם לעשות דבר־מה לשיפוץ פני העיר, ולתרום לשיפור היחסים בין תושביה. מאז — זנח רובם הגדול מערכה זו...

מה פגע במאכס ברוד, במראה העיר ובהתנהגות תושביה? הרי אחד הדברים הללו: נגינה הבוקעת מחלונות...

„אין אני מבין, מפני מה עדיין לא נקטו אמצעים נגד מעוררי־הרעש הגרועים ביותר, נגד מנגני־אליל, המביאים את שכניהם לידי יאוש בצלילים רעשניים, הבוקעים ועולים, מפתחי בתיהם וחלונותיהם. כלום אפשר לעסוק בעבודה רוחנית, להוציא דבר מתוקן מתחת היד, אם בדירה שממול ביתך מישהו מתאמן בנגינה בפסנתר או בכינור במשך שבע שעות תמימות, יום־יום? מן הראוי לכוף על אנשים מסוג זה, המולזלים ברגשות זולתם, הגבלה מסויימת של התעסקותם במוסיקה, שלגבי דידם היא מלאכה ולא אמנות, ולהפכיד התעסקותם זו על שתים או שלוש שעות ביום בלבד, ויש להטיל עליהם לבוא לידי הסכם עם השכנים בדבר קביעת שתיים־שלוש שעות אלו".

באותם הימים הרעש שהטריד ביותר את הבריות היה נגינת הפסנתר והכינור, של אלה ההולכים ללכת בדרכם של רובינשטיין ופאגאניני.

עניין אחר שפגע ברגשותיו של הסופר הוא הלפלוף. כנראה שאז לא נראו הרחובות המדרכות כפי שהם נראים כיום, כי הוא חש את עיקר הרעה למעלה ולא למטה, כלומר על הקירות.

„אם תל־אביב אינה יכולה לטעון שהיא היפה שבערי־תבל, הרי היא ראויה „להתהלל" בכך שהתפרסמה כעיר „המודבקת" ביותר בעולם, כעיר שמודעות וכל מיני „פלאקאטים" המודבקים לקירות בתיה, מכערים אותה ומשחיתים את יופיה. בגללם מיטשטשים כליל סימני־ההיכר האדריכליים, בכל מקום בולטים לעין פיסות־ניר ושיירי־קרטון שבלו מיושן ונסתאבו, כרוזי־בחירות שעבר זמנם, ואין איש טורח לקרעם, והרי הם מוסיפים לכ את הקירות... ועוד מוסיפים לטוח על גביהם ערמות־ערמות מודעות וכרוזים חדשים ללא סדר וללא הידור־צורה כלשהו להוקיע בלבד — אין זה די. הפעם החליט הסופר פעולה — ולאלתר.

„מי שיושב ישיבת־קבע בתל־אביב חזל לתמה ולהתרגז הדבקת המודעות הכרוזים לכתלי־הבתים, שיש בהם משום תמורה בחוש האסתטי של כל בר־דעת ובר־תרבות. יש של העסקנים המיועדים לכך, לבל ידביקו מודעות וכרזות אלא במקום יבואו על עונשם בכל חומר הדין, ויש להקפיד על כך, שהעבירו בארצנו היו אוכים עי"י תקנה כזו לצורה נאה יותר, לפנים רות ונקיון, כראוי לאנשים בני־תרבות. ותקנה זו אינה מצר לא ממון ולא ועדות, אפשר להוציא אותה לפועל היכף כמעט בלי יגיעה כלשהי".

שתיים הן הדרכים שהציע מאכס ברוד: תקנת עירונית אחד, פעולת־הסברה של אנשי הרוח והסופרים מצד שני. האמין שאם שוויץ נראית כיום כפי שהיא נראית — הרי במידה רבה, הודות לסופריה.

„כדאי להעיר כאן, כמה יגיעה יגעו, וכמה טרחות טרחו הסופרים והמשוררים הגדולים של שוויץ, אשר מאות בש הטיפו לבני־ארצם, שהנקיון הוא חובה מוסרית, ושהחוטא באי־נקיון הם בגדר חטא או עבירה על חוקי הדת, עבירה בשורש נשמתו של האדם, ומכלה מגופו עד בשר. בספ פסטאלוצי ולאוואטר, אצל קלר ואצל איש־הרוח המופלג גוטהל מובעים ומובלטים עקרונות אלה. נראה לי שיש בכוחה של הספר לשנות ולעצב מחדש את אופיו של עם, ושתכליתו זו בעמל־דורות. הדעות והמידות שהטיפו והסופרים הגדולים ולחנר להן היו לנחלת העם השוויצרי כולו. ההלכות שקבעו אנשי הרוח הנ"ל היו לאורח־חיים ולמטבע של בני־עמם. השווי אוכלים היום מפירותיהן של הטפיות הנאות שנטעו ונהפכו צים רבים אנשי־הרוח, אשר הורו להם את דרך־החיים לפני שנים רבות".

בישראל לא הגיעה הצלחת הסופרים, בהשפעה על דרך החיים של בני־עמם, לזו של עמיתיהם השוויצרים, שאת ספריהם הזכיר מאכס ברוד להכיר. תל־אביב אמנם השתנתה מאז אולם לא בבו שהציע הסופר.

טוביה כרו

בן עזר

„רוזהלדא" להרמן הסה

HERMAN HESSE : [Rosshal]de. Translated by Ralph [Mann]heim. Bantam Books. 1972. 202 p.

[…]עורדות העניין המחודשת […] של הרמן הסה (1877־ […]ור עקבותיו, תודה לאל, […]ם במהירות. העברית (לא־ […]ה של יותר מעשרים שנה […] יצירותיו) אפשר למצוא […]ל הזכוי ספרי־הכיס האנ־ […]ן מרבית ספריו: „דמיאן", […]נולדמונד", „סטר קטו־ […]לם הורגמו בשעתו לעב־ […]אלו מהשוק), „סידהארת־ […]ב הערבה" (שהופיעו לא […]ים עברי, בהוצאת „שד־ […]שוק מבקי המכוניות", „מ־ […]ופל", „הדרך למאורות" ר־ […]ף" (שטרם תורגמו לעב־

[…]האלדא" (1914) הוא אחד […] הראשונים של הסה, וכן […]ריעים. זהו הרומאן אוטו־ […]בולקי, אשר נכתב לא־ […]ר חזר מבטעו להודו, ר־ […]ולדות נישואיו הראשונים. […]בשוי לאשה מבוגרת מ־ […]בית וכמתימיה, שלקחה ב־ […]נבים ונשלחה למוסר. גם […]י היה ותלה מסכן. ולב־ […]ו ילדיו במוסדות. המשבר […]ק לו תומר לעוד רומאן, […]ידועים, „גרטרוד".

[…]רא הוא שמה של אחוזה […]ער האגמים בשוייץ, בה […] יוהן הארגוט עם אשתו […]גם הקטן פייר. עוד בן מ־ […]ג, אלברט, אשר בא בימי […]לבקר את הוריו. (ב־1912 […]ה עצמו לגור בשוייץ). […] הוא צייר ידוע, המתגור־ […]ית היטב ומוצגות בגלריות […]בבירות אירופה. אבל חיי […] שלו הרוסים לגמרי. זה […]ים שהוא חי בנפרד מאש־ […]מתגוררת עם פייר הקטן […]אחוזה, רוזהאלדא, ואילו […]הוסיף לעצמו חדרי שינה […]ליד הסטודיו שלו, המצוי […]באחוזה, ושם הוא מצייר […]סגפן, כל חייו מוקדשים […]הוא מתגור מנשים, כמעט […]א למשפחה, מסתגר, והשק־ […]יתו להצדיקה היחידה כמעט

[…]ו, הבן הבכור, אינו יכול […]את אביו, ושומר טלו לצד […]קבת יחסים הדוקה בינו ל־ […], ואל האב הם מתייחסים […]ת ובאיבה. מסעות המביישות […]רק פעם ביום, ולפעמים […]ביום, בשעת הארוחה. ה־ […]עזב ביותר ללבו של תאר־ […]אהב עליו, הוא בנו הקטן […]למלא פייר היה עזב מומן […]זאלדא, מתגדש מאשתו ומר־ […]חדש בחייו. אך אדלה אינה […]לוותר על פייר, ומשום כך […]ו חייהם המשובשים והאיום י־ […]צייר הוא הציור ואנושי ה־ […]הקשר אותם עדיין בעל ל־

[…]קים הראשונים של הסיפור […]ים את סדר יומו של הארגוט, […]פייר אשר התרגל לחלק את […]בין שני רשויות, האב והאם, […]ביקורו של אשנו בורקהארדט, […]ער של הארגוט, היושב דרך […]באיי המזרח, בעל מטעים. […]בורקהארדט מנסה והארגוט ל־ […]מראית־עין של חיי משפחו־ […]ם, אך הידיד חש מיד בקח […], באותה מלכודת של יחסים […]אים בה שקועים יוהן ואר

[…]ת־ליל גלויה עם בורקהאר־ […]ש יוהן הארגוט את כשלון […]שואיו, הפחד לאבד את פייר […]והשתקעותו בבדידות השל־ […]שמשה הקרה של מעשה ה־ […] בורקהארדט עושה כל ש־ […], כדי להוציא את ידידו מן […]ית האנוש, מן התיקוע על כל […] החיים. לבו של הארגוט גם […]בתהילה ובמכון שציוריו מ־ […]לו. בורקהארדט מנסה לעורר […]את תאוות הנדודים, ולהש־

כיע עליו שיצא עמו לטיול ממושך למזרח, להודו ולאיים. הוא בטוח כי השינוי שיביא המסע בחייו של הארגוט לא יניח לו לחזור למסגרת חייו הנוכחית. הארגוט מהסס. צר לו לאבד את פייר, מאור חייו, להשאירו בידי אמו, מתוך הרגשה כי כשיגדל ישנא גם הוא אותו, את אביו, כפי שכבר הבכור אלברט שונא.

בורקהארדט משתדל לשכנע את ידידו לוותר אפילו על בנו, ובלבד שיציל את נפשו ויצא מן המבוי הסתום בו הוא מצוי. והארגוט מבטיח להרהר בכך ולהשיב בקרוב תשובה בקשר למסע.

ובמצב מתהיל אותו זמנו כפול אשר עמו בא הקץ של חיי המשפחה ברוזהאלדא. במקביל להחלטתו של הארגוט לנסוע, שוקע פייר הקטן לתוך עייפות ורגישות קיצונית. תחילה אין בזה כדי להדאיג את ההורים. אך עם התפתחות המחלה מתברר שזוהי דלקת קרום המוח, ו־פייר גוסס. תיאור חייו ומחלתו של

פייר הקטן הם מן הקטעים המרג־שים ביותר בכתיבתו של הסה. זהו עולם מופלא של ילד, שמתאורו מבוגר, המסוגל לראות עולם מבוגר מבעד לעיניו של ילד. בתנובתו כע־מיקה, רגישות פנימית, ומבלי שהתי־אור יתרגג מתוך הנושאים שילד אכן יכול לחוש ולהבין.

מותו של פייר כאילו מאחד, בהבהב אחרון, את שלושת בני המשפחה. הוא החוליה המקשרת את יוהן עם אדלה. ועם מותו של פייר נחרב הכל. אדלה נוסעת עם בנה הבכור, אלברט, לעיר אחרת. האר־גוט מתכונן לנסוע להודו. חייהם הקודמים, זרותם, ותקופת הריחוק של יוהן ואדלה, מוארים עתה באור אחר. אדלה כמעט מתרפקת על עבר זה, והוא טוב בעיניה מאשר חייה מעתה. ואילו הארגוט גלהם בנפשו שלא להתרפק על העבר, לדעת להסביר קו על חייו הקוד־מים, ולצאת לקראתם חדשה, מ־תוך אותה ידיעה עצובה כי דבר לא נותר לו בחייו לבד מהציור.

נושאי הציור מקבילים לרקמת ה־סיפור. רוב הזמן עובד הארגוט על ציור של גבר ואשה, פניהם מופ־נות לעברים שונים, וביניהם ילד בעל עיניים חצוב, הוא פייר, על רקע האחוזה. במשולש הזה הוא מנסה לבטא את כל מירקם היחסים שביניהם. והציור האחרון, אותו אינו מספיק לסיים, הוא של מראה נוף מסביבות האחוזה. הוא עושה רישומים רבים מפייר, כדי לזכור אותו בצאתו למסע. וממשיך לר־שום את תווי פניו בשעת מחלתו, וגם בבוקר לאחר מותו של הילד הוא עושה רישום אחרון של תווי פניו. ומורגשת מאוד ההתלבשות של הסופר בדמות הצייר. גם ב־הערכת עצמו: הארגוט אינו מסתו־חר מהצלחותו בציור, ואומר לרעו בורקהארדט כי הציירים נחלקים ל־שני סוגים: מלכים, וראשי־ממשלה. מה שהארגוט עתיד להגיע אליו בכל כוח יצירתו הוא מעמד של ראש־ממשלה, חרוץ, מוכשר, המגיע לזכות עצמו לתפקידו. אך האמנים הגדולים באמת הנם המלכים, אשר אותו ניצוץ טבעי של גאונות מכ־תיר אותם מכוח השתייכותם למשפ־חה הנבחרת של אצילי הרוח. אין אדם יכול להרכשות מלך רק בזכות כשרונותיו. עליך להיוולד כך.

יצירותיו של הסה נושאות תמיד משמעות חינוכית עמוקה, לא במו־בן שטוחי של חינוך לטעם ולתר־בות, אלא כקריאה לאדם את עצמו לסדר בעצמו בזכות הלקח של חיי אדם המסופרים ביצירה. וב„רוז־האלדא" מצליח הסה להראות כיצד אדם מתעורר מתרדמת נפשו בכאב ובייסורים, ומשלם מחיר כבד בעד

עצמאותו הרוחנית. ואכן בשנים שבין „רוזהאלדא" (1914) ו„דמיאן" (1919) עבר הסה משבר נפשי ק־שה, הצבבה. הנווידה שאיימה עליו תמיד, הלכה והחמירה, אז למד את מחקריו של פרויד, עבר אנאליזה ממושכת אצל יונג, ובמשך פרק זמן היה גם מאושפז בסאנא־טוריום.

צלילה אורגד

המלחמה בעיני תומרקין

(בביתן הלנה רובינשטיין)

האמן הישראלי הראשון המנסה ל־ כנסה להציג תגובות אמנותיות ל־מלחמת יום הכיפורים הוא כמובן (ואולי כמצופה מראש) יגאל תו־מרקין.

ה„כמובן" המודגש, אינו מתייחס הפעם לא לזריזות המיבצעית או לטמפרמנט האמנותי של תומרקין וגם לא לאמצעי המדיה המקצועיים

שהוא יודע לארגן לרשותו (צוו־תות עוזרים וכיו"ב) אלא, לטיפוס המאקאברי ה„יום־יומי" של כל יציר־כפיו מאז ומתמיד — פסלים, אנדר־סאות, הדפסים וציורים — המבקשים מתמיד לבטא זוועות וטראומות של רצח וכליון, העשויים, במיקבם, מג־רוטאות „אכזריותי" של ברזלים ו־נשק וחלקי אדם כרותים.

כדי להוסיף ול„שורר" על אימי־המלחמה אין תומרקין זקוק אפילו ליום לעצמו תפנית של מעלה אחת. מראה המלחמה הוא לחם חוקו. מה גם שריק לפי השכות שהוא מכריז עליהם בקטלוג הנך למד ב־עצם לאיזו מלחמה בדיוק לה נת־כוון.

הבדים הצבעוניים החדשים המוצ־גים בקומה ב', המודפסים (דרך רשי־תות משי) מתוכגאי של צילומי מלחמה, עשויים באותה גישה שכל־תנית אך משכנעת ברגישות מיוחדת במינה. גם כאן מחוברים צירופים בוואריאציות שונות, מאלמנטים צי־לומיים החרים — בנוסח איסוף אק־לקטי של רעיונות, מתחומי ההדפס בן־זמננו וכיו"ב, מתוך דאגה מירבית שלא לתת, בדרך כלל, שמץ של

תערוכה

איפיון חיצוני המלמד, למשל, כי המלחמה היא מלחמתו של צה"ל ולא של וייטנאם למשל.

אחד התוקים האמינים ביותר החל על האמנות הריאלית הוא „הפרט המלמד על הכללי". חוק זה אינו חל כמעט על ציורי מלחמת יום ה־כיפורים של יגאל תומרקין, להור־עוצמתם של מסתכלים קנאים. מאידך, המיוחבר באופשטותו מרשים, פחות או יותר, בכוונו, בעוצמתו וביופיו.

בתפקידו כ„כתב צבאי" הגיע תו־מרקין עם מצלמתו לגיא ההריגה של המלחמה הנוכחית. צילומים של גוויות חייל מצרי שרוף, או של שבוי יושב בודד על החולות, של שורה טנקים מסתתרים באופק או טילי־גבריאל במצופם — אלה ה„מוטי־בים" שהוא בוחר להדפיס בצירופים שונים על הבדים, בסך־הכול של אסוציאציות הצולות בקנה אחד עם המושג מלחמה. האם הן אופייניות דווקא למלחמת יום הכיפורים? — ימצאו בוודאי אנשים שיזהו את שנת המלחמה לפי צלליות סוגי ה־נשק.

החידוש שבעבודותיו האחרונות

הוא השימוש באס. אל. אס., הוא ה־טלסקופ החדש של צה"ל, המאפשר ראיית מטרה רחוקה בעיצומו של לילה כשהיא מוארת ב„אור של כו־כבים". זכרון אורות האס. אל. אס. מכתיב כנראה לתומרקין סולם של גוונים אלקטרוניים. המראה המחזק מעדכן את התמונה לחלוטין לפתות למלחמה סופר־מודרנית־מדעית, ופי כמה יותר מאיימת מבחינת חוסר ה־חשיבות, אין־האונים, הזילזול בחיי אדם המשתתף בה.

לא נדייק, אם לא נזכיר שבין שו־רת הפלאקאטים המלחמתיים הרגש־מים האמנותיים האלה ישנה הדגשת פרק אופייני למלחמה זו — והוא הציור הנקרא „פסמורגנה", המראה איש חבוש ראש, כפול, פעם אלוף ופעם חייל, כשמסביבו תשפוכת צחור־נאות בכתב יד צפוף, הדנה בענין פולכוס מסויים. ישנו גם שק דואר מרופט מקייב — ס.ס.ס.ר. שנמצא במצב וצילומים אותנטיים מוגדלים, שאחדים מהם היו את ההשתית ל־ציורים. האמנם, זכינו להערוכה של אמן ש„איכפת לו" באמת?

אפקט התחויות משדה הקרב כפי שהן נמסרות במישרין בצורה מר־שימה ומדהימה — עד לאמצעות ממש — ע"י סרטי הטלוויזיה ותמו־נות בעתונות — אינו מאפשר במפט לצייר ריאלי ש„איכפת לו" לסגת לעבר משחקי המכחול, אלא אם כן הוא „מיסטי" (בדומה לשמואל בק) הנוטל על עצמו אתגר להתגרות ב י ד י י ם עם הפוקוס המכני של המצלמה. הסוצעים כנגד צילום־ציור אינם אלא דנים על אמנות לפי מושגים מיושנים. הטכניקות של עי־בוד צילום על בד שייכות לדרישות הפרפקציה של האמן המודרני, שמת־שבהו מתקדמת במקביל להדירת המדע המדוייק לתוך ענפי הרוח.

„אריאל" — גליון ספרותי מיוחד

יצאה לאור חוברת 29—30 של „אריאל" כתב־עת לאמנות ולספרות היוצא לאור ע"י משרד החוץ ב־אנגלית, צרפתית וספרדית בעריכת ש. כרמי. החוברת הכפולה הזאת מכילה תרגומי שירים, סיפורים ו־מאמרים מפרי עטם של אמיר גל־בע, אהרון מגד, ש. שפרה, צבי ווהבלובסקי, גבריאל פרייל, אורי־אורלב, אלוף, יהודה עמיחי, אבי־ארגן, עזרא זוסמן, דוד פנרסון, י. ה. ברנר, ישראל סופר, צבי יעבוריך, בן סגל, אנטון שמאס, אברהם קאמפף, קלינטון ביילי, סטי־פן מרום, גרשון שקד, מרים ארד, ישראל שחר, קודסיס אוהרבנסן.

יגאל תומרקין — החווה הסינית

יצחק שור

מפקד פרטיזנים מספר על המלחמה ביערות

שלום חולבסקי: עיר ויער במצור. הוצאת מורשת וספריית פועלים, 1973.

קורותיהם של הפרטיזנים היהו־דים ביערות ביאלורוסיה במלחמת־העולם השניה עומדים במרכז ספרו החדש של אחד ממפקדי היחידה הפרטיזנית היהודית, שלום חולבס־קי, כיום חבר קיבוץ עין־השופט. הספר מרתק, כתוב בכשרון סיפורי ובהיגיונות, נקרא בנשימה אחת.

תוחלתו של הסיפור — שעות א־חרונות לאחר פרוץ מלחמת העולם, בספטמבר 1939. שלום חולבסקי ה־צעיר מתייצב במחנה פולני, אך נשק לא היה למגויסים. הסוביטים נכנסו למזרחה של פולין ויהודי ה־עיירה ניסביז׳ — עיירתו של חו־לבסקי — קיבלו אותם בסבר פנים יפות. אך מהר מאוד עלתה השאלה איך נחיה ומה נחיה. חברי קן השומר הצעיר בעיירה, ועימם כל הסביבה היהודית והחלוצית, חשו כי מסתמן ניתוק מהולם מכל מה שנשא צביון יהודי. שלום חולבסקי התחיל ללמד בבית־הספר של רשת „תרבות", אך שפת ההוראה הפכה מעברית לאידיש, ומאידיש לרוסית. חלוצים צעירים ניסו „לגנוב גבו־לות", אך הסוביטים חסמו את ה־גבול. בעיירה הוקמה מחתרת שומ־רית־חלוצית.

ביוני 1941 החלה הפלישה הגר־מנית הגדולה לברית־המועצות. הצ־בא האדום נסוג. יהודים ניסו להי־מלט, אך השר את הפער הנורא בין התקדמות הגרמנים לבין יכול־תם להיבצל. לא היה לאן לברוח.

הגרמנים הקימו בעיירה יודנראט (משטרה יהודית). סלקציה הביאה לרצח רוב תושבי העיירה. הבר־ותעשיות החלוציות ובעלי המקצוע שנותרו בחיים החלו להקים מחתרת בגיטו ולהתכונן להתגוננות. אנשי המחתרת נהיו למנהיגי הגיטו. הב־ריחו נשק לגיטו וחיפשו קשר אל הפרטיזנים הסובייטים שביערות. משהוקף הגיטו בידי שוטרים ביא־לורוסיים לקראת חיסולו הסופי, פרץ המרד. היהודים הרגו בגרמנים וניסו להימלט. חלקם נהרג בעת הבריחה. חלקם הוסגר בידי התושבים המקומיים הפולנים. מעטים ברחו ליערות להצטרף לפרטיזנים.

הוסר המבצע של תושבי העיירה ניסביז׳ — הראשונה למרד הגיט־אות — היה אופייני למצבם של יהודי מזרח־אירופה: בגיטו שלט היודנראט. רבים מבין היהודים התנ־גדו למרד, מתוך חשש לגורל ה־זקנים הנשים והילדים. מחוץ ל־חומת הגיטו ארבו התושבים המקו־מיים לנפש היהודי ולנשקו עין רצ־חנית. היער היה רחוק הר, וללא נשק לא נתקבלו אליו הבורחים.

מה המעיין ממנו שאבו המור־דים בגיטאות והלוחמים ביערות את כוחם למרוד ואת רצונם להיות? המקורות למרד הם השאיפה לנקמה והחינוך היהודי־ציוני. זכרונות ה־בית החם, בית־הספר העברי, תנו־עת הנוער השומרית, והתקווה ש־לפחות שרידים יזכו להגיע לארץ־ישראל — כל אלה עודדו את רוח הלוחמים והפיחו בהם שמצה.

ביער הלכה והתארגנה יחידה של פרטיזנים יהודים. קיומה ביערות ביאלורוסיה הביא בשורה לשרי־דים: „היהודים הורגים גרמנים". בין הפרטיזנים ביערות לא תמיד אנטישמים שאמרו ללוחמים היהו־דים: „לא תזכו להגיע לסוף המל־חמה. רובכם ייפול בקרבות".

נצחונות הסובייטים בסטלינגראד היטו את אוכלוסיית האיכרים בביא־לורוסיה יותר ויותר לימין הפרטי־זנים. בתוך הבריגדה היהודית פי־כו חיים יהודיים — הלוחמים שרו שירים באידיש, עברית ורוסית.

בקיץ 1944 הגיעו הגרמנים הנסו־גים עד ליערות ביאלורוסיה, והפר־טיזנים היהודים פגשו את חיילי ה־צבא האדום. לגל השמחה הצצום נתלוה צבע עמוק: אילו הקדים הצבא האדום לבוא בשנתיים, היה מציל את יהדות מזרח־אירופה. אך כשבא המשחרר — לא היה כמעט את מי לשחרר.

הפרטיזנים היהודים התגייסו לצ־בא האדום. רבים נשלחו לפינוי מוקשים. מעטים חזרו. בתום ה־מלחמה הקימו שלום חולבסקי מ־„השומר הצעיר" ויצחק צוקרמן מ־תנועת „דרור" את תנועת „פחח" (פרטיזנים, חיילים, חלוצים). תנועה זו מנתה אלפי לוחמים שהפכו לגו־רם מרכזי בתנועת הבריחה וההע־פלה. הם נדדו ממחנה אחד למשנ־הו בפולין, אוסטריה וגרמניה, ב־דרכם לארץ־ישראל בסוף תקופת המנדאט הבריטי.

בני הדור הצעיר בארץ שיקראו את ספרו של שלום חולבסקי ישוו את מצבם של הפרטיזנים היהודים ביערות למצבם של הצעירים ביש־ראל כחיילי צה"ל. יוכלו להעריך את משקלה של המהפכה שהתחול־לה בעמנו בדור האחרון, מן השוא־ה והגבורה אל קימה של מדינה יהודית עצמאית.

הספר הלועזי

איזה פרליס

„כתבים מן המרתף"

פ. מ. דוסטוייבסקי: כתבים מן המרתף. מרוסית: מ.ז. ולפובסקי. הוצ׳ הקי־בוץ המאוחד, תשל"ד.

בסיפור הקצר „כתבים מן המר־תף" כלולה תמצית הגותו של דוסטוייבסקי והוא יכול לשמש מבוא ופירוש מאיר־עיניים לרומנים הגדו־לים שלו.

מבנה הסיפור הוא מעניין ביו־תר. בהערת־שוליים, התחומה בידי הסופר עצמו, מסביר הוא, שאמנם גיבוריו ו„כתביו" הם בדויים, אולם בנסיבות הזמן והמקום מוכרח היה להופיע טיפוס אנשי מסויים זה, הוא „איש המרתף". או פקיד זו־טר, מסוגו של גוליאדקין, גיבור „הכפיל", שסיפורו הוא מונולוג פנימי. ויודוי זה נחלק לשני פרקים. בפרק הראשון: „המרתף", הופך ה־מונולוג לדיאלוג או פולמוס סוער עם בר־פלוגתא סמוי, שאת טענותיו והשקפותיו שולל המתוודה ומבטלן בחומת־זעם כפרא האדישא. מפול־מוס תיאורטי־פילוסופי זה עובר ה־גיבור בפרק השני: „על אודות ה־שלג הלח", לזכרונות חייו ומעלה מנבכי העבר מאורעות, המעיקים על מצפונו.

לכאורה אין זיקה מחוייבת־המצי־אות בין שתי חטיבות אלה. חוט־הקישור הוא אסוציאטיבי: מראה השלג הלח, הצהוב, העכור, מעורר זכר ימים עברו — גם אז ירד אותו שלג. אולם, לאמיתו של דבר, זיקת־הגומלין בין שני הפרקים היא מהותית ואורגנית. המאורעות המ־משיים מחיי הגיבור הם המוחשה לאותה מסכת עיונית בה פותח ה־סיפור.

המתוודה „מציג את עצמו" כבר בפסוק הראשון כיאה לדמויותיו של דוסטוייבסקי: „אני אדם חולה... אני אדם רשע. אדם לא מלבב הנני". והו אדם בודד בפינתו, כק־בור בתוך מרתף, מנותק מכל קשר עם הבריות, נתנק מרוב תיס־כול ללא מוצא, נואש מכל תק־ווה. לפי הדיאגנוזה העצמית שלו סובל הוא ממחלת „דור השלילה" של בני המאה התשע־עשרה „האומ־ללה". „נוסף לזה, מצאתי האסון הכבד לגור בפטרבורג, העיר המופ־שטת והיזומה ביותר מכל הערים שעל פני כדור הארץ".

בקביעה זו של הזמן והמקום כבר נרמז טיב המחלה. פטרבורג „הי־זומה" על־ידי פטר הגדול בתור „חלון לאירופה" היא פתח, שדרכו חדרה לרוסיה תרבות המערב — לדעת דוסטוייבסקי סמל השחיתות והניוון — והרעילה את נפש האינ־טליגנציה הרוסית. במאה „האומל־לה" אבדה האמונה הדתית ובמ־קומה באה האמונה בכל־יכולתו של האדם.

במסגרת סיפורית אין כמובן מקום ל„הרצאה" פילוסופית סדורה. גיבורנו מדבר בשצף־קצף, בזעם, כאב, סארקאזם והרגשות מירבית. הוי סגנון העולם להפליא את אי־שיותו. אולם דבריו מצטרפים ל־שיטה שלימה, שיש בה הגיון פנ־מי משלה. קודם כל מבחין הוא בין אנשים בלתי־אמצעיים ופעילים, שהם בהכרח מוגבלים ואף כסילים ובין בעלי־הכרה, שהם משותקים ובלתי־מסוגלים לפעולה. התפצלות האישיות לגורם פעיל, ולצופה ה־מסתכל מן הצד, מביאה לידי אי־נרציה. „לא רק הכרה מרובה מדי, אלא כל הכרה — מחלה היא". ה־הכרה המוגברת שודפת את הצד הרגשי היצרי ועל כן בעל תבונה כזאת הוא אנטיתיזה לאדם נורמא־לי. הוא יציר מלאכותי, שנולד ב־מבחנה, לעומת יליד הטבע, החי „חיים של חיים".

מי כדוסטוייבסקי יודע, שהצד הראציונאלי הוא רק חלק מאישיות האדם, שבעיקרו הוא יצור אי־ראציונלי, הנשלט על־ידי רצונו־תיו. מכאן התקפת־מחץ על התפי־סה הראציונליסטית ועל הפילוסופ־יה התועלתית, שהיו מקובלות ב־זמן ההוא גם במערב וגם ברוסיה. מנקודת־ראות של המאה העשרים אין צורך להתאמץ כדי לקטול גב־רא קטילא, אך לפני מאה שנה היה פולמוס זה אקטואלי. הסופר, שצלל בתהום האפלה של נפש האדם, לא יכול היה לשאת את האמונה הת־מימה ב„פרוגרס", המתגלה, כבי־כול, במהלך ההיסטוריה וממלא את הלבבות אופטימיות ילדותית. בני־תקופתנו, שחזו מבשרם את הש־תוללות האי־ראציונלי, מבינים ב־החלט לרוחו.

הפילוסופיה התועלתית, המניחה שהתועלת האישית היא המניע ה־עיקרי לכל פעולות האדם, הסליחה את דוסטוייבסקי בפשטנותה, שמ־זיהותה ואי־הבנתה הבסיסית בטבע האנושי. הוא ראה בה עלבון המו־צפת־דעת. התקווה, שילוד־אשה ייהפך ל„ילד טוב" מאולף, אם רק יבין, שתועלתו הפרטית עולה בקנה אחד עם תועלת הכלל, היתה בעיניו שיא האיוולת. „אימתי היה הדבר הזה, בכל אלפי השנים הללו, שה־אדם פעל רק מתוך ראייה תועלתו הפרטית בלבד? מה נעשה, איפוא, במיליוני העובדות המעידות על כך, שבני־אדם, מדעת, כלומר בה־בינם בהחלט את תועלותיהם הא־מיתיות, הניחו אותן בצד והשתערו על דרך אחרת, אל הסתכנות, אל ה„אולי", בלי שיהיו כפויים על־ידי מישהו ומשהו".

האדם, ובייחוד האדם הרוסי, כדוסטוייבסקי, מוכן לסבול (ואפילו או־הב סבל הוא ונהנה כמובן), מוכן להזיק לעצמו ובלבד שיוכיח על־ידי כך את חופש רצונו. אפילו קאפריזה או דחף להרס הם הוכ־חות מסוג זה. מאותה סיבה בוחר האדם ללכת בדרך כלשהי, אך אי־נו מעוניין להגיע למטרה סופית, כבה מתבטל חופש הבחירה. אם יגיע — אז מה הלאה?

בעיית חופש הרצון, בבחינת „הכל צפוי והרשות נתונה" היא ריבוע העיגול, שבמרכז הגותו של דוס־טוייבסקי. כיצור ביולוגי נתון הא־דם במסגרת חוקי הטבע, הסוגרים עליו כמו קירות — לא כן כיצור רוחני, המסרב ליהפך לבורג במ־כונה, בהוקף הדטרמיניזם הזה. מ־כאן פאראדוכסים כגון: „שתי פע־מים שתיים ארבע הוא דבר מצויין; אך... הרי גם שתי פעמים שתיים חמש הוא דבר נחמד לפעמים".

מתוך ברירה בין „אושר זול או יסורים נעלים" דוחה דוסטוייבסקי גם כל פתרון סוציאליסטי של רוו־חה כלכלית, תיקונים חברתיים ו־כיוצא באלה. הוא משתמש בדי־מויים בוטים כדי להכחיש את אי־מנה של חברת העתיד האות. „הר־ארמון הבדולח" (רמז לארמון ה־בדולח בלונדון, בו התקיימה הת־ערוכה הבינלאומית — סמל להת־קדמות הטכנולוגית); קן של נמ־לים; לול תרנגולות; „בניין אדיר, ובו דירות לדיירים עניים בחוזה לאלף שנים". בכל הקונסטרוקציות

האלה לא יישאר לאדם חופש ה־בחירה. על כן מעדיף איש המר־תף את מרתפו.

בחלקו השני של הסיפור מומח־שות ההגנות התיאורטית על ידי שני כשלונותיו של המתוודה: כש־לונו בנסיון קומוניקציה עם הבריות וכשלונו באהבה. בפגישתו עם חב־ריו לשעבר חל עימות בין בעל „הכרה מוגברת" ואנשים „נורמא־ליים", כלומר אנשי־מעשה מוגב־לים וגסי־רוח, המצליחים בחיים דווקא בשל תכונות אלה. איש ה־מרתף, המנסה להתקבל בחברתם, נדחה על ידם תוך עלבון והשפ־לה. הוא עצמו דוחה תוך עלבון

והשפלה את אהבתה של היצאנית ליזה, אותו טיפוס של „קדושה מפנה". המגיע לפיתחה המלא ב־דמות סוניה ב„החטא ועונשו". איש המרתף אינו מסוגל לגאול לא את עצמו ולא את זולתו.

לכאורה אין בסיפור כל בשורה חיובית. דוסטוייבסקי לא מצא פת־רון לאדם עלי אדמות מחוץ לאי־דיאה הדתית של חסד אלוהי.

יש לשבח את מ.ז. ולפובסקי על מפעל־תרגומיו של יצירות דוסטוי־ייבסקי. כל יצירה חדשה, שהוא מעניק לנו בלבוש עברי הולם, היא נכס ספרותי לאוצר ספרותנו.

פנינה מיזליש

נסיון שלא הצליח

חיים אבני — „ארגנטינה — הארץ היעודה". הוצ־את ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה ה־עברית, ירושלים — תש־ל"ג.

בין גלי ההגירה הגדולים של יהדות מזרח אירופה, בשלהי המאה הי"ט, נתייחד מקום נכבד להגירה היהודית לארגנטינה, ובעיקר למפ־עלו של הברון מוריץ דה־הירש, ש־גייס את כל מרצו והונו, במאמציו ליישב על הקרקע, במדינה רחבת־ידים זו, מאות משפחות יהודית, כשלנגד עיניו ניצבת המטרה לה־ביא לידי ריכוז טריטוריאלי של היהודים, על יסודות של מימשל אוטונומי.

בפרשה הזאת עסקו כל ההיס־טוריונים שעסקו בתקופה זו ובמיו־חד אלה שכתבו על תולדותיה של יהדות רוסיה. אך התפיסה ש־רווחה עד כה, ראתה במפעלו זה של הבארון הירש מפעל פילאנ־טרופי, חוליה אחת בשרשרת מפ־עליו של מי שהיה אחד האנשים העשירים ביותר באירופה, וגדול ה־פילאנטרופים היהודים בזמנו, בעו־לם הישן ובעולם החדש כאחת.

הבארון מוריץ דה הירש היה נצר למשפחת אצולה יהודית־גרמ־נית. למשפחתו ולמשפחת אשתו היו עסקי הבנקאות מסועפים, ובמסגרת עסקים אלה היה הגדול ביותר קשור בסלי־לתן של מסילות ברזל בתורכיה ה־אירופית.

אל הרעיון של יישוב יהודים בארגנטינה הגיע הבארון הירש לאחר שראה את מצוקתם של יהו־די מזרח־אירופה. חיים אבני ה־מסתמך בספרו זה על ביבליוגרא־פיה עשירה, ובייחוד על הארכיו־נים של חברת יק"א בלונדון וב־בואנוס־איירס, שהיו סגורים עד עתה בפני החוקרים, וכן על מקו־רות ארכיוניים נוספים יהודיים ולא יהודיים — מציין במחקרו כי הבא־רון הירש היה משוכנע שכוונתם האמיתית של שלטונות רוסיה היתה לגרום להגירתם של כל היהודים מתחומי המדינה, ועל כן גייס את מאמציו בחיפושים אחרי חבל ארץ הולם, שעשוי היה לשמש ריכוז טריטוריאלי של היהודים.

אמנם ארכיונו של הבארון הירש עצמו אבד, ובכך הלך לאיבוד אוצר רב ערך שעשוי היה להבהיר ביתר פירוט את רוב המניעים וה־מגמות שמכלול מאחורי מעשיו ו־שאיפותיו של האיש, אך גם החו־מר המצוי בידינו כיום, ושאותו ריכז חיים אבני בספר שלפנינו, מאיר אספקטים נוספים בתולדותיו של המפעל, שתואר על־ידי רוב החוקרים בעיקר מן האספקט הפי־לאנטרופי.

בתפיסה זו, של פתרון „טריטו־ריאלי" של הבעיה היהודית, לא היה הבארון הירש יחיד בתקופתו. את הרעיון הטריטוריאליסטי פיתח גם ישראל זנגביל, ואף התנועה הציונית נתחבטה בו, כידוע. ומ־חבר הספר שלפנינו מציין כי למו־רות ההפתעה נמצאו כמה מבין ראשי חובבי־ציון ברוסיה של רא־שית שנות התשעים, שעקב המש־בר שפקד את תנועתם, נתפסו לרע־יונו של הבארון הירש. וגם פינסקר הסכים לפני מותו להנחה כי המפ־על הלאומי של היהודות יכול לקום אפילו בארגנטינה.

כפי שמציין חיים אבני, התייחס הבארון הירש לרעיון חיבת־ציון בשלילה, משום שהוא, כאיש אי־רופה שהיו לו מגעים עיסקיים עם השולטן התורכי, לא האמין באפ־שרות של יישוב יהודים באותו חבל ארץ בלתי מפותח, שנקרא בפיו בשם „תורכיה האסיאתית".

כן מתאר חיים אבני בספר של־פנינו את המפגש שהתקיים בין תיאודור הרצל בן השלושים וחמ־ש, לבין הבארון בן הששים וא־רבע, ביוני 1895. באותה שנה היה הבארון הירש מאוכזב מכשלון מפ־עלו זה בארגנטינה, מפעל שלא הצדיק את הציפיות ליישב יהודים על הקרקע על בסיס של פרודוק־טיביזאציה, ולא כל שכן — שהיה רחוק מלהצדיק את התקווה לשי־פור מצבו של העם היהודי. חיים אבני מציין כי בעוד שעל הבארון הירש לא עשתה הפגישה עם הרצל שום רושם, הרי היא הגבירה את סערת רוחו של הציונאי הצעיר, חיזקה את החלטתו לפנות לפעילות ציבורית, והביאה לכתיבת „מדינת היהודים".

בספר שלפנינו מתאר חיים אבני בפרוטרוט את כל השלבים במפעלו זה של הבארון הירש, שהחל בשנת 1891 מתוך תקווה גדולה, ואשר התמעט והתדרדר בשנת 1895, כש־נה לפני פטירתו של הירש. חיים אבני מביא כאן נתונים רבים על המבנה המדיני והכלכלי של ארגנ־טינה במאה התשע־עשרה, ומתאר בפרוטרוט את כל פרשת רכישת הקרקעות ב„מושבות הבארון", את הרכבם החברתי של המתיישבים שהגיעו לכאן (חלקם הגיעו לארג־נטינה, לאחר ששערי ארץ־ישראל נסגרו בפקודת השולטן, שחשש מפני אופייה הפוליטי של הגירת היהודים לארצו, וראו במקום זה תחנה זמנית בדרכם לארץ־ישראל), ומרחיב את התיאור של המדיניות הכלכלית־אגרארית שנהלה על־ידי הפקידים שאותם מינה הבארון הירש לנהל בשמו את המפעל.

לשם השוואה מציין הוא כי הוצ־אותיו של הבארון רוטשילד, שהיה עשיר לא פחות מן הבארון הירש, על יישובו של ארץ־ישראל במשך שמונה עשרה שנות פעי־לותו בה, היו פחותות בהרבה מן הסכומים שהשקיע הירש לרשות מפעלו ההתיישבותי בארגנטינה, ב־שנה אחת. כן מתאר אבני את העסיקות שנעשו לעניין את הבא־רון הירש ביישובה של ארץ־יש־ראל, ומעלה את השאלה, שנשאלה כבר פעמים רבות: מה היה קורה

אילו... מה היה קורה אילו גייס הבארון הירש את הונו ואת קשריו הבינלאומיים למען אותו פלך גידה שבתורכיה האסיאתית.

כן עומד חיים אבני במחקרו זה על משמעותו ההיסטורית של המפ־על, ועל הסיבות שגרמו לכשלונו.

כידוע, לא נהפכה ארגנטינה ל־„ארץ היעודה", ותקוותו של הבא־רון הירש לעצב טיפוס חדש של איכר יהודי החי חיים פרודוקטי־ביים, באווירה של קיבוץ יהודי בעל זהות עצמית, לא נתמלאה. חיים אבני מציין כי מפעלו של הבארון הירש הצליח אמנם לפתוח לפני גלי ההגירה היהודית מאירו־פה, ארצות חדשות בקצה הדרומי של היבשת האמריקנית, ובכך נפ־תרה במידה מסויימת בעייתו של היהודי כ פ ר ט, אך כמפעל לפרו־דוקטיביזאציה, שכוונתו להביא ל־ידי תקנתה של ה ח ב ר ה ה י ה ו ־ ד י ת, לא עלה יפה.

חיים אבני מציין כי להתלהבות הרעיונית של הבארון הירש, של הפקידים עושי־דברו, ושל חלק גדול מן המתיישבים היהודים שה־גיעו אל המושבות החקלאיות, לא היה קיום, משום שלא נוצרו כאן אותם תנאים חברתיים וכלכליים שיש בהם כדי להבטיח לעובד הא־דמה מעמד מכובד בחברה, ותמורה ראויה לתוצרתו.

לכן לא יכול היה החזון על ה„טריטוריה", שעליו חלמו ה־בארון הירש ואישים יהודיים אח־רים, להתממש, על אף התנאים האופטימאליים ששררו כאן, מב־חינת הסביבה החיצונית, ומבחינת הגורם המיישב.

יצירתה של תשתית יהודית־חק־לאית בארגנטינה לא עלתה יפה, אך הגרעין של אירגון יהודי בעל זיקות לאומיות שנודע באותן מו־שבות שרובן נוגו זה מכבר, גר־עין זה המשיך להתקיים ולהתפתח גם כאשר היגרו בניהם של המת־יישבים החקלאיים אל ערי המדינה, וממנו נובעת מידת הזיקה של יהדות זאת עד ימינו אנו.

חרשות בעולם הספרות

פרס לספרות ע"ש מרים טלפיר

סופרים ומו"לים המעוניינים, שספריהם יובאו לדיון ל„פרס לספרות ע"ש מרים טלפיר", מתבקשים לשלוח ארבעה עות־קים מכל ספר, שהופיע בש־לוש השנים האחרונות, לפי הכתובת: רח' קפלן 6, ת.ד. 7111, תל־אביב.

המועד האחרון למשלוח ה־ספרים הוא כ' בשבט תשל"ד — 20.2.74.

פרס סטאניסלאבסקי

הפרס ע"ש סטאניסלאבסקי הו־ענק למחזאי ניקולאי אנכילוב מחבר המחזה „מים לחייל" ש־הועלה בסתיו 73 על בימת ה־תיאטרון מאומסק ולאנאטולי סו־פרונוב, מחבר המחזות „סופה" ו„ירושה". אנאטולי ריבאקוב קי־בל את הפרס בעד מחזהו „האו־חים ואסיליב".

תארי־כבוד בצרפת

ממשלת צרפת הצניקה תואר לגליון הכבוד (לורים) לצייר ה־ספרדי חואן מירו, לפסל האמ־ריקני אלכסנדר קולדר ולמוסי־קאי האנגלי גיאורג סולטי, מנהל תזמורת פאריס. כן הוענק תואר זה לרולף ליברמן השוויצי, המ־שמש כמנהל האופירה של פא־ריס.

אחרון הפוביסטים

בפאריס מת, בגיל 76, לזאי נייאה, אחרון הציירים מהאסכו־לה הפוביסטית. נייאו התפרסם בעיקר בשנים שבין שתי מלח־מות העולם, כאשר היה מפעילי התצוגה השנתית „סאלון הבלתי תלויים". תמונותיו מצויות במו־זיאונים הגדולים שבצרפת וב־ארצות אחרות.

תולדות עם ישראל

3 כרכים

מאת

פרופ' אטינגר
פרופ' ברשטון
פרופ' מלמט
פרופ' ספראי
פרופ' שטרן
פרופ' תדמור

ההיסטוריה היהודית מראשית האומה ועד ימינו, מלווה מפות, תמונות ומפתחות

במחיר מוזל —.55 ל"י
(במקום 69)
רק במשך חודש פברואר

הוצאת דביר

אל וילף

האשה בשרב

סיפור

(א)

[…]עה המרה לא מוססה או־[…]מלוא נימה, כאילו היה זה צפור מראש, שחייב היה […]חש. רק שפתיה נצו תרש. […]יבה הביטה אל הרחוב ה־[…]ואפפה אותה אדישות. הוא שוב לנגד עיניה. בחור […]ומתוספס, המחזר אחריה […]דה עיקשת, עובר במהירות […]מוקשים ואבני־הנגף שמו־ערום לפניה, אינו נושם את כה ולא אומר נואש...

[…] פוקחת את עיניה בתימ־היתה מתאכזרת לבעלה. ידיד גישער בעלטה וחוש־ת תשוקה. אך גופה היה אדיש, כאשה שלא מצאה ולא באה על סיפוקה. גם תה מותרת לו חמקה ממנו. גזרה על עצמה נידוי. כמ־אתנס היה בועל אותה. רח־סגר תבצר ממנה להביא לעולם. האם סקרה וליו־את צדרתה בציפיה מהולה ה, שאלה לכל ספיחה מפ־בקירבה, עד שהמצירה היודע ברופא.

[…]ד נפל כחיץ בינה ובין בע־שהלך קודרנית, מסוגר ב־אולי בסתר לבו חיכה ל־דיאה... אחר כך נקלע לתוך קחות חדשה בקר־האש ולא עוד. לרגע קט חשה רווחה ה. אפשר אותה רווחה מר־היתה לבת־שבע, אשת או־החיתי, כאשר בעלה המ־ה נשלח לשדה־הקטל... אם דיברה על ליבה. לא יאה להיות שונה ואחרת מכל ים ולא טוב שבחורה כמוה זאר בודדה. בשעה שאחרות אות מחדש, יולדות את יל־ורואות ברכה בנחת, ושבה ה אותה קודם.

אך חפציבה נרתעת מנסיון נוסף, חוששת מפני כשלון. מני־שואיה נותרה כתתולה פצועה. גם לאחותה הצעירה נאוה, אין היא מגלה את ליבה. רק לדוד יואל מותר לפלוש לתחומה. ר־הוא מרעיף עליה תשומת לב כמו בעבר, לפעמים במפתיע מזמין אותה לקולנוע, לקונצרט או ל־הצגה בתיאטרון. פעם אחרת מציע לה בילוי בחברת ידידיו ומכריו. ואינו נתקל בסירובה. אף־על־פי שיודעת היא את כוו־נותיו. תימרוניו של הדוד לא נועדו אלא לצוד לה בעל.

הרעיון משעשע אותה. היא דוחה בעדינות את הגברים המ־גלים בה עניין. דומה שהיא נה־נית מעצם היותה ציפור־דרור ואינה מוכנה לוותר על חירותה לגבר כלשהו, שתהיה לו חזקה עליה, שיהיה רשאי להשתמש בה בתור קניינו ורכושו. חפציבה נעה לאיטה על כיסא־נדנדה וחיוך ערמומי נסוך על פניה.

היא מעיפה מבט גנוב ומש־תומם לעבר חדר־המיטות. עתה הוא עזוב ומנוכר. קירותיו נב־לעים בתוך החשיכה.

(ב)

המלחמה הנטושה אי־שם מת־נהלת בעצלתיים. אין לה קץ ואין בה מנצחים ומנוצחים... עם בוא השרב מתעצמת המלחמה ומפילה חללים מדי יום ביומו.

ובעיר כאילו לא מורגש דבר. האנשים קמים בבוקר לעבודתם. הולכים לרחוץ בים, מבלים את זמנם בבתי־קפה, מאזינים למו־סיקה, אוהבים, מתכננים תוכ־ניות... חיים כתיקנם לכאורה. לבד מאותה מועקה של שכול, של חרדה מתמדת...

האויב סוגר מכל צד. העם החי במצור. הארץ הנתונה במצור. השרב מגביר את תחושת ה־מחנק. דומה שהוא מקפיא כל תקווה, כל רצון להיחלץ, לפ־רוץ החוצה...

*

בתום שנת־הלימודים בבית־הספר נערמו על שולחן־הכתיבה שלה מחברות של תלמידיה, ספ־רים של בחינות, תוכניות־לימו־דים ומערכות־שיעורים.

לאורך הקיר — מדפים גדו־שים ספרות מקצועית. ברשותה חלק הארי מספרייתו העשירה של אבא. אגף מיוחד שמור ל־ספריו ולחוברות ישנות של בת־בי"ע עם מאמריו הרבים. אביה המנוח היה חוקר תנ"ך בעל מו־ניטין, פרופסור בחברה לחקר־המקרא.

כל אותה שנה היתה הופכת בספרי נביאים אחרונים.

בקרב תלמידי הכיתות הגבו־הות היתה רווחת תכונה. הב־נים שמועד גיוסם ממשמש ובא, היו מרצינים פניהם ומכונסים בתוך עצמם. גם הבנות שתקו. בעומדה מולם היתה נבוכה. דו־מה היה שאין מקשיבים לה, דב־ריה נופלים בחלל ריק. משהו חוצץ כחומה בינה ובין תלמי־דיה. בשעה שדיברה על עשרת־הדיברות, על שלום, ומשפט, מו־סר הצדק, שהיה נר לרגלי הנבי־אים בכל אשר הלכו, לחישה עויינת עברה בין הספסלים.

היה זה נמרוד (דמותו הענ־קית חולשת כהר על הכיתה מן הספסל האחרון), ששיסע אותה פתאום בקריאת־ביניים על נבי־אי־הזעם והחורבן... שטף של קו־לות פרץ אל הכיתה. קולות גו־עשים חוצפים, שואגים כאריות... בני ישראל כורעים תחת משא ותוכחה. היו פסוקים שניקרו ב־מוחם כמו גרזן הכורת. חזון הו־פך מציאות אכזרית:

„ותהינה נשיהם שכולות ואל־מנות ואנשיהם יהיו הרוגי מות בחוריהם מוכי חרב במלחמה."

(ג)

בתוך גודש השרב. עם גסיסתו כאילו הגביר את הלהט שבעי־תיים. אבק טורד התפלש ברחו־בות.

ביקוריה אצל האם התמעטו וכמעט פסקו. גם הדוד יואל נמ־נע מלבוא, שמא התייאש ממנה. לראשונה היא מגלה במראה שע־רות־שיבה בראשה וליבה חרד.

בערב אחד, מאוחר, באה אחו־תה נאוה. המשרתת בצבא. לבי־קור חטוף. מאחוריה הגיח בחור גבוה וצנום במדים מגוהצים. הוא לפת בידו קנה „עוזי" תחוב תחת שחיו והחזיק סיגריה דלוקה.

„בבקשה תכירי, זהו גיר", אמ־רה אחותה בגאווה.

„גיר קידרון" הציג עצמו ה־בחור והושיט לה ידו במהירות.

נאוה משכה אותה למטבח ו־הסבירה, כי לא רצתה להביך את אמא בשעה כה מאוחרת... גיר הגיע מקר־האש, מבקעת הירדן...

בבוקר הוא אמור לחזור. הם מבקשים ללון אצלה הלילה...

חפציבה מהנהנת לאות הסכ־מה. דבר מובן מאליו. אין צורך להסביר. כל הדירה עומדת לר־שותם. היא מציעה לאחותה את חדר־המיטות הפנוי תמיד. ומק־ווה שלא תפריע... נאוה מחייכת במבוכה כמו ילדה קטנה וסומק מופיע בלחייה.

„סיפרתי לגיר עליך..." אמרה אחותה.

„מה ?" שאלה תמימה של אי־נחת נשמעה בקולה.

„על בעלך, אני מתכוונת... את לא כועסת ?" מילמלה נאוה.

הבחור תלה עיניו בחפציבה ועקב במבט בוחן אחר עוויות מסתתרות בפניה. היא שמטה את ראשה בתנועה עצבנית.

„אין ברירה. מישהו חייב לגל־גל את המלחמה", העיר הבחור מתוך אדישות. הוא היה בן־גילה של נאוה, כמעט נער. אולי זה לא כבר חבש את ספסל בית־הספר. אולם פניו היו רציניים ותמרי־מבע ועיניו קודרות (היא תוהה, מתי חייך בפעם האחרו־נה), עיניים שכבר ראו הרבה, שראו את המוות...

„אתם נהרגים ואנו נשארות פצועות ושותתות דם", אמרה חפציבה בליבה.

שעה שהיתה פורשת לחדר, ראתה את אחותה משלבת ידיה על כתפו של הבחור בתנועה מהוססת ובישנית...

*

כעבור שבועיים מאז שבא עם נאוה, נזדמן הבחור בביתה עוד פעם אחת. לבדו. הוא בא פת־אום, במפתיע, בצהרי היום.

„גיר !" שאלה חפציבה מופ־תעת.

נעליו הגבוהות היו מאובקות, פניו מיוזעים וסחוטים. ובתוך עיניו היה אורב איזה פחד נסתר.

„אהה ודאי מחפש את נאוה. אבל היא איננה כאן..." סחה חפציבה לפי תומה.

„אין דבר", אמר הבחור. „ב־עצם באתי אליך..."

„אנא היכנס !" אמרה.

הוא היה עייף ומתוח. הניח את „עוזי" על השולחן והצית סיגריה.

„קפצתי רק לרגע, כדי לומר לך משהו..." היסס.

„מהו הדבר ?" שאלה חפציבה.

גיר סיפר בשקט, בקול מחוון וקר:

„אתמול החבר שלי נהרג... על ידי. הוא עוד הספיק להתחתן." היה ניכר בו, שהוא כובש את הסערה המתחוללת בתוכו פנימה.

„תגידי לנאוה שלא תחשוב עלי ברצינות... אין בזה כל תכ־לית..." מילמל. חפציבה הביטה הישר בעיניו הקודרות. לרגע קט היה דומה לה שהיא רואה בהן את מר־המוות...

ליבה התכווץ והיה הולם בה בחזקה. נשימתה נעשתה קצ־רה ווזויה מהרה הציפה אותה. חשה פתאום, שלא נוצרה אלא עבור הרגע הזה בלבד. בתאווה פראית אחזה בראשו והידקה אותו אל גופה הרוטט. הבחור נראה כנמלט אל חיקה ונוטה כבתוך מקלט. חושיו הכהים התחבבו לפורקן ומרגוע.

לאחר־מכן עקבה אחריו מן החלון עד שנעלם ברחוב, בתוך השרב הדועך. החמה היתה קו־פחת על ראשו.

שמוליק נפרד מאפריקה

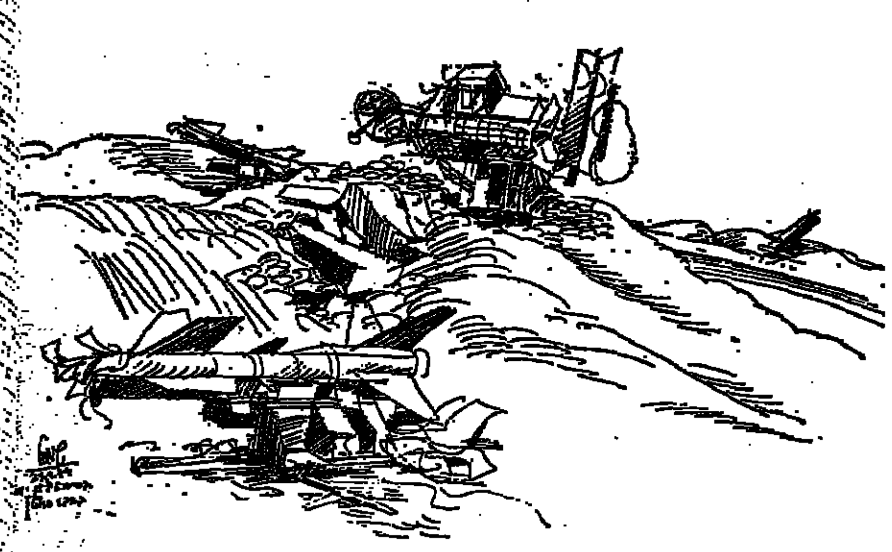

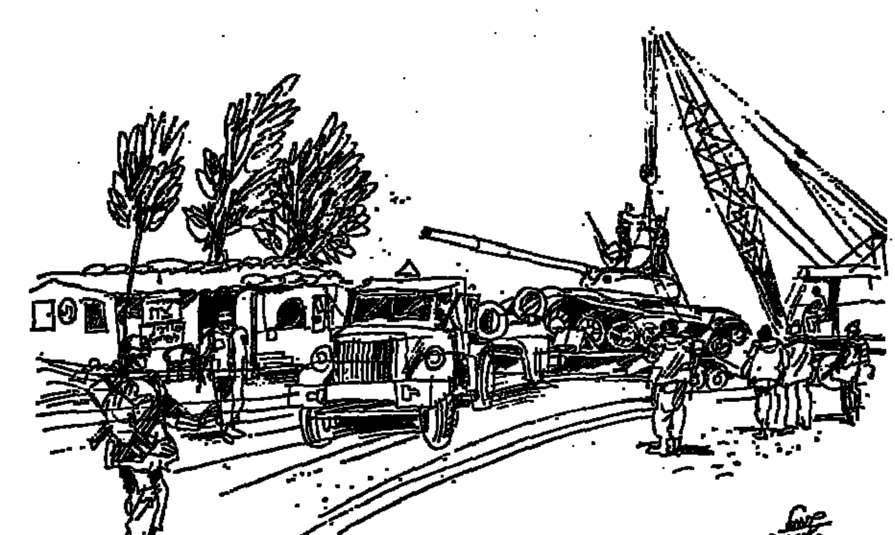

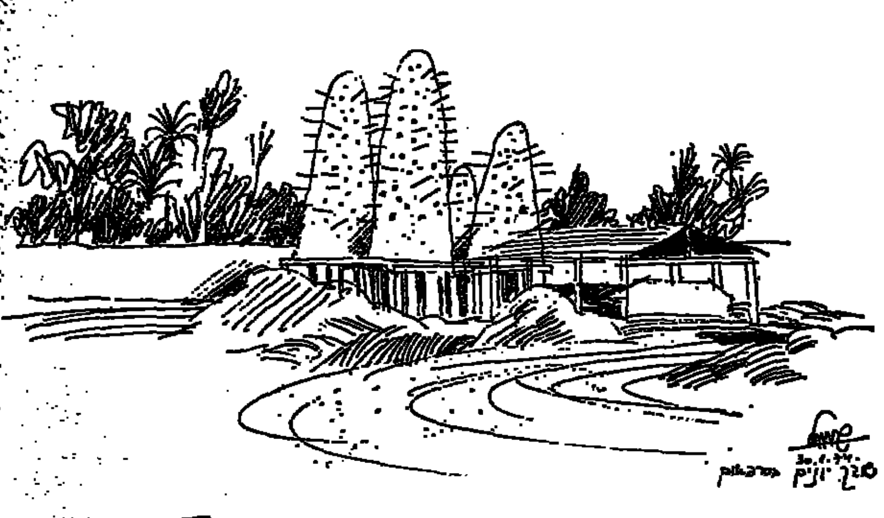

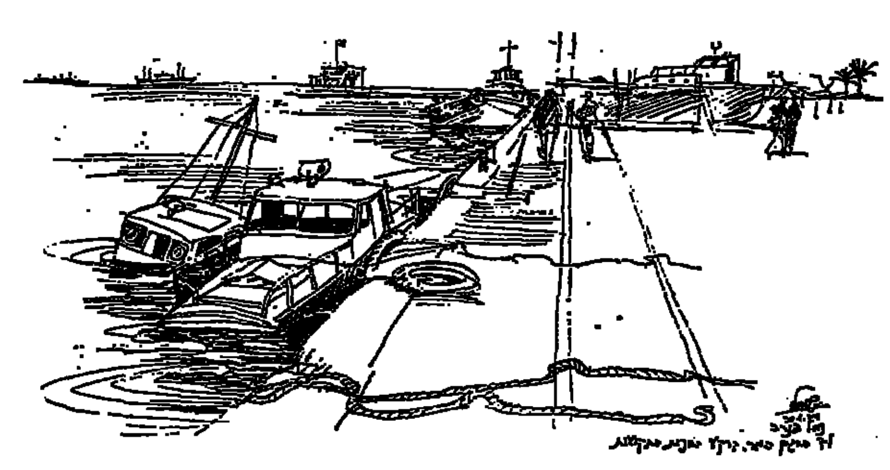

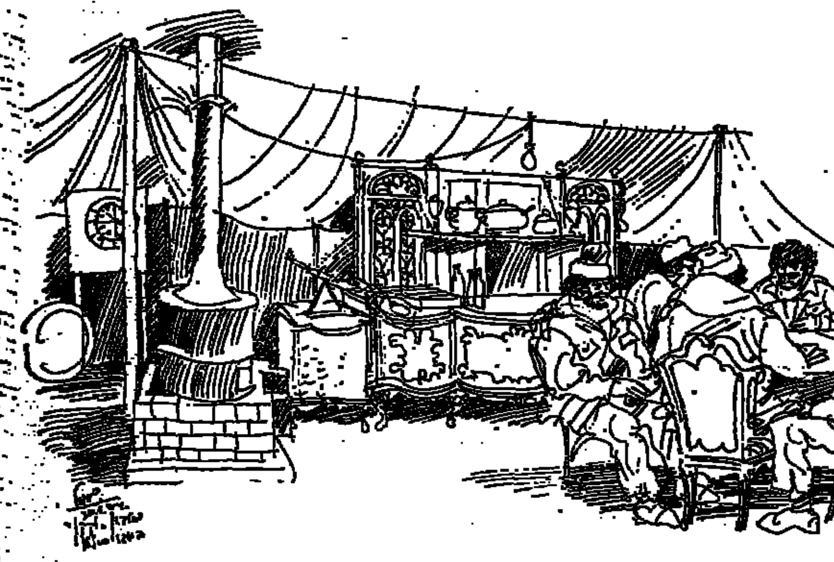

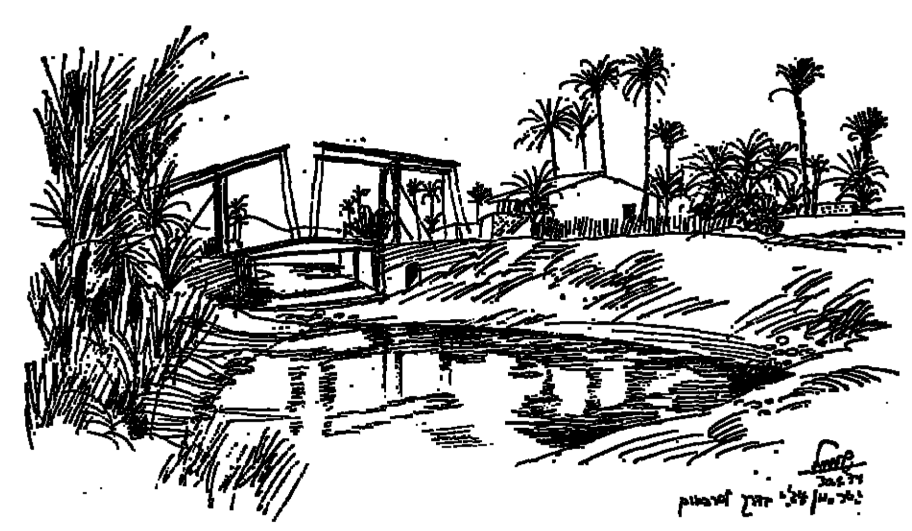

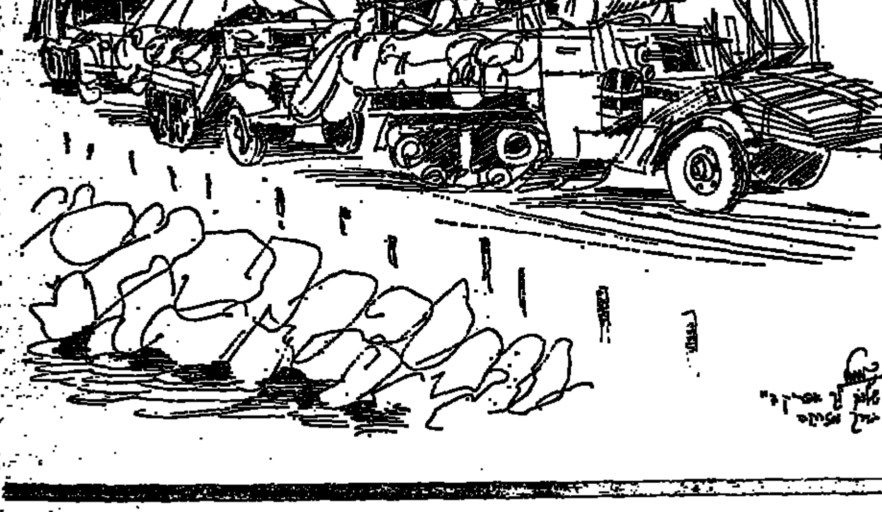

ויכוח נוקב על תוספת־יוקר

עם ההתפתחויות שחלו לאחרונה עקב קיצוץ הסובסידיות והאינפלאציה הדוהרת, נכנסנו לתקופה, שאיננה רק סוערת אלא גם נוגדת את כללי האירגון המקצועי ופוגעת ביוקרת המוסדות העליונים של ההסתדרות. הנהגת ההסתדרות הועמדה במיבחן קשה: הממשלה אינה מתחשבת בדעתה ובהכרעות רציניות העמידה אותה בפני עובדה מוגמרת; וועדי־העובדים בתעשיה מערערים על מדיניותה ומאיימים „לקחת את העניינים בידיהם", ולכך עלולות להיות השלכות חמורות.

מאת

שמעון הניגמן

תשלום תוספת־יוקר חדשה ב־פברואר על מלוא ההתייקרות היא עתה התביעה המרכזית של ההס־תדרות. על־פי מימצאי המומחים, שהתייקרות על 12 מיצרכי־היסוד מגיעה לכדי 7.1% — תובעת ההס־תדרות פיצוי מיידי של 7% לכל ה־עובדים, כמיקדמה על תוספת־היוקר החצי־שנתית. אבל פנחס ספיר מנ־סה להכתיב את מדיניותו להסתדרות ומציע תוספת זעומה של 4% בלבד. מעודדים מעמדתו של ספיר כבר הכריזו התעשיינים שלא ייכנעו ל־„תכתיבי" של הממשלה בדבר תשלום תוספת מיוחדת, כפיצוי בעד ביטול הסובסידיות.

נוהג פארטיזני

לכאורה קיימים כללים המחייבים תשלום תוספת־יוקר, כשהמדד מר־אה עלייה באיקס אחוזים. אך למע־שה אין הסדר קבוע המחייב גוף כלשהו לנהוג כך. ההתאחדות ולש־כת־התיאום של אירגוני המעסיקים שהם ה„פארטנרים" לחתימה על הסכמי־השכר הקיבוציים, מתנערים מהתחייבות זו. וככל שמגיע המועד לתשלום תוספת־יוקר, חוזר אותו חזיון נעום: שוב פותחים מחדש בוויכוח והדיינות — בישיבות לי־לה ארוכות — ואין לדבר סוף.

ברור, אין לפועל שום עניין ב־ה...את כסף כשהוא רק נייר. כאשר המחירים אינם יציבים, הרי — כל פיצוי שינתן לא יפצה את העובד, משום שכוח הקניה של השכר יורד וערכו פוחת.

היכן הפתרון?

כלכלני ההסתדרות רואים פתרון למצב בשתי דרכים: בתקופת אינ־פלאציה מוכרחים להפעיל שיטה של תוספת יוקר אוטומאטית, המבוססת על הסדר קבוע עם אירגוני המעבי־דים, בד־בבד עם מדיניות מחירים מכוונת על־ידי הממשלה. לשיטה ה־אוטומאטית יש יתרון, בהיותה שו־מרת על ריאליות השכר. בארצות שנהוגה בהן השיטה האוטומאטית רגישים מאוד היצרנים לעליית ה־מחירים; שכן כל העלאה גוררת מייד תשלום פיצוי לעובדים, ללא צורך בהתמקחות והדיינות נוספת, כפי ש־קורה אצלנו.

המכון ההסתדרותי למחקר כלכלי וחברתי מצדד בשיטה האוטומאטית, הנהוגה בארצות תעשייתיות שונות. הנסיון הוכיח, כי תוספת־יוקר או־טומאטית, המלווה מדיניות־מחירים מכוונת, מהווה מחסום בפני התפת־חויות אינפלאציוניות. לעומת זאת, כאשר אין אוטומאטיות בתשלום ה־פיצוי, מופעל לחץ על המעביד במ־קום העבודה. במו"מ ישיר עם בעלי־המפעל משיגים הפועלים לפעמים תוספות מוסוות, ואפילו גדולות יו־תר מאשר הפיצוי המגיע להם על־פי המדד. במקרה כזה, הנפגעים ה־יחידים הם החלשים, ואולי גם ה־עובדים בשירות הציבורי והממשל־תי, שאין להם היכולת ללחוץ, או לקבל תוספת „מתחת לשולחן". לכן יש באוטומאטיות של תוספת־היוקר עם מירווחים קצרים בתקופת אינ־פלאציה, משום תרומה רצינית ל־מניעת פערים והיווצרות כיסי־עוני בקבוצות החלשות.

„ניתוחים פלאסטיים"

תוספת־היוקר הונהגה בארצות תעשייתיות שונות עוד בשנות ה־עשרים, וקיימת אצלנו מאז 1939. היא הוגדרה כתוספת־יוקר אוטומא־טית, מכיוון שהיא צמודה באופן או־טומאטי למדד יוקר־המחיה; בה במידה שהמדד משתנה מתחייב מ־כאן תשלום פיצוי מיידי. לשאלה, מדוע אין תוספת־יוקר אוטומאטית, ניתן למצוא תשובה במאבקם העי־קש של התעשיינים, המתנגדים זה שנים בכלל להמשך ההסדר של ה־תוספת. ההתאחדות נאבקה על־כך, שתוספת־היוקר לא תיקבע על־פי נתוני מדד־המחירים לצרכן. ההת־אחדות טוענת, שצריך „לעקר" מה־מדד את הנתונים הנובעים ממיסים עקיפים, ממיסי במוצן ומהיטלים על יבוא תומרי־הגלם. לתביעה זו אין כל יסוד: קחו, למשל, את הבנ־קים — אצלם ההלוואות צמודות ל־מדד מלא. מדוע זה, כאשר מגיע משהו לפועל — צורך הזדככות של עקירת אחוזים ותיקונים?

שיטה כזאת — אומרים כלכלני ההסתדרות — אינה קיימת בשום מקום בעולם. בכל אתר הבסיס לחי־שוב הוא, המחירים הקמעוניים. הנ־הגת ההסתדרות נאבקה אמנם בעד שמירת ההסדר תוך הטעמה שאילו ביטלו את שיטת תוספת־היוקר, היה הדבר גורר אחריו תסיסה בלתי־פו־סקת והתנגשויות בין הפועלים ומע־בידיהם. עם זאת הלכה ההסתדרות לפשרות. ברוח זו נוסחה בשעתו החלטת הוועד־הפועל, הקובעת, כי „יש להימנע מהתביעה לתשלום תו־ספת־יוקר באמצע השנה".

התאם להסדר שהיה קיים עד 1966 — כל עלייה של 3 אחוזים ב־מדד־המחירים חייבה תשלום תו־ספת. אולם בהתאם להחלטה — ש־התקבלה בניגוד לדעתה של מפ"ם — סוכם, כי החל מינואר 1967 תשו־לם תוספת־יוקר שנייה באמצע ה־שנה, רק אם ההתייקרות תהיה ב־שיעור של חמישה אחוזים מלאים. מאז 1969 ויתרו השכירים פעמיים על תשלום תוספת־יוקר והיו „עי־קורים" במדד־המחירים (בסעיפי דיור ומכסים). באחרונה, בעקבות התקיפות שמגלה הנהגת ההסתדרות נרתעה התאחדות התעשיינים מלחץ, ותתמה על הסכמים לתשלום התו־ספת; אך ללא כל התחייבות להסדר קבוע.

נראה לי שעתה, עם התחזקות ה־אינפלאציה, עלינו להיאבק וללחוץ על אירגוני המעסיקים ועל התאח־דות התעשיינים לחזור לשיטה של תשלום תוספת־יוקר אוטומאטית, כ־פי שהיתה מקובלת אצלנו לפני־שנים. שאם־לא־כן, נהיה צפויים ל־זעזועים במשק, בעוד הסדר על תשלום פיצוי־יוקר אוטומאטי עשוי להיות גורם מרגיע ביחסי העבודה.

הגבהת התיקרה

זה שנים מופעל לחץ מצד אירגוני האקדמאים, שעל ההסתדרות לבטל את התיקרה של תוספה"י, או להע־לותה במידה ניכרת עד 1500 ל"י. אין חולק, כי התיקרה של 700 ל"י אינה עונה על הצרכים והיא טעונה תיקון.

אין זה סוד, שבעבר היו מתנגדים לצעד כזה בתוך ההסתדרות; השו־ללים טענו, כי תוספת יוקר פטורה ממס. מעניקה הטבה גדולה, יחו־סית, לבעלי השכר הגבוה. לפיכך, העלאת התיקרה תרחיב עוד יותר את הפער בקרב השכירים עצמם.

בינתיים נשתנה משהו. המחלקה לאיגוד מקצועי אישרה החלטה לת־בוע העלאת התיקרה מראשית 1974. ומסתבר כי גם אירגוני־האקדמאים נכונים לוותר על תביעות מסויימות תמורת הגבהת התיקרה ל־1500 ל"י.

בימים האחרונים נמשכו המגעים בין ההסתדרות לממשלה ועם ליש־כת־התיאום של המעסיקים בשאלת העלאת התיקרה. יש להניח, שאם יתקבל סיכום חיובי בנדון זה, תוג־דל תוספה"י לכל עובד, ששכרו נע בין 700 ל־100 ל"י, אולי עוד ה־שנה — מי יודע?!

„ישו" בפתח קברו

ישבתי פעם כדרכי על אחד השרפרפים במירפסת בית־הקפה „סיטאדל" שממול המצודה ושער־יפו. ליד השולחן הסמוך היסבו שני צעירים, ככל הנראה סטודנטים. לאחד מהם נמאסה הישיבה־ללא־תכלית, והוא הפטיר אל חברו: „עד מתי אתה רוצה לחכות פה? עד לבואו של המשיח?" לא יכול־תי להתאפק והתערבתי בשיחה ה„תיאולוגית": זו תהיה ציפיית־שווא, שהרי ידוע כי המשיח לא יבוא דרך שער־יפו, אלא מהר־הזיתים דרך שער־הרחמים, הוא „שער־הזהב" — רכוב על אתון לבנה!".

הזכיר לי הבחור מניה־וביה: „זה אמנם נכון, אבל אתה מתאר לעצמך, כי הענין יהיה כל־כך חלק? המשיח אם וכאשר

דפי יומן

מאת

גבריאל שטרן

יבוא, בוודאי ייעצר קודם־כול על־ידי המשטרה מתוך עילה זו או אחרת, ואז הוא יובל לשם חקירה אל ה,קישלה', בית־הכלא התורכי המנדאטורי העתיק (ועתה מטה משטרת־ישראל) וממילא יעבור פה על פנינו"..

נזכרתי בימים אלה במעשה זה (אשר דומני כי עוד לא סיפרתיו

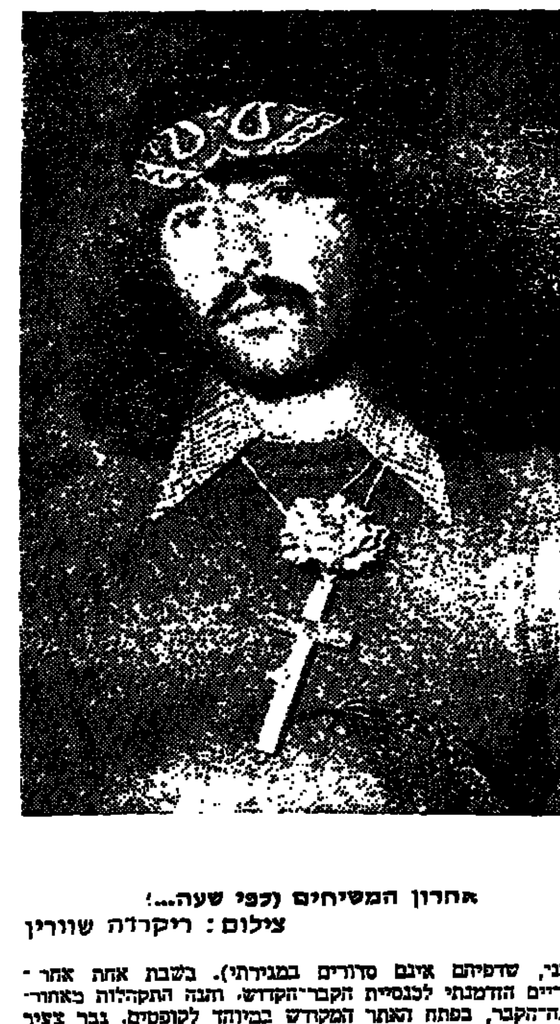

אחרון המשיחים (לפי שעה...)
צילום: ריקודה שוורין

ביומני, שדפיהם אינם סדורים במגירתי). בשבת אחת אחר־הצהריים הזדמנתי לכנסיית הקבר־הקדוש. הנה התקהלות כאחורי־מיבנה־הקבר, בפתח האתר המקודש ביותר לקופטים. גבר צעיר וצנום, לבוש תלבושת דמיונית וצבעונית, שותת — או יותר נכון: השמיע דרשה באוזני המסובים. ביניהם היה שאול מנשה, מנהל בית־השידור הישראלי (בשפה הערבית), אשר הציג לו בכובד־ראש שאלות על מהותו וזהותו. והאיש ענה בבטחון־עצמי (באנגלית־אמריקנית קולנית): „שמי הוא ישו". ועל קביעת־עובדה זו חזר ביתר־שאת באוזני הנזירים הקופטים. ומצביין: הנזירים, שהם כנראה למודי ביקורים זרים ומוזרים, לא הזדעזעו כלל, אלא שמעו את הדברים בחיוך סלחני וסבלני, ואילו נזירה אורתודוקסית אחת התפרצה בזעם: „אתה שקרן!"

הוא החזיר לה בתקיפות: „את טיפשה! אינך יודעת מה כתוב במיקרא".

שאלתיו, מאין הוא בא. והוא השיב בפשטות: „מאת האלוהים".

„ביתא — הוספתי ושאלתי — אך איפה יצא אליך קולו של האלוהים?"

„בניו־יורק" — השיב. „ואיפה אתה מתגורר עתה?" „במערה אחת" — ענה.

הדבר הדאיג אותי קצת, כי לפני כשנה נהג לעמוד משיח דומה, חייל משוחרר מוויסקונסין, והטיף שלום בשער־יפו, ואחרי זמן־מה נמצאה גופתו מוטלת־רעב באחת המערות של מורד הר־הזיתים. מצד שני לא מצא חן בעיני מבטו הזועם, שניצת בעיניו, בשעה שדחף הנזירה ילדה שהתקרבה אליו יותר־מדי (אם־כי אחר־כך ליטף את שערותיה, כנראה בזוכרו שישו המקורי דווקא קירב אליו את הילדים).

הדבר העלה איכשהו בלבי הקשר בלתי־נוח: מיכאל דניס רוהאן, מצית „אל־אקצא" (אם כי למען האמת לא הביע כל דעה נגד הכנסיה המקודשת, שראתה כבר בשנים האחרונות לוחמים אלימים ב„עבודה זרה"...). מכל־מקום, מצאתי לנכון, להסב את תשומת־לבו של הקצין ישראלי; מפקד ה„קישלה", לתופעה

(המשך בעמ' 9)

פרידה מג'מיל

כתב וצילם:

מרדכי גילת

לא הייתי כותב שורות אלה על ג'מיל אלמלא החליט גנראל מצרי אלים לתפוס אותו בוקר אחד באוזניים, להלום במקל על ראשו ולהכניסו, יחד עם עוד חמישה מיסכנים, ישר לקלאבוש. הסיבה: הוא ניהל „שיחות־שלום מקומיות" עם חיילי צה"ל בסואץ...

ג'מיל נמק עכשיו בכלא סואץ, אנחנו תקועים כבר עמוק־עמוק בסיני, ומכיוון שרשימה זו אינ־נה יכולה להזיק לאיש, מבקשים אותי עודד גולן, שלמה סימון, אריק בן־שלום וכמה חיילים אח־רים — שהיו מוצבים בפרברי העיר סואץ, ממש מול הכיתה ה־מצרית — להקדיש אותה לג'מיל ולחמשת חייליו, ולספר על ה־ידידות שנרקמה ביניהם.

„כשהגענו לפרברי העיר ו־התמקמנו מול המצרים, במרחק של פחות מ־50 מטרים — נזכר סמל עודד גולן — היו היחסים עדיין מאד מתוחים והחבר'ה התהלכו עם האצבע על ההדק. לאט לאט הסתבר לנו, כי מולנו יושבת בעצם כיתה סימפאטית, שכל אחד מחייליה מנסה ליצור איתנו קשר כלשהו — והתחלנו לשתף איתה פעולה. שיתוף זה נמשך שבועות מיספר, אבל לא מצא־חן בעיני הפיקוד המצרי ה־גבוה. מישהו עם כמה „ברזלים" על הכתפיים הגיע כנראה למסק־נה, שידידים כל־כך טובים לא יוכלו בשעת צורך לירות אחד בשני, והוא קטע את הרומן דוו־קא ברגעיו היפים ביותר. הוא לא השכיל להבין, כי הרומן הזה משרת באותה מידה את שני ה־צדדים — ושם לו קץ".

ה„דיפלומאט" הישראלי אדי

שיחות־שלום

לכל אחד משני הצדדים היה „דיפלומאט" מוכשר משלו, ה־שולט פחות־או־יותר בשפה ה־אנגלית, ושניים אלה — אדם פוזנר, הישראלי, ומיסטר ג'מיל המצרי — ניהלו בוקר־בוקר „שי־חות שלום" קצרות, החליפו בר־כות, סיפרו זה לזה על האשה והילדים, והבטיחו לשמור על ה־שקט ועל היחסים הטובים.

„בהתחלה — מספר אריק בן־שלום — כאשר בין הבלוק שבו התגוררנו לבין הבלוק המצרי עדיין לא היתה גדר־תיל, ה־כביש היה פתוח ופרוץ, נפגשו השניים באמצע „השדרה", לחצו ידיים בחמימות וניהלו „מגעים דיפלומ־טיים" מעניינים. ג'מיל ביקש מ־אדם לספק לו קפה וסיגריות, אבל יותר מכך דרש ממנו כי השקט יישמר לאורך כל הזמן ולא יקרה מקרה דומה לזה ש־אירע באגף השני של הבלוק. מה הסתבר? מול הכיתה הישרא־לית השניה, שהיתה ממוקמת ב־קצה השני של אותו בלוק ארוך, ישבה כיתה מצרית קשוחה ו־צבעונית, ובשל המתיחות שהיי־תה יצרו, התערבו המצרים עם הישראלים. מי יהרוג את מי רא־שון...

אדם פוזנר הבטיח איפוא ל־ג'מיל, שהכול יהיה בסדר; ג'מיל הבטיח לאדם בשם החבר'ה שלו יתנהגו כשורה, ושניים אלה הו־סיפו להיפגש במקום גם אחרי שגדר־תיל ישראלית כבר הוצבה בין שני הבניינים וסימנה את „הגבול". אדם, שהוא מכונאי־בניין במקצועו, סיפר לג'מיל על תל־אביב, ירושלים וישראל בכלל, ואילו ג'מיל סיפר כי הוא אינג'ינר, וכי למד את המקצוע בלונדון. השניים החליפו ביניהם כתובות אישיות והירבו לדבר על מלחמה ושלום, אבל כאשר הת־חממה מעט הגיזרה, וכמה קצי־נים מצריים שמרו־עין על ג'מיל, הוא נאלץ לנהל את שיחות־השלום רק באמצעות מכתבים. הוא כתב כמה שורות על פיסת־נייר, קשר את הנייר לאבן, קרא לידידו הישראלי לצאת והחוצה הטיל לעברו מבעד לגדר את ה־מכתב. אדם החזיר לו מכתב־תשובה באותה הדרך — וכך חו־זר חלילה".

שני שפנים

„כל אחד מהמכתבים שג'מיל שלח אלינו — מחייך יותם בדר־בין — היה מסתיים בערך ב־משפט הבא: דרך־אגב, אולי אתם יכולים להעביר אלינו קצת קפה, קצת סוכר וכמה סיגריות?.. ג'מיל וחבריו התלוננו תמיד, שאין להם מה לאכול, והסבירו שהמזון של שירות־האספקה הו־לך לקצינים, והצלם הבסן נשא־רת ריקה. מובן שנענינו לבקש־תם ברצון, אבל הדבר לא מצא־חן בעיני הכיתה המצרית השכ־נה, וגם היא ביקשה ליהנות מ־אספקת המזון. יום אחד היא עש־תה „אמברגו" לסיגריות, ועוד לפני שג'מיל, אברהים, מחמוד ושאר חבריהם הספיקו לאסוף את „הסחורה" מן הריצפה, הס־תערה עליה הכיתה השנייה ו־מיהרה להסתלק. בין שתי הכי־תות המצריות פרצה כמובן, תיגרה גדולה, ומאז אותו מקרה העברנו לג'מיל את הסיגריות רק בשעות מוסכמות ובזהירות רבה. הוא ממש התחנן שננהג כך.

אבל ג'מיל לא נשאר חייב: באחת ההזדמנויות ביקשנו ממנו להעביר לנו שפן, והוא הבטיח לעשות כן. בתנועת־ידיים אותת לנו, שבשעה שש הוא יעביר לנו שני שפנים גדולים, קשורי־רג־ליים, וביקש כי הענין ייעשה בשקט רב ובלי לעורר תשומת־לב. הוא הבטיח שנוכל לעשות מאכלה גדולה. בערב הוא הביא באמת את השפנים, אבל החלטנו לשמור אותם למזכרת. הכנסנו את שניהם לכלוב גדול, לאחד קראנו גולדה ולשני בגין, והוצא־נו אותם בוקר־בוקר לטיול קצר. הם דווקא הסתדרו לא רע ביני־הם, והיה ממש תענוג לראות..."

ועוד סיפור, הפעם של שלמה סימון: „כמו אדם פוזנר הצלח־תי גם אני להתידד עם ג'מיל ו־חבריו. ג'מיל כתב לי בערבית מכתב נחמד, שהוא מחבב או־תי שהוא רוצה כבר שלום, ו־שנמאס לו מהמלחמות ומההרו־גים. הוא הזמין אותי לבקר ב־קאהיר והבטיח הרים וגבעות. הבאתי את המכתב הביתה, מסר־תי אותו לאמי היודעת לקרוא ערבית, והיא נורא התרגשה. היא תירגמה לי אותו ואמרה, שאם זה כך, אז אולי באמת יהיה פעם שלום"..

האקדח של ג'מיל

אריק בן־שלום: „מערכת היחסים שלנו עם הכיתה המצ־רית הפכה במשך הזמן ליותר כ־סהם ידידות, וכאשר פרצה ב־גיזרה תקרית גדולה יצאו המצ־רים למרפסת, סימנו את ... וקראו אלינו בקולי־קולות, ... אינם יורים עלינו וגם לא ... אף אחד אחר. הם נוצרים את ... נשק — ובאמת נצרו אותו ... את הבכחותם. בתגובה לכך ... ל„מחוה" מצידנו: בכל פעם ...

(המשך בעמוד 10)

ג'מיל (בתוך העיגול המסומן) ממתין ב„חדר־השלום" לידידו הישראלי

יותם עם השכן המצרי

...ום לך, ישראל הבועזית

(סוף מעמ' 5)

...מבקש להבין את זרמי המעמקים בתולדותיו של היישוב ...קיה המאה ועד ימינו אלה צריך לבחון כהשתקפות המאבק ...רוחניות לבועזיות ביישוב, בתרבותו, בשלטונו, במנהיגיו, ...טוניסטים האהובים עליו בעתונות ובצבא, בשמור התכיב ... באופן התייחסותו לדת ולמסורת, ואולי מה שחשוב מכול: ...ו „לזולת הסימלי" שלו: לערבים.

...תגברותה ועליית קרנה של הבועזיות בתרבותנו בארץ ...ה תמיד בהופעת מעמד של מתעשרים צוברי־נכסים בדרכים ...(סמיכות לקופת הבארון, או התעשרות מהירה מקבלנות ...ביססית), שהפכו את הבועזיות לאידיאולוגיית חיים שלהם. ...ות זו נתבטאה בזיקה חיצונית ושטחית, אך צעקנית, למסורת: ...בגיזון חברתי של „גובי־רושים", ששיפור מצבם החומרי ...ם בהרבה את עליית רמתם הרוחנית וההשכלתית; בהידרדרות ...ה של מוסרי־העבודה, ההולכת בד־בבד עם העסקה המונית ...עבודה ערבית, תוך זילזול עמוק בעובד הערבי. ובעצך ...תו. בן נתלווה לבועזיות „הגילוי" שהארץ קטנה, מה שנתן ...ק לנהייה אחרי החיצוני, הגס, הבולט והצעקני שבא מאירופה. ...אשר „נתבעזני העלייה הראשונה, לא היתה תקומה ליישוב ...שלא הגיעו העליות החלוציות, שסילסלו את הארץ מלטלה ...ונתנו לנו את התקופה הרוחנית ביותר שהיתה לנו בתולדותיה ...ות של הארץ: התקופה שבין שתי מלחמות העולם ועד ...מת השיחרור.

...לם אין לנו אולי תקופה בתולדות היישוב, שבה חרה ...זיות השתלטה על חיינו כמו אותה תקופה אומללה שבין ...ת ששת־הימים למלחמת יום־הכיפורים. ראשיתה של ה„הת־ ...ו... האומית היתה בהתעשרות מהירה וקלה בבטוי חומר ...ב בבחירה שבחרנו את עצמנו כאשר הולכנו מה לעשות ...זומר אלה. לפתע מצאנו את עצמנו מחזיקים בשטחי־ ...נרחבים, והבחירה שעמדה לפנינו היתה אם ליהפך לבעלי־ ...ו של כך־כך רבבות ומיליוני הקטרים, או להחזיק בשטחים ...ק כקלף־מיקוח לעשיית מעשה, שעליו חלמנו בשנות ...ו חומרי ועשרנו הרוחני: לעשות שלום.

...א על־מנת לראות בשלום משהו יקר משטחים, היה דרוש ...חזון, היה דרוש דמיון יוצר מדיני רב כדי לתמרן את ...ם שוכי־הלם־המפלה מעמדת סרבנות פראגמאטית לדבר ...לעמדת פשרה ונכונות להגיע להידברות עימנו. נכון, ...בדרשה מידה רבה של אמנות־מדינית, אך בראש וראשונה ...ה לכך נכונות אמיתית מצידנו לוותר על מיליוני ההקטארים, ...ות זו לא היתה נחלת רבים. הדרך היותר קלה היתה ליהפך ...בי הארץ ושופיה. לכך לא היה דרוש שום מאמץ של דמיון ...מדיני, שום אמונה לא היתה דרושה לכך, שום יכולת ...ת. כאשר משה דיין אמר בדרכו המיאבדיות־המסובבת־עם־ ...ה כי שטחים עדיפים על שלום, עוררה אמירתו תהודה חיובית ...ו בבועזיות, הרדומה במנטאליות הלאומית שלנו.

התבעזותה של הדת

...מישור חיי הרוח שלנו באה לעזרת ה„התבעזות" דווקא הדת, ...שנתעולל לה בעקבות נצחון ששת־הימים. התבעזותה של ...בישראל המתחדשת הוא סיפור בפני עצמו, שראשיתו ללא ...בהפיכת הדת למקור כוח פוליטי ומפתח להשתלטות על ...ת־הנאה חומרניות, כתקציבים ממשלתיים, חלוקת מ־שרות, ...ל עבודות אלקטוראליות ופרלמנטאריות לשם צבירת כוח, ... בינו לבין דתיות ולא כלום. ואולם נצחון ששת־הימים ...רוחיפה מכרעת ל„התבעזותה" היהודית של הדת, של כוהניה, ...חיי הדת בישראל.

...קומות שהיו סמלים — היינו: ישויות רוחניות — נפלו ...ז לידינו בכל משיותם החומרית, היה דרוש אומץ־לב רב ...רוחנית נשגבה על־מנת להבין ולותר לצם, שכחל המכבה ...בניה דבר אין לה עם אותו קבר־שייך באוהה בית־לחם, ...כל המפקיע את ציון שכלב ומציגה כנ.צ. (נקודת־ציון) ...כך, גאליל את היהדות, „מבצוה" ומטירה צידנים לאחור. ...שדברים כאלה ייאמרו, וכינו לתקיעה המפורסמת תחת ...ל, תקיעה המוכירה משום־מה בצורמניותה את חלילי בני־ ...ארץ־בעל־גוף.

...מרבה הצער היתה דתיות „מתבעזת" זו נוהה להיקלט ...ראל של שלוי. השישים וראשית השבעים: ישראל של ...בעשורים מתעשרים בן־לילה, של נוער שצמח על חינוך ...מבאות שנות ראציונאליזם חשיבה אנאליטית של המערב, ...„עם אחד" אשר זה בתת־תרבות ותת־חינוך בציירות־פיתוח ...ות ובשכונות־מצוקה. בתנאים אלה היתה פתאום יהדות ...נית, שטביבית ו„מבצות" מין מכנה־משותף־נמוך ביותר לכל ...שהיה זקוק לו בתנאים הנתונים.

...ך בא עלינו מה שהגיע לנו: פסטיבאלים חסרי־חן־וחסד של ...ות־התעשרות בקרב חיילים בצבא; „שיבה ליהדות" דרך ...ות בר־מיצווה ועיר־בורגניות; בריתות־מילה מופגנות ומופ־ ...ות עם סנדקים „על תקף" של שרי־בטחון ואלופים; ומסעות־ ...גיק, הבולעים בהיעלם אחד את מערת־המכפלה, הכותל, ...ו־השתקנים, ואדי־קלט, הר־סיני ומנסה־קתרינה. א; ת־מת, ...בעבודת־אלילים זו חיזקו כוהניה של הדת, שנתמכה וזקפה, ...ידיהם של אדוני־הארץ וגדולי־ברוניה; והבועזים חיזקו את ...תקעי־השופר, המקדשים כל מקום כבוש.

דרושה תחייה אמיתית

...פיתגם אבטורי אומר, כי כל עם זוכה למלחמה שהוא ראוי לה. ...שקשוב לקולות המהלכים בארץ שמע ודאי את הלחישה ...עוברת מפה־לאוזן: „מזל שהערבים התקיפו עכשיו ולא חיכו ...ד שנתיים־שלוש: מי יודע לאן היה מגיע הריקבון עד או...". ...היה זאת, עם כל המפחיד שבה, מקפלת בתוכה באורח פארא־ ...קסאלי מידה בבה של אופטימיות, כיוון שהיא מקפלת בה את ...מונה, שעכשיו עוד לא מאוחר מדי, שאפשר לתקן. השאלה ...מה לתקן.

...יש מי שסבור, כי די בהחלפת דיין, כיוון שכשלונות צבאיים ...חלים צבאיים בארץ מתוקנת כופים על שר־הבטחון מיצוי ...ויוחו. יש מי שסבור, שדרוש רה־ארגון בצבא, ויש מי ...ומר כי הצבא הוא חלק מהעם, ולכן לא יתוקן המעוות בצבא ...שלא יתוקנו פגמים בחיינו כעם. דומה, שכל התביעות הללו ...רק יחד: לא ייתכן שום שינוי מהותי, כל־עוד אחוז בוסק ...כאחראי מתוקף תפקידו להידרדרות, שהומחשה נגלתה עם ...פלת המדיניות־צבאית; ואין להניח, שמצב הצבא בארץ ...לנו יכול להיות מנותק ממצב העם.

...אולם נראה לי, כי צריך הפעם להרחיק־לכת בדרישות ...לינו לדרוש מעצמנו: אנחנו זקוקים למהפיכת־ערכים, למה־ ...ת־תרבות. עלינו להשתחרר מהדיבוק הבועזי, שחדר לכל ...מות חיינו; לחזור ולחולל בארץ אותה מהפיכה שחוללו בה ...ליה השנייה והשלישית — לחזור אל עצמנו.

...פרצופו הבועזי בקשי־יוצי השנים האחרונות הרחיק מעלינו ...רים רבים, דוחה מעלינו עלייה אפשרית של צעירים יהודים מן ...ערב, שלא מצאו שום דבר מושך בארץ, אף־על־פי שפרנסה ...ריה כל־כך שבעי־רצון־תחת מעצמם. היום המצב מסוכן יותר: ...לך דבר מעורער יותר, מרומה יותר ואכזב יותר מבועזי ...וסכל.

...הצעירים הרבים שהצביעו בעד „ליכוד" אחרי המלחמה הזאת ...יכים לדור, שהיה כחומר־ביד־אניפולאטורים. זהו דור שנפשו ...רפרת, והוא עלול להיות חומר לפוטש, לירידה מהארץ, או ...יפך — לחידוש פניה, להתנערות מהסטרוקטורה הבורגנית המת־ ...ית בנפשו, לחיפוש אחר אותה ארץ־ישראל, שליובה אליאב ...דירה כמתפשטת לצומק ולגובה, דימוי נפלא שהימין הברוטי ...פי תמיר, כמהומני) מיהר לשימו ללעג.

...מי שאינו מרגיש כי הדבר הוא בנפשנו אינו מרגיש בה ...רוחש עתה בארץ.

...שר" בפתח קברו

(סוף מעמ' 8)

...את־דופן זו. אך הסתבר, שהיה זה מיותר. „או כן! — התוודה ...המשטרה הוותיק והמנוסה — אנחנו מכירים את ה„ישי־ ...ה, ואנחנו גם יודעים איפה הוא מתגורר: בפלוץ עלוב בשם ...ז אינו..."

...הוקל לי, אם־כי התאכזבתי קמעה מכך שנתבדה הסיפור ...רומאנטי של המערה...

לשנה הבאה — בירושלים ובקאהיר!

...אשר לנזירים הקופטיים, הם נתנו בעליל מה„בידור" בחייהם ...הנזיריים. תוך כדי שיחותינו הזכרנו במלים „קאהיר" ו„אלכ־ ...סנדריה".

...„אה, האם ביקרתם במצרים?" — שאל אחד מהם. „לא, לא ...קרנו במצרים".

...עדיין לא! — הצחקתי — עדיין לא!! בקרוב תתחדש הצליי־ ...ה הקופטית לירושלים ואילו אתם עוד מעט תוכלו לבוא לקאהיר ...הרים, והרי השלום בפתח, אינשאללה!" הוא אף הרחיק־ ...ה והעיר, כי ישו־משיחם („לא המחור הזה") יהודי היה, ...ובנו, כי אבותינו היו במשך 400 שנה כגרים בארץ־מצרים. ...א ענה: כן, כן! בימי יוסף הצדיק. (שנינו נמנענו מלהזכיר ...פרעה...).

...נכן, ימות־המשיח בוודאי טרם הגיעו, אבל שמא לפחות ...ת־השלום הולכים וקרבים גם לפי דעת הנזירים הקופטיים, ...דוחי מצרים היחידים בירושלים — וחזרנו על דבריהם: ...אינשאללה! אם ירצה השם!"

חבר ה„ארמיה"...

...בשבת יצאנו לביקור־חולים בבית־ההבראה לישישים „חמדת־ ...ימים", אשר בשועפאט, בצפונה של ירושלים. המונית עקפה ...וחירות את מאה־שערים, הנוקפת מחסום־משטרה. הערתי: ...ממש מיבצר במצור — אין יוצא ואין בא!"

...צחק הנהג, ג׳ינג׳י צעיר שהדר־צינים: „כמו הארמיה ...השלישית!"

...הוא הבחין בעיני ברתיעת־מה, מן ההשוואה, והוסיף בחיוך: ...אני חבר של הארמיה־השלישית! — ופניו הרצינו — רק לפני ...שלושה ימים השתחררתי ממילואים, ושירתי בשכנות עם ...הארמיה השלישית. ותאמין לי — הם לגמרי לא כמו שאתם ...ה בעורף מתארים לעצמכם...".

— באיזה מובן?

— הם אנשים, בני־אדם, בדיוק כמונו. ממש התיידדנו איתם. ...הם רצו לשוב הביתה, אל הנשים והילדים שלהם, כמו שאנחנו ...רצינו זאת. שוחחנו על זה לא מעט.

— גם הראו לכם תמונות משפחותיהם, ולהיפך?

— לא! הקירבה לא היתה עד כדי־כך. רק שיחות מבורתק ...א־כ־שיחו יודע ערבית מהבית). מה־פקום, אין אמונה בגויים, ...לכן גם אינני בטוח אם כל הענין הזה של נסיגה והפרדת הכוחות ...באמת יביא לשלום. על־כל־פנים, טוב שנגמרת ה„בילאגאיה" ...של הכוחות. ויהיה קו יותר ברור". ואחרי הירהור־מה: „ובוודאי ...טוב שהשתחררתי, ואני מקווה שלא יקראו לי שוב בזמן הקרוב!"

יזהר ירון: על הנגינות

תוכנית שהיא כולה בטהובן

בתוכניה: הפתיחה „אגמונט", אופ. 84; קונצ׳רטו מס' 3, בדו־מינור לפסנתר ולתזמורת, אופ. 37; הסימפוניה מס' 3, במי־במול־מאז׳ור, „ארואיקה", אופ. 55. הסולן — אלפרד ברנדל (פסנתר); המנצח — ויליאם שטיינברג; מקונצרט השבועי — בסדרת הקונצרטים־למנויים — בהיכל־התרבות, 5.2.74.

להגיש היום תוכנית שכולה מ־יצירות בטהובן — יש בכך מן ה־העזה. בטהובן הוא, כידוע, אחד ה־מלחינים המוכרים ביותר לקהל ה־מאזינים (אין הדבר גורע כמובן אף במלוא הנימה מדמות־הענק שלו). מה יש לחדש בבטהובן? מה צד ...א שבנצנו בו ואת מי לא שמענו כשהוא מבצע אותו?

ייתכנו כאן איפוא רק שתי גישות: או זו הנותנת לנו פירוש קצת חדש, בעל אופי אישי, משהו הבא להוסיף צד זווית־ראייה לדמותו של ענק זה; או תחיה הוזרת על בטהובן ה... הגישה ...נייה התה־ה מוצד־קת רק בתנאי, שהמשמעה החוזרת על בטהובן המוכר והידוע תהיה כה ...פרספקטיה עד שתתקבל בבלת־פוגבה את הדמות שנוצרה ...גבי יצירות בטהובן.

את ... של ויליאם שטיינברג לגבי בטהובן יש לראות בדרך־כלל באספקלריה של הגישה השנייה. הוא לא חידש דבר, לא ניסה להוז פי־רוש מיוחד בעל אופי אישי משלו. הוא ניסה להגיש לנו את בטהובן המקובל, שהתגבש אצלנו לאחר הר־בה־הרבה האזנות, ונקבע עמוקות בתודעתנו.

ויליאם שטיינברג ניסה ללכת ב־דרך זו ויש לומר שבחלקו החשוב של הערב אף הצליח לעמוד בכך. אולם הצלחה זו לא עמדה בכל הדרך. היו גם מקומות בהם חסר משהו (אולי קטן ביותר) לאותה שלמות שאליה אנו מצפים.

★

הפתיחה „אגמ..." ידועה כפתי־חה הפופולארית ביותר בין הפתי־חות של בטהובן, ואחת היצירות המבוצעות ביותר באולם־הקונצרטים. תוכן הדראמה של גיתה חופף כאן כל־כך טוב את האופי הדרא־מטי של בטהובן עד שמתקבל זיווג מוצלח ביותר, הנותן את בטהובן במיטבו.

בנגינתה של פתיחה זו עוד לא קיבלנו את אותו בטהובן שאליו ... תאורה, קשה היה למצוא שגיאה כלשהי: הכול היה במקומו, קורקטי, עם המספר המתאים, הדינ־מיקה הדרושה וכו' — אולם חסר היה ה„טיפה" כדי „לעשות" מכל זה ... ייתכן שהדבר קרה ב־יצירה הראשונה המנוגנת בסדרה ראשונה, ולהבא יוטב המצב.

הקונצ׳רטו לפסנתר מס' 3 בדו־מינור, הוא הקונצ׳רטו הראשון מאת בטהובן שניכר בו באורח ברור ב־יותר חותמו האישי של המלחין. ה־פאתוס הדראמטיות של הסולם דו־מינור, הפאסיוניות הגדולה של בט־הובן והטכניקה הפסנתרנית שלו — כולם מגיעים כאן לביטוי מלא, אם־כי בסימניו הראשונים, שעוד יתגברו ויתעצמו בקונצ׳רטים הבאים.

כאן שמענו פסנתרן מזהיר, הידוע בעולם כמבצע־בטהובן מובהק, אל־פרד ברנדל, ... הציג לפנינו ביצוע מוש... אכמהו אין אנו שומעים ... קרובות. היתה פה הפי־סה ... של היצירה כולה, בגיוון של ה... מצויין בפרטים ובפרטי־הפרטים. נקישה גברית — הן בחלקי הפורטה והן בחלקי הפיאנו; טכניקה מוש־למת, טרילרים נקיים ויפים להפ־ליא. אם יש שמץ של „טענה" כלפי נגינתו המושלמת של אלפרד ברנדל, הרי זה בגילדים (פה־ושם) של קצת צבצבות, המתבטאים לפע־מים בהדגשות בוטות מדי. אולם זהו „מחול" זעיר, שרק מבליט את הביצוע הגדול, המושלם היפה.

חלקו של ויליאם שטיינברג ב־יצירה זו היה שונה: בעוד שבפרק הראשון היתה תמיכת התזמורת מצוי־יינת, הרי שבפרק השלישי היא לא תמיד התאימה לתפיסתו של ה־סולן; היו פה־ושם גם אי־התאמות קלות בכניסות התזמורת; אולם ב־דרך־כלל, זכינו לשמוע ביצוע מרהיב של קונצ׳רטו זה.

★

היצירה המרכזית בתוכנית הערב, היא כמובן ה„ארואיקה". לא אכביר הפעם מילים על סימפוניה שביאה זו, ה...מוכרת כל־כך טוב לקהל ה־רחב ביותר. כאן היינו עדים לביצוע מרשים של ה„ארואיקה", אם־כי לא אחיד. הפרק הראשון עוד סבל קצת מאותם „מחלים" שמניתי קודם ב־ביצוע „אגמונט". אולם עם הפרק השני — ועוד יותר בפרק השלישי והרביעי — נכנסנו לאותה אטמוספי־רה מלאת מתח וחיוניות המוקנות לנו בביצועי־המופת של ויינגרטנר, טוס־קאניני, פורטוונגלר וקאראיאן (כל אלה אצלי — רק מתוך הקלטות).

חסרון קל, שלא באשמת המנצח, היה הפקידי הקרנות בטריו של ה־סקרצו, בפרק השלישי. הסקרצו עצ־מו היה מצויין הכניס אותנו מייד לאווירה ההולכת ביותר של פרק זה.

אולם הגדול שטיינברג לעשות בפרק האחרון. פרק זה, העשוי ב־עיקרו כנושא עם וריאציות, היה בנוי באופן מזהיר והעניק למאזי־נים את ההוויה הבטהובנית הגדולה, שהיא מוצדקת רק כשהיא ניתנת במלואה.

הנושא של פרק זה הוא מיוחד במינו. במידה מסויימת הריהו נושא „עצור": הוא עצמו הינו מעשה־מרכבה: הבנוי כמעט בצורה ראצי־נאלית. אולם איזה אפשרויות כבי־רות טמונות בנושא זה למלאכת ה־וריאציות? (אגב, בטהובן טיפל בנושא זה גם לצורך יצירה שלו לפסנתר, בוריאציות המכונות מ־שום־כך „וריאציות ארואיקה").

עוצמת היצירה עם הכשרון העצום של בטהובן בכתיבת וריאציות ב־נוסף לעוצמת הביצוע הטוב וה־תפיסה המושלמת — היקנו בייחוד לפרק זה את אותה הצדקה שאנו מחפשים בערב המוקדש ליצירות בטהובן.

„תחרות אמנותית" בין שתי להקות תיאטרון ערביות

מאת כתבנו בחיפה

התיאטרון הערבי „אל גא־הד", שהיה בחסות המרכז ה־קהילתי „בית הגפן" בחיפה, הוכרז כתיאטרון ערבי עצ־מאי בישראל, על־ידי המוע־צה הציבורית שלו.

בישיבת המועצה הציבורית נבחרה הנהלה מצומצמת. ה־הוחלט לאמץ באורח עקרוני את תוכנית הפעולה של ה־תיאטרון, שהוגשה על־ידי היוזמים. כן הוחלט לפנות אל משרד־החינוך והתרבות ואל עיריית חיפה, בבקשה לתמוך בתיאטרון, כדי להבטיח את הפעלתו התקינה ובאורח סק־...יבועי.

לאור התפתחות זו ראה „בית הגפן" צורך להקים לה־קה ערבית נוספת והמועצה הציבורית מבקשת מהמוסדות התומכים „לא לראות בלהקה החדשה אלטרנטיבה ל„אל־גאהד", ולא להפנות אליה תמיכות הכרחיות לקיומו של „אל־גאהד" כתיאטרון עצמאי". „אותו היא מציגה כתיאטרון גם של הערבים בישראל".

פינת הרדיו והטלוויזיה

מאת דורית גפן

מן המקלט

מעשה באדניות

מאבק של אזרח נגד אי־צדק או עוול מסויים — ואין זה משנה, אם בתחום שולי בלבד — עשוי לעורר הערכה רבה. יש הסבורים, כי מלחמת הפרט נגד המנגנון הן ברכה־לבטלה. אך עקביות ועקשנות, בעיקר כשהן גם נושאות־פרי, יש בהן משום הקלה מעוררת־אופטימיות לכל אלה החוששים, כי כוחו והתפשטותו של הפרט מתגמדים ונשחקים בין גלגליו הרבים של המנגנון הביורוקראטי.

האזינה מפתח־תקוה, שסיפרה בתוכניתו של גיון דונבק „בוא נדבר" (בגלי־צה"ל) על מלחמתה הפרטית בעניין פעוט, אמנם, אך עקרוני בעיניה, עשויה היתה לזכות בנסיבות שונות בתואר של אזרחית למופת.

היא רכשה שלוש אדניות, שהוצעו על־ידי „ארץ־ישראל יפה", לאחר שנערך בעניין זה מסע־פירסום נרחב. היא קנתה את האדניות בעיריית פתח־תקוה, מיהרה אל ביתה כדי לתלות את האדניות על מעקה המרפסת ולקיים בכך מצוות יופי מראה הבית. אלא שבד־מהרה הופיע השכן מן הקומה שלמטה, ודרש ממנה להוריד מייד את האדניות. הוא טען, בין השאר, כי תליית האדניות על המעקה היא מסוכנת, וכי אלה עלולות ליפול ולפגוע בבני ביתו. השכן אף הוציא נגדה צו־מניעה מבית־המשפט, שלפיו נאסר עליה לתלות את האדניות.

האשה קיבלה את הדין, אך לא הסכימה להשלים עם מה שנראה לה כהונאה. כי לדעתה, אלה אשר מכרו לה את האדניות, במקרה זה עיריית פתח־תקוה, הוליכו אותה שולל במוכרם לה. כדבריה, דבר בלתי־חוקי או בלתי־סביר. היא גם פנתה אל מינהלת „ארץ־ישראל יפה" ושאלה, כיצד זה גוף ציבורי עורך מסע־פירסום בכל אמצעי־התקשורת למוצר שלמעשה אינו חוקי.

לפי סיפור האשה מסתבר, כי במשך חודשים רבים לא הירפתה מן העניין, שכאמור נראה לה עק־רוני, ופנתה אל גורמים שונים בעיריית פתח־תקוה עד אשר ניתן לה סיוע משפטי מטעם העירייה. אלא שהסיוע היה חלקי בלבד, ובסופו־של־דבר ניתן פסק־דין של שופט ובו נאמר, כי אסור לה לתלות את האדניות על מעקה המרפסת שלה. היא חוייבה גם לשלם את שכר טירחת עורך־דין של השכן. ברור איפוא שהאשה מאוכזבת. אך לא רק זאת: עדיין אין היא מוכנה להשלים עם כך, שגוף אחראי, באמצעות העירייה (במקרה זה המוכרת) הוליך אותה שולל.

לא נכנסנו לכל פרטי השתלשלות העניינים. אך ניתן בהחלט לומר, כי תיאורה המפורט של האשה היה אופייני למה שאפשר לכנות במקרים אחרים „הילכתו לאיבוד של האזרח במבוכי הביורוקראטיה" — עם דגש על הזילזול באזרח. אלא שאליה־וקוץ בה. האשה הנ"ל גרה בבית משותף, כך אמרה. כידוע, קיימת מסגרת חוקית־תקנונית בבתים־משותפים, אשר בה שולט עקרון ההסכמה הכללית. ואשר קיימות בה הגבלות שונות על הדיירים בגלל היות הבית משותף. ולכן גם עלולה התנגדות של שכן במקרה מסויים למנוע חופש־פעולה של שכן אחר, כמו במקרה הספציפי שתואר בתוכנית.

טענת האשה, שהולכה־שולל על־ידי מנפיקי האד־ניות, אינה תופסת מאחר שאלה אינם חייבים לדעת את מערכת היחסים ה„בינשכנתית" בכל בית־משותף. הפירסום שעשו לאדניות יכול בהחלט להיחשב כ־פירסומת מסחרית לגיטימית, המנסה לשכנע את הצרכן, אך משאירה בידיו את ההחלטה. באותה מידה יכולה היתה האשה להשתכנע, למשל, מפירסומת של דודי־שמש ולהחליט לרכוש דוד כזה. אך לאחר הרכישה היה עלול להתברר לה, כי הדיירים האחרים (או אחד מהם) אינם מסכימים לכסות את גג הבית במערכת כזו. כך גם עם אנטנת טלוויזיה, ועוד.

מאמציה המגושמים של האשה, שהפנו לעירייה ול„ארץ־ישראל יפה", נראים לי חסרי־תכלית, ומפ־ליא שאיש לא העמידה על טעותה. גם לא עורך התוכנית. מי שמתהלך ברחובות הערים רואה אדניות כאלה במירפסות רבות. גם בבתים משותפים, כך ש־קשה לטעון כי היתה כאן איזו הולכת־שולל. המאבק היחיד שהיה אולי כדאי לאשה זו לנהל, היה נגד אותו שכן. וזאת במסגרת ועד־הבית, או באמצעות בית־המשפט.

האשה סיפרה, כי בלחצים ופרוטקציה קיבלה סיוע משפטי של העירייה. לדעתה חייבת היתה העירייה לעזור לה במקרה זה בזכות העובדה, שהיא קנתה את האדניות בעירייה. היא אף התלוננה, שהסיוע לא היה מספיק. במקרה המגודר קשה להסכים איתה. כלל לא היה מגיע לה סיוע כזה. למרות התיאור הקפקאי שלה. אין לראות את כל המקרה של האדניות אלא במסגרת המצומצמת והפרטית מאוד של סיכסוך־שכנים. וממילא, חשיבותו מינימאלית. אלא־אם־כן הופכים כל סיכסוך בין שכנים לבעיה ציבורית, ש־צריכה להעסיק רבים.

מן המיקרופון

כשהתותחים דוממים

מי כמונו מוכן להיתלות בכל תקוה קטנה, שיש בה איזה סיכוי לשלום. לכן גם כה נהנינו ולבנו רחב משמחה, כאשר ראינו בליל־שבת את כתבתו של חיים גיל על היחסים הפשוטים־אנושיים, שהתלו נר־קמים בין חיילינו לבין החיילים המצריים. לפני ומעל לכול היתה זו שבירה של הלך־רוח, של דעה־קדומה. הדבר בכל זאת אפשרי! יכולים חיילים ישראליים ומצריים לעבור את מחסום כל הדברים הללו ולדבר זה־עם־זה, להתקרב זה־אל־זה. לא קנה־מול־קנה אלא אדם־מול־אדם.

מחיצת הספקנות, החששות ההדדיים — אינן נופ־לות. הן אולי מוכסות מעט הבירה. הן קיימות ומש־מיצות. אך חשוב הוא הגישוש ההדדי הזה, הבחינה האנושית, המגלה (מה שהיה אולי ידוע אך פחות־מדי מומחש), כי מתחת למדי־הצבא השונים ישנם אנשים צעירים היכולים למצוא ביניהם שפה משותפת; ה־חושבים על הרבה דברים דומים ומרגישים הרגשות בסיסיות זהות.

הקצין המצרי, המתגעגע אל אשתו היפה והמתכנן להביא ילד לעולם, אינו שונה מעמיתו הישראלי. גם אם שניהם משני צידיו של המיתרס, שהדרה ביניהם הבבה בעניין זה והם יכולים להתחלק זה־עם־זה בהרג־שתם מתוך הבנה מלאה. אם יהיה לאחתוס, הרי הגורל הוא שאילץ אותם להילחם זה־בזה. בעוד שיכלו להיות אולי ידידים. בגישה יותר ריאליסטית אפשר לומר, כי הם קורבנות של מדיניות ושל מדינ־אים.

סרטו של חיים גיל המוחיש לנו בצורה ויזואלית (באמצעות מצלמה נסתרת) כי ישראלים ומצרים יכולים להביט זה־בזה לא דרך מבעד לכוונת, אלא עין־בעין. יש משום אירוניה אכזרית, שדווקא הישראלים וה־ערבים מקדימים את זולתם בברכת שלום. וזה אינו במקרה ידם. אך כאשר רואים חייל ישראלי האומר „שלום" לחייל מצרי, וזה משיב לו באותה מטבע לשונית — הופכת לפתע האמירה השיגרתית, הנאמ־רת כלאחר־יד, לרבת־משמעות — לתמצית הכול.

חיילי־מילואים משוחררים

אנשי־המילואים שזכו כבר להשתחרר מתקשים בחלקם, לחזור אל השיגרה של העורף לאחר התקופה הארוכה של מסגרת צבאית מיוחדת, של שותפות גב־רית־חברית. בעלת אופי שעיצובו נקבע מתנאי ה־שדה, מן הקשיים ומן הסכנות, מן ההוויה ה־ביחוד. גם אם כל אחד רצה להשתחרר, קיים בוודאי צער מסויים, הנובע מן הפרידה ומן הגעגועים שיונקרו עוד בלב כאשר ייזכרו בכל אלה.

קיימת גם בעיית ההסתגלות למעבר החריף הזה בין מסגרת־חיים מסויימת מאוד לבין החזרה לחיים האזרחיים. אשר מלווה לפעמים בעיות לא־מעטות.

במיסדר „מה עכשיו", בהוגנה הפעם בידי ירון לונדון, נערכה שיחה עם צנחנים ותיקים, שזה עתה השתחררו מהמילואים. הורגש בהם היטב, כי אין הם קולטים עדיין את עוצמת המעבר והשינוי (היה זה יום לאחר שיחרורם). הבחורים כולם הם בעלי־משפ־חה. סיפרו על עצמם ועל הרגשתם כלפי עניינים שונים.

ירון לונדון שאל אם המלחמה שינתה אותם או את גישתם כלפי מהות הדברים. המלחמה אמנם „עשתה" לכל אחד מהם משהו. והרי לא ייתכן אח־רת; כל אחד עשה לעצמו את חשבון־הנפש, הפריד בין עיקר לתפל, והבטיח לעצמו כי כאשר ישוב הביתה יהיה אולי בצורה שונה.

אנשים אלה נשאלו בעניינים, שטרם היה להם זמן לבחון אותם באופן מעשי. אך בכל־זאת כבר חשו רובם, יום אחד אחרי השיחרור, כי קיים פער בין חלומות ומחשבות המתרקמים מתוך ריחוק, לבין המציאות היומיומית שנתפסים אליה מהר מאוד. הרבה נעשים מחוסר־ברירה. וכפי שאמר אחד האנ־שים — גם לפני המלחמה היתה קיימת הרגשה, כי חיים לפי סדר־עדיפויות בלתי־נכון. המלחמה רק חידדה את התחושה הזו הרבה יותר.

בסיטואציה כזו, רגעי־האמת הם פשוט שכיחים יותר. הדעת נתונה יותר לסיכומים, יותר לשאלות קיומיות־פילוסופיות. אדם מוצא עצמו אז שואל — כיצד הייתי עד כה, איזה ערך נתתי לחיי? האם ביציתי את החיים בצורה נכונה, האם נתתי להם את הטעם האמיתי?

ודאי שלסכנת־מוות יש השלכה מיידית על הה־הורים מסוג זה. אך גם לניתוק מן הלחצים היומיו־מיים, בעיקר בתחום הכלכלי, ההשתחררות מן התחי־רות הכלכלית והחברתית והנגשמה השיוויונית, כמו שהיא מתקיימת בפלוגה או במחלקה — כל אלה, כשנכנס גם גורם לא מבוטל של זמן, נותנים שעות לחשבון־נפש. ישנם כאלה (והיו כמעט כולם בין המשתתפים בתוכנית), שהמלחמה והמילואים הממושכים חיזקו בהם את האהבה לאשה ולילדים ולכל המסגרת המשפחתית.

למשתתפים בשיחה זו היו השגות שונות בקשר לחלוקת נטל המילואים. אחד מהם טען, כי זהו מחדל צבאי־אירגוני, שלא כל גבר החייב גיוס אכן גוייס. אחרים דיברו על תלונה. אין ספק שבאופן אישי המלחמה השפיעה ואולי אף שינתה משהו אצל אנשים אלה. ולמעשה — אצל כולם. קשה עדיין לדעת (ואם כי אפשר לנחש) אם המלחמה תעורר את האנ־שים הללו לפעילות פוליטית אקטיבית; ואם האינ־פוזיות שלהם לגבי נושאים חברתיים ומדיניים תגיע גם לנסיון ולרצון להשפיע. סתם.

סרטי השבוע

מאת יצחק בן־נר

תל־אביב

סרטים חדשים

„סאונדר" (אורדן)

סרט חדש של הבמאי מארטין ריט („פיט וטילי"), שזכה לשבחים ב־חו"ל ואף לפרסים שונים. סיפורה של משפחה כושית ענייה, בדרום ארה"ב, בתיאור רגיש ולא שיגרתי. בתפקידים הראשיים: פול וינפילד וסיסלי טייסון.

„במעגל החקירה" (צפון)

התמודדות בין שני כוחות גדולים — סימון סניורה כאם משפחה חקל־אית, שהסתבכה במעשה פלילי, ו־אליין דילון, כשופט־חוקר צעיר, ה־נשלח לחקור בפרשה. סרט־מתח פסיכולוגי חדש מצרפת.

„קיד בלו" (פאריז)

דניס הופר (במאי־כוכב „אדם בעקבות גורלו") כשודד־שלומיאל, המנסה לתקן את דרכו בחברה „נור־מאלית" — ומוצא כי גם בין האז־רחים שומרי־החוק רבה היא הרמיה והצביעות. סרט של הבמאי הצעיר ג׳יימס פראולי, עם בן ג׳ונסון, וורן אואטס, פיטר בויל וג׳נים דול.

„ההתמודדות" (חן)

מערבון חדש עם שני כוכבים, ידידים־יריבים (כנהוג), בדמויותיהם של דין מארטין ורוק האדסון (ה־מפקח מקמילן בסידרת הטלוויזיה „מקמילן ואשתו", המוקרנת אצלנו).

„המירוץ הגורלי" (תל־אביב)

„הגיבור האמריקני האחרון" נקרא סרט זה במקורו — והגיבור האמ־ריקני האחרון הוא צעיר אמריקני חובב מכוניות ומירוצים (ג׳ף ברי־ג׳ס, מגיבורי „הצגת הקולנוע האח־רונה"). סרט של הבמאי למונט ג׳ונסון, בהשתתפות ג׳ראלדין פיצ׳־ג׳ראלד.

סרטים אחרים

„קייט באלו" (זיקל)

הקרנה חוזרת למערבון פארודי נחמד של אליוט סילברסטיין, המוצג כבאלאדה, במיבנהו, בצבע ה„אנדי־הלבלגי שלו ובדמויותיו. ג׳יין פונדה כקייט באלו האמיצה, המקימה לה כנופיית עוברי־חוק כדי לנקום ב־רוצחי אביה. לי מארווין זכה בפרס ה„אוסקר" על מישחקו בתפקיד כפול: אקדוחן מרושע ואחיו ה־שיכור של זה, היוצאים לדו־קרב ביניהם. מארווין באמת נפלא ומצ־חיק עד דמעות.

„פיט וטילי" (גת)

הקהל הישראלי אוהב, כנראה, קומדיות שנונות ההופכות, לפתע, למלודראמות נוגעות־אל־הלב. סרט זה המשנה את מיבנהו וסיגנונו במפתיע, הוא כזה. פיט (וולטר מתאו) הוא סוכן־ביטוח, רווק עליז ומגלה יגלים; טילי (קארול ברנט, כוכבת טלוויזיה ידועה בארה"ב) היא „בתולה זקנה". השניים נפגשים — ורומאן מהור ומשעשע מתרקם בינ־הם. הבמאי מארטין ריט מצליח לשנות את הסגנון ואינו גולש אל ה„שמאלץ". סרט נבון ומשעשע, ש־עיקרו בשחקניו הטובים ובדיאלוגים המשעשעים.

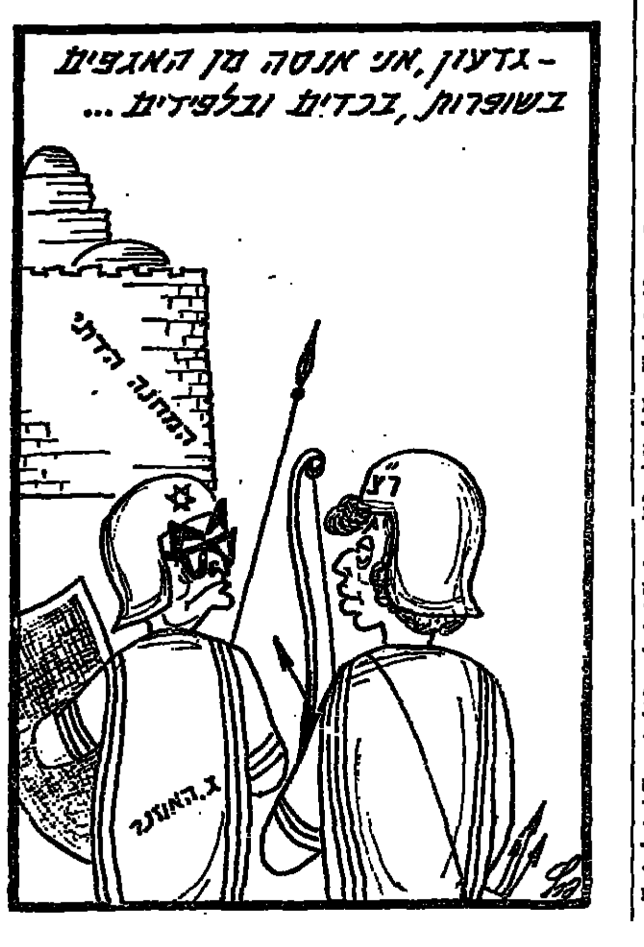

ירושלים

„קיץ של התבגרות" (אורנע)

סרט־המשך ל„קייץ של אהבה", שזכה לפני שלוש שנים להצלחה רבה בארה"ב. כאן, בוגרים שלושה גיבורי הסרט הקודם (גארי גריימס, אוליבר קונאן וג׳רי האוזר) בשנ־תיים, ודרכיהם נפרדות — מי לצבא ומי להמשך לימודים בקולג', בשלהי מלחמת־העולם השנייה. פול בוגארט הבמאי משחזר באורח צנוע, אך נאה למדי, את רקע התקופה — אלא שהסיפור הדל והשיגרתי אינו מעלה את הסרט לרמה שמעל לבי־נוני.

חיפה

„אני אוהב את גרושתי" (אורה)

ג׳ורג׳ סגל בבלום, דמות נוגעת ללב של גבר אמריקני, שנאלץ להתגרש מאשתו — ועדיין הוא אוהב אותה בכל ליבו. סרט אהבה פשוט, יפה ונוגע־ללב של פול מא־זורסקי („בוב וקארול וטד ואליס") עם סוזאן אנספאקר וכריס כריס־טופרסון.

„תיאטרון הדמים" (פאר)

וואריאציה חדשה בסרטי־האימים המקובלים כל־כך בקולנוע הבריטי (ואלינו מגיעים רק בודדים מהם): שחקן בעלב (וינסנט פרייס) ובתו היפה (דיאנה ריג) מבצעים נקמות קטלניות במבקרי תיאטרון — ב־שיטות הלקוחות מן הקלאסיקה ה־תיאטרלית. לחובבי הומור מאקאברי ושיער סומר.

פתח־תקווה

„מסע לממלכת השוקולדה" (הדר)

קחו את ילדיכם לאגדה מתוקה ומקודית — אף־כי אינה נקיה מ־אכזריות טבעונית — שבה זוכים הנער הערמני הטוב והעני צ׳ארלי (פיטר אוסטרום) וסבו הטוב (ג׳ק אלברטסון) לבקר בבית־החרו־שת המסתורי והמקסים למתוקים של הר ו־לי וונקה (ג׳ין ווילדר). סרט־לילדים גדוש־המצאות, חוויות ומילוליות, שבימיו מל סטיוארט. אנ־תוני ניולי ולסלי בריקוס כתבו את השירים והלחנים. נחמד.

באר־שבע

„איזו מין עוזרת" (אורן)

נטיותיו הסאדו־מאזוכיסטיות של הבמאי הצעיר סאלווטורה סאמפאו־רי, אשר באו לידי ביטוי ב„דודתי, אהובתי" — מוצאות גם בסרט משעשע, ציני, אכזרי ומרגיז זה את ביטויין. עוזרת חושנית ומלאכית מטריפה בשעם את דעתם של בני משפחה בורגנית בעיירה סיציליאנית ובן בשלבי ההתבגרות (אלסאנדרו מומו) מתעלל בה בעונג סאדיסטי. והקרבן, אותה עוזרת (לאורה אנטו־נלי המקסימה) נמשכת למדוחיו של ה־נער כזוב בעוטי לרשותו של ה־טבע. למרות הגוון והתלגי — ניכר כשרונו של הבמאי.

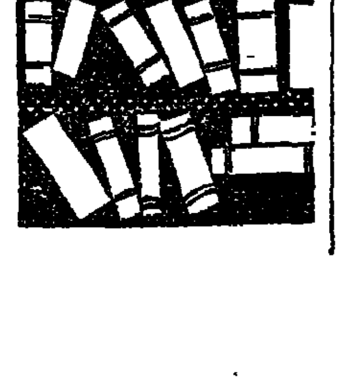

נתן גרוס

בקולנוע

אדם וגורלו — על הכביש

(„דואל" — בקולנוע „תכלת", ת"א)

רבים מאלה שראו את הסרט „דואל" (דו־קרב) יופתעו, כי לסרט זה הוענק הפרס הגדול של פסטיבאל הסרטים הפאנטאסטיים באווריאז, שכן האל־טבעיות שלו אינה באה לביטוי בדמויות דימיוניות־מפלצתיות, או בתופעות המנוגדות לחוקי הפיזיקה והחיים. עם זאת, ישנה בסרט זה „מפ־לצת" בצורת מיכלית ענקית, הנוסעת על הכביש, והדבר ה„טבעי"־למדי של תחרות או התנצחות שבין נהגים הוגדלה כאן לממדים אל־טבעיים.

הסרט המוהח והמרתק הזה בנוי על עלילה פשוטה ביותר. ואפשר לראות בכך העזה מצד הבמאי הצעיר סטיוון שפילברג (שזהו סרטו הראשון), אשר החליט לטפל בספרו של ריצ׳רד מאטסון טיפול קולנועי. להעזה זו יש להוסיף ציון־לשבח על העיבוד הפשוט, הרציונאלי והריאליסטי של הסיפור, שהוא אמנם דימיוני, אך מלא במשמעות מציאותית.

משחקים מסוכנים

יום אחד קם אדם בבוקר, נכנס למכוניתו ומתחיל לנוע בכבישי אמריקה המזרחית. הוא פותח את הרדיו ושומע שיחה מקרית־לא־מקרית על האזרח הקטן, כמוהו, ובעיותיו הקטנות. הוא הינו נהג אורח ממושמע, שקט ואדיב, ואינו מחפש לו שערוריות — עד כדי־כך, שזה פוגע באשתו כשאין הוא מגיב על העלבון שנגרם לה בחברה. כשהוא רואה מיכלית ענקית מאחורי גבו, הריהו מאותת לה לעקוף. המיכלית אמנם עוברת אותו, אך אינה ניתקת ממנו. היא מעלה עשן ומרעישה,

דניס ויוור: בראי הצדדי של המכונית

וכאשר הנהג שלנו רוצה שוב לעבור אותה ולהינתק ממנה היא מתחילה לעשות „שמיניות" בכבונה ותחילה חוסמת לו את הדרך. המישחק הזה אינו מוצא־חן בעיני גיבורנו הממהר לפגישה חשובה, אך מישחק זה מישחק, ולבסוף — ידו על העליונה: הוא מוצא פירצה ועוקף את המיכלית בתנופה, „מבסוט" מעצמו כאילו עשה מי־יודע־מה...

אך כאשר נדמה היה לו כי נעלמה כבר המיכלית המחורה — היא חוזרת שוב ומסתבר, כי עתה המישחק אינו סתם שעשוע של נהג משועמם, אלא מישחק על חיים ומוות. המיכלית המיושנת, שצורתה מפלצתית למדי, נהפכת עתה למפלצת אכזרית, לרוצחת בכוונת־תחילה.

אדם מול מכונה

במשך כל הסרט אין אנו רואים את נהג המיכלית. במקרים בודדים רואים את ידו הבראות סימנים, או את רגליו במגפיים. העניין הוא איפוא בין אדם למכונה. היש לראות בכך סמל? אולי. אנו חיים בתקופה, שבה הולך ומתגבר כוחה של המכונה, המשתלטת על האדם, ביחוד על האדם ה„בינוני", שאין לו כל הכנה ויידע כיצד לטפל בעניין זה. המכונה הפכה למפלצת המכניעה את יוצרה, לגולם המשתלט על בוראו. ואין הצלה! גיבורנו פונה אל עוברי־אורח, מבקש עזרה — והכול לועגים לו: איזה מין טירוף? הוא טוען שהמכונה רודפת אחריו, ורוצה לרוצחו נפש. מה פתאום? כנראה אינו שפוי. עד שהם נוכחים כי אכן היא מכוונת; כי המכונה, המוכנה לעזור לאחד — אורבת לחייו של האחר...

בשעה גורלית

מבחינה אחרת זהו סיפור על שעה גורלית של אדם, אשר נקלע למצב מוזר, במצב מסוכן, שבו הוא יכול לסמוך רק על נס — או על עצמו, על כוח סבילותו ועל תושייתו. את הרגשת המאבק עם הגורל כפתה באופן יוצא מגדר־הרגיל השחקן דניס ויור. הוא אינו מרבה לדבר, והמלים הספורות שהוא ממלמל או הושב בקול־רם הן אמיתיות ופשוטות. הוא נתון כולו בפחד החולך וגובר. הוא אפילו אינו כועס — הוא אדם מנוצח; פשוט אינו מבין מה רוצים ממנו. נניח שההנהג לא כל־כך יפה כשעבר את הנהג השותק — אך האם על זה מגיע לו עונש־מוות? הוא מאמץ את כל כוחותיו הנפשיים כדי להתגבר על רודפו, אך אינו מבקש את עזרת אלוהים. הוא משתדל להינתק מגורלו — אך גורלו מצפה לו מאחורי פינת הדרך. כוחותיו (או כוחות מכוניתו הקטנה) אוזלים, אך גם פה, כמו במקרים אחרים, מופתעים אנו מכוח סבילותו של אדם הנאבק על חייו. זה מזכיר למשל את הסרט „התקווה שבמכביות", עליו כתבתי במדור זה לפני שבוע. גם שם נאבק האדם בגורלו — ויכול לו. גם שם אין לו על מי לסמוך, אלא על עצמו.

זהו מוסר־השכל שאין בו חידוש — אך טוב לחזור עליו מדי פעם.

רצח בדרכים

הרובד אחר של הסרט הוא: רצח בדרכים. חושבני כי „המועצה לבטיחות" בתנועה שלנו צריכה לאמץ לה את הסרט, מה־גם שמוסד זה מפיק סרטים על אבירות בדרכים בנימה פאנ־טאסטית... בהיבט זה מפתח ה„דו־קרב" נושא שבו חוסר הנימוס מזה ורוח־ההתחרות שלא־במקום מזה מוליכים למצבים מסוכנים, העלולים להסתיים בצורה קטלנית. המיכלית הענקית מסמלת כאן את המוות בדרכים.

אין אנו רואים, כאמור, את הנהג, אך אנו יכולים לחוש אותו, את אופיו, את שחצנותו, קנאותו, חוסר ההתחשבות בזולת; האחד — שהכביש שייך לו.

נהגים המרבים לנסוע בכבישי הארץ ימצאו בסרט זה מצבים מציאותיים עד מאוד, „אנתולוגיה" קטנה של הנעשה בכביש מבחינת מהירות, אדיבות, איתות, ציות לסימני־דרך וכו׳.

בסיכום: סרט פשוט ובלתי־רגיל כאחד, סיפור דמיוני, שמספרו החליט להימנע מכל ההיבטים המסתוריים, והצליח למרות זה למשוך קהל רב ומגוון היושב מרותק עד לתמונה האחרונה של הסרט.

ספורט

כל הצמרת בחוץ

מכבי תל־אביב בחיפה, נתניה נגד הכוח, כפ"ס עם הפועל פתח־תקוה, וחיפה בחדרה, משחק חוץ גורלי להפועל תל־אביב בבירה

כל ארבע הקבוצות הראשונות בליגה הלאומית בכדורגל, יוצאות מחר, במחזור הי"ב, למשחקי חוץ קשים שעלולים לחולל שינויים בצמרת. המחזור של מחר מבטיח לנו גם דו־קרב גורלי בתחתית בין קבוצות „הפועל" מירושלים ותל־אביב.

ליגה לאומית

1.	מכבי ת"א	11	6—19	17
2.	מכבי נתניה	11	4—14	16
3.	הפועל כפר־סבא	11	9—15	14
4.	הפועל חיפה	11	18—14	13
5.	בית"ר ת"א	11	8—10	12
6.	מכבי יפו	11	5—7	12
7.	בני יהודה	11	7—7	12
8.	הכח רמת־גן	11	11—11	11
9.	הפועל פ"ת	11	8—11	10
10.	הפועל חדרה	11	9—6	10
11.	בית"ר י־ם	11	15—10	10
12.	מכבי פ"ת	11	13—8	10
13.	הפועל ב"ש	11	14—12	8
14.	הפועל י־ם	11	13—6	8
15.	מכבי חיפה	11	16—11	7
16.	הפועל ת"א	11	12—7	6

מבין קבוצות הצמרת תעמוד קבוצת „מכבי" תל־אביב בפני המשימה הקשה ביותר — משחק חוץ נגד קבוצת התהילה הנבוכה של „מכבי" חיפה. את אימוני השבוע ב־חיפה העביר מנהל הקבוצה ג'ורג' הרדי, בעקבות יציאתו של המאמן אברהם מנצ'ל לשירות צבאי. החיפנים מאמינים כי יעלה בידם לשבור את הקרח ותוך התבססות על ההתקפה הזוהיקה (אגבי, אדלר), להביך את הגנה „מכבי" ת"א.

ב„מכבי" תל־אביב יושרו ההדרים בין שני כוכבי ההתקפה, ויקי פרץ ודרור בר־נור. המאמן שניאור הביע תקווה שההגנה לא תחזור על המישגים שהביאו לתיקו (3:3) עם הכח.

השניה בדירוג, „מכבי" נתניה, תערוך משחק בוקר (ב־11), באיצטדיון „הפועל" בגבעתיים נגד האלופה היוצאת, הכח רמת־גן. שחקני נתניה מצויים בתנופה רבה ואם יחלפו על המכשול הצפוי להם ב־רמת־גן, הם עשויים לקפוץ (במקרה של הפסד המוליך) לפיסגה. נראה שנתניה תסתפק בנקודה אחת ו־כדי להשיגה היא תנקוט במשחק זהיר ומתגונן.

כדורגלני „הפועל" כפר־סבא יזהו מטעם איסור הביתיות שהוטל על „הפועל" פתח־תקוה ויקימו את משחק החוץ שלהם עם הקבוצה הפתח־תקואית הטובה, במגרש „מכבי" נתניה (3.20). משחק זה יעניק לנו אפשרות לבחון אם הרביעיה שהודיד הכפר־סבאים לרשת „הפועל" חיפה, היתה מקרית או שמא היא מצביעה על תנופה מחודשת של יצחק שום, ישראל פוגל וחבריהם. המשחק הטאקטי הטוב של פתח־תקוה ויכולתם הגבוהה של הבין־לאומיים יצחק ויסוקר ושמואל רוזנטל צריכה להבטיח את הנקודה.

הרביעית בחבורת הצמרת, „הפועל" חיפה, תנסה להתאושש ממפלתה האחרונה בכפר־סבא, על חשבון „הפועל" חדרה. אולם הקבוצה החדרית נהנית מעדיפות גדולה במשחקיה הביתיים וקשה להאמין ש־„הפועל" חיפה, גם אם תחול אצלו התאוששות בולטת, יצליח ליטול שתי נקודות מלאות.

את האטרקציה של מפגשי המחזור, תספק ההתמודדות בין „הפועל" ירושלים ו„הפועל" תל־אביב. התל־אביבים שספגו בשבת החולפת הפסד חמישי (לא רצוף) בששת המחזורים האחרונים, יזדקקו למלוא כוחם כדי למנוע מעצמם הפסד שישי, מול הקבוצה הירושלמית שזכתה בשבת החולפת בנצחון הבכורה שלה.

המאמן האנגלי של „הפועל" ת"א, הרי גיים, חזר לפעילות לאחר שנח מספר ימים בביתו בעקבות ליקוי קל בליבו. גיים אמר כי הוא משוכנע שקבוצתו העלה חוזרת על דרך המלך ותברח מהתחתית. מיכאל לפידות, שחקן הרכש של „הפועל" תל־אביב, הבטיח בסוף השבוע להבקיע שער במשחק בבירה. אם הוא יעמוד בהבטחתו יהיה זה שערו הראשון העונה.

משחק מעניין ייערך באיצטדיון בלומפילד ביפו (12.30) בין שתי הביתיות מירושלים ומתל־אביב. לבית"ר ירושלים שחקנים טכניים רבים אולם תל־אביב יותר מעשית ונוקשה. התחזית: תיקו.

במשחק השני (המרכזי) באיצטדיון בלומפילד, יארח „מכבי" פתח־תקוה את „מכבי" יפו. המדובר בהתמודדות פתוחה ורבת אפשרויות. לשתי הקבוצות שחקנים טכניים מרבים ולכן צפויה התמודדות מסקרנת. את המחזור הי"ב ישלים המפגש בין בני־יהודה ו„הפועל" באר־שבע. שחקני בירת הנגב יצטרכו להיגמל מעצבנותם הרבה ואזי יוכלו להפתיע ולזכות בנקודה או שתיים.

טבריה תתבסס בפיסגה בדרום: מאבק על הסגנות

הזדמנות נוספת לשמור על מעמד בצמרת הצפונית של ליגה א', תינתן מחר ל„הפועל" רמת־גן, במשחק החוץ הקשה עם „הפועל" צפת, המדורג במקום השני. טבריה תתבסס בפיסגה, לאחר משחקה הביתי עם „הפועל" נחליאל.

המחזור הי"ב יעניק הזדמנות טובה גם לקבוצת „הפועל" עכו, שתארח את „הפועל" מגדל העמק, בעוד ששמשון תל־אביב יוצא למשחק חוץ קשה עם „הפועל" בני נצרת.

יתר המשחקים: „מכבי" הרצליה — „הפועל" טירת הכרמל; „הפועל" קרית־אתא — „הפועל" נתניה; „הפועל" קרית־שמונה — בית"ר נתניה; „הפועל" נהריה — „הפועל" הרצליה.

בדרום ימשך המאבק על הסגנות. „הפועל" מרמורק, המועמד מספר 1 לכך, יארח במגרשו ב„דרבי דרומי", את קבוצת נס־ציונה המגלה באחרונה סימני התאוששות ואשר תנסה לצבור נקודה נוספת למאזנה. מפגש מסקרן וקשות יתנהל בבית שמש בין קבוצת „הפועל" המקומית לבין „הפועל" יהוד.

יתר המשחקים: „הפועל" ראשון לציון — „הפועל" באר־יעקב; „מכבי" רמת־עמידר — „הפועל" בת־ים; „הפועל" חולון — „הפועל" רמלה; בית"ר רמלה — „מכבי" חולון; „הפועל" דימונה — „הפועל" לוד.

ליגה א', צפון

1.	הפ' טבריה	11	6—14	18
2.	הפועל צפת	11	12—21	16
3.	הפועל עכו	11	5—13	16
4.	שמשון ת"א	11	6—17	15
5.	רמת־גן	11	6—12	14
6.	טירת־הכרמל	11	10—15	14
7.	בית"ר נתניה	11	11—12	11
8.	בני־נצרת	11	11—12	11
9.	הפועל נהריה	11	17—13	11
10.	קרית אתא	11	10—19	10
11.	הפועל הרצליה	11	12—9	9
12.	הפועל נתניה	10	13—9	8
13.	הפועל נחליאל	11	13—8	8
14.	מכבי הרצליה	10	17—9	6
15.	מגדל העמק	11	30—7	5
16.	קרית שמונה	11	22—11	2

ליגה א', דרום

1.	מכבי שעריים	11	8—23	19
2.	הפועל מרמורק	11	12—22	14
3.	הפועל יהוד	11	19—29	13
4.	בית־שמש	11	16—22	13
5.	הפועל חולון	11	10—14	13
6.	הפועל לוד	11	19—20	13
7.	הפועל רמלה	11	10—11	13
8.	באר־יעקב	11	20—16	11
9.	ראשון לציון	11	17—10	10
10.	רמת עמידר	11	13—13	9
11.	נס־ציונה	11	11—9	9
12.	בית"ר רמלה	11	15—12	9
13.	הפועל אשדוד	11	15—10	7
15.	מכבי חולון	11	14—6	7
16.	הפועל בת־ים	11	17—7	7

מנצ'סטר־יונייטד מחכה ללידס

משחק מסקרן במחזור הי"ב בליגה האנגלית בכדורגל יערך השבת בין מנצ'סטר־יונייטד, הניצבת במקום הלפני־אחרון, לבין בעלת השיא בנצחונות לידס.

טוטנהאם, ה־15 בטבלה, תארח את השניה בצמרת, ליברפול. ארסנל שירדה למקום ה־13, תתארח בסטוק (16).

יתר המשחקים: ברנלי (5) — איפסוויץ' (3); צ'לסי (18) — מנצ'סטר־סיטי (10); אברטון (8) — וולבס (17); לסטר (6) — ווסט־האם (19); ניוקאסל (12) — קובנטרי (14); נוריץ' (22) — שפילד־יונייטד (9); סאוטהמפטון (11) — דרבי (4).

נצחונות ללאצ'ו ומילאן

שתי קבוצות הצמרת בכדורגל האיטלקי, לאצ'ו ומילאן, זקפו לזכותן את הנצחונות הראשונים בשלבי הגמר של הגביע האיטלקי. בשלבי הגמר שובצו 8 קבוצות בשני בתים. בבית ב', ניצחה לאצ'ו את פלרמו 0:1, משער עצמי שהבקיע הבלם פאולו ויגאנו.

בבית א' גברה מילאן על אטלנטה 1:2 ויובנטוס סיימה בתיקו 1:1 עם צסאנה.

בבית א' מוליכות אינטר ובולוניה עם 4 נקודות כ"א, לפני מילאן (2) ואטלנטה 0. בבית ב' צועדת צסאנה בראש עם 4 נקודות, לפני לאצ'ו ופלרמו — 3 כ"א ויובנטוס 2.

סיום ליגת החירום בכדורסל

שני משחקים אחרונים בליגת החירום הצפונית בכדורסל יתקיימו הערב.

קבוצת „מכבי" חיפה, שכבר זכתה במקום הראשון, תשחק ב־7.30 בגבת עם „הפועל" גבת/יגור בעוד ב־9 יתמודדו בקרית־חיים קבוצות „הפועל" נהריה ו„הפועל" קרית־חיים.

חצי־גמר באליפות הנוער בהיאבקות

תחרויות חצי־גמר באליפות הנוער של ישראל בהיאבקות חופשית לנוער, עד 20, ייערכו מחר ב־10 בבוקר. בבית־רמז בנתניה יתחרו מתאבקי הצפון ובבית־הספר העממי פינק בגדרה יפגשו ספורטאי הדרום.

ליגה לנוער בטניס־שולחן

תחרויות הליגה הלאומית לנוער בטניס־שולחן יימשכו בשבת ב־10 בבוקר. באולם בית־הגפן בחיפה ישחקו קבוצות „הפועל" פרדס־חנה ו„הפועל" רעננה ובאולם „מכבי" פרדס־חנה יתמודדו קבוצות „מכבי" זכרון־יעקב, „מכבי" פרדס־חנה, „הפועל" אליקים ובית־הגפן ב' חיפה.

אליפות מחוז דן

אליפות מחוזות דן ות"א בטניס־שולחן תיערך בשבת ב־9 בבוקר באולמי „הפועל" ת"א. התחרויות מיועדות לנערים ולנערות בגילים 14, 16, 18 ולילדים עד גיל 12.

שח־מט

ע"ש יוסף גולדשמידט ז"ל

בעריכת יוחנן קופלוביץ'

8.2.74

מס' 3678

ברוך לנדר, עפולה

BARUCH LENDER

(מקורית)

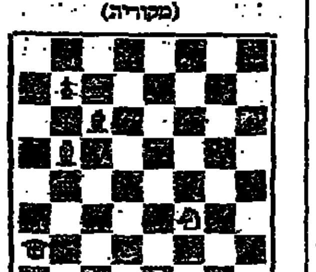

מט ב־2 מסעים 6+4

לבן: מא7; מהא2; צג7; רב5, ג6; פו3.

שחור: מב4; רג1, ג6; ב7.

מס' 3679

לאון קורסקי, הרצליה

LEON KORSKY

(מקורית)

מט ב־3 מסעים 8+3

לבן: מג2; צג8; ו3; רו6; פד4; ה3, 4, 5.

שחור: מד5; ה, ו.

מס' 3680

אריק גילרוביץ', גבעתיים

ARIK GILEROVICH

(מקורית)

מט־עזר ב־2 מסעים 4+2

לבן: מב4; רח3; פג5; ו3.

שחור: מה6; פא4.

שאלות השבוע

זרם מעודד של יצירות מאת מחברים ותיקים וחדשים מאפשר לנו להציג גם הפעם מדור, שהוא על טהרת המקוריות.

שאלה מס' 3678 נשלחה לתחרות בצ'כוסלובקיה אך התחרות־למחברה בצורה תמוהה עוד לפני סגירתה. היש כאן פוליטיזציה של הקומפוזיציה?

קורסקי מהרצליה חוזר אלינו עם שלושה מט־מודל במצבים (מס' 3679). חותמת את המדור בעיית־בכורה נחמדה של נער מוכשר, הפושה חיל גם במשחק בשורות הנוער התל־אביבי. אריק מוצא עניין בעיקר במט־עזר ובעייתו (מס' 3680) מדגימה פיגני ערוגות. פתרונים — אל העורך, רח' לה־גרדיה 72, ת"א טל. 325—67. עד ה־14.3.74.

הישג נדיר

היצירה שלפנינו, שנכבשה ומכבר לקלאסיקה השחמטית, מפגינה ניצול יוצא־מגדר־הרגיל של הסגולות הגיאומטריות של הלוח באמצעים מינימאליים. בעמדת הדיאגרמה יחפש הקורא פתרון לשווא, אך ראה זה פלא: כל כלי שחור אשר יועמד על הערוגה „א8" יביא לפתרון, חדש, חד־ערכי ושונה מקודמו.

ג. פרוברג,

„רוזיסמה רומאניה דה שחר", 1936

— פרס ראשון —

מט־עזר ב־2 מסעים ומהכבוד אל הקל — מלכה: 1. מהה פג5, 2. מהב2 צא4X; צריח: 1. צב5 צג1 2. צב3 צא1X; רץ: 1. רג4 פה1 2. רא2 פב2X; פרש: 1. פג5 פג2 2. פא4 צב3X; רגלי: 1. א5X צב3+ 2. מא4 פג5X. נצחון מרשים של ההגות על החומר.

פינת הסיום

ו. אנופרייב

1974, „64"

4+4 הלבן נוסע וכופה תיקו

דומה, כי הרגלי הקדמני השחור יכתיר באין מפריע, בעוד שערוגת היעד של ידינו „מכוסה" היטב על־ידי הרץ. המשימה הנכבדה של גילוי תמרון־ההצלה המפתיע מוטלת הפעם עליכם, הפותרים. שילחו ממצאיכם אל העורך עד תום חודש פברואר.

פתרונים

מס' 3663 (ישר): התקיה: 1. פ"ו4? (2. פ"ג5X) ר:צ5+, צ:ב5 2. מה"ז4, ר:ה7X אבל: 1. ... צ:ג3! פתרון: 1. פ"ו4! (2. פ"ג5X) ר:ג5, צ:ה5+ 2. מהה, רו4X. „אין זה ביצוע של נושא התחרות. הפינות מאחר שקיימות 2 התראות — שח במעמד" (לבד); „ההשתעיות יפות מן הפתרון" (בירה).

מס' 3664 (פסרוביץ'): התקיות: 1. צה1? 2. מד8 צגה3 פד1!; 1. צגה1! 2. צב2! צה2 פג4! פתרון: 1. צג1!! רז 7 2. צגה1! צג3+ 3. צ:ה6.

מס' 3665 (עינת): 1. צב7 מהה2. 2. צב5 פ:ה5X.

משחק המלכים

בעריכת אבי אמיר

קארפוב לשלב הבא

פולוגאייבסקי „בחוץ"

הפסד שני לטורפיס

רב־האמן היהודי לב פולוגאייבסקי היה לשני מבין המועמדים שהוצא מן המירוץ אל הכתר. בדו־קרב זה — כמו הדו־קרב בין ספאסקי לבירן — עמד בסימן הגבנת עליונות ברורה מצד אנטולי קארפוב בן ה־22. קארפוב הפגין מישחק־הגנה מעולה בשחקו בכלים השחורים, וכושר אסטרטגי נדיר בשחקו בכלים הלבנים. במישחק השני בדו־קרב החמיץ קארפוב אפשרות של זכיה, אך היה זה המשחק היחיד בכלים הלבנים בו לא ניצח, וכך לאחר שמונה משחקים נסתיים הדו־קרב.

אנריקו מקינג הצעיר מוסיף להיאבק בעקשנות, אף שסיכוייו כמעט ואבדו לחלוטין. במישחק התשיעי בדו־קרב נתקבל מצב בו לקורצ'נוי יש מלך, צריח ורץ — כנגד מלך וצריח של יריבו; לאחר מישחק שנמשך קרוב ל־12 שעות, בו שוחקו מאה מסעים, נאלץ קורצ'נוי להסתפק בתיקו. גם המשחק השמיני נסתיים בתיקו.

טיגראן פטרוסיאן שוב זכה בנצחון ואת תוך 27 מסעים בלבד, במישחק התשיעי בדו־קרב נגד לאיוש פורטיש, הנערך בפאלמה דה־מיורקה.

המישחקים השישי, השביעי והשמיני בדו־קרב נסתיימו בתוצאות תיקו. עתה נראה בגמרו של פטרוסיאן במאבק מלו קרוב לוודאי. להלן המישחקים — השני והרביעי — בדו־קרב בין קארפוב לפולוגאייבסקי:

הגנה סיציליאנית

לבן: קארפוב שחור: פולוגאייבסקי

משחק שני בדו־קרב

1. ה4 ג5 2. פ"ו3 ד6 3. ד4 ג:ד4 4. פ:ד4 פ"ו6 5. פ"ג3 א6 6. ר"ה2 ה5 7. פ"ב3 ר"ה7 8. 0־0 ר"ה6 9. ו4 מה"ג7 10. א4 פב"ד7 11. מ"ח1 0־0 12. ר"ה3 ה:ו4 13. צ:ו4 צ"ה8 14. פ"ד4 פ"ה5 15. פ"ו5 פ"ו6 16. צ"ו1 ר"ו8 17. מה"ד4 פ"ה5 18. ר"ו2 פ"ד7 19. צא"ד1 פ"ג5 20. פ:ג5 ר:ו6 21. מה:ו6 מה:מה 22. צ:ו6 ר"ד7 23. בב3! (ללבן יתרון ברגלי, אך נסיונו של קארפוב לשמור עליו מעביר את היוזמה לידי השחור. לעומת זאת, פשרה בנוסח 23. ר"ה3 פ:ו4 24. פ"ד5 היתה מקנה ללבן יתרון אסטרטגי והמשך זמני). 23... ר"ו6 24. ר"ו3 ר"ו5 25. ר"ו3 פ:ו4 26. ר:ו4 ו:ו4 27. צא:ו8 צא־ו8 28. צ:ו8 צ:ו8 29. מ"ז1 פ"ו6 30. פ"ה2 צ"ו8 31. צ"ד1 פ"ה4 32. ר"ג5 צ"ג8 33. ר"ה7 פ"ו5 34. צ"ד8+ צ:ד8 35. ר:ד8 ח5 36. ג4 ח3 37. ר"ו5 ר"ה4 38. א5 מ"ז7 39. פ"ג3 ר"ג2 40. ג4 פ"ה6 כאן הוסכם לתיקו.

במשחק הרביעי שוחקו 12 המסעים הראשונים, והמסע ה־13 של הלבן — בדיוק כמו במשחק השני.

לפניכם המישחק החל מן המסע ה־13.

לבן: קארפוב שחור: פולוגאייבסקי

13. צ:ו4 פ"ה5 14. פ"ד4 צא"ה8. (עתה נאלץ פולוגאייבסקי מיד להגנה של הרגלי ד') 15. מה"ו1 צ"ד7 16. צ"ד1 צ"ה8 17. ר"ה5 פ"ה8 18. פ"ד4 פ"ו6 19. צ"ו1 פ:ה5 20. ר"ו4 מה"ג5 21. פ:ו6 מה:ו1+ 22. צ:ו1 צ:ו6 23. ר"ה3 ר"ד4 24. צ"ו1 ר"ג6 25. צ"ה2 ר"ה3 26. ר"ה3 ג:ה3 27. צ"ב1 מ"ו8 28. מ"ו1 צ"ג1 29. מ"ו2 פ"ג4 30. צ"ד3 ה5 31. ה5 ד5 (הכרחי היה ...32 צ"ה5) 32. ר"ו5 פ:ו5 33. צ:ו5 פ"ה5 34. ג3 ה4 (הגיוני היה ...34 צ"ו6 מלווה באיום ...35 ה4) 35. צב"ד1 מ"ח7 36. צ"ד4 ו6 37. צא5 צג6 (מוטב ...37 פג4) 38. ר"ו2 מ"ו8 (בדיקת המסעים האפשריים מורה כי תמיד חסר לפולוגאייבסקי מסע לביצוע תוכניותיו (האיום ר"ו4 במקרה של הזזת הפרש הוא קריטי) 39. ג4 מ"ג7 40. ב4 פ"ו6.

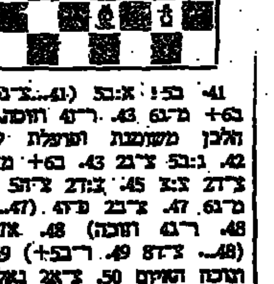

41. בב5! א:ב5 (41... צ"ב3 42. א:ב6 ...) 42. ג6 מ"ג3 43. ר"ג4 וזוכה. מכונת הלבן משמעות ועולת להכריע 44. ג7 מ"ד7 45. ד5 צ:ד5 46. צ"ה5 (...47 צ"ב5) 47. מ"ג3 צ"ג5 48. ר"ג4 (זוכה) ...48 ר"ב5+ 49. צא"ח5 50. צ"א2 נאלץ השחור להיכנע.

גמר אליפות ישראל

תחרות הגמר לאליפות ישראל תיערך מהשישי ועד השלושים במארס בבית „יד־לבנים" בתל־אביב. בתחרות ישתתפו 16 שחמטאים, אשר ל־12 מהם כבר נשלחו הזמנות, והם: רב־האמן ולדימיר ליברזון; האמנים הבינלאומיים יאיר קרייזמן, שמעון כגן, משה צ'רניאק ויעקב בליימן; האמנים הבכירים: עוזי גלר (אלוף ישראל), עמיקם בלשן, שמואל פרידמן, לאון לוזמן וישראל גלפר; האמן אבנר פרס והמועמד־לאמן הבכיר שוקי עיר־זוהר.

הסיבוב הראשון בליגות א'

להלן תוצאות משחקי הסיבוב הראשון בליגות א':

צפון: ותיקי „הפועל" חיפה — „הפועל" חיפה־ב 3:3; פתח־תקוה — בית־גלר קרית־חיים 2:4; „הפועל" הגליל־העליון — נוער נתניה 3.5:2.5; „הפועל" עפולה/וגלבוע — „הפועל" חדרה 3.5:2.5.

מחזור בליגה לנשים בכדורעף

מחזור נוסף בליגה הלאומית לנשים בכדורעף יהיה בסוף השבוע: חצור — „הפועל" בת־ים (ששי, 6); „הפועל" כפר־סבא — מרחביה (ששי, 6); בעמן — העוגן (שבת, 5); „אליצור" יבנה — עין־השופט (שבת, 8).

● מחנות־אימונים לנבחרות העתודה, בנים ובנות, ייערכו מחר במכון־וינגייט.

● מחנה־אימון של נבחרת הנוער בשחיה יתקיים היום ומחר במכון־וינגייט.

מחר — דרבי ת"א בטניס

דרבי תל־אביבי בליגה הלאומית בטניס יפגיש מחר ב־8 בבוקר את קבוצות „הפועל" ו„מכבי" ת"א. המשחק שיערך על מגרש „הפועל" ת"א נדחה בזמנו בגלל גשם.

דרום: „הפועל" חולון — „רשי" ת"א — 1.5:4.5; צעירי רמת־גן — 2:4; בנק לאומי ת"א — „הפועל" ראשון־לציון 3:3.

גאפרינדאשבילי אלופת בריה"מ

אלופת העולם נונה גאפרינדאשבילי זכתה באליפות בריה"מ לנשים, לאחר שגילתה התאוששות בשלבים האחרונים וצברה ארבע נקודות מחמש אפשרויות בשלהי התחרות. גאפרינדאשבילי צברה 14 נקודות מ־19 משחקים (11+6=2) בהקדימה את האלופה היוצאת מרתה שול — 13.5, נ. סוגאיקובה — 13; נ. קולוסקיה — 12; ועוד.

דו־קרבות לאליפויות רומניה ואנגליה

רב־האמן פלורין גיאורגיו זכה באליפות רומניה. לאחר שסיים בתיקו 2:2 את הדו־קרב על אליפות המדינה זו כנגד האמן הבינלאומי ויקטור צ'וקולטיה. השניים ניצחו במשותף באליפות, אך אינות נקר־חותר של גיאורגיו היתה עדיפה ולכן הוענק לו התואר. מציין, כי לפני שלוש שנים נסתיים דו־קרב לאליפות בין השניים בתיקו 3:3 ואז הוענק התואר לצ'וקולטיה.

באנגליה זכה בתואר האלוף ויליאם האטסטון, שגבר ביום א' על שותפו למקום הראשון באליפות מייקל באסמן, בשיעור 1.5:4.5.

תחרות „העצמאות" ביוגוסלביה

רב האמן אנטולי ליין מבריה"מ זכה במקום הראשון בתחרות „העצמאות" שנערכה בנובי סאד שביוגוסלביה. המנצח צבר 12 נקודות מ־15 משחקים בהקדימו את היוגוסלבי מאטולוביץ' — 11, אחריו: צ'וקולטיה — 10.5, בולובנין, ויאנשביץ — 9.5 כ"א, אדוריאן — 9, לאנגנג — 8.5, מאריץ' — 8, דז'ה (יוגוסלביה) — 7, לומברד (שוויץ) — 6.5, ראקיץ' ואיליץ' — 5.5 כ"א, נטורוש (יוגוסלביה) וסילאדי (הונגריה) — 5 כ"א, מאריאן (יוגוסלביה) — 4.5, יוביץ' (יוגוסלביה) — 3.

נצחון מפתיע בשיקאגו

האמן הצעיר נורמן ויינשטיין בן ה־22 מבוסטון זכה במקום הראשון בתחרות בינלאומית שנערכה בשיקאגו בצברו — 8 נקודות מ־11 משחקים, במקום השני סיים האיסלנדי סיגורויונסון — 7.5, שהקדים את היוגוסלבי קאראקלאיץ', והאמריקני פראין — 7 כ"א, ואראנסיץ' מקנדה והאמריקנים סולטיס וקומבס — 5.5 כ"א ועוד.

רב האמן הקנדי סאטלס סיים במקום הי"ב והאחרון כשלזכותו 2.5 נקודות בלבד.

תשבץ מספר 985

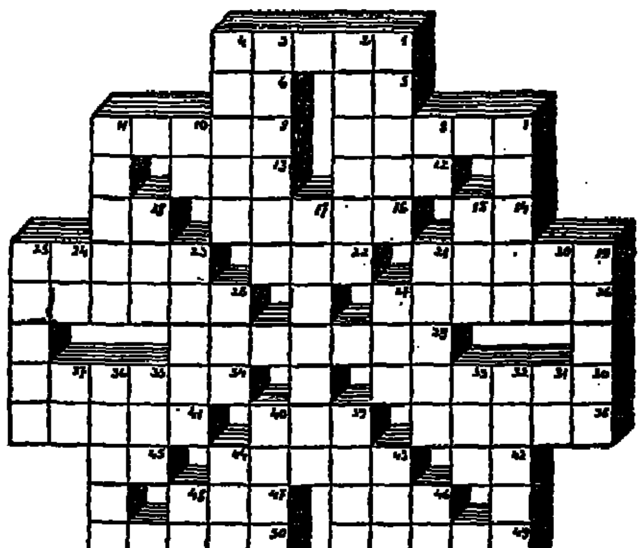

מאוזן: 1) קיצוני מאוד לצד ה„מתקדם"; 5) סיעה, חבורה מסתברת; 6. קינה; 7) עומד על האש ו„מתבונן" לצלות על השולחן; 9) איש־זרוע; 12) שר ונכבד; 13) חבטות על השיבלים להפרדת הגרעינים; 14) קריאת כאב וצער; 16) זריעה־ביחד של מינים שונים, אסורה על פי התורה; 18) ישן; 19) דיבור שקט ובלתי־ברור; 22) שאינו מבני־ברית; 23) הליכה, פסיעה; 26) סמל עמנו; 28) לפתע־פתע; 29) מדען ומדינאי, היה בין מנסחי הכרזת־העצמאות של ארה"ב; 30) הכתב העברי העתיק; 34) מצוי ב„תפריט" של הצדיקים בעולם הבא; 38) עשיית צרור, עטיפה וקשירה של דברים; 39) הגונב מ־מה פטור; 41) הטמנת המת; 42) בלבד; 43) זה, עקרונות במאמינים בהם; 43) לאום; 46) נמוך, ירוד מבחינה מוסרית; 47) נאה; 49) הארמית שהיתה מדוברת בפי היהודים בארץ־ישראל; 50) היעדר, גרעון, דבר שהיעדרו מורגש; 51) מיספר בכביא; 52) אבר בגוף; 53) סוכת השומר במקשה.

מאונך: 1) תנועה לכאן ולכאן במים; 2) מקדים קנה לחשט; 3) להפריד, שלא לערבב טוב ורע; 4) קיבוץ בנגב; 7) מצוי בגין, כסף ממש; 8) יש בכל יבשות; 10) בנמצא; 11) עוף גדול המוזכר בתלמוד, כנראה יען; 15) יסוד כימי שתרכובותיו משמשים ברפואה ובצילום; 17) דמות בקומדיה דל־ארטה; 18) קיבוץ בקרבת לוד; 19) מאליו, מעצמו מובן; 20) בזה בזר מר מוליקים מדורות; 21) קשר, עניבה; 23) כלא בתוך כלא; 24) לא עוד; 25) השקאה על־ידי שפיכת מים מלמעלה; 27) עוף דורס; 28) כזה היה שרלוק הולמס; 31) תבואה; 32) נגיף; 33) הפסד, גרעון; 35) עשרים וחמישה אחוז; 36) ראיית דבר בגיחוך, עשיית צחוק; 37) פרא, לא מבוית; 39) רבן, נשיא באי", נכדו של הלל, כונה „הזקן"; 40) מבני יעקב; 43) עם מי־מים רדודים; 44) הסלת אימה; 46) מיניסטר; 48) שקט!

פתרון תשבץ מס' 983

מאוזן: 1) בעמן; 5) אספמוף; 11) מרחק; 13) בריני; 15) וה; 17) קללה; 18) בר; 19) הל; 20) ליש; 22) ים; 23) בו; 24) פלא; 25) מציא; 27) סגדליה; 29) יי"א; 30) שלחין; 31) תל; 35) ברז; 37) תולדה; 39) דב; 40) רבת־עמון; 42) רנסגנ; 44) כוי; 45) עש; 46) מך; 47) סין; 48) בן; 49) בל; 50) נגמש; 52) מג; 53) עצוב; 55) סוכן; 57) מצלתיים; 58) נבלה.

מאונך: 2) עם; 3) מרק; 4) בוז־ליאלי; 6) סג; 7) פרגוד; 8) מדי; 9) יי; 10) שולמית; 12) צלם; 14) תלאה; 16) ויצא; 19) הליל; 21) שב; 23) גנן; 24) פרה; 26) יש; 27) סילוו; 28) לחן; 32) כרתי; 33) אזרכמון; 34) אבן נגף; 35) בבון; 36) זע; 37) חוש; 38) הן; 39) דגים; 40) רכבת; 41) מעלות; 43) סם; 46) מגס; 49) בצל; 51) שכב; 53) עץ; 54) בי; 56) ג"ל.

זכו בפרסים

בהגרלה בין פותרי תשבץ מס' 983 זכו בפרסים: קמל שכמר — שמיר; צלילה בר־רצון גבעתיים; יהודה פלאוס — צה"ל.

פרידה מג'מיל

(סוף מעמ' 8)

הם נרדמו בשמירה, וקצין מצרי התקרב כדי לערוך ביקורת, זרק אחד השומרים שלנו אבן למרפסת בה ישן השומר המצרי, העיר אותו בדרך זו ומנע אי־נעימות גדולה...

ערב אחד הצליח קצין מצרי נוקשה להתגנב לבנין המצרי, בלי שהחבריה שלנו יבחינו בו, תפס את אחד השומרים „על־חם" כשהוא ישן בקומה השניה, ובלי הרבה חוכמות זרק אותו מן הקומה השניה למטה. החייל נפצע בידיו וברגליו, צעק עד לב השמים, ובאותו ערב היתה כבר „חגיגה" גדולה.

המקרה הזה לא גרם הרבה נחת לג'מיל — שכמפקד הכיתה קיבל מאותו קצין על הראש — אבל הקשרים המצויינים עדיין נשמרו, וג'מיל אף הבטיח לאדם לגנוב בשבילו אקדח ולתת לו אותו במתנה. למחרת הוא עלה למירפסת, הוציא מאחד התרמילים אקדח יפה, שהיה עטוף בצעיף, הנעק לאדם כי זה שמור בשבילו, ובפגישה הלילית למחרת, הוא ימסור לו אותו. הפגישה אמנם התקיימה. אבל ג'מיל „שכח" להביא את האקדח. אדם המתין חמישה ימים למתנה, וכאשר זו בוששה להגיע, שאל את ג'מיל אם יש לו בכלל סיכוי לקבלה. השאלה הזו הרגיזה את ג'מיל והוא ממש נעלב. הוא הזמין פנים, עיקם מעט את האף ואמר, כי אם הידידות הזאת היא רק בשביל האקדח המעורבן, אז הוא מוותר על שיחות־השלום ועל הקשרים המצויינים. אדם, כמו דיפלומאט מנוסה, לא איבד את „הצפון", וכאשר אמר לו ג'מיל את מה שאמר, הוא מיהר להרגיעו והחזיר לו: „אם זה ככה, אז אני לא צריך את האקדח ואני מעדיף את הידידות". וכדי שג'מיל יראה שבאמת התכוון לכך ברצינות, העביר הדיפלומאט הישראלי לדיפלומאט המצרי כמות רצינית של סיגריות".

✱

אדם וג'מיל קיימו, כמובן, מעשה־פיוס. אבל דווקא כאשר זו נסתיימה בהצלחה הופיעו במקום חמישה קצינים מצרים בכירים (שהגיעו לכאן בעקבות הלשנה של הכיתה המצרית השכנה...). הזמינו את ג'מיל וחבריו ל„חקירה" יסודית, שאלו אותם מאין השיגו סיגריות ישראליות והיכו אותם עד זוב דם. החמישה הועברו אחר־כבוד לכלא סואץ, את מקומם תפסו חיילים מצרים צעירים, ו„חצר־השלום" היתה ל„חצר־המלחמה".

האידיליה נגמרה.

אמצעי בטחון חובה — בטיסות לארה"ב

כל חברות־התעופה הבינלאומיות שיש להן קווים לארה"ב, יתחייבו לנקוט בטיסות של אמצעים בטחוניים, על־פי החוק שייכנס לתוקף לא יאוחר מאפריל השנה.

חברות־תעופה שלא ימלאו אחרי החוק, לא יורשו לטוס לארה"ב — מסר מנכ"ל „אל על" מרדכי בן־ארי, בפגישה עם הכתבים לענייני תעופה, שנערכה השבוע בבית סוקולוב בתל־אביב.

בן־ארי אמר, כי במגמה להגביר את אמצעי הבטחון בתעופה האזרחית בעתיד הקרוב, כינסה רשות התעופה הפדרלית של ארה"ב, לפי הוראת הנשיא, את נציגי כל חברות־התעופה הבינלאומיות הפועלות בארה"ב. בהתכנסות זו הציגו נציגי הרשות את תביעותיה המינימליות של ממשלת ארה"ב להגברת אמצעי הבטחון בטיסות לארצות־הברית וממנה. „טיב אמצעי הבטחון הללו לא ידוע לי, אולם לאחר שיימסרו לנציגי החברות הן ייהפכו לחוק", אמר.

מנכ"ל „אל על" ציין, כי התקנות החדשות הקשורות בבטחון תעופה מהוות מיפנה מהפכני, שכן עד־כה שום מדינה, פרט לישראל, לא קבעה תקנים מחייבים לבטחון התעופה. בהשוואה למצב הקיים, יעלו התקנות החדשות את רמת הבטיחות בתעופה האזרחית. אין ספק, כי מדינות אחרות ילכו בעקבות ארה"ב — אמר.

בתי־הקולנוע בתל־אביב

תל־אביב טל. 228112 — הצגת בכורה ארצית — המירוץ הגורלי — עם ג'ק בריג'ס ולרי פרין — 9.30 — 7.15 — 4.30

סינרמה טל. 39803 — שבוע 2 — קטינות במלכודת — עם ג'ורג' לנזבי — 9.30—7.15

מקסים טל. 57.. — שבוע 5 — הצגת בכורה ארצית — מה עשו לך סוקלנד — פביו טסטי ✱ קריז... — 9.30—7.15—4.30

אסתר טל. 225610 — שבוע 6 — הצגת בכורה ארצית — ג'ורג' סגל — פחאן אנספק — שלי וינטרס — אני אוהב את גרושתי — בצבעים — 4.30—7.15—9.30

פריז טל. ..605 — הצגת בכורה — קיד בלו — עם דניס הופר ובן־גונסון — 9.30—7.15—4—2—12—10

אורלי ת"א — שבוע 3 — הצגת בכורה — מחר אזיל דמעה — עם: סוזן הייוורד — 9.30 — 7.15 — 4.30

פאר — שבוע 6 — הצגת בכורה ארצית — איזה מין עוזרת — פרודיה סקסית — עם לאורה אנטונלי, פורי — 9.30 — 7.15 — 4.30

בן־יהודה טל. 228409 — שבוע 3 — הצגת בכורה ארצית — הקרב על החוף — עם: ווגג' יו (יורשו של ברוס לי) זכה בהצלחה בפסטיבל קאן 1973 — 9.30 — 7.15 — 4.30

גורדון טל. 224493 — שבוע 38 — הבלונדיני עם הנעל השחורה — 9.30 — 7.15 — ב־4.30

קולנוע סינמה 1 — רח' יונה הנביא 2, טלפון 52.. — הצגת בכורה — הדגנרטים

צפון — החל ממוצ"ש 9.2 — הצגת בכורה ארצית — במעגל החקירה — עם אלן דילון וסימון סיניורה — 9.30 — 7.15 — 4.30

גת — שבוע 21 — וולטר מתאו — פיט וטילי — 3 הצגות ליום: 9.30, 7.15, 4.30

דקל — שבוע שני — קאט באלו — ג'יין פונדה ✱ לי מרווין — 9.30—7.15

תמר טל. 3000 — שבוע שני — הצגת בכורה ארצית — חיסול הפושעים בזירת הקרטה — 9.30—7.15—4—2—12—10

הוד — הצגת בכורה — הדוברמנים העזים — 9.30 7.15 4.30

רמת־אביב — ממוצ"ש 9.2 — שתי הצגות: 9.30 7.15 — גשם אביבי — עם אנטוני קווין — אינגריד ברגמן — ביום ב' ב־4.30 — מפרץ הדמים

חן — ריק יונג — דין מרטין — התמורות — 3 הצגות ליום — 4.30 — 7.15 — 9.30

קולנוע „דרייב אין" — 7.15 — לורל והרדי — תותחים גדולים — 9.30 — שבוע שני — כיבוש כוכב הקופים — מוצ"ש בהצגת — ריו לובו — עם ג'ון וויין

קולנוע לימור — שבוע 5 — ג'ין פונדה ✱ דונלד סטרלנד — הפרחחים העליזים — בצבעים — 4.30—7.15—9.30

מתמיד טל. 2676 — שבוע 2 — האגרוף האכזר — סרט קרטה, מתח הרפתקאות — 9.30—7.30—4—2—12—10

מרכז טל. 32121 — הצגת בכורה — סרט יווני, סצינות אירוטיות נועזות — אשה ארוטית — רק למבוגרים — 9.30—7.15—4—2—12—10

רמת־גן וגבעתיים

שביט — החל ממוצ"ש — מלכודת לבייבי סיטר — 9.30 — 7.15

ארמון — שבוע שני — הלמוט ברגר („האורחים") — הפרפר המצוע — רק למבוגרים — 2 הצגות ליום 7.15 9.30 — יומיות 4.00 — מפרץ הדמים

אואזיס — לאנדו בוזנקה — תצחק כפי שלא צחקת בסרטו המבדר ביותר — הביגמיסט — 2 הצגות ליום 7.15 9.30 — יומיות ב־4.00 — אחד נגד כולם

קולנוע פתח־תקוה

היכל פתח־תקוה — במוצאי שבת 9.2.74 2 הצגות 7.00 — 9.00 — בימים א', ב', ג', ד' 2 הצגות 7.00 — 9.00 — 4 זבובים על קטיפה אפורה — ביום חמישי 14.2.74 הצגה באידיש

הדר — במוצאי שבת 9.2.74 2 הצגות 7 — 9.15 — בימי החול 3 הצגות 3.30, 7.00, 9.15 — שבוע שני — הרפתקה בפוסידון

שלום — במוצ"ש ובמשך השבוע 7.00 — 9.00 — שבוע שני — מלכודת לבייבי סיטר — יומיות ב־3.30 — נער הגיישה

בתי הקולנוע חדרה

גן־זוהר טל. 2090 — החל ממוצ"ש 9.2 — 2 הצגות לערב 7—9.15 — לי מרווין — ג'יין הקמן — (12 הנועזים) (הקשר הצרפתי) — בסרט הגדול — החלק הארי — הצגות יומיות בימים רביעי וחמישי ב־4.15 — בהצגות יומיות: ביום שישי ב־2.30 — בימי ראשון, שני ושלישי ב־4.15 — לפלי גולמן — ארבעה בדרך הנקמות

בתי הקולנוע נתניה

שרון טל. 22909 — החל ממוצ"ש 9.2.74 — 2 הצגות לערב 7 — 9.15 — פאול ניומן — מלכודת החופש — בשבת ב־5 החל מיום ראשון ב־4.15 אחה"צ — אנשי המלחמה

סטוריון טל. 23904 — במוצ"ש 9.2.74 3 הצגות 5, 7, 9 — החל מיום ראשון 4.30 — 7 — 9 — סידני פואטיה — בסרט הגדול ביותר — לאדוני באהבה — הצגה יומית כל יום ב־4.30 אחה"צ

בתי־הקולנוע בחיפה

...ון טל. 848 — יצירתו הטובה ביותר של קלוד ללוש! — „הרפתקאה היא הרפתקאה" — לינו ונטורה ז'ק ברל ג'וני הליידי — בצבעים — זמני הצגות: מוצ"ש: 6.45 ו־9.00 — ימי חול: 4.00, 6.45 ו־9.00

...ון טל. 64018 — לי מרווין — ארנסט בורגנין — נפגשים בקרב המוות — מותח — אמיצים וקשוחים — בצבעים — למבוגרים מגיל 16 ומעלה בלבד

...ון טל. 803 — החל מיום ששי 8.2.74 — 6 הצגות ללא הפסק בשעות 10—12—2—4—6.45—9.00 — 2 אמני קרטה אחד מול השני בסרט קרטה מרשים — אגרוף מול אגרוף

אורלי טל. 86868 — דקה מתחנת הכרמלית! — 2 הצגות לערב 6.45 ו־9.00 — שבוע 10! — מצלמה הנסתרת של אלן פאנט! — „מה תאמר לגברת ערומה?" — למבוגרים בלבד.

עצמון טל. 303 — שבוע שני — צ'ארלס ברונסון — מרטין בלזם — המקצץ — בשעות: 4.00 — 6.45 — 9.00

אורה טל. 84017 — הנשואים ביותר הסוטים — אך אהבתם המשיכה לבער — ג'ורג' סגל פחן אנספק — שלי וינטרס — בסרט מצוין — אני אוהב את גרושתי — בצבעים — למבוגרים מגיל 16 ומעלה בלבד — בשעות: 4.00 — 6.45 — 9.00

פאר טל. 2232 — וינסנט פרייס דיאנה ריג — רוברט מורלי דיאנה דורס — בסרט אימים מיוחד במינו „תיאטרון הדמים" — למבוגרים בלבד — זמני ההצגות: מוצ"ש: 6.45 ו־9.00 — ימי חול: 4.00, 6.45 ו־9.00

חן טל. 66272 — שבוע 12! — פייר רישאר מירי דארק — ברנר בלונד — בקומדיה משעשעת שזכתה ללהיט 1973 — „הבלונדיני עם הנעל השחורה" — בצבעים — זמני הצגות: מוצ"ש: 6.45 ו־9.00 — ימי חול: 4.00, 6.45 ו־9.00

רון טל. 068 — שבוע שני — לנדו בוזנקה — כומר ארוטי — בשעות: 4.00 — 6.45 — 9.00

בתי־הקולנוע בירושלים

אורנע טל. 24733 — גארי גרימס דבורה וינטרס — קיץ של התבגרות — שעות 4.00 — 7.00 — 9.00

הבירה טל. 26399 — אחרי הצלחה גדולה בתל־אביב ובחיפה — ספורי החשק הקלאסיים האירוטיים — דקמרון מס' 2 — שעות 4.00 — 7.00 — 9.00

אוריון טל. 22419 — פול ניומן דומיניק סנדה — בסרט ריגול מרתק — מלכודת החופש — שעות: 4.00 — 6.45 — 9.00

חן טל. 22955 — שבוע שני — בוזנקה בגימנסיה — שעות 4.00 — 7.00 — 9.00

אורגיל — שבוע שני — יומנה של בתולה — שעות 4.00 — 7.00 — 9.00

סמדר טל. 23742 — שבוע שני — ג'ולי כריסטי — טרנס סטמפ — הרחק מן ההמון הסוער — שעות: 7.30 בלבד

ארנון טל. 24829 — החל ממוצ"ש 9.2.74 — סיבילה קיי ז'ק אלקרין — מוניק — שעות 4.00 — 7.00 — 9.00